

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת אמור

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
18:48	19:03	19:08	18:58	18:51	19:07	19:02	19:10	19:09	18:51	כניסת שבת
20:09	20:09	20:07	20:09	20:07	20:09	20:11	20:08	20:09	20:07	יציאת שבת
20:41	20:46	20:43	20:41	20:44	20:41	20:45	20:43	20:43	20:44	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחי דרשו

Dirshu
דרשו ד' ועזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

דף היומי: בבא בתרא קה - קיא | משנ"ב: מסומן רט"ז סעיף י"ב עד סימן ר"ח סעיף ד' | מוסר: שם עולם פרק י' והנה בעוונותינו הרבים' עד פרק י"ב 'אבל באמת נחא' | קנין חכמה: שער האכריות

יום המישי ט"ו אייר תשע"ז | פניני פרשת אמור | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

כשהגעת לכושי הסמוך למערה, שמעתי צעקות וקולות. צמרמורת ופחד אחזוני; מי יודע, אולי איזה יהודי נמצא כרגע במצוקה קשה, אולי נקלע לבין הערבים המאיימים לפגוע בו?

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל על השתוקקותה של הנשמה לעבוד את ה'

צעקות וקולות. צמרמורת ופחד אחזוני; מי יודע, אולי איזה יהודי נמצא כרגע במצוקה קשה? אולי נקלע לבין הערבים המאיימים לפגוע בו? ביקשתי מהנהג לנסוע לכיוון המערה... מה אומר ומה אדבר, אין לי מילים לתאר את המחזה המרגש שנתגלה לעיני, לא יאומן כי יסופר! אדם ניצב ליד שערי המערה הסגורים על מנעול וברית, ראשו תחוב בין סורגי השער, גופו - מכף רגלו ועד ראשו - ספוג במים, גשם עז ניתך עליו, והוא צועק: "כאיל תערוג על אפיקי מים כן נפשי תערוג אליך אלוקים", האברך מגביה קולו יותר וזועק: "אוי אוי... צמאה נפשי לאלוקים לקל חי מתי אבוא ואראה פני אלוקים". מי היה האברך? מיודענו הצדיק, עובד ה', הרה"ח רבי שמואל שפירא זצ"ל - מחשובי חסידי ברסלב. רבי שמואל המשיך בזעקותיו מנהמת ליבו הזך והטהור, כאיל תערוג... כאיל תערוג...

הגאון רבי ישראל גרוסמן זצ"ל

חששתי לבריאותו, ניגשתי אליו ואמרתי לו: "ר' שמואל, יש לי כאן מונית, אם אתה מעוניין אפשר לקחת אותך הביתה". רבי שמואל כנראה חשב לעצמו, מי יכול להופיע כאן באמצע הלילה, אם לא "הבעל דבר" בעצמו... ואז הפנה את ראשו וצעק: "בעל דבר, אוועקו!" [בעל דבר, לך מכאן!] סובב את ראשו חזרה לבין הסורגים, והמשיך בזעקותיו: "כאיל תערוג..."

דוד המלך ע"ה אומר: "אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאוד" (תהילים קיב, א). ויש לפרש: "אשרי איש ירא ה'", מהו ה' הסומן לכך שהוא ירא ה'? "במצותיו חפץ מאוד", שיש לו רצון והשתוקקות לקיים מצוות ה'.

(מתוך 'לב ישראל')

"כִּי לְחֶמְזוֹ הוּא" (ויקרא כ"ב, ז')

בספר הישר לרבינו תם כתוב, כי כמו שקיום הגוף תלוי באכילה ושתיה ושינה, ובלעדן אין הגוף יכול להתקיים, כך קיום הנשמה. חיותה וטהרתה של הנשמה תלויות בעבודת השם יתברך, בקיום המצוות ולימוד התורה.

כך הוא גם להיפך: כמו שבענייני הגוף הסימן לאדם שהוא בריא ושכל איבריו מתפקדים כהלכה, הוא כשיש לו תאבון לאכול ולשתות, ואם ח"ו הגוף חולה הרי הוא מאבד את תאבון האכילה, כמו שכתוב "כל אוכל תתעב נפשם ויגיעו עד שערי מוות" (תהילים ק"ז, יח); כשאדם מגיע לשערי מוות, אין הוא מסוגל אפילו לראות אוכל מול עיניו.

[באתי פעם לבקר חולה בבית החולים, לידו שכב חולה במצב קשה מאוד. החולה השני ביקש ממני, שאסלק מעל השולחן הסמוך למיטתו את מגש האוכל שהכינו עבורו, בדמעות בעיניו אמר: אני לא מסוגל לראות את האוכל...]

כמו כן אומר רבינו תם בעניין חולי הנשמה: אם הנשמה מלוכלכת בעוונות ופשעים, הרי היא מאבדת את הרצון והחשק ללמוד ולקיים מצוות, כל עניין רוחני נעשה כבד על האדם. אבל מי שזוכה לשמור על איבריו בקדושה וטהרה, זוכה להרגיש נעימות ומתיקות התורה ועבודת ה' יתברך, ומרגיש צימאון רוחני והשתוקקות לכל עניין רוחני. כמו שאמר דוד המלך ע"ה "נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות ה' לבי ובשרי ירננו אל קל חיי" (שם, פד, ג)

כאיל תערוג על אפיקי מים

שמעתי מהרה"ח רבי מנשה הכהן רוזנפלד זצ"ל, בעת ששימש בקודש כשוחט ובודק, היה נוסע כל יום לפנות בוקר לבית המטבחים ובדרכו היה עובר סמוך למערת שמעון הצדיק. היה לילה אחד מלילתיה החורפיים של ירושלים, בחוץ ירד גשם זלעפות ללא הפוגה, רוחות עזות נשבו בחוצות, נפש חיה לא נראתה ברחוב. אמנם לרגל עבודתו היה מוכרח רבי מנשה לצאת מביתו, ועשה את דרכו במונית.

"כשהגעת לכושי הסמוך למערה", מספר רבי מנשה, "שמעתי

פעם התבטא באזני בנו, ראש הישיבה שליט"א, ששאיפתו היא שהישיבה תמנה עשרים וארבע אלף תלמידים, כמספר התלמידים שלמדו בישיבתו של התנא רבי עקיבא. מפליאה העובדה שהוא אכן זכה לקיים שאיפה זו!

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל בשאיפה עזה להגדיל תורה ולהרחיב את גבולות הקדושה

את הגמ' (ברכות כח.) שבאותו יום שמינו את רבי אליעזר בן עזריה לנשיא, סילקו את שומר הפתח, ונתנו רשות לכל התלמידים להיכנס. לפי שרבן גמליאל היה מכריז ואומר, שכל תלמיד שאין תוכו כברו, לא יכנס לביהמ"ד, ומאותו יום שרבי אליעזר נעשה נשיא סילקו את שומר הפתח, והתווספו ספסלים בבית המדרש. מביאה הגמרא שנחלקו בזה רבינו ואבא יוסף בן דוסתאי, לשיטה אחת התרבו ארבע מאות ספסלים ולשיטה אחת שבע מאות ספסלים. "מעניין הדבר" - אמר רבינו - "לא נאמר בחז"ל שהתרבו הלומדים אלא הספסלים, פירוש הדבר שאותם הלומדים למדו גם קודם לכן, גם כשלא למדו בבית המדרש, אלא שבאותו יום נעשה להם מקום בבית המדרש הגדול, ויכלו ללמוד ברבים ולהצליח יותר כי עיקר הצלחת הלימוד הוא ברבים בבית המדרש. זו שמחתנו הרבה, שמהיום, שהתרבו ספסלי ביה"ד, ויוכלו יותר אברכים ובחורים ללמוד טוב יותר ולהצליח".

יסודתו בהררי קודש

נאמן להשקפת עולמו, לא ראה רבינו בכל תהליכי הבניה, תהליכים טכניים שרק בסופם טמון העניין הגדול של בנין בית ה'. בכל פעולה לצורך בנין הישיבה ראה עניין קדוש מצד עצמו. מסיבה זו ראה כחלק מתפקידו להיות מעורב בכל דבר ועניין עד הסוף. משום כך התעקש להיות נוכח בשעת יציקת היסודות וללחוץ בעצמו על דוושתי היציקה.

כך היה בבניית בית מדרש זה, וכך בכל מקומות התורה שנבנו לאחר מכן במשך כל השנים, מעולם לא ויתר על כך, בקיץ ובחורף, בקור וחום הקפיד לבא ולצקת בעצמו את היסודות. כמו כן היה מעורב בכל פרט ופרט עד האחרון שבהם. הוא לא חס על כבודו ומעמדו ואף לא על הקשיים הטכניים שהיו לו מחמת מחלתו, הוא טיפס על מדרגות זמניות ומסורבלות לקומות גבוהות וחצה היכלות מלאות מהמורות, אבנים וברזלים כדי לבדוק את הנעשה ולהכריע בכל ספק שמתעורר.

עניין זה קיבל רבינו מזקנו, הגאון רבי אליעזר יהודה זצ"ל, שהיה משתבח בכך שאת בנין הישיבה, בנו יהודים יראי שמים, ואף תלמידי חכמים. שכן באותם ימים היו קיימים פועלי בניין יראי השם שנאלצו מחמת דוחק פרנסתם לעסוק במלאכת הבניה, ורבי אליעזר יהודה הקפיד להעסיק דווקא אנשים כאלו בבניית הישיבה. והיה רבי אליעזר יהודה מספר שתוך כדי יציקת המלט והנחת הלבנים, עסקו אותם פועלים בהוויית דאביי ורבא. קושיות הרשב"א ויישובים לדברי הרמב"ם התערבו בביטון ובמים וניצוקו ביסודות הבית. כך נבנה בניינה של ישיבת מיר. רבינו עצמו השגיח גם הוא, שכל יציקת בטון של בנין ישיבות מיר תיעשה בקדושה וטהרה.

תורה בונים על מים זכים!

באחת הפעמים שבנתה הישיבה את אחד מסניפיה, התנגד אחד השכנים לבניה. היתה זו התנגדות קנטרנית לשמה, שכן טענותיו היו משוללות יסוד בעליל, אולם רבינו התעקש ללכת בעצמו לרצות אותו, לפייסו ולתת לו פיצוי. מקורביו תממו באזניו: " מה המשך בעמוד הבא >>>

מהרגע הראשון שנכנס רבינו לתפקידו, ראו כולם, שהוא נכנס, לא רק כדי לשמור מה שקיבל. כתלמיד מובהק, ששימש כל צרכו את זקנו ראש הישיבה, הגאון רבי אליעזר יהודה, בערה בו שאיפה עזה להגדיל תורה ולהאדירה ולהרחיב את גבולות הקדושה.

בתקופה הראשונה לתפקידו בדק וחיפש, מה כותבים המפרשים בפירוש הפסוק: "יגדיל תורה ויאדיר", הוא למד את הפירושים השונים, שכן מכיון שהוטל עליו תפקיד כה עצום, רצה להבין מה בדיוק עליו לעשות. ביטוי ששמע פעם מדודו זקנו ראש הישיבה, חילחל עמוק בלבו.

"אם רק יכולתי" - אמר רבי אליעזר יהודה - "הייתי מרחיב את הישיבה בכל מידת האפשר". רבינו החליט שהוא יעשה ככל יכולתו לרומם ולהרחיב את גבולות הישיבה בחבורות וקבוצות שיהגו בכל חדרי תורה, והוא אכן עשה זאת בכל רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו. רבו הגר"ח קמיל זצ"ל, שרבינו לא זז מלהתייעץ איתו בעל ענייניו, התבטא פעם, שכאשר רבינו מסיים להתייעץ איתו, הוא נעשה מסוחרר מכל תכניותיו בעניין פיתוח הישיבה.

פעם התבטא באזני בנו, ראש הישיבה שליט"א, ששאיפתו היא שהישיבה תמנה עשרים וארבע אלף תלמידים, כמספר התלמידים שלמדו בישיבתו של התנא רבי עקיבא. מפליאה העובדה שהוא אכן זכה לקיים שאיפה זו ואף מעבר לה, שכן גם אם הישיבה לא מונה מספר תלמידים כזה בקביעות, אולם לאחר פטירתו כשבדקו ברשומות הישיבה, כמה תלמידים התקבלו למוסדות הישיבה בזמן

הנהגתו, מצאו שלמעלה מעשרים ושש אלף תלמידים התקבלו לישיבת מיר בירושלים בלבד. זאת, מלבד אלפי התלמידים בישיבת מיר ברכפלד, ואברכי כוללי הישיבה בברכפלד, ברמת שלמה ובביתר.

"באותו היום התרבו ספסלי"

הדבר הראשון שראה כצריך תיקון, היתה הצפיפות הגדולה

בישיבה. בנין הישיבה המרכזי וההיכל הוותיק, צר מהכיל את בני הישיבה המצטופפים בבתי המדרש שבישיבה ובמבואותיה, בחדרי המדרגות והמסדרונות. אף בבתי המדרש וחדרים שונים סביב הישיבה בשכונת בית ישראל הצטופפו התלמידים, מה שגרם אי נוחות רבה ואף מנע את האפשרות לקבל לישיבה בחורים ואברכים שהתדפקו על דלתותיה.

רבינו החליט לבדוק אם ניתן להרחיב את בניין הישיבה ובמרכזו את בית מדרש הגדול. הוא רצה להגדילו בצורה משמעותית לכיוון בית מדרשם של חסידי זוועה. מבחינה טכנית לא היה מדובר במשימה קשה כל כך, כיוון שיסודות הבנין כבר היו מונחים שם. לאחר מכן החל במרץ ובלהט את כל הליכי הבניה הטכניים של אישורי הבניה והקבלנים עד שבית המדרש עמד על מכונו.

כמה אופייניים היו דבריו בחנוכת הרחבת בית המדרש, הוא הביא

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל

רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל, הבחין פעם באחד מזקני ירושלים וצדיקיה, רבי אברהם ויספיש, שלא יצא כל ימיו משכונת "מאה שערים", והנה הוא רואה אותו הולך לכיוון רחוב יפו, נעצר ליד לוח מודעות, וקורא פרסומת על ריקודי עם שיתקיימו בים המלח

רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל על איך עושים נחת רוח לבורא העולם

ג), כמו שדרשו חז"ל (שבת ק"ג ע"ב): "ודבר דבר - שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול". חז"ל התבטאו על כך מאוד בחריפות, ואמרו (בירושלמי): "בקושי התיירו שאלת שלום בשבת", אבל לדבר דברים של חול בשבת - זה ודאי אסור! בעולם רווח היתר טפשי, היתר של רב הונא (יומא פו ע"ב): "כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה - נעשית לו כהיתר"... ומהו אותו היתר טפשי? מדברים כל דבר אסור, ומוסיפים את המילים "נישט אין שבת גערעדט" [לא מדברים על זה בשבת]... יהודי הולך בשבת בבוקר לבית הכנסת עם הטלית, ובדרך פוגש את חברו, אומר לו: "משה, האוטו שלך, נישט אין שבת גערעדט, אבל אתה רוצה למכור אותו? כמה אתה רוצה עבורו?" אומר לו החבר: "נישט אין שבת גערעדט, חמשת אלפים ש"ח..." אומר לו: "נישט אין שבת גערעדט, אבל אני אשוב על זה".

מגיע למנחה אומר לו: "משה, נישט אין שבת גערעדט, אבל אני מסכים לקנות את האוטו", והלה עונה לו: "נישט אין שבת גערעדט, אבל כבר מכרתי אותו"... סוחרים, עושים הכל - ורק מוסיפים: "נישט אין שבת גערעדט"...

עלינו לדעת כי זהו איסור גמור! כמו שמישהו יאמר: "נישט לשון הרע גערעדט",

אבל ההוא שייגך גדול"... כך הוא בדיוק כשמתכננים דברים בשבת ורק מוסיפים "נישט אין שבת גערעדט" - אבל אתה הרי כן מדבר בשבת! יתירה מזו כתוב בחז"ל: אמנם הרהורים מותרים, אבל מידת חסידות גם לא להרהר. שיהא בעיניך כאילו כל מלאכתך עשויה. הגמרא מספרת על חסיד אחד שעבר על יד כרמו וחשב שאחרי שבת צריך לעשות גדר לסתום את הפרצה. אחר כך נמלך בעצמו: 'מה פתאום חשבתי בשבת על מלאכות? לא אתקן זאת!' מספרים חז"ל שנעשה לו נס, וצמח בפירצה אילן צלף דוקרני שחסם אותה. כל זה במחשבה - אבל דיבור ודאי אסור. "ודבר דבר". קדושת השבת!

(מתוך 'יחי ראובן')

"מקראי קדש אלה הם מועדי... ובימים השביעי שבת שבתון" (ויקרא כ"ג ב'-ג') ה"ספורנו" מבאר את המילים "מקראי קודש", שהכוונה שיש לעשות במועדות אספות עם לעסקי קודש, ואם אכן ישראל עושים כך - "אלה הם מועדי", מועדים שה' יתברך רוצה בהם. אבל אם המועדות יהיו "מקראי חול", וישראל יעסקו בהם בחיי שעה ובתענוגות בני האדם בלבד - מועדות שכאלו לא יהיו "מועדי"! על מועדות כאלו נאמר (ישעיהו א, יד) "חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי".

רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל, הבחין פעם אחת באחד מזקני ירושלים וצדיקיה, רבי אברהם ויספיש, שלא יצא כל ימיו משכונת "מאה שערים", והנה הוא רואה אותו הולך ברחוב יוסף בן מתתיהו לכיוון רחוב יפו. בהגיעו לרחוב יפו, נעצר ליד לוח מודעות, והחל לקרוא את המודעה התלויה על גביו. בהיותו קצר ראייה הוא התקרב מאוד עד ללוח, ולפתע אף הוציא פנקס, והעתיק את המודעה שהתפרסמה שם. במודעה היתה פרסומת על ריקודי עם שיתקיימו בים המלח, בתאריך זה וזה, ואוטובוסים ייצאו ממגרש הרוסים בשעה זו וזו. כל לוח המודעות היה מלא במודעות כאלו, ולא היתה תלויה בו שום מודעה אחרת! בדרך לא דרך הצליחו "להוציא" מרבי אברהם ויספיש את סודה של המודעה:

"התאספנו יחד, בני החבורה הקדושה, וחשבנו כמה צער יש לשכינה הקדושה מאירועים שכאלו. אנשים מסכנים, אומללים, תינוקות שנשבו, נוסעים למקום פריצות, ומתנהגים בפריצות. על כן החלטנו שבאותו זמן שהם מתאספים לנסוע לים המלח - אנו מתאספים יחד לעשות נחת רוח לבורא, כנגד הצער שנגרם לו מההתאספות שלהם.

בכל שבוע יוצא אחד מאיתנו, לפי התור, ובודק במודעות את השעה בה הם מתאספים. באותה הפעם שראו אותי מעיין במודעה - היה זה בתור שלי" - ממש געוואלדיג!

כמה נחת רוח יש לבורא עולם כשמתאספים יחד לעסקי קודש. "מקראי קודש"!

שלא יהא דיבור של שבת כדיבור של חול

מלבד איסור עשיית מלאכה בשבת, יש להקפיד ביום זה גם על "וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר" (ישעיהו נח,

<< המשך מעמוד קודם

העניין בזה, הרי ברור שאין בטענותיו מאומה?". ענה להם רבינו: "ידעתי גם ידעתי, ובכל אופן, תורה בונים על מים זכים, בלי שום חששות וסירכות".

הדבר היה בנפשו של רבינו שבנין הישיבה יהיה נקי וטהור. פעם היתה אמורה להיות הכנסה כספית גדולה לישיבה ממקום מסוים, ולצורך כך היה צריך לכתוב דבר שלא היה שקר אבל לא היה גם אמת לאמיתה. רבינו סירב בתוקף, למרות ששיכנעוהו שהדבר מותר ע"פ דין, הוא אמר אז: "יתכן שאם נכתוב זאת, יעזור הדבר לבנין הישיבה, אולם "תורה" לא בונים כך!"

כיוצא בזה סיפר הגאון רבי חיים אורי פריינד שליט"א, חבר הבד"ץ

העדה החרדית, שאירע פעם שאחד העסקנים הגיע בשמחה לביתו של רבינו, וסיפר שהצליח לגייס לישיבה תרומה גדולה שיכולה להקל על מצבה הקשה של הישיבה. כששטח בפני רבינו את פרטי הסכמת הנדיב לתרומה, היו פרטים מסוימים שלא תאמו לגמרי עם האמת. רבינו שמע את כל הפרטים ואמר לעסקן שאליבא דאמת היה לוקח, וגם לפי ההלכה אין מקום לחשוש לגזל. אולם יש לו חשש שאם פעם יבדקו ויגלו שבמציאות הדבר הוא לא ממש כפי כוונת הנדיב, עלול להיגרם מכך חילול השם, ולכן שלל את הדבר לחלוטין.

(מתוך הספר 'בכל נפשך')

ה'אמרי חיים' ששהה במערה בתפילות ובתחנונים, שמע את קולות השירה והריקודים הבוקעים מכיוון הגג. ביקש לראות את מקור השמחה, והנה נגלה לעיניו מחזה מופלא - ר' זלמן ואחיו עומדים ומרקדים בדביקות עילאית כשכל הקהל מכרכר מסביב בשמחה ובצהלה

בחדוות ההילולא דרשב"י של הרה"ח הצדיק רבי זלמן ברייל זצ"ל

שחרית בקולות וברקים כדת היום. ליבו של ה'אמרי חיים' זי"ע נמשך אחר התפילה הבווערת, ונעמד בסמוך לחסידים משך זמן רב, כשהוא מטה אזנו הקדושה לתפילה הבוקעת רגיעים. אחר הצהריים ערך ה'אמרי חיים' את שולחנו הטהור באחד החדרים. באמצע השולחן ה"טהור עלו על השולחן ר' זלמן ואחיו ר' אלעזר, כשהם לבושים בגדי שבת, ופצחו בריקוד נלהב של 'בר יוחאי'. הרבי התרגש אז ביותר ומעיניו ניגרו דמעות, ולאחר מכן נענה ברגש ואמר: "היהודים הללו יש להם את העולם הזה!"

ואלה מסעי

פרק בפני עצמו היווה מהלך הנסיעה עצמה למירון. הכנה דרבה בסילודין נעשתה על "ידו, לקראת הכניסה למקום הקודש. כמה וכמה יהודים שהיו מתלווים לר' זלמן בנסיעותיו אז, אומרים באוזנו גם היום, כי למרות שכבר עברו מאז כמה וכמה עשורי שנים, אולם עדיין אינם מסוגלים לשכוח נסיעה קדושה שכזו! כל הדרך לא פסק פיו של ר' זלמן מלשוח בדברי תורה וסיפורי צדיקים, בנוסף לשאר לימודיו שהתמיד בהם גם בהיותו בדרכים, ולמותר לציין כי דיבור אחד של חולין לא נכנס באמצע.

רבים ראוהו כשהוא משנן בנסיעותיו הארוכות, פרקי משניות בעל פה לרוב. היו הנסיעות הללו במחיצתו של ר' זלמן משאירים רושם כביר על הנוסעים, ובפרט על נפש הבחורים הצעירים, כאשר הללו לומדים ממנו פרק בהלכות נסיעה למקומות הקדושים.

באחד מערבי השבתות, התקלקל התנור במירון, ולא היה ניתן לאפות חלות לשבת שם. התנדב אפוא אחד מבני החבורה לנסוע לצפת, ולהביא חלות משם. לאחר שחזר הלה והביא חלות באמתחתו, התלהב ר' זלמן ונענה בשמחה: "רבש"ע, חלות לשבת כבר נתת לנו, עכשיו ניתן לך שבת פאר די חלה!" (ניתן לך שבת בשביל החלה).

גם בשנה האחרונה לחייו, שנת תשנ"ט, בהיותו כבן 93 עוד נסע למירון בל"ג בעומר במסירות נפש, והתאמץ בכל כוחו לשמוח ולשמח את הכל בהילולא דרשב"י.

(מתוך ר' זלמן)

'בר יוחאי נמשהת אשריך'

ביום ל"ג בעומר היה ר' זלמן מתהלך במירון כחתן ביום חתונתו, ושרוי היה בשמחה עצומה שאין לתארה ולשערה. כל אותו היום לא פסק מלשיר ולזמר, לפזז ולכרכר בכל עוז, ושמחתו הגדולה סחפה עמה את כל הציבור שנקהל אליו לעשות את עבודת היום.

שם, בחדרוננו הקטן, ישב וגזז את שערותיהם של ילדי החאלקה הרבים אשר הוריהם הביאום להתברך מברכותיו. בשמחה ובצהלה עמד והרעיף על ראשיהם של הקטנים שפע ברכות לתורה ויראת שמים.

בשעת הצהריים היה ר' זלמן מיסב לסעודת מצוה, כשרבים באים ונדחקים לחדר הצר כדי להשביע נפשם מזיו אורו. שפע של דברי תורה בשבח רשב"י ומעלת היום קלחו מפיו ללא הרף, כשכולו אפוף בהתרגשות יתירה. כל רואיו חשו בעליל כי נשמתו הטהורה בווערת ורוגשת בקדושת היום.

כאשר בל"ג בעומר של אחת השנים שכחו בני המשפחה להביא עבורו את השטריימל למירון, והיו שם גם מספר 'חאלאקעס' של נכדים, ביטל ר' זלמן את צערם של בני המשפחה אשר הצטערו על כך, ואמר אליהם בשמחה: "הכל הבל, הרבש"ע אומר: 'תנה בני ליבך ועיניך לי, חוץ מזה לא צריך כלום!"

וכך המשיך ר' זלמן לשוב ולשמוח כדת היום.

על ל"ג בעומר במירון מיוחד במינו עם ר' זלמן במירון, סיפר לימים כ"ק מרן ה'אמרי חיים' זי"ע בעצמו: היה זה בל"ג בעומר שנת תרצ"ה, כשביקר האמרי חיים בא"י עוד בחיי חיותו של אביו הק' - בעל ה'אהבת ישראל' זי"ע. ה'אמרי חיים' ששהה במערה פנימה בתפילות ובתחנונים, שמע את קולות השירה והריקודים הנפלאים הבוקעים מכיוון הגג. אחר שגמר תחינתו ביקש לעלות ולראות את מקור השמחה שלמעלה, והנה נגלה לעיניו מחזה מופלא - ר' זלמן ואחיו עומדים ומרקדים בדביקות עילאית בתווק, כשכל הקהל מכרכר מסביב בשמחה ובצהלה. התרגש האמרי חיים מהמחזה העילאי, ותיכף ומיד נכנס לרקוד עימם, ותגדל השמחה ועלתה עד לשמי מרום, בבחינת - 'וצדיקים ישמחו יעלצו לפני אלוקים וישישו בשמחה'.

שנים רבות לאחר מכן, היה ה'אמרי חיים' שח בערגה: "בכל פעם שאני מגיע למירון, הנני נזכר בריקוד המופלא הוא של ר' זלמן!"

בשנת תשי"ד שוב עלה מרן ה'אמרי חיים' למירון. ר' זלמן, עמד אז יחד עם קבוצה של חסידי קארלין להתפלל תפילת

קרוב לחצות הלך בעל הבית לישון, כשהוא עייף ויגע מרוב טירחה ועמל, ורגשי סיפוק ממלאים את לבו. ויהי בחלומו, גילו לו מן השמיים, שכל מה שטרח ועשה לקראת ה"סדר" הזה, עדיין לא הגיע למחצית המצוה שקיים אורחו רבי יחזקאל עזרא

מרן רבי יהודה צדקה זצוק"ל מספר בדרשתו על כוחה של מצוה בשמחה

"שְׂבַעַת יָמִים מִצְוֹת תֹּאכְלוּ" (ויקרא כ"ג, ו')

כשם שזירז את שומעי לקחו לרדוף אחרי המצוות ולקיימן בהידור, בשלימות, כך לא פסק מלחבב ולהאהיב עליהם עשיית כל מצוה, עד שיתרונן ליבם מרוב שמחה ואושר שזכו לקיימה. המושג "שמחה של מצוה" עמד במרכז דרישותיו הרוחניות.

בדרשה אחת שנשא בשיבת "שושנים לדוד", כשמלאו 80 שנה ליסודה, עמד וגולל סיפור שהתרחש עם אחד מראשוני חכמיה, הלא הוא רבי יחזקאל עזרא רחמים זלה"ה מבגדד, שעלה ארצה בגפו, ובני ביתו הגיעו והצטרפו אליו אחרי תקופה מסוימת, - ולא היה לו היכן לערוך את ה"סדר" בליל פסח. והנה קיבל הזמנה מה רחמים מזרחי ע"ה, שיסב אל שולחנו.

הלה הצטיין להפליא במידת הכנסת אורחים, ובמיוחד הגדיל לעשות בחג הפסח, היה האיש טורח חודש ימים לפני החג בהכנות ללילה זה, ומסדר עבור המסובים שולחנות ערוכים מלאים בכל טוב, מצות ויין, בשר ודגים ושאר מאכלים, כיד המלך. נענה רבי יחזקאל עזרא להזמנתו, והסב לשולחן ה"סדר" בצל קורתו מתוך רוממות הנפש. כשסיימו קרוב לחצות הלך בעל הבית לישון, כשהוא עייף ויגע מרוב טירחה ועמל, ורגשי

סיפוק ממלאים את לבו. ויהיה בחלומו, גילו לו מן השמיים, שכל מה שטרח ועשה לקראת ה"סדר" הזה, עדיין לא הגיע למחצית המצוה שקיים אורחו רבי יחזקאל עזרא. הוא השתומם על הדבר ותיכף בהאיר השחר חש והשכים לפתחו של החכם, ביקש לדעת על מה זה ועל מה זה, כלום כוונות ויחודים כיוון האורח ולכן

מרן רבי יהודה צדקה זצוק"ל

חשובה כל-כך מצוותו?

הסביר לו רבי יחזקאל עזרא: "לא כוונות ויחודים היו מנת חלקי, אלא שמחתי שמחה גדולה בכל מצוה שעשיתי. כאשר קידשתי על הכוס ואמרתי "אשר בחר בנו מכל עם", גאו בלבי רגשות אושר וגיל מעצם הדבר שזכינו והקב"ה בחר בנו, וכשאמרתי בהגדה, שהקב"ה גאלנו מעבדות לחרות, הוצפתי בשמחה עצומה על שהוציא ה' את אבותינו ממצרים, והרגשתי בפועל שאני יוצא ממש מאפילה לאור גדול, גם כשהגעתי לאכול מצה ומרור, הייתי שש וצוהל מרוב חזוה ואושר שזכיתי לקיים בזה מצוות ה'".

הליכות עולם לו

מרגלא בפומיה: "שנינו בשלהי מסכת ברכות: תנא דבי אליהו, כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא, שנאמר "הליכות עולם לו", אל תקרי הליכות אלא הלכות". לכאורה, מדוע לא השתמש הנביא גופו בביטוי 'הלכות' והגיד 'הליכות'? אין זאת כי אם לרמוז לנו, שלצד גופי הלכות, על האדם להתרגל ג"כ בהליכות ובנימוסים נאים, להתנהג בדרך ארץ, להיזהר בכבוד חברים ובכבוד שאר הבריות, וכיוצא, אחרת הוא יהיה נכלל במאמרם ז"ל במדרש (ויק"ר א, טו) "כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבלה טובה הימנו". ואף גם זאת: הביטוי "הליכות" מלמדנו שלא יעמוד וישאר במקום אחד, אלא ילך ויוסיף ויתקדם בכל יום ויום בעבודתו ית"ש מחיל אל חיל.

חז"ל מספרים (נדרים מ"ט וע"ב) מרבי יהודה ב"ר אלעאי שהיה שותה ב' כוסות בליל פסח וקושר צדעיו מפסח עד עצרת בגלל כאבי הראש שתקפוהו משתיית היין. מסיפור זה למדנו, כי אף שידע מראש כי יסבול כאבים, לא נמנע רבי יהודה מלשתות הכוסות שנה בשנה, ולהורות לנו בא - שלא להתרע משום קושי, ולקיים המצוות אפילו כשהדבר כרוך בכאבים גדולים.

(מתוך 'זאת ליהודה')

חדש! שיעורי
'קנין הלכה'
שלוחה 6

לחיות כמו יהודי טוב

קו השיעורים של דרשו

077-2613337

התקשרו
עכשיו:

דף היומי בהלכה שלוחה: 1
דף היומי בבלי שלוחה: 2

התקשרו עכשיו: **077-2613337**

לאחר שבמאמצים לא קלים הצליח לאסוף חמשת אלפים מרקים, סכום נכבד ביותר. נתקל רבי אליהו לופיאן זצ"ל, באיש פושע ואלים, כשהוא מאיים עליו באיומי אקדח שימסור לו את כספו, ולא - הריהו רוצחו נפש!

פרק בהשגחה פרטית של רבי אליהו לופיאן זצ"ל, וההוראה שנתן לרבי שלום שבדרון

ברבינו ואיים עליו באיומי אקדח שימסור לו את כספו, ולא - הריהו רוצחו נפש! כמובן, רבינו מסר את רכושו כדי להציל את נפשו ונותר בחוסר כל.

ומעז - יצא מתוק. לאחר מקרה זה החליט רבינו לשים פעמיו לאנגליה כדי להחזיר את הכסף האבוד. עמו יחד עברה גם כל משפחתו. וכך סובב מסובב הסיבות את סיפור הצלתה של משפחת לופיאן הענפה מהתופת הנאצית האיומה שכילתה את ליטא.

האלמנה וילדיה ניצלו מטביעה

בעת מלחמת העולם השנייה ערכו הנאצים "בליצקריג" (= "מלחמת בזק", על ידי הפצצות כבדות ומומשכות) על איזורים מאוכלסים בלונדון. יום אחד מימי ההפצצות הללו, התדפקה על דלתו של

רבינו אלמנה שגרה בקרבת מקום ואשר טופלה אצלו רבות. "בבוקרו של יום רביעי, בשבוע זה, ישנה אונייה המפליגה לדרום אפריקה", פתחה. "האם כדאי שאסדר מקום באונייה זו, לי ולילדיי, כדי שנוכל להינצל מהבליצקריג?" יצוין, כי האוירה באותה תקופה היתה מתוחה, ומובן מאליו שהאחריות שרבצה על כתפי האלמנה היתה כבדה למדי.

בניגוד ליחסו הלבבי אליה, הפעם חרג רבינו מדרכו. "אני מצטער", אמר לה רבינו בספקנות, "אין לי זמן עכשיו. חזרי אלי מאוחר יותר". לאחר

כמה שעות חזרה האשה. אך גם הפעם דחה אותה רבינו בטענה, כי הוא באמצע הכנת השיעור. באותו יום ראשון, הגיעה פעמיים נוספות, וכך גם ביום למחרת באה כמה פעמים.

רבינו התחמק כל העת ממתן תשובה ואף לא התפנה לשוחח עמה. בצר לה השיחה דאגתה בפני רבי יחזקאל אברמסקי. אמר לה: "חכי לתשובה מרבי אליהו, ואל תהיני לעשות דבר בלי הוראתו והסכמתו!" משגם ביום השלישי לא התאפשרה ביניהם פגישה, התייאשה האלמנה מלהפליג לדרום-אפריקה, שכן ללא הסכמת רבינו לא היתה נוקטת בצעד כזה.

האונייה הפליגה לדרום-אפריקה, כמתוכנן, ביום רביעי בבוקר עמוסת אנשים שקיוו בכך להינצל מהנאצים. ביום חמישי נחרדה כל אנגליה לשמוע שהאונייה המדוברת הוטבעה על-ידי צוללת גרמנית, וכי לא נותר אפילו ניצול אחד בחיים!!!

כשסופרו הדברים למר ג'ורג' יעקובוביץ, מבני ביתו של רבינו, הוא אישר את הדברים. "יודע אני מי היא אותה אלמנה, הרבנית שטרנבוך, אמו של רבי משה שטרנבוך שליט"א בעל מח"ס 'מועדים וזמנים', וכיום ראב"ד העדה החרדית בירושלים. אכן זכורני היטב שהיא התדפקה כמה פעמים כל יום ושאלה אותו על כל דבר ודבר". מעניין הדבר שבמרוצת הימים, אכן הגיע רבי משה שטרנבוך לדרום-אפריקה, אך לא כניצול מהפצצות, אלא כרב וכראש ישיבה... (מתוך הספר 'ר' אליה')

"וְנִקְדְּשֵׁתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (ויקרא כ"ב, ל"ב)

את רעיונותיו המוסריים, נוהג היה רבי שלום שבדרון זצ"ל לתבל בעובדות ומעשים מגדולי ישראל. לפני סיפור המעשה היה מקדים: "נזכרתי במעשה..." הקדמה זו, שהפכה לכמעט דבר שבשגרה, היתה מעלה חיוך על פני השומעים. המעניין בדבר הוא, שאף כשהווארט או הסיפור שבו הוזכר לא היו קשורים לנושא המדובר, הוא לא נמנע מלאומרו, וכשסיים - חזר לנושא המרכזי.

פשר העניין נעוץ ב... הוראה שקיבל מרבינו, לפיה איש כמותו, הכפוף לציבור, אם עולה במחשבתו ובמוחו משהו צדדי שאינו קשור לעניין - עליו לאומרו. ההסבר שבהוראה זו הוא פשוט: יד ההשגחה העליונה שמכוונת את כל צעדינו, הביאה עכשיו למוחו

סיפור כזה לטובת השומעים. לפעמים

- לכמה מהם, ולפעמים - לאחד מהם. ראה כזו מלמדת, עד כמה חדור היה רבינו בהכרה עמוקה של יד ההשגחה העליונה המכוונת על כל צעד וצעד, כל מחשבה, כל זכרון. "אם נזכרתי עכשיו בסיפור - משמע שזהו רצון ה' שעכשיו אזכר בסיפור, ואם דורש אני ברבים - אני חייב לשתף בזה את הרבים!"

קו זה, כאמור, הנחה את רבי שלום שבדרון עשרות שנים. היה זה מחזה מצוי

שאנשים רבים מצאו את הרגע לפגוש את רבי שלום ולהגיד לו: "רבי שלום, הדברים שאמרת אתמול היו בדיוק בשבילי..." וה'דברים' האלו היו אותם עניינים ומעשים שרבי שלום נזכר בהם באמצע הדרשה, ושנאמרו כביכול באקראי.

השגחת ה' על ברואיו כגודל מדרגתם

"פעם", מספר אחד מנכדיו של רבי אליהו לופיאן, "שמעתי מרבינו ביאור על הנאמר בברכת-המזון: "הזן את העולם כולו בטוב: בחן, בחסד וברחמים", וכך ביאר את שלוש המדרגות הנזכרות: "בחן" - הכוונה לצדיקים אותם הוא זן בחן, כי הם מוצאים חן בעיניו.

"בחסד" - הכוונה לבינוניים, שניזונים על ידי מידת החסד.

"ברחמים" - הכוונה לרשעים, שלאמיתו של דבר אינם ראויים למזונות בגלל רשעותם, אבל הקב"ה מרחם עליהם וזן אותם.

סיפור הצלתה של משפחת לופיאן

הימים - ימים שבין מלחמת העולם הראשונה לשנייה. רבינו נוטל בידיו את מקל הנדודים מקלם שבליטא לעבר גרמניה. כבימינו, גם אז ראשי הישיבה כתתו רגליהם והטלטלו בדרכי-נוד, בשביל לאסוף כספים ולצוד נפשות להיכלי התורה.

באחד ממסעותיו אירע מקרה מחריד, שבו רבינו ניצח בנס ממש. הדבר היה לאחר שבמאמצים לאקלים הצליח לאסוף חמשת אלפים מרקים, סכום נכבד ביותר. פלוני, איש פושע ואלים, נתקל

רבי אליהו לופיאן זצ"ל

הם סחבו אותו על כתפיהם לחדר השיעורים של החתם סופר... ואז פרץ החתם סופר בבכי מר...

הרב בנימין גולד

"וּסְפָרְתֶם לָכֶם מִמִּתְחַרַת הַשָּׁבֶת" (ויקרא כ"ג, ט"ז)

עשרים וארבע אלף תלמידים היו לו לרבי עקיבא, וכולם מתו בין פסח לעצרת, מפני שלא נהגו כבוד זה בזה, כך מספרים חז"ל. ומפני כך קבעו חכמים דיני אבלות בימים אלו של ספירת העומר להתאבל על פטירתם של אלו התלמידי חכמים, ואין מטרת האבלות לשם אבלות גרידא, אלא לפשפש במעשנו לראות ולתקן דרכינו בעיקר בענין חמור זה של בין אדם לחברו. ראוי להביא מעשה נורא שהתרחש עם, ללמדנו עד כמה נזהרו גדולי האומה בכבוד השני. הסיפור הובא בספר 'חיים שיש בהם, ובספר אדרבא:

הגאון רבי ישראל יצחק אהרן לנדסברג לימים אב"ד גרויסווארדיין, כשנכנס ללמוד בישיבתו של החתם סופר, מהיותו מחוסר אמצעים הציע לבחורים כי מוכן הוא לכתוב את כל חידושיו של החתם סופר מלה במלה ואפילו לתאר את כל תנועה ותנועה שלו והם הבטיחו לשלם לו על כך, ואז החליט שבשיעורו הבא של החתם סופר כשיחזור על החומר הנלמד בעבר, ישב הוא מתחת השלחן של החתם סופר ויגיד ויעשה בדיוק אותם תנועות של החתם סופר בשיעורו.

כשהתחיל השיעור המדובר, התיישב אותו בחור מתחת שולחנו של החתם סופר, וכשהתחיל את שיעורו, גם הבחור התחיל לחכותו ובדיוק מפליא ממש כפי שהחתם סופר עשה בשיעור, החת"ס חש באוירה קלילה, ובמבטי שחוק שהיו על פני הבחורים והוא תבע מאחד התלמידים לספר לו מה זה ועל מה זה? התלמיד נאלץ לספר לו על ההסכם שהיה עם אותו עליו צעיר לכתוב את שיעוריו ולמוסרם בפני התלמידים בדיוק באותו אופן שהרב מוסרם.

והנה התרחש דבר נורא... החת"ס הגיב בהקפדה סגר את הגמרא ועזב את הישיבה. למחרת היום ציווה החת"ס למסור לכל הבחורים שעליהם להתייצב לשיעור ללא יוצא מן הכלל איש בל יעדר ומי שלא יבוא לא יורשה להיות בישיבה, והודיע החתם סופר שגם יצחק אהרן אותו נער צעיר חייב להשתתף ואם יסרב יש להביאו אף נגד רצונו. לא היתה איפא ברירה ליצחק אהרן וגם הוא בא כשכל גופו רועד כעלה נידף ונפשו

כמעט פורחת ממנו, רוחו הייתה כה שבורה ורצוצה ממה שאירע בשיעור אתמול שלא היה יכול לבוא ברגליו והבחורים נאלצו להעמיסו על כתפיהם ולהביאו לישיבה, הוא ידע שכלתה אליו הרעה והיה בטוח שהרבי יגער בו קשות ויסלקו מהישיבה בבושת פנים.

כולם התיישבו במקומותיהם באימה ויראה והמתינו לבואו של החתם סופר... החתם סופר נכנס לחדר השיעורים התיישב במקומות כשיעיניו כולם מושפלות מזכרון המעשה הנורא, ואז פתח החתם סופר ואמר 'בני היקרים אתמול בעת השיעור לא

התנהגתי כשורה, במקום לשבח את הבחור יצחק אהרן על מידת חביבותו לחדושי התורה של רבו ולחביבות שלו בכלל ועל כשרונותיו הנעלים וזיכרונו הנפלא, נכשלתי בעוון של המלבין פני חברי ברבים... וכאן פרץ מרן החת"ס בבכי מר שזעזע את כל הנוכחים... רגעים ארוכים חלפו... ובכיו של החתם סופר נשמע בחלל הישיבה בחוזרו על כך שהמלבין פני חברי ברבים אין לו חלק לעולם הבא, ובאומרו על כן אינני רואה עצמי ראוי

מרנא החתם סופר זצ"ל

להמשיך ללמד כאן אבל ברצוני לפייסו, על כן הנני מבקש מכם חנוני בני חנוני, אנכי מבקש מהקב"ה שימחל לי וכן ממך יצחק אהרן מבקש אני ממך מחילה, אנא בני מחל לני וחזר ושאל האם הינך מוחל? כמובן שהתלמיד ההמום מחל לרבו ורק כאשר היה ברור לחת"ס כי אין לו שום קפידיא עליו, חידש את שיעורו בישיבה.

כל זה עשה ראש הישיבה מגדולי הדור וממנהיגי היהדות כולה בפני כל תלמידי הישיבה שמנו אז שלש מאות ותשעים בחורים!! כמה מוסר השכל למדים אנו ממעשה נורא זה בזהירות יתירה בכבוד הזולת ועל בקשת מחילה והתרצות כלפי מי שפגענו בו.

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

**קשה לך?
זקוק לעזרה?**

עלה על הארון שתחת החלון ותקריא את הגמרא לאור הנר של השכנים

'עד עתה ידעתי שכדי להבין סוגיה צריך 'קאפ' (ראש), עתה נוכחתי לדעת שאפשר להבין סוגיה גם ע"י 'קאפיקע' (מטבע כסף) הרב ישראל ליוש

"יִסְפְּרֶתֶם לָכֶם מִמְּהֵרֵת הַשְּׁבֹת" (ויקרא כ"ג, ט"ז)

דברי אגדה מאלפים הביא הר"ן בסוף מסכת פסחים: בשעה שאמר להם משה 'תעבדון את האלוקים על ההר הזה', אמרו לו ישראל: 'משה רבינו אימתי עבודה זו?' אמר להם: 'לסוף חמישים יום', והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו, מכאן קבעו חכמים לספירת העומר, כלומר בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן ולא עומר, אלא מחשבין נ' יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן, עכ"ל הר"ן. ראוי אף לציין את דברי החינוך בשרשי מצות ספירת העומר (מצוה שו) וז"ל: לפי שכל עקרון של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ, וכמו שכתוב (ירמיהו לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה וגו', והיא העיקר והסבה שנגאלו ויצאו ממצרים, כדי שיקבלו התורה בסיני ויקיימוה, וכמו שאמר השם למשה (שמות ג יב) וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה וכו' ומפני כן כי היא כל עקרון של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוונו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף ללבנו כעבד ישאף צל, וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחרות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא.

בהמשך דבריו שואל החינוך, אם כן, מודע אנו מונים את הימים שעברו מתחילת הספירה, מדוע אין אנו מונים את הימים שעוד נותרו עד לקבלת התורה, הרי כך מבטאים טוב יותר את הציפייה ליום הגדול והנכסף, היום ארבעים ותשע יום לקבלת התורה, עבר יום, והנה ארבעים ושמונה יום, וכן הלאה. החינוך מיישב שמגודל הציפייה והרצון החזק להגיע אל הזמן, על כן לא נרצה להזכיר בתחילת חשבוננו ריבוי הימים שיש לנו להגיע לקרבן שתי הלחם של עצרת.

אך שמעתי ליישב בדרך נוספת, הציפייה לקבלת התורה, איננה כציפייה למועד משמח כמו קבלת מתנה נאה או ממון רב, שאדם מצפה וממתין בלא עשיה מיוחדת תוך כדי ההמתנה, הציפייה ליום קבלת התורה יש בה גם הכנה והתכוננות לקראת הרגע הגדול, בכל יום שעובר אנחנו מכינים את עצמנו להיות ראויים יותר לקבלת התורה, א"כ מנין הימים הוא לא רק לרגע שיבוא, אלא הוא גם מנין לימים שעברו והיה בהם הכנה לקבלת התורה, ולכן אנו סופרים יום של הכנה ועוד יום של הכנה, עד שיהיו ארבעים ותשע ימי הכנה, אזי נהיה אכן ראויים לקבלת התורה.

•••

צימאון לתורה של גדולי תורה, בא לידי ביטוי באופנים רבים, בשקידה בכל עת, בכל מצב ובכל תנאי, בתפילות רמות מעומק הלב להבנת דברי התורה, ואפילו בנתינת צדקה כסגולה להבנת דברי התורה, כפי שיסופר בספורים הבאים: בספר טובך יביעו מסופר על הגאון רבי בן ציון פלדמן זצ"ל

סבו של מי שנקרא על שמו, רב נחלת משה בב"ב. בימיו מנורת החשמל עדיין לא היתה נחלת הכלל, ברוב הבתים הבית הואר בלילות ע"י נרות. והנה קרה שבאחד הלילות כאשר רבי בן ציון עסק בלימוד התורה עם בניו, כבה הנר האחרון שהיה בבית. הימים היו ימי מלחמת העולם הראשונה, ואי אפשר היה להשיג נרות, מה עושים? האב והבנים שקועים עמוק בלימודם, ורק בעיה טכנית קטנה מנסה להפסיק אותם ממשוש חייהם.

קיר דק הפריד בין דירת משפחת פלמן לדירת השכנים משפחתו של הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל, בראש הקיר היה חלון קטן, ודרכו חדרה קרן אור קטנה מהנר שעדיין דלק בבית משפחת שלפוברסקי, רבי בן ציון ביקש מאחד מבניו שיעלה על הארון המונח תחת החלון, ויקריא את הגמרא לאור הנר הבוקע מחלון השכנים. אהבת התורה שיקדה בלבם, וטעמה שכל כך היה ערב לחכם, הם אלו שהבשילו במוחו של רבי בן ציון את הרעיון הנועז להמשיך ללמוד לאור נר השכנים תוך כדי טיפוס על הארון.

•••

עלם צעיר בן ארבע שנים בלבד היה האדמו"ר מצאנז, והוא כבר ידע בעל פה את כל סדר תרי"ג המצוות עפ"י סדר הרמב"ם. 'מה ראית ללמוד בעל פה את כל תרי"ג המצוות?' שאלו אותו החסידים, 'הנה חיילים העומדים לצאת למשימה חשובה במצוות מפקדם - התחיל הילד חיים בהסברו - 'נדרשים לדעת את כל פקודות המפקד בעל פה, גם אנו חיילים בצבאו של הקב"ה, וע"כ עלינו לדעת בעל פה את כל פקודותיו.

•••

תלמידיו של 'השרף מבריסק' הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל ספרו שלא אחת תוך כדי עמל התורה במשך שעות רבות ברציפות, כאשר היה נתקל בקושיה עמוקה או בסוגיה סבוכה, היה מאמץ את כל כוחו למצוא תירוץ לקושייתו או פתרון לספקותיו, הוא היה מסתובב אנה ואנה לאורך החדר כשמוחו העצום קודח מעמל, והיה מבקש מתלמידו שהיה עמו להקריא לפניו שוב ושוב את לשון הגמרא מילה במילה.

מקרים רבים היו שהיה פורץ בבכי תוך כדי העמל, ושטף של דמעות נגרו מעיניו, אז היה פורש לקרן זווית ונושא תפילה לנותן התורה שיפתח לבו בתורתו ויאיר את עיניו להבין את הסוגיה על בוריה. היו אף מקרים שהיה מפריש צדקה לקופת רבי מאיר בעל הנס, וממשיך בתפילה לזכות להבין את התורה הקדושה.

פעם אחת כאשר לא הבין עניין מסוים והשתמש עם סגולת הצדקה, ואכן אורו עיניו, אמר לו תלמידו: 'עד עתה ידעתי שכדי להבין סוגיה צריך 'קאפ' (ראש), עתה נוכחתי לדעת שאפשר להבין סוגיה גם ע"י 'קאפיקע' (מטבע כסף).

הגיע החתן, וכולם מקיפים אותו ומבקשים לשמוע את סברותיו, והוא מחריש. התקיפוהו בשאלות, והוא שותק. שואלים לחוות דעתו בעניין קטע תוספות זה, או בגמרא אחרת, והוא אינו מגיב. התאכזבו מרות...

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל על אהבת הזולת

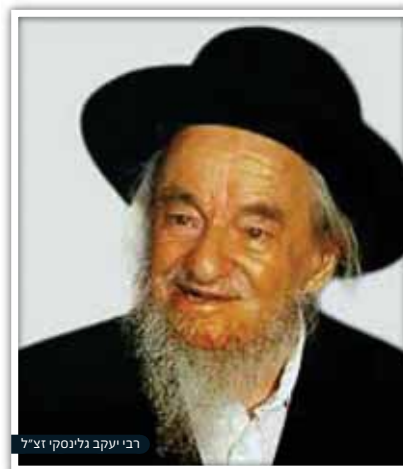
הרב אהרן כהן

"תְּסַפְּרֶתֶם לְכֶם מִפְּחַת הַשְּׂבֵת... תְּסַפְּרוּ הַמְּשִׁים יוֹם" (ויקרא כ"ג, ט"ו-ט"ז)
התקופה שבין פסח לעצרת הם ימי ספירת העומר כפי שמוזכרת בפרשתנו.

העניין העיקרי של ימי ספירת העומר הוא אהבת הזולת, שכן בימים אלו אנו מתאבלים על פטירתם של תלמידי ר' עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה.

בנוסף לכך ימי ספירת העומר הם הכנה ראויה לקראת קבלת התורה בחג השבועות, והרי על מתן תורה נאמר "ויחן שם ישראל נגד ההר", ודרשו חז"ל ויחן בלשון יחיד, כאיש אחד בלב אחד. שורש המצוה היא בכך שעם ישראל כולו הוא כגוף אחד, וכמו שכתב הרמ"ק שכל ישראל שארי בשר הם ונשמותיהם כלולות

יחד, ולכן ראוי לכל אחד להיות חפץ בטובתו של חברו, ועינו טובה בטובת חברו, וכבודו יהיה חביב עליו כשלו, שהרי הוא ממש כגוף אחד עמו. הבעל שם טוב מבאר את הפסוק של "ואהבת לרעך כמוך - אני ה'" - כשם שאני ה' אוהב את עם ישראל בכל עת ובכל שעה ותמיד הם נקראים בנים למקום, כך צריכים אתם לאהוב כל אחד מישראל.

מסופר על רבי עקיבא אייגר זצוק"ל שגאונותו המופלגת בתורה התפרסמה בגיל צעיר מאד. בן שתיים עשרה שנים בלבד היה, וכבר כתב חידושים על מסכת חולין, בלומדו בישיבת דודו רבי וואלף אייגר, השמיע בה שיעורים בהיותו רק בן חמש עשרה.

כשהגיע שמע העילוי הצעיר לגביר רבי איציק פרנס מליסא, ביקש לזכות בו כחתן לבתו. הגיע לשיבה עם שני תלמידי חכמים מופלגים על מנת לבחון. החלו הללו לדבר אתו בלימוד, ורבי עקיבא שותק. התאכזבו, וכמוהם התאכזב החותן - לעתיד. אמרו לשוב על עקבותיהם, ולחזור כלעומת שבאו.

תמה דודו של רבי עקיבא, ראש הישיבה, ושאלו, מדוע לא השבתם להם? אמר לו: "הייתי אמור לענות להם, שמאחד מהם נעלמו דברי התוספות והשני שכח גמרא מפורשת... אמרתי לעצמי, מוטב שיתבטל השידוך ולא אלבין פניהם ברבים". התפעל רבי וואלף ממידותיו של הבחור, לא פחות מאשר מלימודו, ואמר לו: "יודע

הנך מה? הבה נזמין אותם שוב, ולא תתפלפל עמם בלימוד אלא תשמיע להם את דברי תורתך בלבד". לכך הסכים. חזרו השלושה - החותן לעתיד ושני תלמידי החכמים שעמו - לשיבה, ושם השמיע להם רבי עקיבא אייגר פלפול עמוק ומקיף, שגילה טיפה מים בקיאותו בתורה כולה. התפעמו, ומיד נסגר השידוך.

ובליסא סיפר החותן לכולם על החתן בו זכה, פאר והאדיר את שמו, וכולם ציפו בקוצר רוח לבואו של החתן הצעיר אל העיר. ואכן, באחד הימים בגיע החתן לביתו של חותנו, ותלמידי החכמים של העיר כולה ציפו בדריכות רבה לבואו של העילוי לבית המדרש, על מנת לשמוע את פלפוליו הגאוניים ולהתבשם מעומק לימודו. הגיע החתן, וכולם מקיפים אותו ומבקשים לשמוע את סברותיו, והוא מחריש. התקיפוהו בשאלות, והוא שותק. שואלים לחוות דעתו בעניין קטע תוספות זה, או בגמרא אחרת, והוא אינו מגיב. התאכזבו מרות, והחותן שומע, ולבו מלא טורניה וכעס, הכך יעלה בגורלו? את בתו כלילת המעלות, שעושר אביה יכול לפרנס את בעלת התלמיד חכם, ייתן לעם הארץ זה?!! שאינו יודע להשיב דבר לשואליו?! את הפלפול הפלפול הוא שמע בישיבה, מן הסתם למד מאחר, אבל מעצמו אינו יודע דבר... מן הדין לפרק את השידוך!

רמז לחתנו שישוב לשיבה. לא רצה להודיעו מיד שהוא מבטל את השידוך, אלא אחרי שכבר יהיה בישיבה, ישלח אליו שליח שיודיע לו על פירוק התנאים. רבי עקיבא ביקש להישאר עוד מעט בליסא. תמה החותן, אבל הבליג ושותק.

והנה, לקראת סוף השבוע, שב החתן לבית המדרש, וביקש לשוחח עם תלמידי החכמים הגדולים שבו. פנה ושאל, התקיף והשמיע, פלפל ודרש - לא היה גבול להתפעלותם. כל העילויים והמתמידים הגדולים של העיר שבו והתקבצו סביבו, והשמיעם מדברותיו, ולא שבעו מהתנצחותם עמו. הכל יצאו מגדרם מרוב התפעלות, והודו ואמרו: אכן זכה רבי איציק פרנס בגאון הגאונים! כל כתר לא גדול מדי עבור תהילת לימודו!

פנה אליו חותנו ואמר לו, "ומדוע ציערתני בתחילת השבוע כל כך? למה גרמת לכולם - ולי בכללם - לחשוב שמקח טעות עשיתי, וכי הדיבורים אודותיך היו מוגזמים ומופרכים? על מה ולמה גזרת עליי עוגמת נפש כזו?"

השיבו החתן הצעיר ואמר לו: "כשהגעתי לעיר, גיליתי שישנו כאן חתן נוסף שחותנו מתפאר בו. תלמידי החכמים משוחחים עמו בלימוד, ובאמת תלמיד חכם עצום הוא. חותנו התגאה בו ורווה נחת מדבריהם של תלמידי החכמים אודותיו. חששתי ופחדתי, שמא לימודי ופלפוליי יאפילו על החתן השני..."

העדיף לסבול את הבושה, את ביטול השידוך וכל הכרוך בזה, על מנת לא לגרום לפגיעה במעמדו של אחר!

לפתע הוא רואה מראה משונה, ילדים נושים, לבושים בכיפה וציצית ומדברים באידיש

על מסירות נפשם של הגולים מאירופה לאמריקה הגדולה שלא ויתרו על שמירת השבת

הרב אברהם פוקס

"יביום השביעי שבת שבתון" (ויקרא כ"ג, ג')

המשנה ברורה, בתחילת הקדמתו לחלק ג' הלכות שבת האריך הרבה בגודל מצות השבת.

(כידוע החפץ חיים הוציא את משנה ברורה חלק ג' לאחר חלק א' מחשש שלא יספיק לכתוב את הלכות שבת, אמנם את ההקדמה להלכות שבת, כפי שרואים במשנה ברורה מההדפסות הראשונות ששם איננה קיימת, הוסיף בהדפסות המאוחרות יותר), וכך הוא כותב: "ענין שבת הוא שורש האמונה לידע שהעולם הוא מחודש... והזהירה התורה על שמירת השבת שתים עשרה פעמים. ואמרו חז"ל כל המשמר את השבת כאילו מקיים את כל התורה וכל המחלל את השבת כאילו כפר בכל התורה כולה, והכל מהטעם דהוא שורש האמונה".

לפני שנים רבות, כאשר יהודים ממזרח אירופה נמלטו לאמריקה מחמת הרדיפות וקושי הפרנסה, נאלצו להתמודד עם נסיון שמירת השבת. בכל עבודה היה עליהם לעבוד גם ביום השבת.

החפץ חיים התנגד מאוד למעבר לארצות הברית של אמריקה, ורק לבודדים שהתחייבו בפניו בתקיעת כף שישמרו את השבת - נתן את ברכתו. מנהל מפעל יהודי בניו יורק, נסע

במכוניתו ההדורה לביתו, לאחר יום עבודה. לפתע הוא רואה מראה משונה: ילדים הנראים כילדי הכושים, לבושים בכיפה וציצית ופאותיהם מתבדרות ברוח. הוא עצר את מכוניתו והנה הוא שומע אותם מדברים באידיש כשפת עולי מזרח אירופה.

הסקרנות בערה בו, והוא יצא ממכוניתו לעמוד מקרוב על הדבר. כשהתקרב, ראה לתדהמתו שיהודים הם, אך בגדיהם ועור בשרם שחורים מפיח מכוניות. היהודי הזדעזע מהזלזול והעוני שניגלו לעיניו, ושאל את הילדים: "היכן אתם גרים?" הילדים שמחו למראה האורח הנכבד, וליוו אותו אחר כבוד ל"ביתם", אשר לא היה אלא חדרון בתוך קומת חניה של בנין משרדים רב קומות.

"אני חייב לעזור להם", אמר לעצמו מנהל המפעל.

"אבא, אמא! יש לנו אורח!" קראו הילדים להוריהם המופתעים והנבוכים, שמיד הגישו לאורח כסא אשר ידע ימים יפים יותר.

"פה אתם גרים?" שאל בתדהמה, "לא מצאתם מקום מגורים עם פחות פיח?"

"תראה", השיב לו מארחו, "בכל עבודה שעבדתי, פוטרתי ממנה ביום ראשון, כיון שלא באתי לעבוד בשבת קודש. בעל החניון שהכיר אותי, הציע לי חנים אין כסף מחסן זה תמורת ניקיון החניון, ומודים אנו לה' כי גבר עלינו חסדו, ויש לנו ולילדינו מקום לישון בו".

"בבעלותי יש מפעל העובד שבעה ימים בשבוע", שח להם המנהל, "המכניס לי ממון רב, אתן לכם שלושת אלפים דולר שיספיקו עבורכם לשכירות דירה לשנה. תוכלו לעבור לגור במקום הראוי למגורים, ואתה תעבוד אצלי במפעל, ששה ימים בשבוע", סיים את דבריו בנדיבות לב, תוך שהוא מוציא מכיסו את הכסף.

"רגע, רגע", עצרוהו בני הזוג, "האם הכסף שלך הגיע מחילול שבת?"

"מה זה נוגע לכם?", הזעיף המנהל פניו, "תגידו תודה ותחילו לארוז".

השיבו לו ההורים: "אנו מוסרים את נפשנו על שמירת השבת, ואיננו מעוניינים ליהנות מכסף שהגיע מחילול שבת".

מנהל המפעל יצא בכעס מביתם ונסע לביתו. "איזה אנשים משונים פגשתי היום", סיפר לאשתו, וגולל בפניה את כל קורותיו. האשה לא הגיבה, ולפתע הוא רואה דמעות זולגות על לחייה.

"לפני שנים רבות", אמרה לו לבסוף, "גם אנו היינו בסיפור הזה, רק אנחנו לא עמדנו בניסיון ונעתרנו להפצרות דודך שהיה

אז המנהל. היזכר כיצד שכנע אותך: 'רק תבוא למפעל בשבת בלי לעבוד, כדי שלא לגרום לתסיסה בקרב העובדים האחרים, ואכן לא עבדת, אבל בשבתות אחר כך רק תיקנת את המכונה שהתקלקלה, ורק ביצעת שליחות קטנה, עד שפרקנו מעלינו עול

תורה ומצוות... כמה אני מקנאה במשפחה המאושרת שפגשת, ומתגעגעת לימים עברו בהם שמרנו את השבת ושאר המצוות",

הפטירה בעודה מוחה את דמעותיה. תוכחת אשתו נכנסה בלבו, ואט אט החלו לחזור ולשמור תורה ומצוות. לבסוף, גם זכו לעלות

לארץ ישראל עם משפחתם, ובני בניהם יושבים ועוסקים בתורה. שאלו את הרה"ג רבי משה פיינשטיין זצ"ל: כיצד יתכן הדבר

שיהודים רבים נזהרו על שמירת השבת, פוטרו מעבודתם וממש מסרו נפש על כך, חלקם זכו לרוות נחת מילדיהם ולראותם עוסקים בתורה, וחלקם - ילדיהם נטשו את דרך ישראל סבא?

והשיב ר' משה: "שני יהודים פוטרו מעבודתם ביום ראשון. האחד שב לביתו, כינס את כל ילדיו ואמר להם: 'ילדים יקרים קיבלתי

תעודת הוקרה מריבוננו של עולם, תעודה שאני שומר שבת ובשל כך פוטרתי מהמפעל, בואו נתלה אותה על הקיר! יוס'לה, אתה תביא פטיש, מוישי אתה תביא מסמר, שרה לאה את תעמדי מרחוק

לראות שהתעודה עומדת ישר על הקיר! ולאחר שתלו את התעודה שרו ביחד 'ושמרו בני ישראל את השבת'. 'זכרו ילדים יקרים, מוסיף אבא, 'מי שנותן לנו לחם לאכול זה לא הבעל הבית של

המפעל, אלא בעל הבית של העולם והוא ימשיך לדאוג ללחמנו! ובבית השני שקט ותוגה. ארוחת הצהרים נאכלת בדממה, שוב

אבא פוטר מהעבודה, 'מה יהיה? מפר אבא את הדממה, 'מאיפה תהיה לנו מחר ארוחת צהריים? קשה להיות יהודים!...' הוסיף אבא.

נו, איזה ילד ירצה לחיות חיים קשים, שבת נצרבת במוחו כדבר קשה ולא כדבר נעים, תרי"ג המצוות מצטיירות אצלו כתר"ג של

בעיות חלילה".

פגשתי לא מכבר יהודי שעדיין לא זכה לשמור תרי"ג מצוות, אך לבו חם למסורת שגדל עליה בבית אבא. שח לי אותו יהודי,

שבשבתות שאיננו בבית, הוא מקפיד להתקשר לאשתו בליל שבת (ר"ל), על מנת לוודא שהדליקה נרות שבת, וגם למחרת, בשבת

בבוקר, אמר לי בגאווה יהודית, הוא מתקשר לוודא שהילדים הלכו לבית הכנסת וכן, שידעו בבית מהו זמן יציאת השבת.

"אבל לשם מה אתה עושה זאת?" שאלתי,

"לשם מה?" ענה לי, "שידעו בבית שיש שבת ויש מוצאי שבת, ואת זה", הוסיף ואמר, "קיבלתי בבית אבא".

אח, אלו מטעמים היה מכין ר' לוי יצחק מברדיטשב, סגורן של ישראל, מהסיפור הזה...

מהו העניין הגדול בעליה לקברי צדיקים ובפרט לקבר הרשב"י • ומה אומר על כך בעל הזוהר בעצמו?

ועוד במאמר, כיצד יתכן שהעלו את התורה שבע"פ על הכתב למרות האיסור, ומה דינה של תורת הקבלה??
תורתו מגן לנו • לרגל יומא דהילולא דרבי שמעון בר יוחאי

בגמרא: 'מפסיקין לקריאת שמע ואין מפסיקין לתפילה. אמר רבי יוחנן לא שנו אלא כגון ר' שמעון בן יוחאי וחבריו, שתורתן זו היא אומנותן. אבל כגון אנו, מפסיקין בין לקריאת שמע בין לתפילה'. אותו רשב"י, שכל ספר הזוהר הקדוש שחיבר, גדוש בחיבת הקודש לעסק התורה, שוב ושוב ושוב, רומם את לימוד התורה לפסגות גבוהות, עד כי סבר שאדם צריך רק לעסוק בתורה, מבלי לעסוק כלל בפרנסה וביתר העניינים, (כבברכות לה, ב). רשב"י זי"ע העלה על נס את לימוד התורה, ועלינו לשנן לעצמנו כי זוהי עיקר משנתו של התנא האלוקי. תורה, תורה ותורה!

וכך כותב לנו בעל ההילולא עצמו, רשב"י זי"ע"א, בהקדמת ספר הזוהר הקדוש (מתורגם ללשון הקודש): "כמה שיש לו לבן אדם להשתדל בלימוד התורה יום ולילה. מפני שהקב"ה מקשיב לקולם של אלו העוסקים בתורה, ובכל מילה שהתחדשה בתורה - עושה רקיע אחד. תנן, באותה השעה שמילה בתורה התחדשה מפיו של האדם, אותה מילה יוצאת ועולה לפני הקדוש ברוך הוא, והקב"ה נוטל לאותה המילה ומעטרה בשבעים עיטורים".

רשב"י, בזוהר הקדוש, אומר לנו (הקדמת הזוה"ק, דף יא ע"א) שכוחו של תלמיד חכם גבוה הוא מעל גבוה, והוא עליון ונעלה על כולם, כי כל יהודי המשתדל בעסק התורה אינו מפחד מהעליונים ומהחתוננים, ואינו מפחד מכל מיני מרעין בישין, וזאת מפני שהוא אחוז ודבוק באילנא דחיי, בעץ החיים. ומוסיף הזוהר הקדוש ואומר, שגם כאשר נגזר עלינו גזירות קשות, שאינן אמורות להתבטל, מיד מתבטלות הגזירות על ידי העוסק בתורה. ועל כן מחזק אותנו רשב"י ואומר: "ובגלל כך, צריך האדם להשתדל בעסק התורה יום ולילה ולא יעזבנה, כי העוזב והפורש מלימוד התורה, כאילו פורש הוא מעץ החיים".

בדורות קדמונים קמו מערערים על תוקף גדולת ספר הזוהר הקדוש ויתר חיבורי אדונינו בר יוחאי זי"ע. אחת מהטענות, שהובאה גם בספר "ארי נהום" שחיבר רבי יהודה אריה די מדינא היא, כיצד כתבו תלמידי רשב"י את הזוהר הקדוש, והרי כולנו מכירים את דברי חז"ל (תמורה יד, ב ועוד) שאסור לכתוב בכתב את התורה שבעל פה ("דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכתוב"). נביא בזאת את תירוצי האחרונים בענין ואת אשר נראה להוסיף ולהסביר בדבר.

בספר 'מגן וצינה' (להגר"י חבר, הנודע כ"פה שלישי להגר"א", פרק ט"ו) ובספר מאמר זוהר הרקיע (להגר"י לינער מראדזין זצ"ל), המשך בעמוד הבא <<<

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א
בחיפוש שערכתי, במאגר הספרים של "פרויקט השו"ת", גיליתי שהזוהר הקדוש מעלה על נס, מחזק ומשבח למעלה מאלף פעמים(!!!), את עוסקי עסק התורה, המשתדלים בכל כוחם ללמוד תורה.

רבבות יהודים ינהרו בל"ג בעומר הקרוב למירון, לשפוך שיח לפני נורא עליה בציונו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. מדוע טורחים ונוסעים כה הרבה יהודים לקבר רשב"י?

מנהג התפילה על קברי צדיקים מובא כבר בגמרא בסוטה (לד, ב), שכלב עלה להשתטח על קברי האבות, כדי שיבקשו עליו רחמים ויצילוהו מעצת המרגלים. המנהג להתפלל בקברי צדיקים מוזכר במדרש קהלת (פרשה י) ובזוהר הקדוש במספר מקומות. רש"י ביבמות (קכב, א) כותב: "ובתשובת הגאונים מצאתי כל הנך ריגלי דאמוראי, היינו יום שמת בו אדם גדול קובעים אותו לכבודו, ומדי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם".

בספר חסידים (סי' תנ) מובא ש"ברזילי הגלעדי אמר: אמות בעירי, כי הנאה יש למתים שאוהביהם הולכים על קבריהם ומבקשים על נשמתן טובה ומטיבים להם באותו עולם, וגם כשמבקשים מהם, הם מתפללים על החיים".

העליה לקברי צדיקים מוזכרת בשיטה מקובצת (כתובות קג, ב), בספר החרדים (פס"ה) בשם הרמב"ם, ובעוד מקומות רבים בספרי הראשונים והאחרונים.

ידועים דברי אדוננו הגר"א ז"ל בפירושו לתיקוני הזוהר, שמיום שחרב בית המקדש, אין הקב"ה משרה שכירתו אלא על קברי צדיקים. ובאגרת תלמיד האור החיים הקדוש תיאר בפרוטרוט על השתטחות רבו הגדול על קברי צדיקים רבים, וביניהם קבר הרשב"י זי"ע, שעל סגולת העליה לקברו הפליג בדברים נפלאים. ואכן, אין ספק שבעליה לציונו של רשב"י זי"ע במירון נוכל לפעול ישועות ע"י תפילותינו ובקשותינו, כמבואר בספרים ובמנהגי ישראל, וכפי המקובל מקדמא דנא, ממנהגו של הקדוש האריז"ל, כמובא ב'שער הכוונות' ש"אני ראיתי למורי (האריז"ל) ז"ל, שעלה פעם אחת ביום ל"ג בעומר הוא וכל אנשי ביתו, וישב שם שלשה ימים", ומובא שם עוד, ששנה קודם שרבי חיים ויטל התוודע לאריז"ל, עלה האריז"ל לקבר הרשב"י עם בנו הקטן לתגלחת החלאקה. ובספרי תלמידי האריז"ל הקדוש (כמו בספר המסעות להרמ"ק, בהקדמת החרדים, ועוד) מובא שהאריז"ל הרבה לעלות עם תלמידי לקבר הרשב"י פעמים רבות, ולא רק בל"ג בעומר.

יחד עם זאת, עלינו לזכור שהתנא האלוקי רשב"י זי"ע עצמו סבר, שעיקר עבודת היהודי בעולמו הוא עסק התורה ללא הפוגה. רשב"י ותלמידי למדו תורה כל הזמן ללא הפסק ולא עשו שום דבר, גם לא מצוות חשבות אחרות, חוץ מללמוד (כפי שנאמר במפורש

ביארו שהרי מצינו במקומות רבים בש"ס שחז"ל כתבו דברי תורה, כפי שמצינו בשבת (ו', ב') שחז"ל כתבו מגילת סתרים, ופירש רש"י שהסתירו מפני שלא ניתנה לכתב, וכשומעין דברי יחיד חדשים שאינם נשנין, כותבין אותן שלא ישתכחו ומסתירים את המגילה. וכן בב"מ (צ"א, א') אמר רב מצאתי מגילת סתרים בי רב חיאי. ופירש רש"י: "מגלה טמונה, לפי שאסור לכתוב הלכות, וכשהיה שומע דבר חידוש וירא לשוכחו היה כותבו ומסתיר מן העין. וכן ביבמות (מט, ב), ירושלמי תענית (פ"ד ה"ב) ועוד. ובתמורה (ד"ב) נאמר שהותר להם לכתוב ספרא דאגדתא, עוד לפני שר"י הנשיא התיר לכתוב את הש"ס משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך". והביאור בזה הוא עפ"ד הרמב"ם בהקדמתו ל"יד החזקה", שהדגיש מספר פעמים שעד רבינו הקדוש לא כתבו דברים שבעל-פה כדי ללמדם ברבים, והחל מר"י הנשיא החלו ללמד המשניות בכתב ברבים. והיינו שבדאי שהחכמים היו כותבים לעצמם את ביאורי התורה והלכותיה, וכל האיסור הוא ללמוד ברבים מתוך הכתב. וכן מפורש בתענית (כח, א) שהאיסור הוא דוקא בציבור.

וכ"כ התוס' ישנים יומא (ע, א) בשם ר"א ממיץ, שאם אינו מוציא את הרבים ידי חובתן, מותר לומר ע"פ דברים שבכתב. וממילא ספר הזוהר נכתב עד אז ליחידים בלבד.

ה"מגן וצניח" הוסיף שריבוי ההסתר דבר, והכתיבה הכל כך רמוזה של חלק הסוד שבהזוה"ק ויתר ספרי הסוד, (שאפילו הגר"א ז"ל, "שהשגתו וחכמתו בזה רבה על כל חכמי דורו וכמה דורות שלפניו", אמר שלהבין מאמר אחד בספרא דצניעותא צריך לטרוח מספר שבועות), זהו עצמו נחשב כמי שלא נכתב, כיון שאנשים רגילים הקוראים את הדברים - אינם מבינים מאומה, עכ"ד.

הבה ונוסיף: הגר"ב זולטי זצ"ל, בספרו 'משנת יעב"ץ', והגרא"ש מאיר שליט"א בספרו 'עבודת משא' (הלכות תפילה פי"ב ה"ח) חקרו ודנו בדן "דברים שבעל פה לא ניתנו להיכתב", האם הוא חסרון בכתיבה, שאסור להפוך תורה שבעל פה לתורה שכתב, או שנאמר שהיא הלכה בהלכות תלמוד תורה, שאסור ללמוד תורה שבעל פה מתוך הכתב ואין זה דין בשינוי חפצא דתורה שבעל פה אלא דין בלימוד התורה שבעל פה.

ולפי"ז יתכן שהנה תורת רשב"י (ולפחות הספרים אדרא רבא ואדרא זוטא, יעויין בזה באדרא זוטא ח"ג, "הא השתא שעתא דרעותא הוא ואנא בעינא למיעל בלא כיסופא לעלמא דאתי וכו' וכך אסדרנא לכו, רבי אבא יכתוב ורבי אלעזר ברי ילעי ושאר חבריאי ירחשון בלבייהו". ואמנם יעויין בזה"ק פרשת שלח, שכתב: "כל אינון מילין דשמע בההוא לילא ולעא לון ולהג לון ולא אנשי מלה וההוא שרגא נהיר קמיה כל ההוא לילא עד דאתא צפרא". ועיין בזה בשער מאמרי רשב"י ובאור יקר רעיא מהימנא שער ה' סי' א' ובזהר חי פרשת וארא) נכתבה ביום פטירתו, ותלמידו רבי אבא כתבה. ובפשטות הכתיבה נועדה לשמר היטב את תורת רשב"י, אשר אמור להיפטר מהעולם עוד באותו היום. וא"כ אם נפרש כהצד שחסרון כתיבת תורה שבעל פה אינה חסרון בעצם הכתיבה,

יחד עם זאת, עלינו לזכור שהתנא האלוקי רשב"י זי"ע עצמו סבר, שעיקר עבודת היהודי בעולמו הוא עסק התורה ללא הפוגה.

אלא בכך שלא לומדים מתוך הכתב, (וכן מוכח מדברי הראשונים, ואכמ"ל) אזי יתכן ואכן הכתיבה נועדה רק כדי לשמר את דברי רשב"י, מבלי שלמדו ממנה (לפחות ברבים) מתוך הכתב, ותורה זו נשתמרה בגליונותיה עד לאחר שהותרה הרצועה ע"י רבינו הקדוש לכתוב המשניות ותורה שבעל פה. וממילא אין בדבר כל איסור, שבאמת לא למדו את כתבי הזוהר עד לזמנו של רבי הקדוש.

ואכן, בספר יוחסין (מאמר א' ערך רשב"י) ובסדר הדורות (ערך רשב"י), כתבו שספרי הזוה"ק על כל חלקיו נסדרו רק שלש מאות שנה לאחר פטירת רשב"י. והרי גלוי וידוע לכל העמים, הפולמוס הגדול בענין ספר הזוה"ק האם מקורו מרשב"י או שר' משה די ליאון כתבו, או שמא רבנים אחרים מדורות הראשונים. הרי לנו שאכן ספר הזוה"ק לא נלמד בצורה מסודרת בכל מהלך הדורות, מכתבתו ועד זמן הראשונים. וא"כ יתכן לומר שאכן כתבוהו כדי לשמר (עד שיהיה זמן של "עת לעשות לה'") ויותר לפרסם, או ללמדו ליחידים בלבד) ולא ללמוד מתוכו, וממילא אין איסור בדבר. עוד יתכן לומר שהיה פשוט לרשב"י ש"עת לעשות לה'" שייך מאד בכתיבת תורת הסוד, באשר שבשונה מכל התורה שבעל פה שניתנה מנביאים הרבה והועברה לרבבות מעבירי התורה ולומדיה, כפטיש יפוצץ סלע. הרי שתורת הזוה"ק ניתנה אך ורק מרועה אחד, לקבוצת תלמידים קטנה, ובזמן קצר למאד. והנה נודע מש"כ הגר"ח מוולוז'ין דהא דסיני ועוקר הרים סיני עדיף (כבסוף הוריות), זהו דוקא עד שניתנה הרשות לכתוב התורה שבעל פה. מפני שעד אז היתה חובה על כל אחד מיישראל לשנן את התורה לבל תישכח שאילולי היו בקיאים בה כנתינתה מסיני, לא היה שייך לפלפל ולעקור בה הרים. ונמצא שאת כל התורה שבעל פה העבירו כולם במרוצת הדורות מפה לאוזן, והשקיעו בכך רבות, כדי שהתורה תועבר ע"י כל אלפי לומדיה ומעתיקי שמועתה. וממילא עד זמנו של רבי הקדוש לא נשתכחה תורה שבעל פה ולא ניתנה להיכתב. ומשא"כ תורת הח"ן, שרשב"י היה אחד מעמודי התווך שלה, שאם לא תינתן להיכתב היתה יכולה היא להשתכח במהרה, מפני מיעוט הזמן שרשב"י העבירנה כדבעי, מפני מיעוט התלמידים ששתו הדברים, ומפני קוצר המשיגים, שהרי את תורת הנסתר לא היה שייך להעביר לכל לומדי תורה, כי אם רק לצנועים חכמה. (וראה בכתבי הקדוש הארי החי, שער מאמרי רשב"י פרשת משפטים, שיש בנשמות הצדיקים בחינת אור המקיף שיש מהם, מבחינת אור הפנימי, ואלו יכולים לדבר בנסתרות ורזא דרזין בדרך כיסוי והעלם אשר יבינום רק אלו הראויים להבין דבריהם. וע"כ פשיטא ליה לרשב"י דבתורתו נאמר "עת לעשות", הרבה קודם לזמנו דרבי הקדוש. וע"ע בשו"ת מפענח נעלמים (סי' ה).

עוד יתכן, שהנה רשב"י בתמורה (יד, ב) כתב כך: "דברים שבעל פה אינו רשאי לכותבן, וכל הלומד מהן מן הכתב אין לו שכר". ויש לדקדק בלשונו שלשם מה הזכיר ענין השכר. ואפשר שאכן רשב"י חידש לנו כאן יסוד גדול, שאין איסור בעצם כתיבת תורה שבעל פה, אלא שרק לא מקבלים שכר בלימודה מתוך הכתב. וכן מצאתי בשו"ת חקרי לב או"ח (י"ב) שכתב שאין שום איסור ועונש לקורא בע"פ דברים שבכתב ולמי שכותב דברים שבעל פה וקוראם מהכתב, אלא שהקריאה אינה כדת של תורה לא נחשבת לקריאה, ואינו מקבל ע"ז שכר מצות ת"ת. ולפי"ז שפיר י"ל שהזוה"ק נכתב כדי שלא תשכח תורה זו, ומ"מ גם אם ילמדו בכתיבה זו לא עברו איסור, ורק לא קיימו בזה מצות תלמוד תורה. והעדיפו לכתוב תורה זו כדי שלא לאבדה, לאחר שאין בכתיבתה ובלימוד כתיבתה איסור.

עוד י"ל שבחכמת הקבלה היה פשוט לרשב"י וחבריו שראוי לכותבה

כיצד מותר לקבל צדקה מגוי? האם מותר לכתחילה לקבל תמיכה ממשלתית משלטון של גויים?

ומדוע החמירו גדולי הדורות שלא לקבל כספים ממקור בלתי טהור?

הרב יעקב ברגמן

בפרשת השבוע נאמר: "אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל נְדָרֵיהֶם וּלְכָל נְדָבוֹתָם". ודרשו חכמינו ז"ל: "מה תלמוד לומר 'איש איש' לרבות את הגויים שנודרים נדרים ונדבות כ'ישראל'". והקשו הראשונים – במה שונה קרבן מצדקה, שאסרו חכמינו ליטול מן הגוי? ותירצו, שטעם האיסור ליטול צדקה מגוי, הוא על פי דרשת חז"ל בפסוק: "בִּיבֹשׁ קִצְיָהּ תִּשְׂבְּרָנָה", שכאשר תכלה זכות הצדקה שביד הגויים, ו'לחלוחית' מעשה הצדקה שלהם תתייבש, אז ישברו ויפלו, ותבוא גאולת ישראל; וטעם זה נכון דווקא לגבי צדקה, המכפרת על הגוי הנותן אותה, אולם קרבן אינו מכפר על הגוי שהביאו.

ובגמרא מובא טעם נוסף לאיסור נטילת צדקה מן הגוי בפרהסיא – מפני חילול השם, כלומר, שמא יאמר הגוי, כמה מגונה אומה זו שאינה מפרנסת את ענייה; או משום שהוא מבזה את עצמו ואת עמו בנוטלו צדקה מהגוי. וגם על פי טעם זה, מסבירים האחרונים את ההבדל בין קרבן לצדקה – שכאשר הגויים

מביאים קרבן וכדומה, לכבוד השי"ת, אדרבה, מתרומם כבוד מלכות שמים וכבוד האומה הישראלית; אך לעומת זאת, כאשר מקבלים עניי ישראל צדקה מהגויים, הרי כבוד ישראל מתמעט, שישראל נצרכים לגויים ומתפרנסים מהם.

וכך נפסק בשולחן ערוך: "אסור לישראל ליטול צדקה מן הגוי בפרהסיא, ואם אינו יכול לחיות בצדקה של ישראל, ואינו יכול ליטלה מגוי בצינעא, הרי זה מותר". ותמהו כל האחרונים – הלא אחד הטעמים שבגמרא, שהצדקה משמשת כזכות לגוי, קיים גם בנטילת צדקה בצנעה, ומדוע אפוא התיר נטילת צדקה מגוי בצנעה? וביישוב תמיהה זו נאמרו דרכים שונות; ויש הסוברים שגם לדעת השולחן ערוך אסור ליטול בצנעה; אולם למעשה – דעת רוב הפוסקים שמותר ליטול בצנעה.

ובכל אופן שיש להניח שהגוי נותן להנאת עצמו, ולא כדי להטיב למקבל, מותר ליטול ממנו אף בפרהסיא. ומטעם זה מותר ליטול מקהברה או מבית עסק של גוי תמיכה לארגון, לשיבה וכדומה, כאשר עושה כן למטרת פרסומת, או כדי לקדם קשרים וכדומה. ומטעם זה מותר ליטול סיוע ותמיכה משלטונות של גויים אף בפרהסיא, שהרי ברור שאינם נותנים אלא לטובת עצמם; וזאת מלבד שיש לישראל חלק בכספי המדינה על ידי תשלום מסים וארנונה, והרי זה כאילו הוא מקבל תמורה לכספו.

ולעומת הצדקה, תרומה לבית כנסת או לבית מדרש מותר לכתחילה ליטול מגוי, ואף בפרהסיא; וזאת משום שצדקה לבית הכנסת היא כקרבן, וכאמור בתחילת הדברים – מותר לקבל קרבן מגוי. וכן מותר ליטול ממנו תרומה עבור כל צורכי הציבור שאינם צדקה לעניים.

ולעומת הגוי – בנוגע לישראל שהמיר את דתו הדברים הפוכים: תרומה לבית הכנסת אסור לקבל ממנו, כיון שההלכה היא שאין מקבלים קרבן מן המומר. ואילו צדקה – לדעת רוב הפוסקים מותר לקבל ממנו, ואף אם הרויח את כספו מחילול שבת; אלא אם כן הוא 'מומר להכעיס'. ויש אומרים שמותר ליטול מהמומר אף תרומה לבית הכנסת.

ואלו שאינם שומרי תורה ומצוות – יש שכתבו שבהסתמך על כך שיש אומרים שאינם נחשבים כמומר, ובצירוף הדעה המקלה הנ"ל – ניתן לקבל מהם תרומות לבתי כנסת ולבתי מדרש; אך ראוי שלא להנציח את שמם בלוחות הנצחה וכדומה; ובלית ברירה ירשמו את שמם במקום שאינו בולט.

וכל האמור הוא משורת הדין, אך יש מגדולי הדורות שהקפידו שלא להנות כלל מכספים שמקורם בלתי כשר, וכל שכן שלא לקבלם לצורך ישיבות ותלמודי תורה, כי "כח הפועל בנפעל". ויש מהאחרונים שהפליג בחומרת הדבר וכתב: "שרוב החטאים באים כשיהנה האדם מממון כזה שיש בו כח ופועל רע. וידעתי מרבתינו נוחי נפש שכאשר הגיע לידם ממון שהבינו שבעליהם הסגילו בו כח הפועל לרע, לא היו נהנים מהממון ההוא והשליכו מידם אותו הממון באין רואה".

[שו"ע י"ד רנד, א-ב, ט"ז א, ב רד, ש"ך א, ב, ד רה,

ועוד; פסקים ותשובות (כ"ץ) שם, א, ב, ג, ה, ו רז]

בב"מ (פה, ב) אמר ר' חנינא אי משתכחת תורה מישראל מהדרנא לה מפלפולי. והיינו שאת התורה שבעל פה ניתן להסבירה ע"י שכל אנושי זך הרעיון. ולכן, פחות חששו לאבדה מתורת הקבלה, שלכאורה לא ניתן להשיבה בכח הפילפול, כי אם בכח קבלה איש מפי איש, עד מפי משה מפי הגבורה.

"תורתו מגן לנו, היא מאירת עינינו, הוא ימליץ טוב בעדנו, אדונינו בר יוחאי."

משום "עת לעשות לה", מפני שכל ענין חכמה זו מבוססת בעיקר על קבלה איש מפי איש, כנודע מספרים רבים. ואף שגם השכל האנושי יכול לסלסל ולפלפל בדברים אלו, מ"מ עיקרה "קבלה" היא, ממה שקיבלנו מהר סיני (כמש"כ הרמב"ן ז"ל). ומנגד, תורה שכתב – הלא היא כתובה לנו, ותורה שבעל פה שגם קבלה היא מסיני איש מפי איש, עדיין מצינו בתמורה (טז, א) שעתניאל בן קנז השיב את כל הנשכחות שבתורה שבעל פה בכח פלפול. וכן

<< המשך מעמוד קודם

מדוע כתב הרמב"ם את הלכות ספירת העומר בהלכות תמידין ומוספין?

דין ספירת העומר בזמן הזה
לדעות שספירת העומר בזמן הזה היא מדרבנן, האם די בספירת הימים בלא שבועות?
האם חיוב ספירת העומר תלוי בהבאת העומר?

מדוע היה רש"י סופר בלא ברכה מבעוד יום, וחוזר וסופר בערב בברכה?

ברכת ספירת העומר
האם דין הברכה על ספירת העומר שונה משאר ברכת המצוות?
האם שייך קיום מדאורייתא בברכת המצוות דרבנן?

האם הברכה על ספירת העומר, היא חלק מנוסח הספירה?

דעת הראב"ה בגדר ברכת ספירת העומר
האם בכל מצוה דאורייתא, ברכת המצוה היא גם מדאורייתא?
מדוע לדעת הראב"ה יש לחזור ולברך על ספירת העומר הנספרת מספק?

כל התשובות לשאלות בספר
מועד לדוד
על מועדי השנה

להזמנות דרשו: 02-5609000

מדוע ירדו גשמים כשהקיף ה"בית יוסף" את קבר הרשב"י בחג הסוכות?

”וְלִקְחֶתֶם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים“ (ויקרא כ"ג, מ')
בספר מגיד מישורים (פרשת אמור) מסופר שמרן ה"בית יוסף" עלה בחג הסוכות על ציונו של רשב"י והקיף את הציון עם ד' מינים, וירדו אז גשמים.
ואמר לו המגיד: "והא גשמים דאתו לא הוו דוגמת "שפך לו

קיתון על פניו" ח"ו, אדרבא נתקבלו דברכם ורשב"י ובנו שמוח לקראתכם בקרוותכם זוהר על מערתם ובכפר הסמוך להם.
אלא דכיון דהקפתם לרבי אלעזר בד' מינים הבאים לרצות על המים נתעוררו המים ובאו, ואילו הייתם מקיפים פעם אחרת היו רוב גשמים באים לעולם כמו בימי חוני המעגל, ומפני כך באו גשמי ברכה רצופים כדי שלא תקיפו יותר עליהם.
וכלל זה יהיה בידכם כל זמן שהעולם יהיה צריך לגשמים ביותר תלכו ותקיפו הצדיקים הנזכרים ותענו.
ועל כל צרה שלא תבוא על הצבור תקיפו אותם שבעה פעמים ותענו.
ובכן תדע כי הם שמחים מאד בקרוותכם זוהר על מערתם או בכפר הסמוך להם ואם תתמידו לקרות כן יגלו לכם רזין עלאין."

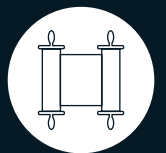
מדוע בעל "תרומת הדשן" לא אכל בשר בראש השנה?

”בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבְּתוֹן זְכוּרֹן תְּרוּעָה“ (ויקרא כ"ג, כ"ד)
בחודש השביעי בא' לחודש, הוא א' תשרי, יום ראש השנה, והרמ"א (או"ח תקפג, א) כתב: שיש נוהגין לאכול תפוח מתוק בדבש, ואומרים שתחדש עלינו שנה מתוקה, ויש אוכלים רימונים ואומרים נרבה זכויות כרמון ונוהגין לאכול בשר שמן וכל מיני מתיקה.
וב'לקט יושר' (לתלמיד התרומת הדשן - או"ח עמ' 124) כתב: "שדבש חי סימן טוב לאכול בר"ה, ודבש דבורים מן המובחר, כי הדבורים דמי למשפט, כי עושים נקמה לפעמים, כמו שמוכח מן הפסוקים, ומה שיוצא מהן מתוק, וסימן לדבר שאנו יוצאין ממידת הדין למידת הרחמים, ודוקא חי סימן לחיים, וראייה ממה שאנו מבקשים ומתפללים בר"ה רק בשביל חיים". ושם (עמ' 129) הביא

שרבו בעל ה"תרומת הדשן", לא אכל בשר פרה ועגלים בראש השנה משום מעשה העגל.
ובמשנה ברורה (תרד) הביא מ"מעשה רב" להגר"א דאין לאכול ענבים בראש השנה והטעם ע"פ הסוד. (מידדי הרב אליהו לפין שליט"א שמעתי שאותיות המילה "ענבים" באות אחרי "סמאל" וזה הסוד שאין לאכלם בר"ה, ועי' בזה בערבי נחל (פרשת נשא) עה"פ "והימים ימי בכורי ענבים", שבאותן הימים שלטה הסיטרא אחרא שהם אותיות שקודם "ענבים", ועי' בס' תולדות יעקב יוסף (פרשת קרח אות ב) מכתבי מוהר"ש אסטרפאלר, ובכלי יקר (במדבר ה"ב) על נחל השטים, ועי' מש"כ בס' מנהג ישראל תורה, (סי' תכח - פ' שלח עמ' נב), ושם (סי' תקפג עמ' רסה)).

- מדוע לא ניתנה תורה ביום החמישים לספירת העומר ?
- מהי העבודה החביבה ביותר לפני הקב"ה?
- מדוע בכוחה של הצדקה לבטל גזירות רעות ?
- מדוע חבשו את המגדף אף שלא ידעו אם הוא חייב מיתה?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

"מגילת רות" או "מגילת בועז"?

"וּקְרָאתֶם בְּעֶצְם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִיֶה לָכֶם" (ויקרא כ"ג, כ"א)
ב"ספר קושיות" (לאחד מהראשונים - אות רכג) כתב, שהטעם שקורין מגילת רות בחג השבועות. הוא ממה שהתורה הסמיכה את חג השבועות לדיני מתנות עניים - לקט שכחה ופאה. שכיון שבעצרת נזכר ענין החסד, ומצינו במגילת רות שבועז עשה חסד בקצירתו עם רות, לכך קורין את מגילת רות בעצרת. ומוסיף שיש במגילת רות 85 פסוקים כמנין "בועז" [ועיי"ש בהע' שמביא עוד מקורות לטעם זה - וכן לגימטריא הנ"ל]

האם מותר לכהנים להכנס לקבר הרשב"י?

יש שרצו להתיר לכהנים להיכנס לקברי צדיקים ע"פ מש"כ הרמב"ן (במדבר יט, ב)
"כי הנפטרים בנשיקה לא יטמאו מן הדין, והוא שאמרו צדיקים אינן מטמאין", (ועיי' פתחי תשובה יו"ד שע"ב).
אולם בס' ברכת האוהל הביא מהגר"ח קניבסקי שליט"א, שכוונת הרמב"ן שאינם מטמאין מדאורייתא אולם מדרבנן מטמאין.
ועיי' בס' "בנוהג שבעולם" (עמ' רעג) שמאריך במעשים מגדולי עולם שנכנסו לקברי צדיקים.
ובשו"ת פאת שדך (ח"ב סי' מ"א) כ' ששמע בשם האדמו"ר מסאטמר זצ"ל, שאין לסמוך על מה שאומרים שעשו תיקון בקבר רשב"י להתיר לכהנים להיכנס לשם.

אם ישנה גזירת שמד על כל כלל ישראל ח"ו - האם כולם מצווים למסור נפשם על קידוש השם?

טף ונשים, מ"מ מצווים הכל יחד למסור נפשם לקדש שם שמים. שאין לומר שכיון שעומדים להכחיד שם ישראל בעולם, אין לך חילול ה' גדול מזה, אעפ"כ בהדי כבשי דרחמנא למה לך, ומצווים "כל בית ישראל" כולם למסור את נפשם על קידוש ה'.

"וּנְקַדְשִׁיתִי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשֵׁכֶם" (ויקרא כ"ב, ל"ב)
כתב: הרמב"ם (הל' יסודי התורה פ"ה ה"א) "כל בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל".
וכבר עמדו המפרשים בלשונו שכתב "כל בית ישראל", שהלא ודאי שכל ישראל מצווין לקיים את כל מצוות התורה, ומדוע הזגיש דווקא במצות קידוש השם "כל בית ישראל" (ועיי' בספר המפתח שם, שהביאו שיש מפרשים שבא לרבות נשים וגרים, או קטנים שאפ"י שאינם חייבים בשאר מצוות, הכא חייבים, וכן בא למעט בני נח).

ובס' אבני שוהם עה"ת (לרבי משה לייב שחור זצ"ל) פירש, שבא הרמב"ם לומר שגם אם הגזירה היא על "כל בית ישראל" והכלל כולו עומד בסכנת כליה אם לא יעבדו ע"ז, וכמו שהיה בזמן אחשוורוש שביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן

מתנות על מ

ארגון 'אחינו' ו'דרשו' מזמינים אותך להיות במגש מפואר לחלות מכסף ובמתנות יקרות ערך כרטיסי הגרלה להגרלה

מתנה בשווי 1.280 ש"ח
מסלול מס' 12

בתרומה ע"ס 40 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 800 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'חפץ חיים'
- 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
- מגש לחלות מְכָסֵף בשילוב עץ (מבית מסורת-הצורפים)
- 12 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.280 ש"ח

להלן מגוון אפשרויות הח

מתנה בשווי 533 ש"ח
מסלול מס' 4

בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 414 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- הספר החדש 'מועד לדוד'
- כף הגשה לעוגה מְכָסֵף
- 2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 533 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח
מסלול מס' 3

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- ספר 'חפץ חיים'
- 'דרש דוד מועדים' 2 כרכים
- סכין לחלות מְכָסֵף
- 2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
מסלול מס' 2

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- ספר 'חפץ חיים'
- הספר החדש 'מועד לדוד'
- סכין לחלות מְכָסֵף
- 2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
מסלול מס' 1

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים
סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- בהוצאת 'דרשו'
- כרטיס להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

גש של כסף

שותף בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית
בשילוב עץ מבית 'הצורפים', 'חדד'
עד לשווי 1.340 ש"ח
הגדולה בשווי 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.340 ש"ח
מסלול מס' 13

בתרומה ע"ס 42 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 840 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'חפץ חיים'
- 'דרש דוד' על התורה 3 כרכים
- מגש לחלות מִקְסָף בשילוב עץ (אחים חדד)
- 12 כרטיסים להגרלה הגדולה

מתנה בשווי 1.340 ש"ח

נרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 999 ש"ח
מסלול מס' 11

בתרומה ע"ס 36 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 720 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- ש"ס וילנא 20 כרכים מ' כ"ס, כ' רכה
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- הספר החדש 'מועד לדוד'
- כף הגשה לעוגה מִקְסָף
- 9 כרטיסים להגרלה הגדולה

מתנה בשווי 999 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח
מסלול מס' 7

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- ספר 'חפץ חיים'
- הספר החדש 'מועד לדוד'
- גביע יוקרתי מִקְסָף
- כף הגשה לעוגה מִקְסָף
- סכין לחלות מִקְסָף
- 7 כרטיסים להגרלה הגדולה

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
מסלול מס' 6

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:

- סט 'משנה ברורה' מהודר
- גביע יוקרתי מִקְסָף
- 4 כרטיסים להגרלה הגדולה

50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' 5

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:

- 'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
- גביע יוקרתי מִקְסָף
- כף הגשה לעוגה מִקְסָף
- סכין לחלות מִקְסָף
- 5 כרטיסים להגרלה הגדולה

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

1000 תלמידי החכמים נבחנו בפעם אחת על יותר מחצי ש"ס - איך הם עשו את זה?

מסע מרתק אל עולמם של למעלה מאלף תלמידי חכמים מופלגים, שנבחנו במשך שעות על לא פחות מ-1,710 דפי גמרא • איש מומשתתפי 'קנין ש"ס' של 'דרשו', כמעט לא חשב שהוא יצליח להגיע לשלב בו הוא ייבחן בפעם אחת על יותר מחצי ש"ס • בשעות המבחן הגדול באנו לבקר אותם, כדי לשמוע איך עושים זאת בפועל.

יעקב א. לוסטיגמן

מצליח להביא את גרמי השמים, אלא והמעניין בלשונו הייחודית המתאפיינת בדקדוק חף מכל שמץ של עיוות, יחד עם בהירות יוצאת דופן, גמישות מילולית שאין שניה לה, המלופפת הומור דק ובשניות ארומטיות.

שלא תשתכח תורה

"בזכות 'קנין ש"ס' של 'דרשו', זכיתי לחדש נעורי כקדם", מתאר הרב גנוט את התרגשותו מהתוכנית המיוחדת. "במשך עשר שנים, בין השנים תשמ"ג - תשנ"ג, נבחנתי על כל הש"ס ב'מפעל הש"ס', וכמובן שיש לי כלפי המפעל המיוחד הזה הכרת הטוב מאין כמוה. הילדים שלי גדלו באווירה הזאת, של התאמצות והשקעה כדי לדעת את הש"ס, וב"ה זכיתי לראותם גדלים לתלמידי חכמים ומרביצי תורה, כל אחד בדרכו שלו, מי כמגיד שיעור בישיבה ומי בשיעורי ה'דף היומי'."

"בשנים האחרונות, הבנתי שאולי גם לנכדים מגיע לחוות את אותה החוויה, והחלטתי לחזור שוב למסלול של מבחנים על הש"ס. בדיוק באותה תקופה התחיל המחזור הנוכחי של 'הדף היומי', והבחנתי שמוקד הבחינה של 'קנין ש"ס' קרוב לביתי. חזרתי לזה שוב, וב"ה הדבר נותן לנכדים הרבה חשק רב ואהבת תורה. בעיתות שמחה כמו פורים, שמחת תורה וכדו', כשאנחנו בהתרוממות הרוח ומעט בגילופין, הם נהנים לצטט לי לשונות מרחבי הש"ס, ולראות אם אני יודע באיזו מסכת ובאיזה דף מופיעה לשון חז"ל זו, בנוסף להצגת חידות ומילתא דתמיהא. האווירה היא אווירה של לימוד, יגיעה ורצון עז לדעת את התורה כולה."

איך באמת מצליחים לזכור דפי גמרא רבים כל כך? איך מצליחים לגרום לכך שהלימוד יישאר בזיכרון ולא יפרח וייעלם לאחר תקופה?

"אני תמיד אומר על כך את מה שכתוב באיגרת הרמב"ן "וכאשר תקום מן הספר תחפש באשר למדת איזה דבר אשר תוכל לקיימו". הפשט הפשוט בדברי הרמב"ן הוא הלכה למעשה, למצוא משהו שאפשר לקיים מתוך מה שלמדת, אבל זה לא רק זה. יש כאן גם הדרכה מיוחדת: כשאתה לומד ואתה חושש לשכוח חלילה את מה שלמדת, תחפש דרך לזכור את הלימוד. לקיים אותו לאורך זמן.

"חז"ל אומרים (חולין עה:): מילתא דתמיהא מיידכר דכירא להו לאינשי". אדם זוכר דברים מעניינים. צריך למצוא בלימוד חלקים שלא ייעלמו מהזיכרון, לעשות סימנים לכל אורך הדרך. אני תמיד משתדל למצוא דברים מעניינים בלימוד, כמו כמה פעמים מוזכרת שבת במסכת בבא קמא, או כמה פעמים מוזכר הענין של גזל במסכת סוכה, שאלו לא המסכתות בהן אמורים נושאים אלה להימצא, לכאורה. כך למשל זוכרים את העניין של שור המועד

המחזה שנגלה לנגד עיני הבאים בשעריו של היכל בית המדרש 'משכנות יעקב', ברח' קהילות יעקב בבני ברק, היה מפעים ועוצר נשימה. בית המדרש מלא מפה לפה. מאות אברכים תלמידי חכמים במגוון גילאים ממלאים את בית המדרש. בדרך כלל מתלווה למחזה מסוג זה קול המולה של לימוד התורה, תנועות ידיים אינטנסיביות ואגודלים מתנופפים לכל עבר במלחמתה של תורה, אך הפעם שורת בבית המדרש דממה מוחלטת.

כל אחד מאותם תלמידי חכמים מחזיק בידו עט, ועל השולחן שלפניו מונחת חוברת בה הוא ממלא שורות צפופות. זהו המבחן החצי שנתי שעורך ארגון 'דרשו' עבור משתתפי תוכנית 'קנין ש"ס'. במסגרת תוכנית זו נבחנו למעלה מאלף אברכים בששה מוקדים שונים ברחבי הארץ, על אלפי דפי גמרא.

סדר התוכנית הוא שהמבחנים הנערכים אחת לחצי שנה, כוללים בכל פעם את כל דפי הש"ס שנלמדו מתחילת המחזור הנוכחי, המחזור הי"ג, של הדף היומי ועד התקופה בה נערך המבחן. המטרה היא להגיע בסוף המחזור למבחן הכולל את כל דפי הש"ס, מהחל ועד כלה.

הפעם נכללו במבחן הגדול לא פחות מ-1,710 דפי גמרא... מתחילת מסכת ברכות עד אמצע מסכת בבא בתרא...

את המבחנים עורכים אברכים מכלל המגזרים, ובכל הגילאים. חלקם צעירים בשנות העשרים לחייהם, וישנם גם לא מעט ששיבה נזרקה בזקניהם. אחדים מהם אף מתקרבים לגבורות, אך החיוניות והרוח הצעירה לא עזבו אותם מעולם, והעובדה שהם משתתפים במבחן מאתגר כל כך, היא ההוכחה הטובה ביותר.

לא רק הגיל וההשתייכות המגזרית מגוונים כאן, אלא גם המעמד והמשרה בה נושאים הנבחנים הרבים. חלקם רבנים ויושבי על מדין, תלמידי חכמים מפורסמים ששם יצא לשם ולתהילה בעריהם ובמקומות מושבותיהם, ואחרים אברכי כולל מן השורה, כאלה שאין להם בעולמם אלא סטנדר וכרך עבה של גמרא. פה ושם תוכלו למצוא אפילו אברכים שלא זכו לחבוש את ספסלי הכולל מבוקר ועד ערב. בהם כאלה שעובדים חצי יום, ומקדישים את חציו האחר ללימוד תורה במסגרות מסודרות, ואפילו כאלה שעובדים במשרה מלאה, ואת העיסוק בתורה הם עושים לפני ואח(ו)רי העבודה ואחריה.

עם כניסתי לבית המדרש, צדו עיני את דמותו של הרה"ג ר' מרדכי גנוט, עורך הלוח המפורסם 'דבר בעתו', בו הוא שוזר ביד אמן את דברי ימי העם היהודי, יחד עם המנהגים הנפוצים וגם אלו הנדירים הנהוגים בקהילות ישראל השונות, כשביני לביני הוא

**"הכשרונות
חשובים, אבל
הם חלק זניח
מההצלחה
בעניין הזה. מה
שהכי חשוב הם
רצון ורצינות."**

בלימוד זו כבר ברכה גדולה, כי בכך הראש אינו תפוס בדברים אחרים, חלילה. במשך הזמן התורה כבר תעשה את שלה, והמאור שבה יגרום לו לעסוק בה לשמה בעז"ה.

"כשיש רצון ויש מחויבות, מנצלים כל רגע פנוי. אם זה באוטובוס ואם זה בהמתנה בבנק או לרופא וכדו'. האצבע תמיד צריכה להיות בגמרא, כמו שהרמב"ם אומר בלשונו הזהב (הלכות ת"ת פ"ג ה"ד) שגם הנפנה לעסוק במצוה שאינה יכולה להעשות על ידי אחרים, עליו להיות נכון ומזומן לשוב מעשיית המצוה "וחוזר לתלמודו".

לפני ואחרי העבודה

לעומת הרב גנוט, שאיש אולי לא הופתע לראותו בין הנבחרים על 1,710 דפי גמרא, פגשנו כאן יהודי יקר העובד לפרנסתו כאיש מחשבים בכיר בחברה מסוימת. הוא התעקש שלא נפרסם את שמו, והסכים לשוחח אתו רק אחרי שהצהרנו שוב ושוב כי לא נחשוף את פרטיו האישיים.

יחיאל, כך נקרא לאותו אברך יקר לצורך העניין, הוא האדם האחרון שהייתם מצפים למצוא בעיצומו של מבחן על יותר מחצי מהש"ס: "למעשה למדתי את הש"ס בפעם הראשונה במחזור הקודם של הדף היומי", הוא מספר בגילוי לב, "אבל כשהגעתי לקראת סיום הש"ס, הבנתי שאני בעצם לא זוכר כמעט כלום. מצד אחד היתה לי תחושת סיפוק שזכיתי ללמוד את כל הש"ס, אבל גם הרגשתי החמצה גדולה – למדתי את כל הש"ס וכמעט כלום לא נשאר לי בזיכרון.

"ניסיתי לחשוב מה אני עושה כדי שבמחזור הבא אזכור טוב יותר את מה שאני לומד, והחלטתי להצטרף לאחי שהוא כן אברך כולל, ועורך את המבחנים במסגרת תוכנית 'קנין תורה' של 'דרשו', במסגרתה נבחנים מדי חודש על 30 הדפים שנלמדו בחודש האחרון. "כשהתחלתי להיבחן, עלה במוחי רעיון שנראה אז תלוש מהמציאות: לנסות להצטרף לתוכנית 'קנין ש"ס' ולהיבחן על מאות דפי גמרא בכל פעם. לא חשבתי שבאמת אצליח להיבחן על כל הש"ס ואפילו לא על רבע ממנו, אבל חשבתי שאולי את המבחן הראשון, ואולי גם את השני אני אצליח לעשות. ניסיתי וב"ה הצלחתי, מאז אני ממשיך ומגביר את קצב הלימוד ככל שהתוכנית מתקדמת ומספר הדפים הולך וגדל".

כמה שעות ביום אתה משקיע בלימוד ובחזרה על דפי הגמרא? "בימים רגילים אני משקיע בזה בין שלוש לארבע שעות. היות ואני עובד במשרה מלאה, אני מחלק את הלימוד כך שלפני העבודה אני לומד כשעה עד שעה וחצי את הדף החדש של אותו היום, חוזר עליו היטב משנן אותו כמיטב יכולתי, ובשעות הערב

לשבתות ולא לימות החול, או אם טְמִים בגדי שבת של יתומים, שאלה נושאים הקשורים לשבת – וישנם עוד ועוד – המוזכרים בבבא קמא, וכן על זו הדרך.

"אבל החלק החשוב ביותר בעניין הזה של זכירת הלימוד, הוא כמובן החזרה והשינון. גדלתי על הידיעה הזאת כתלמידו של כ"ק מרן אדמו"ר בעל הישועות משה' זצוק"ל. הייתי נכנס אליו עם קוויטל מדי ראש חודש. הוא ידע שאני נבחן ב"מפעל הש"ס" כסדר, ותמיד היה מודאג מכך פן אשכח את מה שלמדתי. בכל הזדמנות הוא היה שואלני אם בתוכנית זו או אחרת של לימוד הש"ס חוזרים מספיק על הלימוד כדי שלא לשכוח, והיה רגיל לצטט את רש"י במסכת תענית (ז' ע"ב), שם הגמרא ממשילה את לימוד התורה לשלושה משקים שנפסלים בהיסח הדעת, יין, חלב ומים, ורש"י מסביר שכשם שמשקים אלו נפסלים בהיסח הדעת כך דברי תורה "אם אינו חוזר עליהם תמיד", הם משתכחים חלילה. "המבחרים ב'דרשו', מאלצים את הלומדים והנבחרים לחזור כל הזמן, להיזהר כל העת שלא להגיע חלילה להיסח הדעת. והלומדים מוצאים את הדרכים שלהם כדי לאלץ את עצמם לזכור את הכל, אם באמצעות סימנים, סיכומים או דרכים רבות אחרות".

"יתירה מזאת, אני רוצה לציין לשבח את 'דרשו' על כך שאחרי המבחנים, הם גם נותנים לאחר מכן דף עם התשובות. מעבר לעובדה שהדבר מסייע לנבחרים לדעת אם הם ענו נכונה על השאלות או לא, יש בכך תועלת עצומה נוספת, שבכך מתאפשרת חזרה קצרה ומהירה, וגם מאפשר לנבחרים ללמוד מהדרך הנפלאה בה משיבים רבני 'דרשו' על המבחנים הללו תשובות קצרות וקלעות, שמלמדות אותנו, את הנבחרים, איך לענות בלי להיכנס לתשובות ארוכות ומפותלות, במקום שבו אין צורך לעשות זאת".

האם לדעתכם כל אחד מסוגל לכך? או שהרעיון של ידיעת הש"ס כולו נועד רק ליחידי סגולה בעלי כשרונות יוצאי דופן?

"הכשרונות חשובים, אבל הם חלק זניח מההצלחה בעניין הזה. מה שהכי חשוב הם רצון ורצינות. צריך באמת באמת לרצות לדעת את הש"ס, וצריך להתייחס לכך ברצינות ובכובד ראש, להתמיד ולהמשיך למרות הקשיים הרבים שצצים לכל אורך הדרך.

"כל אחד צריך למצוא לעצמו את המניעים שלו. מי שזכה ורצונו ללמוד תורה לשמה – אשריו ואשרי חלקו, אבל רובנו אמונים על דברי חז"ל (פסחים נ:): שקבעו שלעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה, כי מתוך שלא לשמה בא ללימוד לשמה. אדם שלומד, הראש שלו תפוס בלימוד, גם אם הוא לומד כי הוא רוצה להרשים אחרים, או כי הוא נהנה מהאתגר. עצם העובדה שהראש עסוק

אני מקדיש כשלוש שעות נוספות לחזרה על הדף של אותו יום ועל דפים קודמים לפי תוכנית מסודרת.

"אבל כשמתקרב מועד המבחן, הכל משתנה. אני לוקח חופש מהעבודה כשלושה שבועות קודם לכן, מסתגר בחדר ומשקיע את כל היום שלי רק בחזרה ושינון של הגמרא.

"במסגרת התוכנית אנחנו צריכים להיבחן גם במבחנים החודשיים הרגילים של תוכנית 'קנין תורה', וגם לפני המבחנים הללו אני משקיע יום יומיים של חזרות אינטנסיביות. אחת לארבעה חודשים אנחנו עורכים את המבחן המסכם, בו אני משתתף אומנם, אבל בלי לערוך חזרות מיוחדות קודם לכן, וכמובן שהמבחן החצי שנתי זה החלק העיקרי בו משקיעים את כל הכח והוא בעצם המבחן האמיתי שמודד כמה באמת אני זוכר ממה שלמדתי בשנים האחרונות. המטרה היא כמובן להכיר בסופו של דבר את הש"ס, כך שלא תהיה סוגיה בש"ס שתהיה זרה לי חלילה. שלפחות אהיה במצב בו אני אוכל תמיד ללמוד כל דף בש"ס, לחזור עליו ולדעת שאני מכיר אותו, גם אם אני לא זוכר את כל הש"ס בעל פה".

מה אתה מייגע לאנשים אחרים שעובדים במשרה מלאה, לדעתך הרעיון הזה מתאים גם להם?

"אני חושב שכל אחד, או כמעט כל אחד יכול לעשות זאת. "לא בשמים היא". מה שצריך זה עקביות וכוח רצון חזק. מי שיש לו את הנתונים הללו, יכול להצליח. ואני חושב שכדאי לעשות זאת בהקדם, אני מצטער שלא התחלתי עם זה בגיל צעיר יותר, כי בגיל צעיר יותר הלימודים חודרים לזיכרון בצורה טובה יותר. חבל לי מאוד שלא הצטרפתי ל'קנין ש"ס' כבר במחזור הקודם". כל המשפחה לומדת ש"ס

הנבחן הבא שמגיש את החוברת לאחר שסיים להשיב על 90 השאלות בכתב ידו, הוא הרה"ג שבת גוקוביצקי. אברך מן המניין בקהילה החרדית בחדרה. חצי יום הוא עוסק בהוראה, ובחצי השני הוא חובש את ספסלי הכולל. בחדרה מוכר הרב גוקוביצקי כ'יהודי של ש"ס', כמי שכבר השתתף בתוכנית 'קנין ש"ס' המחזור הקודם, ונבחן בהצלחה על כל דפי התלמוד הבבלי מהחל ועד כלה.

בשל היותו משתתף בתוכנית בפעם השנייה, נדרש הרב גוקוביצקי להיבחן הפעם במסלול ב', בו נדרשים הנבחנים להיבחן לא רק על הגמרא עם פירוש רש"י, אלא גם על פירוש התוספות - "זו תוספת נכבדה מאוד למה שאנחנו צריכים ללמוד ולהיבחן עליו", הוא מספר בחיור, "אבל אנחנו לא מתלוננים. אין סיפוק גדול יותר מלסיים את כל הש"ס עם התוס'".

הרב גוקוביצקי נראה סחוט ומאושר כשהוא מגיש את המבחן בסיומו: "זה כמו לטפס על האוורסט להבדיל", הוא מתאר את תחושתו, "השטייגען הכי גדול שאני עושה במהלך השנה הוא בחודשים תשרי וניסן, שבהם בדרך כלל קשה יותר ללמוד בגלל המטלות הרבות והמשימות שצריך להספיק לפני החגים.

"בחודשים אלו הכל נסגר. יושבים בבית המדרש מהבוקר ועד הלילה. בימים האחרונים שלפני המבחן זה מגיע לפעמים למצב כזה שמביאים לי את האוכל לבית המדרש. הלחץ גדול כל כך שאני לא מסוגל ללכת הביתה כדי לאכול. כל שניה יקרה וחשובה. כל המהות משתנה, אנשים יודעים שאי אפשר להתקשר אלי בחודשים אלו כי אני מתכוון למבחן הגדול. עכשיו אני צריך לסדר כל כך הרבה דברים שדחיתי בחודש האחרון, ה' יעזור לי...".

ומה לגבי הילדים? הם לא מרגישים מקופחים מכך שאבא נעלם להם מהבית לחודש שלם?

"אני לא נעלם להם לשום מקום. הם יודעים בדיוק איפה אני

נמצא, ולמה אני נמצא שם. בבית תלויה טבלה גדולה עם רשימה של כל המסכתות בש"ס ולידן ריבועים ריקים. בכל פעם שאני לומד מסכת, הילדים מקבלים עדכון על כך ומדביקים מדבקה בריבוע המתאים. כך הם רואים כמה פעמים חזרתי על כל מסכת ממסכתות הש"ס בחודש האחרון. הם הולכים לישון בלילה וקמים בבוקר, מתרגשים לשמוע כמה התקדמתי. כל המשפחה שותפה לחוויה המיוחדת הזאת".

לפני שהצטרפת ל'קנין ש"ס' חשבת פעם על האפשרות שאולי יום אחד תיבחן על הש"ס כולו בחדא מחתא?

"היתה לי שאיפה כזאת, אבל היא היתה עמומה ובלתי ניתנת להשגה. לדעת את כל הש"ס? זה משהו שרק יחידי סגולה זכו לו בעבר. אבל עם התוכנית המיוחדת הזאת של 'דרשו', והגיבוש הזה לצד ה'מחייב' שתמיד דוחק בי, בדמות המבחן ההולך ומתקרב, כל אלו נתנו לי את האפשרות לעשות את הלא ייאמן. אני באמת רוצה לנצל את הבמה הזאת כדי להודות לנשיא 'דרשו' רבי דוד הופשטר שליט"א, ולכל הצוות הנפלא של 'דרשו' שבאמת העמידו בעשר אצבעותיהם את הפלטפורמה הזאת שמאפשרת לנו, הנבחנים, לעשות את הלא יאומן.

כך עושים את זה בפועל

אם היינו מנסים לשוחח עם כל אחד ממאות הנבחנים כאן, במוקד הבני ברקי של 'קנין ש"ס', היינו צריכים להדפיס ספר המתפרסם על פני מספר כרכים עבי כרס. למרבה הצער נאלצנו להסתפק רק במעט מן המעט. אחד מהם, שהתנגד גם הוא שנכתוב את שמו בפרסומים פומביים, סיפר לנו כי הוא אברך כולל מן המניין, והוא דווקא לומד על פי תוכנית הלימוד של 'חברת ש"ס' בלייקווד:

"לומדים מדי יום את הדף של אותו היום ואת הדף של אתמול. אחרי שבוע עורכים חזרה נוספת, ועוד אחת כעבור חודש. החזרה החמישית היא כעבור שלושה חודשים, והשישית כעבור שנה. לאחר מכן חוזרים שוב על הדפים מדי שנה.

"מי שמקפיד על כך ולא נותן לעצמו לצבור 'חובות', יכול להצליח מאוד. כך נוצר סדר שבו אתה לומד מדי יום ששה דפים, הדף של היום, של אתמול, של לפני שבוע, של לפני חודש וכו'. אני באופן אישי משתדל לעשות את החזרה שבה אחר שנה, גם ביום שלמחרת, כך שיש לי כבר חזרה שביעית על הדפים. כיום זה כבר אוחז ב-15 דפים ביום, ואם אני חוזר גם על החזרה השנתית של אתמול זה יוצא מעל 20 דף. אבל אלו דפים שכבר למדתי וחזרתי הדק היטב, כך שהלימוד שלהם אינו אורך זמן רב".

ומה באשר לחזרה מיוחדת לפני המבחנים?
"לצערי אני לא מספיק להגיע לחזרה הזאת, כי אני עוסק בלימוד 20 דף מדי יום, ויש לי עוד לימודים מעבר ללימוד הש"ס. אבל לפני המבחנים אני חוזר בקצרה מתוך הסיכומים המופיעים במהדורת 'עוז והדר', כדי לרענן את הזיכרון.

אתה מרגיש ש'קנין ש"ס' שינה לך את החיים?
"בוודאי. החיים השתנו מן הקצה אל הקצה, אבל השינוי הכי גדול והכי משמח מבחינתי, הוא בתקופות של בין הזמנים ובעיקר בערבי חגים. אם בעבר בקושי הייתי מוצא זמן ללמוד בזמנים הכי לחוצים בשנה, כיום אני יוצא לכל הקניות והמשימות הדחופות, רק אחרי שסיימתי את חוק לימודי בש"ס. לומדים כמה שעות ואחר כך הולכים לקנות ולבצע את שאר הדברים. כך אני יודע שהלימוד לא ידחק לפינה, ואם לא יהיה לי זמן, דברים אחרים, חשובים פחות, הם שיידחו למועד מאוחר יותר".

האם מותר לטלטל את מכל האשפה בשבת?

והאם מותר למעוך את הפסולת כדי לפנות מקום לפסולת נוספת?

הרב משה גרין

פינוי מקום לפסולת נוספת המדיפה ריח רע).
אולם, אם לפני כניסת השבת רוקן את המכל, ובשבת הכניס לתוכה פסולת שאינה מוקצה, כגון כוסות חד פעמיות שראויות לשימוש חוזר, יחד עם פסולת שהיא מוקצה – הרי זה 'בסיס לאיסור ולהיתר', ואינו אסור בטלטול אלא משום שהוא כלי שמלאכתו לאיסור, כנ"ל, שמותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו.
ומכל אשפה שהתמלא, אסור להוציא את השקית מתוכו ולהחליפה באחרת. אולם, אם האשפה מדיפה ריח רע, ובני אדם שוהים או עוברים בסמוך לו והדבר מאוס עליהם – מותר להוציא את השקית למקום שאין בו אנשים.
[ארחות שבת פי"ט, סעי' שמ, שמא, שמו ו-שמז, ובהערות]

מכל אשפה ריק, נחשב ככלי שמלאכתו לאיסור, כיון שמיועד להכיל פסולת שהיא מוקצה; וכדין ארנק ריק, שנחשב ככלי שמלאכתו לאיסור משום שמיועד להכיל חפצי מוקצה. ולכן מותר להזיזו ממקומו רק לצורך גופו, דהיינו לצורך שימוש במכל עצמו, או לצורך שימוש במקומו.
ואם מונחת במכל פסולת שהיא מוקצה, אסור לטלטלו כלל, כדין 'בסיס לדבר האסור'. ואסור לנערו כדי שהפסולת תרד לחלקו התחתון, וכל שכן שאסור למעוך את הפסולת עצמה בידי או ברגליו. וכן אסור לטלטלו לסלון וכדומה אף כדי להניח בתוכו פסולת. (אך באופנים מסוימים יתכן שפעולות אלו מותרות לצורך

הרה"ג מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א
מורה הוראה נאות שמחה - מודיעין עילית

זווית הלכתית
ב'דף היומי'

מהו הדבר הטוב ביותר לעשות בנכסי המת?

במצות ירושה

ונשקו על ראשו, ואז קראעמד הורקנוס והכריזאמר שבמקום לנדונו מנכסיו, נותנם לו במתנה והיה אחיו מנודים מהם.
ודנו האחרונים כיצד בטל מצות ירושה מאחיו של רבי אליעזר, ובספר פתחי חושן ירושות (פ"ד הערה ז') כתב שיש מהאחרונים שתי' שכיון שבניו אמרו לו לנדות את רבי אליעזר שלא כדין, מותר להעביר מהם, אך הביא שהשדי חמד דחה תי' זה, ובביאור בית הגדול לפרקי דכ"א תי' שכיון שנתן הכל במתנה לבנו ר"א מותר, כיון שאינו מבטל את הירושה רק נותן את כל נכסיו במתנה. ובזה תי' קושיית האחרונים בפרשת חיי שרה, כיצד העביר אברהם אבינו ירושת בניו האחרים מפני יצחק אבינו, ותי' שנותן הכל במתנה ליצחק וממילא בטלה ירושתם.
ולולא דמסתפינא מרבתינו האחרונים, הייתי אומר שכל זה בכלל נבואת שרה אמנו, כי לא יירש בן האמה עם בני יצחק, ואמר הקב"ה לאברהם שישמע בקולה.

הוצאת ירושה בערכאות

אם ח"ו הוציאו ממון של ירושה ע"פ דיני ערכאות, באופן שלא מועיל בדין תורה – הרי זה גזל בידם, וכתב בספר פתחי חושן (פ"ד הערה ס"ט) שלפיכך ראוי לתת תוקף לצוואה ע"פ חוק כדי שלא יעברו עליה, בפרט בנדלן שא"א לרשום אם אינו תוקף חוקי, ובאופן שהוציאו שלא כבדין כתב שיש להימנע מלקנות נכסים אלו, כדין הקונה מן הגנב, ויה"ר שנזכה לתחיית המתים במהרה בימינו אמן.

פרק "יש נוחלין" עוסק במצות ירושה, שציותה התורה סדר הקרובים היורשים: בן, בת, אבא ואח, על כל פרטיה ודקדוקיה. מצוה זו מוטלת על בית הדין, לדון בסדר הירושה כדת של תורה, ולא לדון על פי חוקי הערכאות.

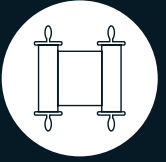
כתב החינוך מצוה ת', שאדם האומר על בן הראוי ליורשו, שאף שלא הועילה אמירתו כמבואר להלן, בטל מצות עשה של נחלה שציותה התורה, אך כתב שמדברי הרמב"ם בספר המצוות משמע שעיקר המצוה מוטלת על בית דין, ואין אדם פרטי עובר עליה כשלא הועילו מעשיו.

הדבר הטוב ביותר

כתב הרמ"א בסי' רפ"ב בשם המרדכי, שמי שהפקיד נכסיו אצל אחר, ואמר לו שאם ימות שיעשה בהם את הדבר הטוב ביותר, יש לתת את הכסף ליורשיו, ועדיף מאשר לתת להקדש או לצדקה, שהרי התורה זיכתה בפרשת נחלות שיקומו היורשים תחת מורישיהם בנחלתם וירושתם.

רבי אליעזר בן הורקנוס

בפרקי דרבי אליעזר פרק ב' מבואר, שאביו של רבי אליעזר רצה לנדונו מנכסיו, שלא ירשנו, על שהלך מלפניו, וכשהגיע לשיבתו של רבן יוחנן בן זכאי, אמר רבן יוחנן לרבי אליעזר תלמידו לומר חידושי תורה, והיה יושב ודורש ופניו מאירות כאור החמה וקרנו פניו כפני משה רבינו, ולא ידעו אם הוא יום או לילה, עמד ורבו

מדוע ראוי להימנע מהרחת לחם חם? האם צריך לברך על ריח טוב שב'חנות טבע'? והרואה מקום שנעשה בו נס מבעד לחלון המטוס – האם מברך 'שעשה נסים'?

ברכות הריח

- לחם חם שריחו נודף - נחלקו הפוסקים אם מברכים עליו "הנותן ריח טוב בפת"; ומספק אין לברך, אך לכתחילה אין להריחו במטרה ליהנות מהריח, כדי שלא להיכנס לספק חיוב ברכה.
- בשמים שמעשנים אותם על גבי גחלים - ומכונה דבר זה בפי חכמינו ז"ל 'מוגמר' - מברכים עליהם כפי הברכה הראויה לבשמים - 'עצי בשמים', 'עשבי בשמים', או 'מיני בשמים'.
- אתרוג שיועד למצות 'ארבעה מינים', נחלקו הפוסקים אם מברכים על ריחו. ומספק אין לברך על האתרוג במשך כל ימי החג, ויש להמנע מהרחתו במכוון, כדי שלא להכנס לספק חיוב ברכה.

כניסה לחדר שנודף בו ריח בשמים

- חדר שהניחו בו בשמים במטרה שיריחו את ריחם ויהנו הימנו - צריך כל הנכנס לחדר לברך עליהם. ואם הבשמים לא הונחו בחדר לצורך הרחה, אלא למטרה אחרת, וכגון שמונחים במחסן עד להעברתם לחנות, וכיוצא בזה - אין לברך עליהם. והנכנס לחנות לממכר בשמים, מברך את ברכת הריח; ואף שהבשמים מונחים שם למטרת מסחר, הרי הם מונחים שם גם כדי שיריחו אותם.
- 'בית מרקחת' או 'חנות טבע' שנמכרות בהם תרופות המיוצרות מצמחים שריחם הטוב נודף - אין לברך על ריח זה.

ריחות שונים שאין מברכים עליהם

- כפי שלמדנו, אין מברכים ברכת הריח אלא על ריח המיועד להרחה, דהיינו להנאת הריח, אבל ריח טוב שנועד רק להעברת ריח רע - אין לברך עליו. וכן אין לברך על בשמים המיועדים להעברת ריח רע מהגוף; ואף אם מדובר בבשמים יוקרתיים. וכן אין לברך על 'סבון', 'שמפו' ותכשירי רחצה אחרים, אף אם הם ריחניים במיוחד, שהרי הם מיועדים לנקיון, או לטיפוח הגוף והשיער, ולא להנאת הריח.
- אין מברכים ברכת הריח אלא על הנאה ישירה מגוף הבושם. ולכן, אין לברך על ריח שנקלט באויר חדר שפתחו בו מיכלי איחסון של בשמים, או על ריח שנקלט בכלי שהיו מונחים בו בשמים.

ריח של עבודה זרה

- אסור להריח ריח של בשמים המוקטרים לעבודה זרה. יש אומרים שאיסור זה כלול באיסור דאורייתא של "ולא ידבק בידך מאומה מן החרם". ויש אומרים שהאיסור דרבנן.
- גויים עובדי עבודה זרה המסבים יחד לאכילה ושתייה, ומקטירים בשמים - אסור להריחם, כיון שמן הסתם כוונתם לשם עבודה זרה.
- המריח תערובת של כמה בשמים שברכותיהם שונות, מברך 'מיני בשמים'. ואף אם רוב התערובת הוא מעצי בשמים, או עשבי בשמים, אין מברכים 'עצי בשמים' או 'עשבי בשמים'.

ברכה במקום שנעשה בו נס

- הרואה מקום שנעשה בו נס הצלה לכל ישראל, או לרובם, כגון מקום המעבר בקריעת ים סוף, או מקום המעבר בנהר הירדן בימי יהושע - מברך "שעשה נסים לאבותינו במקום הזה".
- ברכת 'שעשה נסים' הנ"ל - יש שנראה מדבריהם שאין לברכה אלא בתוך ארבע אמות למקום הנס, שהרי אומר "במקום הזה"; ויש שנראה מדבריהם שאף אם רואהו מרחוק מברך.
- מי שראה מקום שנעשה בו נס לישראל וברך 'שעשה נסים', לא יברך בעת ראיית המקום פעם נוספת אלא לאחר חלוף שלושים יום.

סיפורי צדיקים

גליון רנ"ו
שנה ר' תשע"ז

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למספרות קליין על האישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

צדיק גוזר והקב"ה מקיים

פעם נפלה מרגלית אחת מכתרו של המלך ישמעאל, קפץ עליה עכבר ובלע אותה. בא המלך אל רבי פינחס בן יאיר וביקש את עצתו. אמר לו רבי פינחס בן יאיר מדוע באת אלי, האם קוסם ומנחש אני? אמר לו המלך יודע אני שאינך קוסם ומנחש, באתי אליך בגלל שמך הטוב ההולך למרחוק, יודע אני שצדיק גמור אתה וכשאתה גוזר הקדוש ברוך הוא מקיים. גזר רבי פינחס בן יאיר על העכברים שיבואו אליו, ראה ביניהם עכבר אחד שעל גבו היתה כמין חטוטרת, וזאת בגלל המרגלית שבלע, ונראתה דרך גבו כמין בליטה. בעכבר זה נמצאת המרגלית, אמר פינחס בן יאיר וגזר על העכבר שיפלוט אותה, מיד פלט העכבר את האבן היקרה והמלך לקחה.

(ירושלמי דמאי פ"א)

לע"נ רבי שמעון בר יוחאי זיע"א
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר יוסף
מרימינוב זיע"א

התקבלה תרומה מאת
הר"ר שמחה בונים ברגר הי"ד
הר"ר יצחק הרטמן הי"ד
הר"ר דוד שנייבוים הי"ד
הר"ר משה רב הומינר הי"ד
הר"ר מאיר צבי טייטלבוים
הר"ר מרדכי חיים ליכטנשטיין

פרשת השבוע

וביום השביעי שבת שבתון מקרא

קודש (כ"ג - ג')

מסופר על הגה"ק החפץ חיים זיע"א שבזמנו חי עשיר גדול. וכפי גודל עושרו כן גודל צרותיו שהתגבטאו במחלתו הקשה ומחלות בני ביתו, כל הרופאים אמרו נואש ולא יכלו להעלות ארוכה ומרפא למחלותיהם. יהודי זה היה רחוק מאד מתורה ומצוות והפעיל את עסקיו אף בשבתות. לימים נפגש העשיר עם סוחר גדול שהיה ירא שמים ומדקדק במצוות. ובאותה הזדמנות תינה לפניו את צערו, כי מצבו בכי רע וכי כל הממון הרב שיש לו אינו שווה מאומה, בו בזמן שכל משפחתו סובלת יסורים קשים ומרים. הסוחר הציע לעשיר לגשת אל ה"חפץ חיים" ולבקש את ברכתו. אולם העשיר שהיה רחוק מחיי תורה ומצוות, דחה כלאחר יד הצעה זו באומרו, וכי הרב הוא מלאך שתהיה באפשרותו לשנות את הטבע? אך הסוחר הפציר בו מאד עד ששכנעו לגשת לצדיק. כשכנס הלה לבית הרב, פרץ בבכי מר ובתוך כך סיפר על היסורים והמחלות שלו ושל בני ביתו, וביקש והתחנן מהרב שיואיל בטובו לברכו. אך הרב במקום לברכו אמר לו תן לי את ידך, ואז לחץ הרב את ידי העשיר ואמר "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה". אם ברצונך ברבה תתחיל לשמור שבת ואו הברכה תבוא מאליה. התנצל העשיר בפני הרב ואמר, אדוני הרב וכי סבור אתה

שיכול אני בקלות לשמור שבת? והרי יש תחת ידי עשרות מפעלים וסגירתם ביום שבת תגרום לי הפסד של הון עצום. כשמוע הצדיק את דברי העשיר, שוב לחץ את ידו באומרו "לקראת שבת לכו ונלכה כי היא מקור הברכה" והרי כבר אמרתי לך שהשבת היא ורק היא הברכה. ואם תשמור את השבת הברכה תבוא מאליה. העשיר לא ידע את נפשו מרוב צער ולא היה מענה בפיו. אחרי כמה רגעים אמר: חשבתי ברגע זה על פתרון נפלא. הרי בעוד כעשרים יום תסתיים השנה הנוכחית. או אתחיל לשמור את השבת. ואם כן תרשה לי אדוני הרב לחלל רק עוד שלש שבתות. כשמע הצדיק דברים אלו התפרץ בבכי ואמר, בני, בני, וכי חושב אתה שהשבת היא שלי שאוכל להרשות לך לחלל אותה? אילו השבת היתה שלי באופן פרטי לא היה איכפת לי להרשות לך לחלל כמה וכמה שבתות, אולם השבת היא של הקב"ה בורא כל העולמות. ואם כן איך אוכל להעזי להרשות לך לחלל שלש שבתות? התרגש העשיר מדבריו של החפץ חיים האמיתיים והמאלפים. ובקול חנוק מדמעות אמר אדוני הרב אילו ידעתי שהשבת היא כל כך יקרה לא הייתי מעזי לחלל אפילו שבת אחת. ומקבל אני עלי בלב שלם להתחיל לשמור שבת. ואז בירכו הצדיק בברכת רפואה שלמה לו ולכל בני משפחתו. לא עברו ימים מועטים וכולם התרפאו רפואה שלמה. ומני אז שקד על שמירת השבת ושאר מצוות התורה.

צמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:08 ת"א: 8:11 ר"ת: 8:45

פרשת אמור

זמני כניסת השבת

ירושלים: 6:52 ת"א: 7:07

המגיד מטשערנובל ניצחוני

מסופר: אל הרה"ק המגיד רבי מרדכי מטשערנובל זיע"א, (יומא דהילולא יום שלישי כ' אייר) בא אחד מחשובי החסידים בעל יחוס וירא שמים, בבקשה שהרבי יציע לו שידוך עבור בתו היחידה. מדי פעם דחהו הצדיק ואמר לו אל תחפו יש עוד זמן. בתחילה היה החסיד מרוצה, הוא הבין שאין לו מה לדאוג, אך משעברו שנים והבת בגרה, החל החסיד להרהר בדאגה לעתידה ותהה לכוונת הרבי, שמא סימן רע יש בתשובותיו? פעם אחת אזור החסיד אומץ ניגש אל הרבי ושאל אותו לפשר דחיותיו בקשר לשידוך של בתו, חייך הרבי וענה לו הדבר הוא פשוט, זיווגה של בתך נמצא ואני גם יודע מיהו, ואתה בוודאי היית מתפאר בו, אך מה לעשות אם הוא אינו מעוניין כרגע להינשא, והבחור הינו אחד מל"ז הצדיקים הנסתרים, בצדקתו הרבה הוא מוכן להינזר מכל תענוגות העולם הזה, ועל כן הוא מוותר על ענין השידוך, אך אל דאגה עוד אצליח לשכנעו שיסכים להינשא כיון שליחודי אסור להינזר ולהימנע מלהינשא ובפרט כשזיווגו עומד ומצפה לו. כאשר שמע החסיד את דברי רבו נחה דעתו ונרגע מדאגתו לימים מספר. אך כעבור זמן קצר שוב היה בקוצר רוח, שכן היה סקרן לדעת מיהו הצדיק שהרבי בחר כחתן לבתו? מובן שהרבי לא רצה לגלות לחסיד את שמו של החתן, הוא פשוט הסביר לו במלים אלו שטרם הגיע הזמן לגלות מיהו חתן בתך. שתק החסיד בשל אמונתו הגדולה ברבי והתאזר בסבלנות.

פעם בערב ראש השנה כאשר בא החסיד לטשערנוביל לשהות בימים הנוראים במחיצתו של הרבי, פנה אליו הרבי ואמר לו, הכן עצמך לדרך וקח עמך את בתך, עשה החסיד את אזנו כאפרכסת והקשיב היטב לדברי הרבי אשר תיאר לו את מקום יעודו, עיירה קטנה לא הרחק מטשערנוביל, סע אל אותה העיירה ושהה בה עד לאחר חג הסוכות, הכן לך שם מראש מקום לינה וגם סוכה תבנה לך, אל סוכתך תזמין את ר' יוס'לה הידוע בעיירה ובוזה תבוא אליך הישועה כי שעת רצון תהיה לך. ור' יוס'לה הנועד להיות חתן יתרכך אי"ה ויכנע לדעתי, זו הדרך היחידה שאפשר להשפיע על ר' יוס'לה המתעקש, כך אמר הרבי ואגב כך גילה הרבי לחסיד, שלא פעם ניסה להפגיש את ר' יוס'לה עמו ועם בתו, אלא שר' יוס'לה סירב בכל פעם, עתה הגיע זמנו להינשא, סיים הרבי את דבריו.

נסע החסיד עם בתו לעיירה, החסיד שהיה בעל יכולת, שכר דירה מרווחת כיאה לבעל בית חשוב ונכבד, בעיירה הקטנה עורר בואם של החסיד ובתו סקרנות גדולה בקרב התושבים, כי

הכל הבינו שיהודי לא יבוא להתיישב בערב יום טוב בעיירה חדשה מבלי שתהא לו מטרה חשובה לכך, לכן התענינו לדעת מהי מטרת בואו? בנחשם שכנראה כוונת היהודי לחפש חתן לבתו, החלו שדכנים להתדפק על דלת ביתו, אך החסיד לא שת לבו להצעותיהם של השדכנים אלא התעניין אודות ר' יוס'לה, איש מאנשי העיירה לא הכיר את ר' יוס'לה, והחסיד החל לדאוג שמא קיבל בטעות כתובת אחרת, הוא שב וניסה לשאול את האנשים, והם בשלהם ר' יוס'לה מיוחד אינו ידוע לנו, סתם יוסל יש כאן הרבה.

החסיד לא התעצל והחל להתעניין בכל אחד שנקרא בשם יוסל, ונאמר לו יש בעיירתנו יוסקה הבלן שנישא כבר פעם שלישית, גר עמנו גם יוסל העגלון שהוא עז פנים והוא כבר אב לילדים רבים, כמו כן נמצא פה יוסל שהוא משמש כעוזרו של השמש, בחור מבוגר איש תם ולא יוצלח, נאנח החסיד והבין שרק יוס'לה עוזרו של השמש הוא זה שאליו התכוון הרבי, אך הוא השתומם: היתכן שהרבי שלחו אל אדם תם ולא יוצלח? אלא שלא היתה בידו ברירה היות כי אין בעיירה זו יוס'לה אחר, והוא החל לחפש אחר יוס'לה עוזרו של השמש.

בבית המדרש פגש החסיד את יוס'לה, הוא היה עסוק באותה שעה בעבודת ניקוי המקום וטאטא את רצפת בית המדרש, אחר כך ניגש אל המנורות והסיר מעליהם את חלב הנרות, לאחר מכן ניקה יוס'לה את הארובות, וכל עבודתו נעשתה בניחותא. לאחר שסיים את מלאכתו הלך מבלי שאיש ידע לאן, הוא החל מתעניין אודותיו וכפי שסיפרו לו היה מקום לינתו מתחת לספסל בבית המדרש, לעתים רחוקות ראוהו אוכל ואיש לא ידע מה היו מעשיו בזמנו הפנוי, לפעמים היו שומעים את קולו כשהוא יושב ומתנווע ליד ספר לימוד, אך כשהיו מתקרבים אליו והתבוננו בספר, ראו שהוא מונח הפוך והדבר עורר צחוק וגיחוך בקהל, מעולם לא ראוהו איש מתפלל כראוי ואמרו עליו שבקושי ידע לבטא מלים, כיוון שמעולם לא שמעוהו מדבר בקול רם, אלו שהקשיבו פעם לתפילתו, ציינו כי ביטויו דומה לשל גוי, לשמע דברים אלו ירדה מועקה כבדה על לבו של החסיד, ואם לא היו הימים ימי חג היה שב על עקבותיו. בערב סוכות הקים החסיד סוכה נאה וכשרה וזכר שהרבי ציווהו להזמין את ר' יוס'לה לסוכתו, אך לא הבין שזהו יוס'לה עוזרו של השמש, כשחזר החסיד בליל סוכות מבית המדרש והחל לומר את האושפיון, נזכר ביוס'לה השמש וחשב בלבו מילא ר' יוס'לה לא נמצא בעיירה, אבל יוס'לה זה אין לו מקום לאכול ואיש לא הזמינו להסב לשולחנו, על כן ריחם עליו החסיד וחזר לבית המדרש כדי להזמינו.

צדק ונמשל

בחיינו של כל אדם ואדם יש תקופות שונות, מעלות ומורדות. וכל אימת שפרק זמן קשה בא על אדם, מיד נטפל אליו אותו מנוול היצר הרע, ומנסה להסיר לבו מדרך ה'. מה תתן ומה תוסיף לך שמירת המצוות? כך יאמר לו יצרו הרע והלא רואה אתה שלא הועלת לעצמך בזה הדרך ולא כלום, עני ואביון אתה וחסר כל. אילו לעצתי שמעת ובדרכי הלכת רואה הייתי עולמך בחיך.

משל למה הדבר דומה: לאחד שפגע ברחוב במכרו הפועל. ראה שפניו עצובות ביותר ושאלו לפשר הדבר. סיפר לו הפועל כי זה כמה וכמה שבועות שהוא בטל ממלאכתו, וכמעט שכלתה הפרוטה מן הכיס. אומר לו מכרו, רצונך ואקבלך לעבודה אצלי ואף אשלם לך שכרך בעין יפה? יפה, משיב לו הפועל, אבל במטותא ממך, אמור לי, כלום העבודה אצלך עבודת קבע היא? לא, עונה הלה, אין זו אלא עבודה לחדשים אחדים בלבד. אם כך הדבר איני יכול לקבל עלי עבודתך, אומר לו הפועל, מוטב לי שאחכה שבועות מספר עד שתתחדש העבודה אצל בעל הבית הקודם שלי ואשוב לעבודתי הקבועה, כי אם אקבל את העבודה אצלך ואחזור אליו רק כעבור חדשים אחדים לכשאסיימנה. ישאלני היכן הייתי כל אותם הימים? ולא ירצה לשוב ולקבלני לעבודתו. נמצא שבגלל עבודת ארעי אפסיד עבודת קבע, הרי שטוב לי להתבטל עוד שבועות אחדים ולטבול ובלבד שאשוב אחר כך לעבודתי הקבועה.

כך הדבר גם באדם זה שהזכרנו למעלה, לעתים יקרה שבגלל מעשיו הרעים של אדם מסתיר הקב"ה פניו ממנו, לזמן מה מסתתמים מקורות פרנסתו, בריאותו נפגמת, או צרות אחרות מתרגשות ובאות עליו, מיד נטפל אליו היצר הרע ומסיתו לדבר עבירה. ברם חייב אדם לדעת שאין כל אותם פגעים אלא פגעים חולפים ועוברים, בחינת בטלה זמנית, בסופו של דבר יעמדו לו לאדם זכויותיו, יזכרו מעשיו הטובים ובעל הבית יחזירו לעבודתו הקבועה ויתן לו שכרו המושלם.

(בשם הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א)

כשנכנס החסיד לבית המדרש היה המקום כבר חשוך בחלקו ורק נרות הזיכרון האירו עדיין, עמד החסיד ליד הדלת והנה הגיע לאוזניו קול ניגון, היה זה קולו של יהודי המתפלל בכוונה גדולה הוא אימץ את עיניו לראות באפלולית, והנה הבחין ביוסל'ה העומד לו לבדו בפינה ומתפלל ביחידות, הוא עמד משתהה ותמה למראה עיניו, כי היתה זו תפילה נלהבת הנאמרת בקדושה יתירה אשר רק אצל הרבי או צדיק אחר אפשר היה לשמוע כמוה. כעבור דקות מספר פנה החסיד אל פינה בחדר והמתין לסיום תפילתו של יוסל'ה, לאחר זמן רב של המתנה כשסיים יוסל'ה להתפלל הסתובב, והחסיד ראה את פניו המאירים, עיניו הנוצצות ומצחו הזורח, היה זה יוסל'ה אחר, כשיצא יוסל'ה מבית המדרש הלך החסיד בעקבותיו עד שהגיעו ליער עבות, בעמקי היער כשיוסל'ה עצר לפתע, התחבא לו החסיד מאחורי עץ ולעיני החסיד נתגלתה סוכה, הסוכה היתה מוארת בנרות ויוסל'ה נכנס לתוכה, ומיד נשמעה שירה ערבה מתוך הסוכה היתה זו אמירת האושפיוזין של יוסל'ה, התקרב החסיד אל הסוכה והציץ דרך סדק וכמעט התעלף מפחד, כשלעיניו נראו יוסל'ה וחבורת זקנים עטורי זקן כסוף כשהם יושבים סביב ושרים, שב החסיד לביתו כשכולו שקוע בהרהורים והבין שזהו ר' יוסל'ה אשר אליו שלחו המגיד מטשערנוביל.

למחרת בהיותו בבית המדרש, בשעת קריאת התורה קנה החסיד מפטיר וביקש את השמש לקרוא לתורה את יוסל'ה במקומו, אך יוסל'ה התנגד לעלות לתורה ואמר אינני יודע את הברכות, ניגש אליו החסיד ולחש באזנו ר' יוסל'ה: הכל גלוי כבר לפני, הגיע הזמן שעליך להתגלות, דבר לא יצילך מכך, ר' יוסל'ה עלה על הבימה ואמר את הברכות, תחילה ניסה לגמגם כמי שאינו יכול לברך, אבל מיד התעשת ואמר את הברכות בהתלהבות גדולה ובמתיקות רבה להשתוממות הקהל, לאחר התפילה הזמין החסיד את ר' יוסל'ה אליו לסוכה ור' יוסל'ה נענה להזמנה, בסוכתו של החסיד הגישה בתו את הסעודה, לאחר סעודת החג שאל החסיד את ר' יוסל'ה חוות דעתו על בתו, השיב ר' יוסל'ה נו אם המגיד מטשערנוביל בחר אותה עבורי הרי זו עובדה קיימת, הוא נצחני, כל זמן שהייתי נסתר יכולתי לחיות בדרך שבחרתי לי, עתה אני נכנע. במוצאי החג נכתבו התנאים וכל העיירה רעשה כשנודע לתושביה שיוסל'ה המוכר להם כשוטה הרי הוא צדיק נסתר.

צ'ין אדם לחברו

לא רוצה שיתן ולא יתנו אחרים מסופר: אל חדרו של הגה"ק רבי יחזקאל לנדא זיע"א בעל ה"נודע ביהודה" (יומא דהילולא י"ז אייר) נכנסו גבאי צדקה ובקשה בפיהם: נודמנה לדינו מצוות פדיון שבויים, וזקוקים אנו בדחיפות לשלוש מאות זהובים. קם רבי יחזקאל מכיסאו ופנה אל החדר הסמוך, עד מהרה שב החדרה והניח על השולחן לפני הגבאים מלוא חופניים מטבעות, ספרו הגבאים את הסכום והגיעו לכדי מאתיים ותשעים אדומים, זו נדבתי, אמר להם הרב ואת השאר יתנו אחרים. גדולה היתה שמחתם של גבאי הצדקה בסכום הנכבד שניתן להם, הם הרעיפו מלות תודה על ה"נודע ביהודה", ואולם שאלה קטנה אך מציקה ניקרה בליבותיהם, אם רבי יחזקאל נדב להם סכום כה גדול בעין יפה, מדוע לא נתן עוד עשרה אדומים בלבד? ואז כל המצווה היתה נקראת על שמו. מסתבר שתמיהתם נכרה על פניהם, שכן רבי יחזקאל פנה אליהם ואמר: דומני כי הוסחה הדעת משום מה ממשנה שלמה, הן שנינו (פרקי אבות ה' - ט"ז) "הרוצה שיתן ולא יתנו אחרים עינו רעה בשל אחרים" עתה הבינו הגבאים על מה ולמה לא קיבלו את שלוש מאות האדומים בשלמותם.

מוכן להיאסר עבור הצלת יהודי פעם נהרג בשגגה צעיר ערבי, בן לאחת המשפחות הנכבדות בירושלים, על ידי יהודי. היהודי נמלט בבהלה לביתו של הגה"ק רבי יוסף חיים זוננפלד זיע"א. התסיסה בקרב הערבים היתה גדולה. הם ראו את כיוון הבריחה, והבינו שר' יוסף חיים סייע לו להתחבא. ואמנם ר' יוסף חיים מצא לו מקום מחבוא. בני ביתו ומקורביו פחדו מפני הסיכון שנטל על עצמו, ושאלוהו מדוע נכנס לעובי הקורה. הוא השיב: אילו הייתי יודע שהיהודי יעמוד לדין ויקבל עונש מבית המשפט, לא הייתי מגן עליו. אך במקרה שלפנינו, קיים חשש של גאולת דם אצל הערבים, וכמעט ברור שהנאשם לא יזכה לכוא עד פתח בית המשפט, ופראי אדם יהרגוהו באמצע הדרך. במצב כזה אין ספק שיש לחמול עליו ולהצילו ממיתה שלא התחייב בה. ר' יוסף חיים נקרא אל מושל העיר, והלה שאלו בכעס עצור: היכן הרוצח? אך הוא השיב בקרירות: הלא לממשלה יש שוטרים, ילכו ויחפשו. המושל קצף וציוה לאסור אותו, ואיים עליו שייסר אותו בבית הסוהר. אך ר' יוסף חיים ענה לו בשלווה: מוכן הייתי גם לכך, והבאתי עמי טלית ותפילין.

הילולא דצדקיא

שבת קודש י"ז אייר הרה"ק רבי יחזקאל לנדא ב"ר יהודה (נודע ביהודה-תקנ"ג)
הרה"ק משה חיים מסדילקוב ב"ר יחיאל (דגל מחנה אפרים - תק"ס)
הרה"ק רבי איתמר ב"ר ישראל (משמרת איתמר-תקצ"א)
יום ראשון י"ח אייר
רבן שמעון בן יוחאי (ג"א - תתפ"א)
רבינו משה ב"ר ישראל (רמ"א - של"ב)
הרה"ק רבי שלמה מקשאנוב ב"ר משה (תקפ"ח)
הרה"ק רבי אורי מראהטין ב"ר יצחק (תרמ"ט)
יום שני י"ט אייר
רבינו מאיר ב"ר ברוך מרוטנברג (מהר"ם מרוטנברג - ה"א נ"ג)
הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב ב"ר יוסף (תקע"ה)
יום שלישי כ' אייר
הרה"ק רבי מרדכי מטשערנובל ב"ר מנחם נחום (תקצ"ג)
יום רביעי כ"א אייר
הרה"ק רבי יצחק אייזיק הלוי מפרעמיסלא ב"ר יעקב (רוא מהימנא - תקמ"ג)
יום חמישי כ"ב אייר
הרה"ק רבי מרדכי שרגא פייביש מהוסיאטין ב"ר ישראל מרוזין (תרנ"ד)
הרה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרי ב"ר יעקב (שו"ת הסבא קדישא - תר"צ)
יום שישי כ"ג אייר
הרה"ק רבי יהושע מדינוב ב"ר אריה לייב (תלמיד הקדושת לוי - תקצ"ג)

פרפראות

הרה"ק בעל "דגל מחנה אפרים" זיע"א (יומא דהילולא י"ז אייר) היה בילדותו מתמיד עצום ולא מש מתוך האהל בלימוד גפ"ת. פעם שלח אחריו זקנו הבעש"ט הק' זיע"א שיבוא לטייל עמו. נעתר הנער לבקשתו אך צר היה לו על ביטול התורה. בלכתם פגשו מכר אחד, דרש הבעש"ט בשלום אחד מבן עירו, מתמיד עצום הוא, השיב היהודי, מקנא אני בו על התמדתו אמר הבעש"ט, אך מה אעשה ועלי לעבוד את בוראי ואין פנאי בידי ללמוד. דברים אלו פילחו את כליותיו של הנער הרך וחדרו אל ליבו. מיני אז הוסיף חיל בעסק העבודה התמימה לצד תורתו השלמה.

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

ספורים בפרשה

קדשים יהיו לאלוקים (כא, 1)

רבות היה רבי יוסף עדס מתעסק עם כבוד מתי ישראל, והיה משנס מתניו למענם וטורח לחלק להם כבוד אחרון. שנה אחת במוצאי ראש השנה, באו לספר לו על תלמיד-הכם אחד מרבני תוניס, שנפטר ביום הדין באחת המושבות, ואין מי שמוכן לטפל בקבורתו, אלא לדחות את לוויתו למחרת. נר לדגליו של רבי יוסף היו דברי הזהר הקדוש בפרשתנו, פרשת אמר, שאין להשהות נפטר ללא קבורה, פי פליזמן שהמת לא נקבר - הנשמה סוגלת צער רב, אינה עולה אל הקב"ה ואינה יכולה להתגלגל בגוף אחר, ולכן נחלץ מיד לכבודו של-המנוח. היה זה לאחר יומים של ראש השנה, בהם לא ישן ביום כלל ואף ירד לפני התבה פשליח-צבור, אולם הוא לא חס על כחו והחל לפעל נמצות כדי לקבר את הנפטר עוד באותו לילה. מאנשי המושב בקש לחצב למנוח קבר בעזרת מעדרים, והוא ערף את לוויתו אף מבלי להמתין לרשיון על-אתריותו, כדי לזכותו במנוחה נכונה.

והפחן הגדול מאחיו (כא, 1)

בהיות הרשב"ם מליובאוויטש ילד צעיר, שחק עם אחיו הבכור רבי זלמן אהרן שהעמידו בתוך בור שחפר. החל הילד שלום דובער לבכות, ואביו המהר"ש יצא לקראתו. "מדוע הכנסת את אחיך הצעיר אל תוך הבור?" תמה האב ושאל את בנו בכבודו, והלה אמר: "פי אני גדול יותר ממנו בשנים, ואילו הוא גבוה ממני בקומה. לכן הכנסתיו אל הבור כדי להנמיכו..." חיד הרבי ואמר לבנו בתוכחת מוסר: "אם רצונך להיות גבוה יותר ממישהו אחר, לא זו הדרך להשתדל להקטין את הלה, אלא להפך. עליך להגביה את עצמך, ואז לא תצטרך להנמיך את-הזולת כדי להיות גבוה ממנו..."

שור או-כשב אויעזו בי יולד (כב, כז)

רבי יחיאל מיכל עפשטיין בעל "ערוך השלחן", התבלט כבר מילדותו בכשרונותיו הברוכים, וכבר אז נבאו עליו שעתיד להיות גדול בישראל. בהיותו כבן עשר שנים נכנס לאחד מבתי המדרשות בעיר הולדתו בבורז'סק, היה זה בפרשת אמר, ואחד מלומדי העיר ישב ומסר שעור בפרשה. פאשר הגיע לפסוק "שור או-כשב אויעזו בי יולד וגו'", הקשה אחד השומעים: "למה נאמר בסוף צוויים אלו התבות אני ה', בעוד בפסוק הבא שוב נאמר 'ושמרתם מצותי ועשייתם אתם אני ה'?' ובעוד השומעים מתנינים לשמע את תשובת רבם, קפץ הילד הפקח וענה: 'לאחר בקשת הרב, אנסה לתנות דעתי בענין זה. הרי לכאורה יש כאן מצות סותרות זו את-זו, כי בתחלה מזהירה התורה שאין להקריב את-הבהמה אלא ביום השמיני להולדה, אבל בלילה של היום השמיני עדין הבהמה בחוקת אסור, ואם-כן הלילה הולך אחר היום הקודם. ואלו במצוה שלאחריה נאמר 'אתו ואת-בנו לא תשחטו ביום אחד', ועל-זה אמרו חז"ל 'מה יום אחד האמור במעשה בראשית היום הולך אחר הלילה, אף יום אחד האמור באתו ואת-בנו, היום הולך אחר הלילה', ונמצא להפך. ואלו במצוה השלישית 'ביום ההוא יאכל לאותותיו ממנו עד-בקר', שוב הולך הלילה אחר היום שלפניו, ובלילה שלפניו מתר לאכל. לכן מסיים הפתוב ואומר 'אני ה'! פך אני גוזר וקד יצא מלפני, ואין לך רשות להרהר אחר ההלכות שלי'..."

פנינים

אמר אלי-הכהנים (כא, א) - מפרש רש"י אמר ואמרת, להזהיר גדולים על-הקטנים. התבות אמר ואמרת בגימטריה חכמה שתיקה, כדברי המשנה ס"ג לחכמה שתיקה. (אהבת ישראל)

ואמרת אלהים (שם) - ואמרת בגימטריה המסיעים אותי, אלהים נוטריקון הבא לטהר מסיעין אותו, שהמבקש להיות טהור ולא יטמא בעמיו, מסיעים לו משמים. (זכרון מאיר)

לנפש לא-יטמא בעמיו (שם) - רמז לאדם שלא יטמא נפשו בגאווה, אלא יתנהג בבחינת עמיו בגימטריה ענו, ויהי שפלה-רוח. ותבת לשאר שבתבות כי אם לשארו, הוא נוטריקון לעשות רצון אבינו שבשמים, דהיינו שרק פאשר עושה רצון אביו אז מתר לו להתגאות, בבחינת ויגבה לבו בדרכי ה'. (דמשק אליעזר)

לשארו הקרב אליו (כא, ב) - הקרב אותיות הקבר, אליו נוטריקון והחי יתן אל-לבו, לזכר את יום-המיתוה ולשוב בתשובה. (איל וצבי)

הם מקריבם והיו קדש (כא, 1) - נוטריקון מקנה, שעל-ידי טבילה בו מתקדשים. (מסת יהונתן)

אשר-יוצק על-ראשו שמן (כא, 1) - נוטריקון עשיר, כי אין מלוין לו לאדם בשעת פטירתו אלא תורה ומצות ומעשים טובים, וזהו אשר-יצק על-ראשו וזו עשירותו. (דברי עמוס)

כי אם-בתולה מעמיו (כא, יד) - רמז יש כאן על אהבת ה' את ישראל, כי הקב"ה נקרא הפחן הגדול, והוא לא יקח את אמות העולם שהם פסולים ובעלי מומים בבחינת אלמנה וגרושה וחקלה זנה, אלא יקח את בתולת ישראל ויוציאה במהרה לגאלה. ורמזו הדבר בראשי התבות בתולה מעמיו יקח אשה, שהן נוטריקון בכל מדי יון אדום, דהיינו שהקב"ה יוציא את ישראל מארבע גליות אלו. (לחם עני)

המוציא אתכם מארץ מצרים (כב, לג) - אתכם בגימטריה 461, ארץ מצרים בגימטריה 671, וביניהם 210 פמנין רד"ו השנים שהיו ישראל במצרים, דהיינו הקב"ה הוא המוציא אתכם מארץ מצרים לאחר רד"ו שנים. (להניח ברכה)

וספרתם לכם (כג, טו) - 50 אותיות בפסוק כנגד ימי ספירת העומר. (חידושי ידידיה הלוי)

היה היה

ונקדשתי בתוך בני ישראל

אחת המשפחות העתיקות והמיקסות היא משפחת קצנבלוינגן, נכדי בעלי התוספות צאצאי רש"י, מזרע דוד המלך עליו השלום. מוצא המשפחה מקומו בשם זה בעמק הרין שבגרמניה, ואבותיה היו המהר"ם מפדובה ובנו המהרשי"ק, אביו של השר הפולני רבי שאול ווהל, "מלך פולין ליום אחד". אחד מצאצאי משפחה מפארת זו, העלה על המוקד בעיר לבלין, בעצומו של יום שבת-קדש פרושת אמו, "ט באיר שנת תל"ו, בעלילת שוא מתעבת ושפלה, ומעשה שהיה כך היה.

בעיר טומשוב שבמחוז לבלין עמדה באותם ימים פנסיה נוצרית ובה פלים שונים יקרירי-ערך, ששמשו לפלחנם המשקף. אחד מערלי העיר לטש את-יעינו על האוצר הגדול אשר במנזר, והחליט לנגב אותו באייר-רואים. באישון לילה בתחלת החדש, באשר אור הירח כמעט ואינו נראה, חדר חרש אל הפנסיה ורוקן את הפלים היקרים אל תוך השק הגדול שהביא עמו. הגנב ידע היטב את מלאכתו, שכן זה ימים מספר שבקר במנזר באמתלה של נוצרי מאמין, ובכל אחר מקום הפלים, ובזמן קצר סים את-מלאכתו. הבקר אור, והפנסיה בלה פמרוקה. הכמרים חשו כי עולמם חרב עליהם, והחלימה על בזיון בית יראתם הגיעה עד לבר-השמים. עברו ימים מספר, והכמרים שהחלו אטיאט להחליץ מהשבר הגדול שאחז בהם, נפו להזכר האם נראו דמיות בלתי רגילות בימים שלפני הגנבה הגדולה, והנה נזכרו באותו פרנש שהחל לפתע לבקר באדיקות במקום, ומיד לאחר הגנבה התנדף ונעלם לו. החשד נפל אפוא עליו, ועד מהרה נלכד ונגרר אל-הפנסיה פשה עקוד. "היכן הפלים היקרים?" שאגו הכמרים פשעיהם מוצפות בדם מתוך חרון ותסכול, והלה החזיר פסיד. המכות הראשונות שקבל פתחו את חרצבות לשונו, והוא מהר להודות בגנבה, פשה הוא רועד פעלה נדף. "מכרתי אותם ליהודי אחד", צווח בשפתים מלבינות, "אלא שאיני יודע את-שמו". כך נסה הגנב הנאלח לרחץ בגניון פפיו, בבקשו להטיל את האשמה על יהודי חד-משמע. הכמרים מהרו לקבל את-גרסתו, מתוך רצון להחליץ ממזבם הבישי, ונצול ההזדמנות להתנגס ביהודים השנואים.

זמן קצר לאחר מכן, הפתעו יהודי טומשוב לגלות, כי קבוצת כמרים נוצריים לבושי גלימות שחרות ועטורי צלב משקץ על צוארם, עומדים בפתח בית-הפנסיה היהודי, ולצדם גוי אזורי באזקים. הלה נצטוה להביט ביהודים העוברים ושבים, ולהזהר את האיש שרכש ממנו את הפלים שבוזו, כדי לנקם בו את נקמתם האכזרית. באותם ימים, התגורר בעיר איש צעיר לימים, חסיד וקדוש, ושמו רבי פינחס קצנבלוינגן, שהיה יושב בכל שעות היום בבית-הפנסיה פשה מעטר בתפלין ועטוף בטלית, ועוסק בתורה ללא הפוגה. מרי-השמים נגזרה הגזרה הקרה, ויום אחד, באשר רבי פינחס פנה לצאת מבית-הפנסיה, הצביע עליו הגנב הנתעב וקרא לעבר הכמרים: "הנה! זה היהודי לו מכרתי את הפלים הגנובים!" רבי פינחס הביט בו באלם-קול ולא הבין כלל פמה מדבר, אולם עוד לפני שהספיק להתעשת, וכבר הוטלו על פרקי ידיו אזקי ברזל כבדים, והוא השלף אל העגלה השחרה שעמדה הכן. הפוסים פרצו בדהירה מהירה, ורבי פינחס שכב בעגלה פשה נתון בערפול חושם, ואינו מבין מדוע התנפלו עליו בשצף-קצף ללא עול כפפו. אטיאט הצטללו רעיונותיו, וכאשר גלה כי שוביו הרפו ממנו מעט מתוך מחשבה כי הוא מעלף וחלוש, נצל את ההזדמנות וגלגל את עצמו מתוך העגלה הדוהרת. בחסדי שמים לא נפגע עם נפילתו, ומחמת הפחד והמורא מהר לקום ולהמלט מהמקום. שעות ארוכות רץ רבי פינחס בשאריה כחזותו, אולם הגזרה בשמים נחתמה ללא מנוס, והוא לא חש בכך שהוא רץ במעגלים ובטעות שב ונפל בידי שוביו. הפעם פשווהו הללו היטב וגררוהו אל בית-המשפט שבעיר המחוז לבלין הגדולה, והעמד לדיו הפנסיה.

ישב רבי פינחס על ספסל הנאשמים, וכאשר שמע לראשונה פמה מאשמים אותו, חשכו עיניו ורגעים אחדים עברו, ולפתע שבה אליו נשימתו והיה נגר כי דבר-מה התבהר לו לאשורו, וכאשר שמע את גזר-דינו להשרף בחיים, נראתה ארשת של השלמה והקנבה על-פניו. מתברר, כי רבי פינחס כבר ידע מראש כי הוא עתיד להשרף על-המוקד למען קדשת שמו יתברך, ולעלות השמימה בקרבן עולה תמימה. היה זה לאחר פטירת אביו רבי משה קצנבלוינגן, רבה של חלם, בנו של רבי מאיר בן השר רבי שאול ווהל, שהתגלה אליו לילה אחד בחלום וספר, כי בשעה שעמד לפני בית-דיו של-מעלה, יצא זכאי בדינו בזכות ארבעת בניו הצדיקים. אולם דיני מעלה אמרו לו, כי עליו ליתר ולבחר את אחד מבניו להשרף על קדוש השם, והפור נפל על צעירי הבנים רבי פינחס, שעדיין לא היה מספיל בגנים ביתר אחיו. מאז נהג רבי פינחס להעביר את אצבעותיו דרך גר דולק, כדי להרגיל את-עצמו לסבל ולעמד בנסיון האש, ואת סודו זה גלה לחברו הטוב שהתפלל על מנהגו המוזר. לבלין בלה הודיעוהו לשמע הגזרה הנוראה, וכל ההשתדלויות הרבות לא נשאו פרי.

פאמור, בעצומה של שבת-קדש פרושת אמו, לסדר "ונקדשתי בתוך בני ישראל", העלה רבי פינחס על המוקד, באשר דבר החלום המפעים שראה מראש מכה גלים בעיר, וכל בני העיר פכו את סופו הטרני בעלילת-שוא. בקשתו האחרונה של הקדוש, מראשי יעד ארבע ארצות היתה, לראש להשיא את אלמנתו הרבה והענוגה, ואמנם היא נשאה לרבי ליב רבה של גלונא, שגדל את בנה יחידה מבעלה הקדוש, הוא רבי משה קצנבלוינגן, רבה של עלקיש, שנודע בגדול בתורה.

מאורות

רבי יחזקאל לנדא מפרג זצ"ל ליום ההולולא י"ז באיר תכני"ג

מגדולי ישראל המפורסמים, רבה של פרג ומנהיג דורו, ונודע עלישם ספרו "נודע ביהודה", נולד למשפחה מיוחסת, וכהן ברבנות פרג במשך עשרות שנים, פשהוא מרביץ תורה לרבים ועומד לימין בני דורו. הגן בלה על חומת היהדות הצרופה, ולחם מלקמת חרמה בראשי המשפילים שהרימו ראש בזמנו. בנשואיו קבל נדינה גדולה, אותה החזיק בבית כיון שלא רצה להפקידה תמורת רוחים, מחשש רבית. פעם בא אליו אחד מבני קהלתו, וספר לו כי בתו הגיעה לפרקה ואין בידו פרוטה להוצאות נשואיה. "אני זקוק לסכום שתק של שלש מאות רבליים", אמר האיש, ורבי יחזקאל עמד ושקל לו מאתים ותשעים רבל מגדוניתו. "את השאר ינדב מישוהו אחר, כי איני רוצה להתנאות בכך שעשיתי את כלי-המצוה, ואין המצוה נקראת אלא על-שם גומרה", אמר. שמו נשא לתהלה כפי גדולי הדורות, וכאשר רצה פעם ה"קהלות יעקב" להשיג על דבריו, אמר לו גיסו החזון אי"ש: "עד כאן, עד ה'נודע ביהודה' מפני שהיה רבן של כל בני הגולה". רבי חיים מצנזר אמר עליו: "אלו היה חי אהנו פיוס, הייתי מתגולל אצלו תחת שלחננו, כי כל פנותיו היו רק לשם-שמים ונפלא היה בקדשתו ובצדקתו". לפני פטירתו אמר: "קניתי לי אוהבים וקניתי לי שונאים, אלו לשון אהבתם ואלו לשון שנאתם. הדרך הממצעת היא דרך האמת והשלום, להיות נוח לבריות, ובה מצא חן בעיני אלוקים ואדם". בענותתו צוה שלא לכתב עליו צדיק וחסיד, ולא לבנות אהל לקברו.

יוסי דעת

פרשת אמור עוסקת בראשיתה באיסור טומאת כהנים למתים, ומכאן התרעו גאוני הדורות על היתר שהגנו כהנים לפקוד קברי צדיקים, באומרם שקברי צדיקים אינם מטמאים, בהם בעל "פאת השולח" שמוכיח מהאבות הקדושים שעצמותיהם מטמאים, וכן נושאי ארונו של יוסף. כן כתב בעל "בתי כהונה" ומביאו 'הפתח תשובה', וכן נפסק ב"קיצור שולחן ערוך": "טעות הוא בידיהם וצריכים למחות להם". ש ראיות ברורות לכך מדברי חז"ל על האמוראים שהיו מציינים קברי החכמים כבדי שלא יכשלו הכהנים לעבור עליהם ולהאחיל, שלא תארע תקלה על-ידי צדיקים", ואף שבמדרש מובא שאליו הבייא אמר לרבי יהושע הגרסי שאין טומאה לתלמידי חכמים, וכן נאמר בוהר פרשת וישלח שקברי צדיקים אינם מטמאים, כבר כתב הדברי יחזקאל משנינו שאין למדים מדברי אגדה, "וכל מי שיודה עליהמת יראה שהדברים כנים ואמיתיים, ויזהר מבעור על מצוות התורה קדושה. ומה שיש מקילין ואומרים שמתור לכהנים לילך על קברי צדיקים, הוא טעות, ואין להם על מה לסמוך להקל באיסור דאורייתא". ואומרים, שזו היתה סיבת נסיעתו לארץ ישראל בשנת תרכ"ט, כדי להזהיר את הכהנים מפקידת קברי צדיקים, ופגעם נפגש עם רבי יוסף הכהן בנו של רבי צבי הירש מרימנוב, ותמה בפניו: "שמעתי עליך שאתה הולך לקבר אביך, והלאו הגן כהן?!" השיב רבי יוסף: "הרי קברי צדיקים אינם מטמאים", והרבי משנינו השיב לו בחריפות: "מניין לכם שאינם מטמאים?!" ומאז הפסיק רבי יוסף לפקוד את ציון אביו. על האבני נזר מסופר, כי לאחר פטירת השפת אמת באו לשאלו אם מותר לכהנים להתעסק בו, והשיב "חס ושלום!" והסיף שגם לאחר פטירת חותנו הרבי מוקצק רצו הכהנים לנהוג בו היתר, והחיושי הרי"ם צווח על-כך, ואף מה שמובא על האר"ל, שהורה לתלמידו רבי יצחק הכהן להשתטח על קבר רבי יהודה בר אלעאי, אמרו שהיה זה בפתח טפח.

באשר עשה פן יעשה לו

"העדן הקדוש" זה בניו של המקבל רבי עמרם גרדינאן, שגולד בירושלים ויצא בשליחות ארץ הקדש למרוקו. בשנת תקמ"ב, בהיותו רק בן ארבעים ושנים, נפל למשכב בדרבו חזרה לארץ ישראל, ונקבר בסמוך לעיר וזאן שבמרוקו. קברו הפך לתל-תלפיות, ורבים ראו נפלאות בזכות הצדיק, שגודע בפועל ישועות עוד בחייו. והנה ארע מארע מסעיר, שהסתים בזכות הצדיק בנס.

היה זה בתקופת כהנתו של רבי משה ביבס פראש דיני וזאן, יותר מיובל שנים. אל העיר הגיע שיח' מסלמי רע-מעללים מפס, שזה מכבר נטר שנאה כבושה ליהודים וחפש כל-דרך כדי להרע להם. ציינו של הצדיק היהודי היה לצנינים בעיני השיח', ובעינים רושפות אש היה מביט בעולים הרבים וביחוד במסלמים שבהם. יום אחד, בעודו מתהלך בעיר, נתקל בד"ר היהודי. "שמע נא, רואה אני כי נוהגים אתם להשתטח על קבר הצדיק שלכם, ואני מבקש לדעת, האם באמת אתם משכנע כי המת הזה יכול לסייע לכם ולהגן עליכם מפל-רע?" הד"ר נבעת לשמע השאלה, וריח של סכנה עלה באפו. תחלה נסה להתחמק מהכוח ולברח מהמקום בטרים יהיה מאחר מדי, אולם השיח' לא נתן לו מנוח. הוא נעמד אל מול שער הרחוב ואמר לרבי משה: "הביטה נא וראה, כי אני מתחיל לספר את היוצאים דרך השער הזה, ובאשר אני אל היהודי העשירי, אטיל עליו עלילה חמורה, ונראה האם יצליח 'הצדיק' שלכם להושיע אותו מדי". עיניו של הד"ר חשכו לשמע זמנתו של השיח' המרשע, אולם כל תחנוניו נפלו על אזניים ערלות. הלה החל למנות את האנשים שבאו לקראתו, ובאשר הגיע אל העשירי שבהם עצר בחיוד דונו. אצבעו נחה על יהודי גבה-קומה בגיל העמידה, שעיניו משפלות בענוה, ומפפות ידיו נבר פי יגיע-כפפים הוא, המרויח את לחמו בישר. היה זה יהודי פשר מתושבי וזאן בשם יונה פרינטה, שהתפרנס מיוצר מזונגים רבים ונוחים, ועשה את מלאכתו באמונה. לפתע פתאום, בעוד יונה מתהלך בדרך בצד הדרך, והשיח' התנפל עליו בבת-אחת והפילו ארצה. ובעודו שוכב המום, שמע יונה כיצד השיח' מתחיל לצעק חמס, כשהוא מאשים אותו באזני קהל הנאספים, על כך שקבל את הדת המסלמית ובזה את 'נביאם' מחמד.

בעצב וביגון, עמד הד"ר רבי משה מרהצד וראה כיצד השיח' משפיל את היהודי התמים שנפל לידיו, ובעיניו פלות ראה כיצד אספסוף של מסלמים מוסתים מתקבץ במהירות במקום. תחלה בקש הד"ר לרוץ אל הנגיד השתדלן רבי יעקב אזולאי, שהיה נכבד בעיני השלטונות, אולם הוא חשש לשלומו של האסיר שפא יעשו בו הפורעים שפטים, ונתר לעמד לצדו ולהגנתו, עד שהשוטרים שהזעקו למקום נטלוהו אל בית-הכלא, תחת הגנתו של הפאשה, המושל המקומי. משפטו של היהודי הממנה למזונגים, נקבע למחרת היום, וכיון שפלט הכירוהו לרבות המושל בעצמו, היה המשפט לשיחת היום. עם פתיחת המשפט, נכנס הד"ר רבי משה אל שער בית-הד"ר, כדי לעמד לצדו של הנאשם האמלל ולתמוך בו בשעתו הקשה. והנה החל הד"ר, באשר המושל בעצמו מנהלו בתקיפות. "במה הנך מאשים את-היהודי?" שאל המושל את השיח' המסלמי, והלה גלגל עינים חסודות והחל בנאום הקטגוריה שלו: "יהודי נבזה וחדל אישים זה, העו לבזות את דתנו ואת נביאנו הגדול. אני זורש להוציא להורג את הכופר הלוה בכפר העיר, למען ישמעו וייראו, וכדי להתרועע את שאר הכופרים לכל יעזו לדבר סרה בדתנו". בשלב זה, הרים הד"ר רבי משה את ידו, ובקש את רשות הדבור. דמותו ההדורה של הד"ר היהודי הרשימה את כל-הסובבים, והמושל שהפירו זה מכבר פאיש נכבד, סמן לו פי הרשות גידו לומר את אשר על-לבו. "אדוני הפאשה", אמר רבי משה בקול בוטה, "אני עמדת במקום בשעת מעשה, ולכן אבקש לשאל את התובע הנכבד שאלות מספר". השיח' הביט אליו בבוז, ולא יחס אליו פלי-חשיבות, אולם הד"ר החל בשאלותיו: "האם שמעת כמו אזניך, כיצד יהודי זה מבוזה את-דתכם?" והשיח' השיב בחיוב וללא הסוס. "ובאיזו שפה קלל היהודי את-נביאכם?" הקשה הרב, והשיח' עונה בהירות: "בערבית, כמוך!" בת-שחוק נראתה משום-מה על פניו של-המושל, והוא הביט בזלזול מפתן בשיח': "האם אתה דובר שפות נוספות, לבד מהשפה הערבית?" מביכתמה השתלטה על השיח', והוא החל לחוש כי משהו אינו כשורה. לפתע התחלף צחוקו של המושל בארשת של-כעס, והוא פנה אליו בטון חמור: "האם תרצה לחזר כך מההאשמה שלך?" והשיח' התגונן: "מדוע אחזר בי מעדותי? וכיצד אוכל להבליג על דברי הבלע שיהודי כופר זה הטיח בנביאנו?" "יודע אתה מדוע עליך להתחרט מההאשמתך?" פנה אליו המושל בפנים סמוקות מכעס, "מספה פשוטה מאד. את יונה פרינטה אני מכיר מאז היותי ילד, וסוד גלוי הוא לכל בני וזאן, כי הוא אלם מלדה, ואינו מסבל להוציא הנה מפיו! הפעם הפך השיח' לאלם, ובטרים מצא מה לומר, שמע כיצד המושל מורה להובילו אל תעלות מיהושפטין של העיר, כדי לנקותו מתוף ביזיו, עד אשר גזר-דינו יתיר.

"דע לך", גלה המושל לרבי משה לאחר מכן, "כי אמש ראיתי בחלומי את רבי עמרם גרדינאן, והוא הזהיר אותי לפסק דין-אמת כדי שלא אירש גיהנם. פשתעוררתי בבקר וכלי נרעש מהחלום, וזכרתי ביונה היהודי גר-גילי, וזכרתי היטב כי מעולם לא פגע באף ילד מחסר רכלתו לדיבר". ובשפך הד"ר על הנס המפלא, אמר: "שני נסים התרחשו כאן. ראשית שדוקא יונה האלם היה העשירי שעבר בשער, והמושל רודף השחד פסק הפעם דין-אמת. בזכות הצדיק רבי עמרם".

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

ובת"כח (כ"ב יב) - עוד אמרו ז"ל, כי בחינות החיני שבאדם יתחם אליו ארבעה כוונים, יש שיקרא נפש, ויש שיקרא רוח, ויש שיקרא נשמה, ויש שיקרא חיה, כסוד כי רוח החיה באופנים, ותקרא נשמה לנשמה. ואמרו אנשי אמת כי בחינה הפאה מאור עולם העשיה לצד היותו מעט ואין בו אלא פלי-שהוא מהחיניות המנענע, והואהוא שמרגיש במרגשות עולם הזה, ועשה ה' ככה לסבת העולם להיותו גם, וזו תקרא נפש, והפא מאור עולם היצירה לצד היותו עליון מעולם העשיה הארתה גדולה ותקרא רוח, והפאה מאור עולם הבריאה תקרא נשמה לצד הדרגתה, והפאה מאור עולם האצילות תקרא נשמה לנשמה: והנה האדון ה' צבאות עשה התקשרות פלי-העולמות רוחני וגשמי באדם ישר קשר כל הגשמיות וכל הרוחניות יחד, הגשמיות בנה ארבעה יסודות ושם שם לו חק הרוחניות מפלי-העולמות. ויש לך לדעת כי הגשמיות יתנגד לחבור הרוחני יותר מהתנגדות אש ומים, לזה נתחכם ה' ברוח הוא וברא באדם כוכו הראשון שהוא הנפש שאין בה אלא חלק מעט מהרוחניות, והשדה בתוכה בחינה עליונה ממנה שהיא בחינת הרוח, ומצאת הנפש מוצעת בין הגוף ובין הרוח, כי אין הרוח עומד בגשם בלא אמצעיית הנפש, וכמו כן הרוח ממצע בין הנפש והנשמה, כי הנפש בערך הנשמה שאורה רב כגוף לערך הרוח, וכן נשמה מוצעת בין הרוח ובין נשמה לנשמה. ומצאת אומר, כי הנפש יכולה עמוד לבדה, והרוח בב', והנשמה בב', ונשמה לנשמה בדי' עוד אמרו יודעי דעת קדש, כי התיעצמות השלמים באמצעות לקח טוב אשר נתן לנו הבורא ברוח הוא לעלות ממדרגה התחתונה למדרגה שלמעלה ממנה. וזו היא תכלית סבת בריאת האדם:

דברי הימים

בי"ח באייר שנת ד' אלפים קכ"ג, אירעה רעידת אדמה קשה בירושלים, ואותה מקשרים עם הפסקת בניית בית המקדש של יוליאנוס'. היה זה כמעט 300 שנה לאחר חורבן בית המקדש השני, שנחרב בשנת ג'תכ"ח, כאשר יוליאנוס התמנה לקיסר רומא, והחליט לאפשר ליהודים לשוב לארץ ישראל ולהקים בה מחדש את בית המקדש שנחרב. בתקופתו כבר חדרה הנצרות לרומא, אולם הוא התנגד לה וטען שהיא דת מזויפת, ולכן העניקו לו הנוצרים את הכינוי 'הכופר'. וכדי להכחיש את תורת הנצרות, החליט להשיב את היהודים לירושלים ולאפשר להם את בניית בית המקדש על חשבונם, ואף הבטיח שאם ישוב בשלום ממלחמתו בפרס, יבוא להתפלל לבורא העולם בבית המקדש החדש. על מלאכת הבניין העמיד את יידו אליפיס, והלה כבר הספיק לפנות את כל ההריסות מהבית שנחרב, אלא שלפתע קרה אסון גדול והבנייה נפסקה. מהו האסון שאירע? ובכן נתון זה לא ברור דיו. הדעה הרווחת היא שהיתה זו רעידת אדמה שאירעה כאמור בי"ז באייר, ל"ג בעומר, אולם באחד המקורות שמספרים את אירועי הימים ההם נאמר, כי "כדורי אש יצאו ושרפו את אתר הבנייה, על כל מה שנבנה שם עם בניו". היו ששיערו כי היתה זו תוצאה של גזים כלואים עוד מימי החורבן השני שהוצת באש, והללו התפרצו בבת-אחת וכילו את הבונים, ויש אומרים שהיתה זו תחבורים של הנוצרים שהתנגדו לבניית בית המקדש מחדש. הרב אברהם קורמן קבע הנחת יסוד מעניינת, כי הר המוריה הינו הר געש כבוי, והוא מתפרץ לפי תכנון מדויק הגלוי לעין-יכל. לפי זה מובן המדרש שמתחילה היה עמוק והקב"ה רמו לטביבותיו עד שנעשה הר, ולכן נקרא 'המוריה' לשון מורא, ועל-פי מוסברים מקרים נוספים במקום.

משפח

על הפסוק בראש הפרשה "אמר אליהם בני אהרן ואמרתי אליהם" מפרש רש"י: "להזהיר גדולים עליהם". והיו צדיקים לומדים מאן מוסר על מדת הענוה הרצויה לאדם, שעליה צריך להזהיר ביחוד לאלו המדמים בנפשם שהם גדולים, ולהזהירם להתנהג בקטנות וענוה. וקד היו מפרשים צדיקים את מאמר חז"ל: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו" - כל מי שמדמה בנפשו שהוא גדול מחברו, אזי הוא לקוי במדת הגאווה, וזה בא לו בגלל שיצרו גדול הימנו ולא הכניעו תחתיו. וכן היה מפרש רבי מאיר מפרמישלך את הפסוק שבפרשה: "כי כל איש אשר בו מום לא יקרב" - מי שמחזיק את עצמו בדרגה של 'כל איש', והינו שהוא אדם שלם היודע הכל, סמן הוא 'אשר בו מום' - שהוא מלא חסרונות ומגרעות, ולכן 'לא יקרב', לא לה' ולא לבריות.

רבי שמואל שמלקא קלין מסליש, בעל "צורר החיים", היה נוהג להתפלל ברהיטות ובזריזות, כשלקני זקן ורגיל שמונה מעותיו במהירות ואינו טועה לעולם. פעם שאלו אחד ממקרביו על סבת מהירותו בתפלה, והוא השיב במשל על בעלי עגלה שעובר בנסיעתו בעירה שבה מתנגלים הנכרים לנוסעים, וכדי שלא יספיקו לקפץ לעגלתו, הוא מדהיר את סוסיו ונחפו בנסיעתו. וקד גם בתפלה, שמקריים בה להנצל ממשכשכות זרות. ופעם אמר: "הרי כל תכלית תפלת שמונה עשרה, להגיע למדרגת 'נפשי כעפר לכל תהיה', ומי אפוא לא ירצה למהר להגיע לתכלית זו?"

יום אחד, הגיעה משלחת מבני קהלת פריסטיק אל הרבי ר' אלימלך מליזנסק, ובפיהם בקשה לבחור להם תלמיד-חכם הראוי להוראה, כדי שישמש בעירם כרב ומורה צדק. הורה להם הרבי להכתיר את רבי מנדל מרימינוב השונה בבית-מדרשו. נכנסו לבית-המדרש ומצאו שם את רבי מנדל עומד ומאריך בתפלת שמונה עשרה, וחוזר שוב ושוב על התבות 'נפשי כעפר לכל תהיה' מתוך שפלות אמתית, עד שלבס נמס פנים. המתנין זמן רב עד שנלאו, ושוב אל רבי אלימלך לספר לו זאת. התפלא הרבי ואמר: "זמן בה רב הוא עומד עדין בתפלה?" ונכנס בעצמו לראות את המצוה. עמד והאזין להשתפכותו של רבי מנדל, וקרא אליו: "די לך עם העפר, באו למנות אותך לרב בפריסטיק!" נרתע רבי מנדל ומיד פסע לאחוריו וסיים את תפלתו. מובן, כי בני העיר קבלוהו בכבוד רב ככהן ברבנות קהלתם, לאחר שראו את גדל ענוותנותו ושפלות-רוחו.

ספרו לרבי שלמה לייב מטיטשין, על אחד שמתנהג בענוה גדולה, עד שמתפאר בעצמו כי הוא ענו גדול ונחשב בעיני עצמו כאין ואפס, בבחינת 'נפשי כעפר לכל תהיה'. חיד רבי שלמה לייב ואמר: "נסו נא לפגוע בכבודו של זה, ואז תוכחו לראות פמה אין ואפס הוא חש בעיני עצמו"...

רבי צבי הירש הלברשטם מרודניק היה שפלירוח באמת, וברב ענוותנותו לא ראה שום יתרון ומעלה בעצמו יותר מהאחרים. מנהגו היה, שפאשר היה נוסע ברכבת היה רוכש פרטים ישיבה במחלקה השלישית, שהיתה הפחותה מכל המחלקות ובה היו ספסלי עץ נקשים, והמתה תמיד מקול להגם של אפרים נבערים וגסים ופחותתים. "מדוע אתה מכבר לנסע דוקא במחלקה השלישית?" שאלוהו מקרביו, והוא השיב להם במתקלשונו: "משום שאין מחלקה רביעית"...

בחתנת רבי חיים יהודה מאיר מושיניא, השתתף זקנו ה"אהבת ישראל" מויזניץ, שכבר היה אז בשנה האחרונה לחייו. אלים נהרו אל החתנה הגדולה שהתקומה בסיגט, ובמחלף הסעדה ראה החתן כי הרבי מתאמץ להושיט את ידו החלושה לאחד הנוכחים. פיון שהאיש לא היה מר לו, פנה החתן ותמה באזני זקנו: "מי הוא זה שהרבי פה מתאמץ לחזק את ידו? שמא איש חשוב הוא?" ומה התפלא לשמע את תשובת הרבי: "אני כלל לא מפירו"..." תמה הנכד: "מדוע אם-כן פה נדחקת אליו כדי לרבו?" והרבי ענה בענוה: "והרי אנו אומרים ונפשי כעפר לכל תהיה"...

ה"בית ישראל" מגור נחשב פמנהיג דורו וכלם סרו למשמעתו. פאשר היה נכנס לכנסים ואספות שעסקו בענייני הכלל ולאורעיים שונים, היו מתקבל בכבוד מלכים, כלם היו קמים לכבודו ואף הנואמים היו מפסיקים באמצע דבריהם לכבודו. ספר משמשו רבי חניניא שיד, כי בכל פעם שהיו חולקים בבוד לרבי, היה מפזם לעצמו את המלים 'נפשי כעפר לכל תהיה', או חוזר שוב ושוב על מאמר חז"ל "סוף האדם למות". וכן ספר רבי יוחנן מטולנא, כי בכל פעם טרם החל הרבי לומר דברי תורה ומוסר לחסידיו, היה משונן לעצמו את התבות 'נפשי כעפר לכל תהיה'.

חסידי אחד הזמין פעם את ה"לב שמחה" מגור לסעדת יארצית, אולם הרבי לא נענה. "דע לך, כי כשאני אנוס לשבת בצד המזרח, אני חש פאלו אני יושב על גחלים לוהטות. מוכן אני לבוא בתנאי שתושיב אותי כאחד האדם, אבל אתה בודאי ירצה שאשב בראש, ולך אני מסכים".

רבי יוסף מדילאטיטש, אחד מחסידי לכוביטש, אמר בערב ראש השנה את סדר התרת נדרים, וכשראה את הנאמר שם: "ואין אני תוהא חסו-שלום על קיום המשעים הטובים שעשיתי", התמלא השתוממות ופליאה. ולא נחה דעתו עד שנטל סדורים נוספים כדי לראות שמא יש בהם נסח אחר. וכשראה שכלם הגסו דומה, פרץ בבכי ואמר: "וכי אילו מעשים טובים עשיתי?!"

מטעים

ולקחתם לכם ביום הראשון (כ.ו. מ.)

בטעמי קדמא ואולא מנה רביעי, לרמו על סדר הנענועים בלולב, כמו שאמרו במסכת סנהדרין על שתי הלחם מוליד ומביא מעלה ומוריד וכן בלולב. ולזה מרמזים הטעמים, קדמא ואולא שהוא מוליד ומביא, מנה רביעי לשון הנחה זו הנחה לארבע רוחות השמים, ואף צורת הטעמים מרמזים לזה כי קדמא ואולא הם בצורת הולכה והבאה, והטעמים מנה רביעי הם בצורת מטה ומעלה. (מאני צדק)

פרי עץ הדר כפת תמרים (ט.ט.)

התבות עץ הדר מטעמות בטעמי מהפך פשטא, מפני שהאתרג גדל באילן פאשר פטמותו למטה, אולם בשעה שמנענעים בו הופכים אותו עם פטמותו למעלה, דהינו מהפך פשטא שמהפכים את אפן גדולו הפשוט שעל העץ. ואלו התבות כפת תמרים מטעמות בזקף קטן, שעץ התמר תמיד יום ובראשו הלולב הוקף והישר. (בר תמיד)

ביום השבת ביום השבת (כ.ד. ה.)

בטעמי קדמא ואולא, לרמו לדברי חז"ל שאמרו זכו - אחשנה, לא זכו - בעתה, וכן אמרו שאם ישאל שומרים שתי שבתות - מיד נגאלים. והדבר קרמו בכפילות התבות ביום השבת, לומר שאם ישמרו ישראל שתי שבתות אזי יזכו לקדמא ואולא, ויזכו להגאל עוד בטרם זמנם. (וכו ושמור)

מדגש

כהן גדול אסור באלמנה ומתו בבתולה בלבד. בכתבות דרשו את השם אלמנה על-ישיש מנה, שאם נשאת משהתאלמנה או לה כתבה אלא מנה, והוא על-ישיש העתיד, כי פתח"ו כבר נזכרה האלמנה ועדין לא נתקנה אז הכתבה. החת"ם סופר מוסיף שאלמן הוא מלשון אלמן, דהינו שהבעל נותר בלי אשתו המכניה לו מזון שנקרא מן. האלמן הזכר נזכר רק פעם אחת בירמיהו "כי לא-אלמן ישראל ויהודה" והנזנה לעם ישראל שאינו עוזב מאלמנו. מאלמנה נזכרה המלה הארמית ארמלתא, ובלשון חז"ל מצוי הפעל "זמלמן את-אשתו" בפסחים. יש קשר פנורא בין אלמנה לאלמוני, ויש שכתבו שהשורש הוא אלם, מלשון קשור ואזוק, כי פי האלם קשור, וכן האלמות הקשורות בחלום יוסף, וכן נראה מהפסוק "ותהינה צרות עדיים מתן אלמנות חיות" - אלמנות קשורות.

ממלה

בשקלוב, היה יהודי שהציג עצמו ככהן, והיה תובע חלק בראש בדיו "קודשתו, קודש יהיה-לה" המופיע בפרישת אמר. עברו שנים, והנה הגיע אחד ממקביו מילדותו, וקרא את המסוה מעל-פניו כי אינו אלא ישראל חדיוט. הביאו את הכהן המדמה לרבי משה ציטליש מנכבדי העיר, והוא צוה להקנותו ארבעים חסר אחת פגמולו. הצליפו בו השמשים פהגן, ובעוד חלה שוכב ונאנק במכאוביו, צוה רבי יהושע להקנותו שוב ל"ש מלקות. החל חלה לזעק מרה, ונענה: "בדיון אתה לוקה פפלים. שהרי אם לא היה לוי בבית-הכנסת, היית עולה כהן וגם במקום לוי"...

"אמר אליהם בני אהרן ואמרתי אליהם" - הוראה יש כאן לאותם שיש להם קדשה מאבותיהם, שהם בעצמם צריכים גם-כן להתקדש מצד עצמם. וגם אם הם 'בני אהרן' והם מייסדים וביני-קדושים, עדין צריכים להיות בגדר 'ואמרתי אליהם' - להיות להם גם יחוס עצמי... (רבי צבי הירש מליסקא)

ל"ג בעומר, י"ח באייר תשע"ז

גיליון מס' 226
שנה 4

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך
(בראשית מט, כ) - ראשי התבות בגימטריה שמעון, לרמז שרשב"י זכה להשיג סודות התורה על-אמתותם, דהינו שזכה לשמנה לחמו, לחמה של-תורה, והוא יתן מעדני מלך שגלה ר'ו תורה מעדני ה'. (בוציאנא קדישא)

במסכת שביעות דף ל"ד נאמר: "מחכו עלה דרבי שמעון", והוא רבי שמעון ברי-יוחאי, ואמר רבי יצחק איזיק מזידיטשוב שבכל המסכת יש מ"ט דפים כנגד ימי הספירה, ודף ל"ד הוא הדף השלישי ושלשה, כי המסכת מתחילה בדף ב', והוא נגד ל"ג בעומר, להורות שאף לצדיק כמותו אין שלטון ביום המנוח. ובשם החת"ם סופר מובא, שהחוכא הוא על-שם השמחה בל"ג בעומר. (הודד והדרר)

בל"ג בעומר זוכים ליראת ה'. (חידושי הרי"מ)
עליה למרום שביית שבי לקחת מתנות באדם
(תהלים סח, יט) - שב"י נוטריקון שמעון בן יוחאי, ונוטריקון התבות לקחת מתנות באדם הן בגימטריה הלולא, והפסוק נאמר על משה רבנו, כי תמיד חלים ימי הלולתם באותו יום בשבוע, ונוטריקון התבות וימת שם משה עבד הן שמעון, והנו"ן של שמעון רמוזה בסופי התבות שם משה עבד גימטריה נ' עם הכולל, לרמז לשער החמשים שבתורה. (הלולא רבא)

קדש הלולים לה' (ויקרא יט, כד) - קודש להו"ה בגימטריה שמעון, והלולים מרמז להלולא קדישא לכבוד רשב"י בל"ג בעומר. (שם)

וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול - וקרבתנו
בגימטריה רבי שמעון ברי-יוחאי, שעל-ידי רבי שמעון יכולים להתקרב לשם ה'. (אמרי חיים)

תורת רשב"י רמוזה בתבת בראשית, שהיא נוטריקון אור תורת רבי שמעון ברי-יוחאי, הוא התנא הקדוש אשר שלח אלקים למחיה להאיר עיני ישראל באור תורתו. (אגרא דכלה)

רבי שמעון בן יוחי בגימטריה ידיד נפש אב הרהקמו, שהוא ידיד לפני ה'. (בני בנימין)

הספירה בל"ג בעומר הוא חוד שבהוד, אבל בספירה מלמטה למעלה, הוא תפארת שבתפארת. (רבי דוב בעריש מביאלא)

ספורים

בראשית ימיו, שמש הבעל-שם טוב כ'דיש דוכנא, דהינו בעוזר למלמד תינוקות באזור מגוריו. שנה אחת בסמוך ליום ל"ג בעומר, התנפלו קוזקים צמאיים על בתי היהודים שבאזור, הרגו ורצחו ללא רחם וחסוס מכל הבא ליד. השמועה המרה עברה במהירות, וכלם נמלטו על-נפשם ויתקבאו העם במערות ובחונחים ובסלעים ובצרחים ובררות. והנה הגיע יום ל"ג בעומר, שהיה נהוג בעבר כ'ימא דפגרא', וכל התלמידים היו יוצאים אז אל השדות כדי להתענג על-עולמו הנאה של הקב"ה, אלא שעתה נדמו קולות הצהלה של צעירי הצאן, וכל התושבים הסיחו את דעתם מהיום הגדול. הצטער הבעל-שם-טוב על דם ישראל שנשפך פמים ועל השמחה ששבתה ביום זה, ויצא לאסוף את הילדים המסתתרים במערות צרים. בלם התפלאו עליו, אבל תמימות טהרתו השפיעה על ההורים שהבינו כי הוא מבקש להרגיע את-ילדיהם, והוא מסר בידי הילדים קשתות וחצים קטנים כנהוג, כדי לצאת ולעצור את ההריגות והגזלות כלשונו. צועדים הילדים בשדות המורקים, שואפים לקרבם את האויר הצח והנקי, והם נותנים קולם בשיר וזמר, וראה זה פלא, אפלו קוזק אחד לא נקרה בדרך ושום סכנה לא נשקפה להם, ואמנם, מסע ההרג, החמס והגזל הפסק בבת-אחת ביום גדול זה, וכל יהודי המחוז יצאו ממסתוריהם לרוחה ונצלו בנס.

בל"ג בעומר תרפ"ז, ישב רבי ישראל מטשורטקוב עם חסידיו צעיר וינה, והתועד לכבוד הלולא דרשב"י. בין הדברים נענה ואמר: "על אבי הקדוש, רבי דוד משה מטשורטקוב, בנו של ה'סבא קדישא' רבי ישראל מרוזין, אמרו יודעי דבר, שהיתה לו נשמת התנא רשב"י. ופלא הדבר, שהרי שמו של רשב"י נשא לתלה בפי בני ישראל בכל הדורות, ורבים משתחחים על קברו זה שנים ארפות, ביחוד ביום ההלולא שלו בל"ג בעומר. ובכל זאת, לא עלה מעולם על-דעת מישהו בכל הזמנים הללו, להתקין ולהעלות נר תמיד במערת רשב"י במירון, עד שבא אבי והתקין זאת לכבוד נשמתו של התנא". ואמנם, אדמו"ר י' בית טשורטקוב היו נושאים בהוצאות הולקת נר התמיד בציון הרשב"י, והיו שולחים את תמיכתם לשם זה, תמידין בסדרן.

החסיד רבי זליג לידר הזתיר אתריו תכריו פתבים של ספורי צדיקים ששמע וראה, ובין הדברים הוא מספר: "פעם הייתי בל"ג בעומר במירון, וישבתי על ספסל סמוך לקיר ואמרתי תהלים. והנה הגיע אל המערה האדמו"ר רבי יוחנן מטולנא, והיה נכר עליו שהוא עיף ויגע. קמתי מיד והצעתי לו לשבת במקומי, אך הוא סרב וזותר עומד. פיון שקף, נותרתי גם אני לעמד לכבודו, שמה ישב בכל-זאת. לפתע ננער ואמר לי 'שגור בפי העולם לומר, שבאשר החולה מויע, אזי הוא סמן שהספנה עברה. ראה נא אותי, שהייתי חלוש וחולה מאד ובקשי הצעתי הנה. נדחקתי בין ההמונים, עד שהתבסיתי פלי בזעה וממילא חלפה הספנה'. מיד לאתר מבן יצא הרבי החוצה, לאחר ששהה זמן מעט במערה, וזכה להתרפא בדרך נס".

רבי יואל מסטמר דבר פעם בהתרגשות על גדל ההלולא במירון, ואחד הרבנים שישב לפניו, הזכיר את דבריו של החת"ם סופר שלא היתה דעתו נוחה מההלולא. אמר לו הרבי: "ממדמי, שאם היה החת"ם סופר בעצמו במירון, והיה רואה כמו עיניו את ההלולא, לא היה מתנגד כל-כך לזה".

לקבלת הגיליון והנחוחות
דוא"ל: 5806777@gmail.com

"שבת טיש" עד הבית
כלא עלות משלוח!
ספרא: 054-853-9022

זכות התנא האלקי רבי שמעון ברי-יוחאי
תנו עלינו ועל כל בית ישראל, להתברך בכל מלי דמיטב

היה היה

תחית המתים במירון

חלק בלתי נפרד של מירון בדור הקודם, היתה אישיותו האצילה של המקבל הנודע רבי אשר זליג מרנג'ליות. דבקותו בתנא רשב"י היתה להפליא, וכל-ימיו היה שקוע בלמוד תורתו ובהפצתו ביותר מעשרים החבורים שהוציא לאור על רשב"י ותורתו. ל"ג בעמר היה נחשב אצלו כיום חתנה של משם, ובמשך פיובל שנים עמד בראש החוגגים בהלולא, כשהוא לבוש בגדי שבת מבהיקים, ועל צוואר תלויים לו מספרים עשויים זהב טהור, בהם היה גוזז את שער ראש התינוקות ומזותרי להם פאות בדיו התורה. לא אחת היה גוזז יחד עם שער ראשו של הילד הקטן, גם את בלווריתו של האב, ומוכיחו בדרך נעם לשמר על צלם יהודי טהור במסרת האבות, ולא להתפתות אחר משאות שוא ומדוחים. באצילות נפשו, היה נוטל מכל האבות המאשרים של ילדי ה'הלאקע' פוסית לחיים, כדי שלא להשיב פניהם ריקם, ומכיון שרבים היו ולא היה באפשרותו לשתות פה הרבה, היה מגיר את תכך הכוסית באין רואים אל תוך זקנו העבות, למרות שאנין דעת ואיסטגים היה, ובגדיו היו תמיד מבהיקים מנקיון וסדר. עם בניסתו אל מעגלי הרוקדים בחצר המערה, היו המנגנים מזמרים את הגנון האהוב עליו שהיה נקרא על-שמו: 'ר' אשר זליג'ס נגון', והשמחה היתה פורצת ומגיעה עד לב השמים. תקופות ממשכות היה שוהה על הציון במירון, גם בתקופה שהמגורים במקום היו קשים מחסר תנאים מתאימים. בכל עת ומועד היה עולה למירון, ומנהגו הקבוע היה לשהות במקום מראש חדש אלול ועד לאחר יום הכפורים. דמותו האצילית ומראהו ההדור, השרו הוד קדומים על בל-רואיו שראו בו בנאה של חד מקמאי, ומספרים שפעם הגיעו למירון שני עולים מארצות הגולה שהתרגמו מאד מדמותו של רבי אשר זליג בשבתו בחצר המערה, והתפוחו ביניהם בתמימות שאם אמנם לא יתכן שהוא בנו של התנא רבי שמעון, אבל אין ספק כי בודאי הוא נכדו...

בין ספורי המופתים שרבי אשר זליג מספר על ל"ג בעמר, הוא מספר מעשה פלא זה בלשונו: מעשה נס ופלא פי נורא הוא, אשר בעינינו ראינו, והנני עד ראיה לספר בקהל מעשה מה שראיתי בעיני בהיותי במירון על ל"ג בעמר בשנת תרפ"ג. שחל אז ל"ג בעמר ביום הששי, ושכמעט רב הקהל מאלפי ישראל שהיו שם בל"ג בעמר נשארו אז במירון לשבות שם את יום השבת, וטעמנו אז שמחת שבת עלאית פלאית. וביום שבת בבקר, אחר תפלת מוסף שהתפללנו אז בבית-המדרש על-יד הציון קדש הקדשים הרשב"י, המנין האחרון קרוב לחצי היום, ויהי נשמע קול רעש גדול, שילד אחד של אחינו הספרדים, שאמו נדרה לעשות לו תגלחתו ראשונה פמהג הידוע, ואבי הבן לא יכל לסע למירון, ואמו לבדה הביאתו למירון, ופתאום הילד אחתו מחלת התלירע רחמנא לצלו, ושבע חיים לנו. והילד היה מנח באחד החדרים הקטנים הבנויים למעלה עלי גגות הציונים בחצר הקדש, וצו הרופאים שהיו שם מטעם הממשלה מצפת תבנה ותפונן, שצריכים לעשות הסגר 'קארנטיין' על כל אנשי החצר על איזה ימים. וכשנשמעה הפקדה הזאת, רבים מההמון נבהלו והתחילו לברח מהחצר החוצה אל השדות והרים וגבעות אשר שם, אבל מיד הגיעו צעקות קולות ובקיות, כי רבים מהיוצאים מחוץ לחצר עזבו את ילדיהם ואנשי ביתם ותפציהם, נסגרו ונשקעו על-ידי השוטרים. ועל בלם עלה ונשמע קול בניה מהאשה, אם הילד המת, שגנה הראשון והיחידי שהביאה אותו על תגלחתו הראשונה - און, ונהפך לתונה שמחתה. ואני בעיני ראיתי את הילד מנח בחדר על הארץ ירק ומת, ובלנו נצטערנו מאד-מאד על נפש אחת מישאל וצער אמו, ולא יכלנו בשום אופן מרב צער, לעשות קדוש ולסעד את סעדת שבת-קדש בבקר."

"והנה פתאום קמה אם הילד וחגרה מתניה פאשת חיל, ולקחה את הילד המת על-ידיה, וירדה עמו למטה בבית-הפנסת שעל-יד הציון הקדוש הרשב"י, והניחתו על הרצפה שעל-ידי הציון הקדוש, ובקול מר צורחת, ובכבי צעקה אם הילד: 'הוי צדיק, צדיק, רבי שמעון! הנני אמתך באתי לכאן לכבודך לגלח בני היחידי הראשון אשר נתן לי ה' יתברך בזכותך, וקיימתי נדרי אשר נדרתי להביאותו כאן על ל"ג בעמר, ואתמול הביאותיו חי ועשיתי לו התגלחת בשירים ובזמרה ובתף ובכנור ומשחה ושמחה, [כמו שנוהגים שם בזה], ועתה איך אסע מכאן בבגושה ובכלמה בלי הילד וכו', ובאיזה פנים אבוא הביתה?! וקולותיה ובקיותיה היה נשמע על כל החצר הקדוש, ולב מי לא נמס פמים לשמע את קול צעקת האשה המרת לב ותתנוניה וצערי לבה. ואחר-כך קמה ואמרה: 'צדיק, צדיק, הנני מניחתו לפניך כמו שהוא, ואנא ממך שאל תבישני ואל תחזיר פני ריכם ותחזירו לפני חי ובריא כמו שהביאותיו אתמול לפניך. ויתקדש שם-שמים ושמו בעולם, וידעו פי יש ה' וצדיקים שופטים בארץ'. ולסגלה סגרו שמה בית-הפנסת על הציון הקדוש ולא נשאר שם רק הילד, וכעבר איזה זמנים הקול נשמע מבית-הפנסת צעקת הילד לאמו, וההכס שם פתח לה הפתח. והנה הילד קם על רגליו וצועק אמי! תני לי מעט מים, כי צמא אני, ונתנו לו מים והיא העלתו הגנה למקום חדרה מקדם, ונעשה שם רעש גדול מתחת הילד המת, וכל הקהל בלם באו לראות הילד החי, וגם הרופאים נתאספו שמה וברקו את הילד והודו ואמרו שאין זה בדרך הטבע כלל, אלא מעשה נסי תחית המתים על-ידי התנא רבי שמעון. והתירו תכף ומיד לפתח שערי החצר, ואמרו שאין צריכין לעשות עוד 'קארנטיין', והיה אז קדוש ה' גדול מאד, ובלם שראו את הילד החי, ברכו ברבת מחיה המתים". כך מספר רבי אשר זליג בלשונו בספרו "הלולא דרשב"י".

מאורות

רבי שלמה בוכנר מקשנוב זצ"ל
ליום ההלולא י"ח באדר, ל"ג בעמר תקפ"ח

מגדולי צדיקי דורו, ונודע פאון וחרף בתורה. תלמיד מבהק לרבי שמלקא מניקלשבורג, אצלו למד משנתים, ופלפל בהרפות עם הגאונים שבאו לקפח את רבו ולתחות על-קנקנו. פעם הגיע פאון אחד לרבו ובעקשנות גדולה נסה להתנעם עמו. והרה רבי שמלקא לתלמידו זה להשיבו, והוא הקיפו בפלפולים עד שיצא פחתי נפש. כשאמר מרבו, צוהו ללמד בביתו גמרא עם רש"י ותוספות, ולחברו 'החוצה' צוה לעסק בקבלה, וכשתמה אמר לו: 'וכי גמרא ותוספות קטן הוא בעיניך? תלמידים רבים קבלו לקח מפיו, ושעוריו החרפים היו נמשכים לעתים שמונה ימים ויותר על סגיה אחת. תחלה טרב ליהנות מתורתו ועסק במסחר, אך לבסוף הורה לו רבו להתמנות לרבה הראשון של קהלת קשנוב. פעם עסק בשעור עם תלמידיו, ולפתע נאנח ואמר שהוא חש חשכה גדולה עד שאינו מבין את תלמודו. לבסוף התברר כי באותה שעה הסתלק רבי לוי יצחק מפרדיסשוב אונן, וראה עם פעם אחת בחייו. הותר אחריו קתבים רבים. בהם גם ספר עמק בקבלה בשם 'שערי אורה', אך בלם נאבדו בתהום הנשיה, ורק מעט מדבריו השתמר. הותר אחריו משפחה ענפה של תלמידי חכמים וחסידים במוזו קרקא, אך לפי צואתו לא ירשו ממנו הנהגה. אחד מבניו עלה לירושלים וחתם בה בשנת תרל"ג נגד פתי הספר האסורים. מדי שנה, היה תלמידו המבהק רבי דב פריש פרומר מאושיפיצין בא אל ציונו ביום ל"ג בעמר, ונורף שם הלולא רבתי לכבוד נשמתו.

יוסיה דעת

מהו הקשר המשפחתי בין רשב"י לרבי פינחס בן-יאיר? וכן במסכת שבת נאמר "שמע רבי פינחס בן-יאיר חתניה ונביק לפניה", דיינו שרשב"י היה חותנו של רבי פינחס. אולם בוחר הקדוש נאמר בפירוש שרשב"י נשא את בנו של רבי פינחס בן-יאיר, וכן מובא שם שרבי פינחס שמח עם רבי אלעזר בן רשב"י שהיה נכדו, וזו אחת הסתירות הידועות בין הוזוהר לבין הגמרא. יש המעריכים שבוחר פרשת אחרי מובא, שרבי אלעזר בן רשב"י קם ואמר "אנא לפני אבא ר' פינחס", ותמוה איך הזכיר את זקנו בשם, בעוד את אביו הזכיר בכבוד? כמו כן תמוה דברי הוזוהר, שרבי שמעון נפטר לפני רבי פינחס בן-יאיר, ואם היה חותנו איך נפטר לפניו, והרי רשב"י היה כבר זקן מופלג כבן צ"ג בפטירתו? כדי ליישב את הסתירה, יש המניחים בגמרא שצריך לומר "שמע רבי פינחס בן-יאיר בחתניה" ולא 'חתניה', דהיינו שרבי פינחס שמע על חתנו שיצא מהמערה, או מניחים 'חתניה'. אחרים תמהו כיצד רחץ רבי פינחס עם חותנו לאחר שיצא מהמערה, והרי אסור לחתן להיות בבית המרחץ עם חותנו, והאמת שהקושיה היא גם להיפר, וה"חבן היודע" מיישב את הדבר. מפשטות הדברים נראה שרבי פינחס היה חתנו של רבי פינחס עם חותנו כשכנס רבי שמעון למערה היה כבר למעלה מבן תשעים לפי החשבון, ואם היה רבי פינחס חתנו, הרי שהיה זקן מופלג בן כמאה ועשר שנים, וכן נראה מדברי הגמרא בחולין על המשע של רבי פינחס בן-יאיר עם רבנו הקדוש רבי יחזקיה הנשיא, שהיה מאוחר בהרבה, כי נולד ביום שנהרג רבי עקיבא רבו של רשב"י. רבי פינחס גם לא נזכר מעולם במשנה, למעט מסכת אהלות שמוזכר בין התנאים האחרונים, וגם באגרת של רב שירא גאון הוא מוזכר בין אחרוני התנאים. רבי חיים ויטאל מיישב ב'שער הגלגולים', שבאמת היה רבי פינחס בן-יאיר חותנו של רשב"י ולא חתנו, אלא ש"אפשר יתרי ב' פינחס הוה, והראשון היה חתנו של הרשב"י, והשני היה ברבנו של זה הראשון, והיה בימי רבנו הקדוש ז"ל".

גם ההצלה במירון

ארבעה ארזים נטע המקבל הנודע רבי יעקב אביחצירא בעל "אביר יעקב" בישאל, והשלישי שבהם היה רבי אברהם אביחצירא מטבריה. מגדולי חכמי מרוקו היה האב הגדול, וכלימיו השתוקק לעלות ולחון את עפר ארץ-הקדש, אלא שלא עלתה בידו, שכן אנשי קהלתו מנעו זאת מקונו מרב הערצתם אליו. פעם אף רדפו אחריו פעשרים פרסאות והחזירו אותו אליהם, ופעם אחרת מנעו את יציאתו מהמקום באמצעות מושל העיר הערבי, שכן האמינו בלב שלם, כי ישיבתו בעירם גורמת ברכה לכל-יושביה. רק בערב ימיו שם רבי יעקב פעמיו לכוון ארץ ישראל, אולם כאשר עבר דרך ארץ מצרים, נפל למשכב ונפטר בעירה דמנהור הסמוכה לאלכסנדריה, ושם חלקת מחקק ספון. הנה רבי אברהם לעמת זאת, הצליח לממש את שאיפת נפשו, ועוד בחייו אביו עלה לארץ ישראל והתישב בעיר טבריה. היה זה בשנת תרל"ב, בהיותו בן שלשים ואחת שנה, ועל אף גילו הצעיר, היה נכר עליו כי מזרע קדש הוא וכל גונניו באחד מן הגדולים אשר בארץ. ברב שעות היום היה מתבודד בביתו על-התורה ועל-העבודה, ורק לזמני התפלה היה יוצא מאהליו כדי להתפלל בצבור. ימיו של רבי אברהם בארץ ישראל היו מלאים יסורים ותלאות, חקוקות ועניות, שכול וחסדלים, אולם הוא נאחז באדמת הקדש במסירות נפש, עד פטירתו בשם טוב בשנת תרע"ג.

המעשה ארע בשנתים אחת לפני פטירתו, בערב ל"ג בעמר שנת תרע"א. באותם ימים, הגיע ארצה אחד מחשובי תלמידי החכמים שבעיר תאפילולת שבמרוקו, ערש הולדתו של צדיקו בית אביחצירא, ושמו רבי יחיא לחיאני. מטרת בואו הייתה לפקד את קברי הצדיקים שבגליל, וביחוד את קברו של רבי שמעון ברי-יוחאי אשר במירון ביום שמחתו ל"ג בעמר, כדי לשפד צקון לחש בזכות התנאים הקדושים לישועת הכלל והפרט. בדרך של בני מרוקו, שהיו פוקדים את ביתו של רבי אברהם אביחצירא בטבריה כל אימת שבאו לבקר בארץ, עשה גם רבי יחיא כן. במהלך הימים שלפניו, השתתף בהתפנסות הנהוגה על ציון רבי מאיר בעל-הגס בטבריה, ביום פסח שני י"ד באיר, ולקראת יום הלולת רשב"י בל"ג בעמר, התבונן לעלות למירון. טרם צאתו לדרך, נכנס לחלולת את פני הצדיק רבי אברהם, אותו הכיר מימי היותו סמוך על שלחן אביו, ובראותו אותו שמח רבי אברהם מאד לקראתו, והאריך לשוחח עמו על משפחתו הענפה שהותר אחריו בגולה ועל בני הקהלה, מכריו ומשפךר הימים. השיחה הלכה והתמשכה, כאשר במהלכה ראה האורח את בני הבית טורחים בהכנת סעדת ההלולא לכבוד רשב"י, והחל לגלות סמנים של קצרות-רוח. "יסכל לי מר", פנה בהתצללות, "אבל ממה אני לדרבי, שכן רוצה אני לעלות אל קברו של רשב"י במירון, ומכיון שהדרך ארבה לפני ברכיבה על החמור, מבקש אני כבר לצאת לדרך". בטוח היה כי רבי אברהם ימהר להפדו ממנו ויברכו בברכת הדרך, אולם לפליאתו החל הלה לשכנעו להותר בביתו ולחגג עמו את הלולת רשב"י. "הרי כל מטרתך בהגיעי ארצה, וכל טלטולי הדרךים וההוצאות הרבים, היו רק בשביל שאזכה להשתתף בהלולא במירון, וכי אותך על-כך במחירי?" אולם רבי אברהם המשיך להפציר בו להשאיר במחצתו, ותאר לו כיצד עתידים להופיע בביתו יקני העיר וחקמיה, כדי להגות בתורת רשב"י ולשמח בשמחתו, אולם רבי יחיא אטם את אזניו. "לא טרחת לי לחנם בהגיעי ארצה, ולא אותך על הזדמנות הפז שנקרתה לי להשתתף בהלולא קדישא שבמירון. ויתכן שהיא אף תהיה הפעם היחידה בחיי". גם לאחר התבטאותו הנדירה של הצדיק רבי אברהם, כי "התנאי רבי שמעון יהיה אצלנו הערב", לא שנה האורח את-דעתו ומהר לצאת לדרך למירון. באישון לילה רוכב רבי יחיא על-חמורו, פשהו עושה את-דרךו לכוון אבוקות האור שבאפק המסמנות את הדרך הנכונה, ולאט-לאט החל הספק לכרסם בלבו. הפצרותיו המרבות של רבי אברהם החלו לנקר במחו, והוא החל להתנחם על עקשנותו הגדולה ועל סרובו להקשיב לו. "הרי צדיק יודע הוא רבי אברהם, מקבל וקדוש עליון אשר פלרו לא אניס לה. כיצד יכלתי אפוא להמרות את-פיו? תחלה האט מעט את קצב רכיבתו, ולבסוף החליט ועשה מעשה. הוא סובב את החמור לכוון טבריה, ושב כלעמת שבא. כשנכנס רבי יחיא אל ביתו של רבי אברהם אביחצירא, היה זה כבר בשעת לילה מאחרת. הצדיק קבלו בחמימות ובמאור פנים, ונכר היה כי אכן כבדה נגולה מעל-לבו, והאורח הצטרף מיד אל חבורת המקבלים שהגו בספר הזהר הקדוש עד עלות השחר, אז טהרו עצמם במקנה טהרה ופנו להתפלל שחרית. אך סימו את-התפלה, ובשורת איוב הגיעה במירון, והעיר כלה היתה פמרוקה. התברר כי בשעת ההלולא הגדולה בליל ל"ג בעמר, התמוטטה הגדר שעל גג המערה מחמת הצפיפות הגדולה שבמקום, ואנשים רבים נפלו אלימותם, ורקנא לצלן. רבי יחיא נותר כהלום-רעם, כאשר קלט לפתע כי מארחו הצילו מרדת שחת, ועוד בטרם הספיק להתאושש מתדהמתו, פנה אליו רבי אברהם ואמר: "דע לה, שאם היית שוהה בלילה במירון, גם אתה היית בין הנפגעים, אלא שבקשתי למנע זאת ממך ולכן הפצרתו בך להותר עמנו". ולתמיהת רבי יחיא מדוע לא גלה לו את-סודו בפרוש, השיב הצדיק: "דע לה, כי לא כל מה שהאדם זוכה לראות, הוא רשאי לספר לזולתו. ומכיון שלא נתנה לי רשות, לא גלית לה את העתיד לבוא. אלא שחשתי חובה בלבי למנע אותך מהנסיעה למירון והפצרתו בך, והנה יכית להנצל בדרך גס". את הספור ספר רבי יחיא לחיאני בעצמו, לבן-אחיו של רבי אברהם אביחצירא, הוא הציב סאלי, רבי ישראל אביחצירא, שפקר במרוקו בשנת תרפ"א, להשתתף על קבר זקנו רבי יעקב דמנהור. ♦

פניני אור החיים

המעשה אשר נעשה עד ראש חדש איר ועד בכלל, התמזנו הלמוד ככל הכתוב וזו והצלחה מוח' עד סוף איר... תכפ רעשתי ועקרתי דירתו ממקום זה עבו שהוא בספק ארץ ישראל, והלכנו בלנו לכפר פקיעין תוב"ב שהוא ודאי ארץ ישראל כצפת וטבריא, ויש שם המערה שבה נטמן רשב"י עליו השלום, והתשוב שממנה היה מתפרנס. וקדשנו עצמנו שם ולמדנו שם ב' חדשים סיון ותמוז ככל הנאי המדרש, ובחדש תמוז הנוקר הלכתי ונשתטחתי על קברות הצדיקים דרך ג' ימים וג' לילות, עד שנשתטחתי על-כף הצדיקים שיש בכל ארץ ישראל במקט, וזכרם יבוא בשולי היריעה, ובכל צדיק וצדיק היינו מתפללים בדמעות ומבקשים רחמים על קיום התורה ועל הצלחת החברים לתת להם ה' חיים טובים וארמים והצלחה, ושזכו לראות מלך המשיח וכאלה רבות". (מכתב ה'אור החיים' מב'א תל"ב)

"למטה בקנה גדולה קבור שם רבי פינחס ברי-איר ויש שם אבו, ויש אומרים שזה פתח המערה, ואמרו שזו המערה היא חלולה מלמטה והולכת עד מירון ששם קבור רשב"י עליו השלום, ובכל ערב ראש חדש עולים כל הצדיקים הקבורים שם משם למעלה, כמו שאמר הכתוב והיה מדי חדש וכו'. (מסע ה'אור החיים' בתק"ב) ושמעתי מאיש זקן וחסיד הרב מנשה מלמד ז"ל, אשר הרה"צ הקדוש אדמו"ר רבי פינחס מקורין ז"ע, פקד לבנו המדפיס הר"ם שפיא זצ"ל, שבכל שנה ידפיס את ספר אור החיים הקדוש ואז יציל מכל צרה ר"ל. ובאותה שנה שגרו זרעו על הפקדה, ארע להם העלילה והמסירה הידועה. עוד אמר הרה"צ הנוקר, שהספר הוא שמירה בבית, והלמוד בו מקבל לנשמה כמו זהר הקדוש, וען שהיה נשמת משיח בדורו כמו רבי שמעון ברי-יוחאי בדורו: (ספר ערו ציון)

דברי הימים

ל"ג בעומר הוא יום פטירת הרמ"א שנפטר ביום זה בשנת של"ב (ולא של"ג), ובעבר היו רבים מתקבצים על ציונו שבקראקא להרבות תפילות ותחנונים, ורבה של העיר דורש בהיה הכנסת הרמ"א שבקראקא ועוסק בתורתו. לאחר פטירת רבי שמעון סופר בן החת"ם סופר, ששימש כרבה של קראקא, התמנה בנו רבי בונים לדרוש ביום זה בבית-הכנסת ושנה אחת אמר: "ל"ג בעומר יחול לעולם באתי מפרשית אמר, פה או פקתתי. ללמד, כי דברי 'אמר' הוא רמ"א בהיפוך אותיות, פה פקתתי - התקדשו אצלנו כמו החוקים שנמסרו בהר סיני..."

דעתו של החת"ם סופר לא היתה נוחה משמחת ההלולא של רשב"י במירון בל"ג בעומר, ובתשובתו כתב שאף אומנם שכונת החוגגים לשם שמים ושכרם רב בלי ספק על דרך 'דילוקו עלי אהבה', אבל מטעם זה בעצמו הייתי אני מן הפרושים כבן דרותאי, שלא אצטרך להיות יושב שם ומשנה מנהגם בפניהם, ושלא ארצה להתחבר עמם בזה, "ואיך אפשר לקבוע מועד שלא נעשה בו גם ולא הוזכר בש"ס ופוסקים בשום מקום, ויותר מזה לעשותו יום שמחה והדלקה". כעין זה נמתה על 'שואל ומשיב', שאין עושים שמחה על מיתת צדיקים אלא מתענים בו, ולמה עשאוהו יום טוב. ובש"ת "שם ארית" מיישב, שההלולא הוא על-שם הגס שנעשה לרשב"י שניצל מגזרת הרומאים, וכפי ההלכה שעל גס שאינך לרבו צריך לברך ולהודות, והוא עצמו ציווה לשמוח ביום שמחתו. וסיפר רבי שמואל עהרנפלד ממטרסדורף, שאחד מקרוביו בארץ ישראל שהיה אף הוא נכד החת"ם סופר, יצא פעם למירון בל"ג בעומר, ובדרך נתקעה המכונית בה נסע, והבין מכך שעליו לשוב הביתה, כי זקנו החת"ם סופר אינו מניח לו לנסוע לשם מטעמו שלו.

רבי יוסף שאול נתנון, רבה הנודע של לבוב ובעל שאלוח ותשובות "שואל ומשיב", נכנס שנה אחת בל"ג בעומר לבית הדין, והראב"ד שישב שם בקש ממנו שיאמר דבר-תורה לכבוד ל"ג בעומר. הביט בו רבי יוסף שאול ואמר: "וכי בל"ג בעומר אנו פטורים מללמוד תורה?! ומיד הצייע: "יתחיל נא מר לפרט את כל המחלוקות של אב"י ורבא בכל הש"ס, מתחלת מסכת ברכות". נענה הראב"ד והחל למנות אותן בזה אחר זה במהירות, ורבי יוסף שאול ישב בראש מרן, והיה נראה באלו הוא מתמנע מרע עיפות. הדין המשיך בפרוט המחלוקות ועבר ממסכת למסכת בבקיאיות מדהימה, אולם לפתע, פאשר כבר הגיע לאחת המסכתות בסדר זיקיון, הרים רבי יוסף שאול את ראשו וקרא: "זהו, עד עתה מצאתי ל"ג מחלוקות של אב"י ורבא שדלגת עליהן במרוצתך..." והיה המחזה לפלא בעיני העומדים, שהשתאו על מול גאונותם האדירה של שני עמודי העולם.

המשגיח הנודע של ישיבת חכמי לבבין, רבי שמעון מזליחוב, ישב פעם בל"ג בעומר עם תלמידיו עוד בתקופת בהגתו במרביץ תורה בישיבת צנו שבגליציה, וכמה מהם ספרו על מנהג המקום לצאת ביום ל"ג בעומר אחר הצהרים אל השדות שמחוץ לעיר, ולהשתמש בקשת וחצים להזכיר את זכות רשב"י שלא נראתה הקשת בימיו. נענה רבי שמעון ואמר: "ואני נוהג, שביום ל"ג בעומר אני חוזר על כל המימרות של רשב"י שבכל המשנה", ואז הצייע לתלמידים לשבת סביבו וקל אחד יחזיק ספר משניות בידו, והוא יחזר בפניהם בעליפה בלי ספר בידו, את כל המשניות שנוצר בהם רשב"י, ולא רק את דברי המשנה אלא גם את דברי המפרשים. התלמידים התקשו להאמין בדבר, ומיד התפנסו בלם, נטלו ספרי משניות, ורבי שמעון החל לעבר במהירות ממשנה למשנה, כשהוא מסביר בטוב-טעם ודעת את דברי התנא הגדול, ואף מצטט בעליפה את פרוש רבנו עובדיה מפרטנורא ודברי התוספות יום-טוב מלה במקלה, באופן מעורר השתאות. הדבר התפרסם חיש מהר, ותלמידים רבים נהרו אל המקום כדי לחזות בעיניהם בפלא הגדול. בינתים נקפו השעות וכבר נטו צללי ערב, ועדין לא הספיק רבי שמעון לסים את כל סדר המשנה. המחזה הבלתי נשכח נחקק בקרב תלמידיו, ולא מש מנגד עיניהם במשך בל-חיהם.

פעם שוחח רבי יששכר דב מבלי עם אחד ממקורביו, וכשרצה להביע בפניו את צמאוו הפכיר לתורה של בנו רבי מרדכי מביגורין, ספר: "בל"ג בעומר בצהרים, לשבנו לסעדה לכבוד היום, והנה נפקד מקומו של מוטלה בני, למרות שכבר היה צריך לשוב מבית-המדרש. הבנתי כי נמשך אחר למודו, וכאשר הגיע שאלתי לסבת אחרו. להפתעתי ספר לי, כי בסיום למודו שמע מאחד הלומדים דבר פלא בשם רבי שלום מקמינקא, שאמר 'ידוע שספור המערה של רשב"י מופיע במסכת שבת דף ל"ג לרמז ליום ל"ג בעומר. אולם פלא נוסף לא ידוע, שממקרא זו היא המיקרא הל"ג שהזכרו מרשב"י מתחלת הש"ס'. כששמע זאת בני, החל למנות את כל המימרות בש"ס המובאות מרשב"י, כדי לראות אם אמנם פן הוא, ובאמת עלה בידו לראות שהדבר נכון. בקשתו ממנו לחזר עליהן, ולפליאתי חזר על-פלו בעליפה מתחלת הש"ס ועד מסכת שבת..."

חזקה היתה לו לרבי נחום מרחמיסטריוקא, שהיה מדליק מדי שנה בל"ג בעומר את המדורה בחצר בית הכנסת שבבתי אנגרין בירושלים, לכבוד התנא רשב"י. באותה תקופה היתה ירושלים חלוקה לשני מחנות, פאשר חלק צדדו בעד רב גדול בתורה שהיו אוהב ישראל מכהק, אולם רבים התנגדו לדרכו ושטתו. הרבי נטה בתחלה לקרב את הרב הלזה, והדבר לא מצא חן בעיני רבים מקנאי העיר. הרוחות התלהטו, וכאשר התקרב יום ל"ג בעומר, בקשו כמה מהם למנע בעד הרבי מלהעלות את האבוקה לכבוד רשב"י. הדבר גנב לאזניו של רבי שמואל דישט, מגדולי יקורי ירושלים ומראשי מקנאי ה' ומבצר חומותיה, ומיד עלה אל בית-הכנסת, וקרא בחזקה: "הזהרו בנפשכם לכל תפגעו בצדיק מרחמיסטריוקא. משחקים אתם באש והזהרו שלא תכוו בגחלתו". כיון שדעתו של רבי שמואל היתה נשמעת תמיד, סרו בלם למשמעתו ואף אחד לא החין לפגע בכבודו של הרבי. לימים ספר זאת נכדו של הרבי, רבי יוחנן מרחמיסטריוקא, ובסימו התבטא ואמר: "רבי שמואל דיטש היה קנאי עם שכל..." וכדי להבין עד כמה לא באה קנאותו של רבי שמואל על חשבון מדת החסד ואהבת ישראל העצומה שבו, נוכל להזכיר כמה שספר רבי אברהם לייב קלון, שנכנס פעם לביתו של רבי שמואל ומצא שם בחור הלומד בישיבה השניכת לחוג מסים המנגד לדרכו של רבי שמואל. לתמיהתו הסביר לו רבי שמואל: "תום הוא ואני מתעסק כדי להשיאו אשה, ומה לי עקשו לבדק בציציותיו ובהשקפותיו". וספר רבי בנדט איזק, שפעם נלוח אליו לדבר מצוה, כדי להתרים בעלי וכלת למען עזרה פלפליית ליהודי השרוי במצוקה. עלו השנים לביתו של איש אמיד, אלא שהלה קפץ את-ידו. הפציר בו רבי שמואל שוב ושוב, ולבסוף דרש העשיר לקבל את חלקו של רבי שמואל לעולם הבא, בתמורה לנדרבה הגונה מאד. לא הסס רבי שמואל רגע אחד, והסכים לכך בשמחה, וכאשר הלה דרש התחייבות בכתב על-יפו, נענה לו והעניק לו במתנה את כל חלקו בעולם הבא. כשציאו החוצה, השתומם ר' בנדט באזניו של רבי שמואל: "היעלה עלי-הדעת למכר את כל חלקך לעולם הבא לעשיר זה?! ורבי שמואל ענה לו מיד: "איזה ערך יש לחלקי בגרעון, אם אינני יכול לעזר ליהודי במצוקתו?"

מטעים

נעשה ארם בצלמנו כדמותנו (בראשית א, כו)
בפסוקו בריוחאי נאמר נעשה אדם נאמר בעבורך, ותבת אדם בתביר, להורות על מדת הענוה שאמר רשב"י בזה "מאן דאיהו זעיר איהו רב". (מגלות)

הפעם אודה את'ה'

(שם כו, לה)

חז"ל אמרו בברכות, אמר רבי שמעון בריוחאי, מיום שברא הקב"ה את-עולמו, לא היה אדם שהודה לקב"ה עד שבאתה לאה והודתו, שנאמר הפעם אודה את'ה'. ולכן תבת הפעם בטעם תרי קדמיו, להורות שלאה הקדימה להודות. (תמוז חיים)

ויפל על-צוארו וישקוהו

(שם לו, ד)

רמז יש כאן בטעמי המקרא לדברי רש"י: אמר רבי שמעון בריוחאי, הלכה בידוע שעשו שזנא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו על-לבו, ולכן תבת וישקוהו בטעם אתנחתא שבאותה שעה נח פעם של עשו מעליו. (שם)

לכהן תהיה אחזתו

(ויקרא כו, כא)

תבת לכהן בטעם טרהא, לרמז לדברי רבי יוחנן בשם רבי שמעון בריוחאי, חביבין ישראל שבכל מקום שנלו שכניה עמהם, שהקב"ה שב עמהם מבין הגליות, וטעם הטרחה מרמז לצערו שבכל צורתם לו צר, ותבת תהיה במאריך שהקב"ה מצטער בגלות הארבה של עם ישראל. (ערנות הבושם)

מדגש

באגרת רבי שירא נאון נכתב, כי התאר דבן אינו אלא לנשיאי ישראל צאצאי הלל הזקן, וכן לרבו יוחנן בריבאי. כמאן אפוא, שטענת בדי המכנים בזה האחרון את התנא רשב"י בתאר דבן? וגם המזכר בעבודה זרה דף ס"ד רבן שמעון אומר, הפנה לרבו שמעון ברגמליאל בהגהת הרש"ש, ואף על המזכר בפסחים דף י"ז מניחים לומר דב"י בדומה לכך נדפס בירושלמי על ריש לקיש דבן שמעון ברלוקיש, ואלו בדפוסים הראשונים נכתב דב"י כהון, כספר "בריוחאי" כתב לכאר מדוע לעיתים נזכר רשב"י בשם רבי שמעון כהון, והפנה לתקופה שטרם הסתתר במקרה, אך אחר שיצא נקרא רבי שמעון בריוחאי, והוסיפו שהלכה כמותו לאחר שיצא, אולם כבר הוכיחו שאינו כן, כי בפסחים נאמר חמש דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בריוחאי, והדבר היה עוד בחי אביו.

ממלח

רב העיר, יצא פעם בימי ח'ספיפה, ונתקל בחבדות צעירים שזנחו את דרך התורה. הביט בהם וראה, כי הם חפכו את היצירות, את זקנם גלוח ואילו את שער ראשם גדלו פער. פנה הרב לנבוא ואמר: "במדרש לפרשת אמר מובא הטעם, למה אפרה תורה לגלוח את הזקן והתורה לגלוח את שער הראש, מפני ששער הראש צומח באדם פאשר הוא עדין חסר-דעה, ואילו זקנו צומח בעת שהוא כבר בעלי-שכל. אולם אצל פוחזים אלו הדבר הפוך, שכן בנימיתם היו תמימים וישרים ועכשו חפכו להיות שוטים וחסרי-דעה. נאה להם אפוא לגלוח את-זקנם ולגלוח שער ראשם..."

"לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם": לפני מ"י, בטרם יבוא יום החמשים שהוא בגימטריה מ"י, והוא יום החמשים לספירת העומר שהוא חג השבעות, אז אתם מטהרים, ומשתדלים בהכנה לקראת קבלת התורה. אולם ומ"י - ביום החמשים עצמו, אביכם שבשמים מטהר אתכם. (מגלות)

פְּרֻשַׁת אָמור | תשע"ז

אָסור לְקַרְא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוֹר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

ויצא לאור ע"י בית הכנסת שכולנת ע"ן חאג' - אגשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשַׁת אָמור – יְמֵי הַסְּפִירָה יְמֵי דִין

"וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׁבַע שָׁבָתוֹת" (ויקרא כג, טו)

הַמִּצְבָּה. לֹא תַעֲבֹר אֵלַי אֶת הַגֶּל הַזֶּה וְאֶת הַמִּצְבָּה הַזֹּאת לְרַעָה" (בראשית לא, נב).

ומבואר בזה, שיעקר תוקף הדינים הוא עד ל"ג בעומר ולמעשה מ-ל"ג בעומר יש כביכול דינא רפיה, דהיינו דין רפוי וקל יותר.

וכן נרמז בפסוק בתהילים: "אתה מושל בגאות הים בשוא גליו (דהיינו בל"ג בעומר) אתה תשבתם (תהלים פט, י)".

ומבואר בקדמונים שכל האומר פרק למנצח בנגינת מזמור שיר וכו' (תהילים ס"ז) כל יום אחר ברכת כהנים בתפילת שחרית- לא יארע לו שום נזק באותה שנה וההצלחה תשרה בכל מעשה ידיו.

ומזמור זה כתב דוד המלך ע"ה בצורת מנורה על מגנו ובזה היה יוצא ונוצח במלחמה.

וכן כתב בספר 'מושב זקנים' (לבעלי התוספות) וזה לשון קודשו "ראיתי מנהג בקהילות קדושות שהם אומרים למנצח בנגינות מזמור שיר וכו' כל לילה ולילה אחרי ברכת העומר.

ובזכות זה ישרה עליהם שכינה ויצלחו בכול מעשה ידיהם". ומוסיף ואומר: "במזמור זה יש מ"ט תיבות והוא רמז וכנגד מ"ט ימים של ספירת העומר". עד כאן לשון קודשו.

בימים הללו אנו אבלים על פטירתם של עשרים וארבעה אלף תלמידי רבי עקיבא. אך בנוסף לכך לפי המבואר בספרי הקבלה ימים אלו הם "ימי דין".

כותב בספר 'צרור המור' שהכוונה בפסוק "וּסְפַרְתֶּם לָכֶם (ויקרא כג, טו)" - לטובתכם, שכן בימים אלו קיים בעולם כח של דין קשה מאוד וספירת העומר מחלישה כוח זה.

זוהי גם הסיבה שצריך להראות בצער ואסור להסתפר וכל מה שאמרו שמנהגי האבלות הם מפני שנפטרו תלמידי רבי עקיבא, טעם זה הוא רק לפי הנגלה אך הטעם העמוק יותר הוא משום שאלו למעשה ימי דין!.

ומה שאמרו חז"ל שמותר להסתפר בל"ג בעומר, הכוונה ל-ל"ג (33) ימים של חול, שהרי בימי ספירת העומר ישנן שבעה ימים של שבת (7) ועוד שישה ימים בפסח (6) ושלושה ימים ראש חודש (3) ימי ר"ח אייר ור"ח סיוון) סך הכל קיבלנו שישה עשר ימים (16=7+6+3).

כלומר, נותרו ל"ג ימים שהם חול (שהרי בכל העומר יש 49 ימים. אם נפחית את ימי הספירה החלים בימי שבתות, פסח וראשי חודשים, שהם 16 נקבל בדיוק 33 ימים). נמצא שע"פ הקבלה איסור התספורת הוא עד חג שבועות.

וכמו שכתוב בתורה: "עַד הַגֶּל הַזֶּה וְעַדָּה

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמאל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה
עינת בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה ארז מזרחי וב"ב
נעם יצחק בן רחל ברכה חי הפקות ואירועים
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
נטלי בת יונית
קסיר אפרים וב"ב
י.מ.ש. כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה ניט
עמית בת טובה
חגית בת גילה
נתנאל בן ג'ינה
אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה שמאל אימן בן אסתר זרי
סיון בת אסתר
דינאל בן שרה ואושרית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא
ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים
מרדכי ניזרי בן פרחיה- בריאות ואריכות ימים
מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה
גילה בת אקבאל - בריאות ואריכות ימים
אסתר בת סוליקה סימי בת סוליקה
אורן בן אסתר דינה בת מזל
יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים
נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל
אקבאל בת נושפארין שירה שילת בת אורלי
תמר פורטונו בת מיסה רפאל משה בן רחל
מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה
יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה
שלו בן מזל פתימה אליהו בן מאיה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה
מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה
עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט
רינת רחל בת עפרה יצחק בן פנינה
רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה
רונית בת סבריה קסנש בת דגטו
יצחק בן חנון כל עם ישראל

13/05/2017		י"ז אייר תשע"ז	
פרשת אמור			
הפטרה: "והכהנים הלויים" - יחזקאל מ"ד			
ר"ת	יציאה	כניסה	י"ב
20:57	20:05	18:52	י"ב
20:54	20:03	19:10	ת"א
20:58	20:05	19:12	חגיגה
20:57	20:03	19:10	ב"ש

בברכת שבת שלום
הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליד אלחנן רפאל בן איריס וליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	--	--

שואל ומשיב בהלכה – בשולי גוים - חלק א'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מהו טעם האיסור של בישולי גוים וכן על מה יש להקפיד?

שאלה: ?

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

תשובה: ?

טעם האיסור לאכול מאכלים, שבשולו על ידי גוי, משום חשש חתנות, שמחמת הקירוב עם הגוי יבואו להתחתן עם בנותיהם. **מקורות:** רמב"ם (פי"ז ממאכלות אסורות ה"ט), וכ"כ בשו"ע (יו"ד סימן קיג ס"א).

יש אומרים טעם האיסור, שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ומשתה ויאכילנו הגוי דבר טמא. **מקורות:** רש"י (עבודה זרה לח. ד"ה מדרבנן). אולם רש"י (שם לה ע"ב ד"ה שלקות) הביא טעם האיסור משום חתנות. והב"ח (רס"י קיב) כתב ליישב דבגמרא מוכח, שבכולן גזרו משום בנותיהן, אלא אסמכתא דקרא הוא כדי שלא יאכילנו דבר טמא.

איסור בישול גויים אינו רק בבישול, אלא גם כשמבשל את המאכל בצורת אפייה בתנור או טיגון בשמן, או בצליה על האש, הכל בכלל האיסור. **מקורות:** מאירי (ע"ז לח.). ולא התירו אפייה אלא בפת. אולם, גוי שאופה בשר וכדומה, יש בו משום בישולי גויים.

בישול או טיגון בסיר חשמלי, וכן אפיית מאכלים בתנור חשמלי, דינם כבישול לכל דבר. **מקורות:** שו"ת שבט הלוי ח"ח (סימן קפה) שאין הבדל בין בישול על ידי האש או על ידי גחלת של מתכת.

אף שההלכה רווחת "מליח כרותח" [נותן כמות גדולה של מלח על גבי מאכל ומחמת כן חשיב כרותח], וכן "כבוש כמבושל" [מאכל שנכבש למשך 24 שעות], כאשר גוי מלח או כבש, אין בזה איסור כלל. **מקורות:** שו"ע (יו"ד סימן קיג סי"ג).

וכן הדין לענין "עישון", שאינו כבישול לגבי בישולי גויים.

אטריות הנעשות מעיסה, שמעורבים בה קמח ומים ומייבשים אותם על ידי אוויר חם, אין בעשייתם משום בישול נכרי. **מקורות:** בין ישראל לעמים (פ"ז הל"ג).

עֲנוּהַ מְפֹלָא

רבתינו - עם כל גדולתם העצומה בתורה הקדושה, התנהגותם הינה בענווה מופלאה. להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך 'לב ישראל' על הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בעל "האבן האזל" על הרמב"ם. רבינו הצטיין באופן מיוחד בענוותנותו הפשוטה. כשבא לפניו תלמיד ישיבה אפילו מישיבה קטנה, היה משוחח ומדבר איתו בלימוד, ומחשיב אותו, כאלו עומד בפניו תלמיד חכם בא בימים.

כשהתלמיד הקשה קושיה טובה או עלה בידו לתרץ תירוץ, היה רבי איסר זלמן קופץ משמחה, ומביע התפעלות עצומה "מהדברים הנפלאים והנחמדים". סיפר הרב צבי וינברג: הרבה פעמים זכיתי להיכנס אליו ולשוחח עמו בסוגיות הש"ס. והנה סיפור נפלא, שראיתי, ממנו אפשר להיווכח בגודל הענווה המופלאה שלו:

היה זה ביום י"ג בניסן ערב בדיקת חמץ, נכנסתי לבית-כנסת כדי ללמוד, והנה ניגש אליי הגבאי וביקש את סליחתי: "האם יכול אתה בבקשה לחפש מקום אחר? היום במחילה מכבודך, עסוקים אנו בניקיון המקום לכבוד פסח". לשמע דברים אלו פניתי לבית כנסת אחר, ושוב חזרה התמונה על עצמה: הגבאי שם ניגש אליי וביקש ממני לחפש בית כנסת אחר.

הייתי אובד עצות: לאן אוכל ללכת ללמוד? חכתי בדעתי ו'בלית ברירה' עליתי לביתו של מרן ראש הישיבה הגאון רבי איסר זלמן. על אף הזמן הדוחק (להזכירכם, ערב פסח היה) הצדיק קיבל אותי במאור פנים ושאל לבקשתי, אמרתי לו שבאתי במטרה אחת- לשוחח עימו בלימוד התורה הקדושה!

ראש הישיבה נענה ברצון ובשמחה, והיטה אוזן לשמוע מה בפי. על השולחן, הייתה מוכנה פרוסת לחם, דברי מריחה וכוס קפה. עד היום אני לא סולח לעצמי במחשבה לאחור - מדוע לא המתנתי עוד מספר דקות, עד שהרב היה מסיים לאכול?

קרוב לשעתיים! ארכה השיחה, הרב השיב לי על השאלות, שהרציתי בפניו, סתר ובנה. קרוב לחצות היום חזרה הרבנית ביילה הינדא, כשידיה עמוסות בסלים מקנייה, שערכה לכבוד החג. כשראתה שהצלחת והכוס מונחים כמו שהיו בבוקר, שאלה את בעלה ראש הישיבה: "מדוע לא טעמת כלום?"

רבי איסר זלמן ענה לה בתמימות: "הרי נכנס כאן בן תורה ובא לדבר איתי בלימוד התורה הקדושה, איך יכולתי להפסיק באמצע?". ענתה הרבנית בשאלה: "מה היה קורה, אם היית אומר לבחור שימתין כמה דקות עד שתגמור לאכול, ואח"כ תקבל אותו בכבוד הראוי לו?" הרים רבינו את קולו ושאל בתמיהה: "מה... וכי אני פרופסור, שצריכים להמתין לי?".

מנויים

הקדשת העלון

לשאלות בהלכה

לקבלת העלון חנם ב- email:
מידי שבוע, שלח את כתובתך אל:
PnineEH@gmail.com

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זוג הגון,
חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673
כתובת המערכת: עבד ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805

לשאלות נא לפנות לרב
אליהו חיים פנחסי
בטל" 052-6329144

התנא האלוקי רבי מאיר בעל הנס זצ"ל - מגדולי התנאים בדור הרביעי. שמו במקור היה נהוראי, אולם, חז"ל - לאחר שעמדו על חוכמתו וכדי להבדילו בין חכמים רבים, שנקראו באותו שם, שינו את שמו לר' מאיר, משום שהאיר את עיני חכמי ישראל.

מצאצאיו של נירון קיסר ששלחו המלך להחריב את ירושלים וברח והתגיייר. חי לאחר חורבן בית שני, במאה השניה לספירה בתקופה קשה מאד לעם היהודי. הרומאים ניסו בכל כוחם לנצח את העקשנות היהודית, להישאר כעם מיוחד ולא להתבולל. הם ניסו לחנך אותם ל"קידמה", ולעזוב את עקרונות הדת, שנראו בעיניהם מיושנים. שמירת שבת, כשרות, ולימוד התורה נאסרו כליל. העובר על האיסור היה צפוי לעונש מוות. הרומאים לא הצליחו להבין, מדוע חשוב כל כך ליהודים לשמור על דתם. בעיניהם, לאומיות יהודית לא הייתה עניין, שכדאי למות בשבילו.

רבי מאיר נרדף ע"י הרומאים, לאחר ששיחד את השומר של המקום שבו אחות אשתו נאסרה, ניצל בנס, בעקבות מעשה זה ברח לבבל ועל כן נקרא 'בעל הנס'. דייק בשמות האנשים ומהם למד על מהותם. ענותן. דרשן מופלא. במקצועו היה לבלר. היה מטבל את דרשותיו במשלים, והיה בקי במאות משלים. מחל על כבודו למען השכנת שלום. נח לבריות. חרף. חכמים לא יכלו לעמוד על סוף דעתו משום שיכל להתיר ולאסור כל עניין בק"ן תירוצים המתקבלים על הלב בחריפותו הרבה. אולם פסקו כגזרותיו.

סגולה בדוקה וידועה, כדי להינצל מכל סכנה וצרה שלא תבוא, כפי שמובא בשם הבעש"ט בספר 'כתר תורה' (ח"ב דף נ"ב ע"ב): "אם אדם בסכנה וצריך לנס, אזי ייתן ח"י גדולים לנרות בשביל נשמת ר' מאיר בעל הנס, ויאמר בפה מלא: אני מנדר אותן ח"י גדולים לנרות בשביל נשמת ר' מאיר בעל הנס. ויאמר "אלהא דמאיר ענני" שלוש פעמים, ובכן יהי רצון מלפניך ה' אלוקיננו ואלוקי אבותינו, כשם ששמעת את תפילת עבדך מאיר ועשית לו ניסים ונפלאות, כן תעשה עמדי ועם כל ישראל, הצריכים לניסים נסתרות וגלויים אכי"ר", ויזכה לראות ישועות גדולות בעז"ה.

מרבותיו: רבי עקיבא (תלמידו המובהק), ר' ישמעאל, אחר (אלישע בן אבוי - ר' מאיר ור' יוחנן הביאורו לחיי העולם הבא). **חותני:** ר' חנניא בן תרדיון (מעשרת הרוגי מלכות). **אשתו:** מרת ברוריה (אחת הנשים המלומדות ביותר עפ"י התלמוד, והתפרסמה בחריפותה, בפלפולה ובבקיאותה בתורה, דבר שהיה נדיר במיוחד באותה תקופה).

מספר בנימין חיים הי"ו: הסיפור מתחיל בסבתא שלי בת-שבע ע"ה, בתו של רבי יצחק זאב שחיה בין חומות ירושלים העתיקה בראשית המאה ה-20. באותו זמן היא חבקה פרי בטן, אולם חלתה בחולי גדול. באותם ימים, ירושלים הצפופה חסרת התנאים הסנטרים ומוכת המחלות הייתה מסוכנת, גם ללא סיבוכים מיוחדים. היא חשה, כי לא נותר לה זמן רב להיות בין החיים.

באחת הימים ראתה בחלומה יהודי הדור פנים בעל זקן לבן צח כשלג, שאמר לה: "אל תחששי, ייוולד לך בן בריא ושלם ותקראי לו מאיר על שמי-רבי מאיר בעל הנס". בת-שבע קמה נרעשת מהחלום למציאות, אולם החלום הוסיף לדבוק במציאות, וסבתי גילתה, שכל הכאבים והתקפי קוצר הנשימה שחשה קודם נעלמו כלא היו, והיא בריאה ורעננה, כמו שמעולם לא הייתה.

מאז אותו חלום, כוחות חדשים נסכו בה, ושבוע אחר כך החזיקה בידה תינוק בריא ושלם. היא ידעה איך תקרא לתינוק, מאיר, השם הזה האיר את מצבה העגום וחסר התקווה באורו המאיר של רבי מאיר בעל הנס. אולם את מה שידעה היא, סירב אביה, ר' יצחק זאב לדעת. בחירת השם הייתה זכותו הבלעדית, שכן באותם ימים נהוג היה בירושלים, שאת השם לבן הבכור נותן אביה של האם.

"אנחנו לא מנהלים את חיינו לפי חלומות, וקל וחומר שלא קוראים לילדים שמות על פי חלום. את יכולה לבחור לתינוק איזה שם שתרצי, אבל צריכה להיות לך סיבה, מדוע בחרת בשם זה, חלום הוא לא סיבה", אמר אבי התינוק אברהם יוחנן, תומך ללא עוררין בדברי חמוי הנערץ. שבעה ימים חלפו, מועד הברית התקרב, ובת-שבע חשה פחד משתק, היא התחייבה לזקן בחלום לקרוא לבנה מאיר, אך היא אינה יכולה לקיים את התחייבותה, אין לה אומץ להתנגד לדברי אביה, ולחלום שחלמה אין שום משקל בוויכוח רציונאלי. חלומה כה ערטילאי, שאינו יכול להסביר את מחויבותה העמוקה לשם מאיר.

בלילה שלפני הברית הגיעו ילדי השכנים לקרוא עם הרך הנולד 'קריאת שמע' כמנהג ירושלים, סבתי הביטה בפני התינוק באכזבה, היא השתוקקה לקרוא לו מאיר, השם שכה הלם את פניו המאירות והמלאכיות. חשש כבד כרסם בה, שאם לא תעמוד בהבטחתה עלול לקרות לתינוק שלה, חלילה, אסון. הילדים גמרו לקרוא קריאת שמע, והיא חילקה להם עוגיות לקח, ואז שאל אותה בן השכנים: "מה יש לתינוק מעל העין?".

בת-שבע הציצה על התינוק, ולחרדתה ראתה קרום דלקתי מכסה את העין הימנית, היא הזעיקה את רופא הילדים, והלה נתן לה משחות והורה לה, שלתינוק יהיה אסור לעבור ברית מחר, וצריך לחכות לפחות שבוע, עד שניתן יהיה לחשוב על ברית. כשהדלקת חלפה, והתינוק היה בן שבועיים התכוננה כל המשפחה המסועפת לסעודת הברית, אך לילה לפני הברית התינוק **קיבל צהבת**, והברית נדחתה שוב בעוד שבוע. כשהדבר חזר על עצמו בריטואל קבוע כמה פעמים, והברית נדחתה כל פעם מסיבה אחרת, הבין גם הסבא הטרי, רבי יצחק זאב, שיש דברים בגו ואמר לביתו: "נו, שיקרא מאיר, העיקר שיהיה יהודי כשר", מילות ההסכמה צלצלו כמנגינת קסם בליבה של בת-שבע, למחרת הוזמן המוהל, ולמרבה הפלא היה התינוק כשיר לעריכת ברית ונקרא שמו בישראל: **מאיר בן אברהם יוחנן בן יצחק זאב, דור שלישי בירושלים.**

חשוב לאשה בשעון ומה פחות, כשהיא עוברת משעון אחד למשנהו ומסבירה בפרוטרוט.

הנהג היה המום מהמחזה: ראש הישיבה הקדוש, אשר בכל חייו ניצל כל רגע לתורה וקדושה ותמיד היה פרוש מכל ענייני העולם, מבקש להיוועץ בדעתה של המוכרת.

ויתרה מזאת, שומע ממנה במתינות הסברים על כל שעון ושעון. מהם יתרונותיו, והאם הוא משמש כתכשיט ליציאה וכיו"ב ועוד ממוכרת!

לאחר מספר דקות, בחר ראש הישיבה שעון והודה למוכרת. הוא הלך עם השעון אל בעלה, שהיה האחראי על מכירות החנות ואמר: **"אמרת לי, לאשתך המוכרת יש הבנה מיוחדת, היא עזרה לי עד למאד ומצאה לי את השעון המושלם בעבור רעייתי. אילו לא היא, לא הייתי יודע מה טוב לאשתי."**

אשתו של המוכר שמעה את הדברים, ופשוט לא מצאה את נפשה מאושר – **שבחים שכאלו מהגאון הקדוש, בעל ה'דמשק אליעזר', לא חלמה עליהם מעולם.**

הרב התנצל ואמר, שאין עליו כעת כסף, על כן, הוא ישלח להם בשעה הקרובה מישהו, שיביא להם את תשלום השעון, וביקש לשלוח עמו את השעון. הרב יצא בצעדים מדודים מהחנות ונכנס אל הרכב.

הנהג, שהיה כולו מבולבל מכל המחזה והעז לשאול ביראת כבוד: **"רבינו, עמכם הסליחה, אך ילמדנו רבינו אורחות חיים, מה לרב ולחנות השעונים, וביותר, מה לרב לבקש דווקא מוכרת!?"**

הגאון הקדוש חיך קמעא ואמר: **"דע לך, כי מידי יום כאשר אנו עושים את דרכנו ברכב ליד חנות השעונים, אני שומע צעקות מתוך חנות השעונים."**

"בפעמים האחרונות, הבטתי לחנות וראיתי את המוכר צועק על אשתו ואומר לה, כי היא אינה יודעת למכור ולסחור עם האנשים."

"האשה התביישה מאוד ובכתה בסתר. כשראיתי זאת, החלטתי נאמנה, כי אגיע לחנות לקנות שעון לאשתי, וכל זאת, על מנת שאראה למוכר, כמה הוא אינו יכול בלעדי אשתו המוכרת, וכמה חשובים טעמה ונוכחותה בחנות. וכך הוא ייקר את מעמדה."

הנהג שומע את ההסבר המופלא ונפעם כפליים מצדקותו וגדולתו של הצדיק הגאון בעל ה'דמשק אליעזר' רבו. עד כמה מוכן היה לבזבז מזמנו היקר ומכספו, ובלבד שישכון השלום בין איש לאשתו.

עד כמה רבותינו השתדלו בכל מאודם בהשכנת שלום בין אדם לחברו, ובמיוחד בין איש לאשתו- זאת לא ניתן לתאר ולשער.

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך דברי הרב דניאל אוחיון על הגאון הגדול, הרב אליעזר האגר מויז'ניץ בעל ה'דמשק אליעזר', אשר כיהן כאדמו"ר וראש ישיבה בויז'ניץ, וכן היה ידוע כגאון בתורה ובעל יראת שמיים עצומה.

רבינו היה עושה את דרכו בקביעות מביתו שבתל אביב עד לישיבה, בה כיהן כראש הישיבה, בעיר יפו. נהגו הפרטי היה מחכה לו מידי יום ולוקח אותו לישיבה ואף מחזיר אותו בסיום היום.

יום אחד, בעת נסיעתם בחזרה לכיוון הבית שבתל אביב, ביקש הגאון הישיש, בעל ה'דמשק אליעזר' מנהגו: **"אנא, עצור בחנות השעונים שברחוב הבא, חפץ אני לקנות דבר מה."**

הנהג התפלא, מה לגאון הקדוש, אשר היה פרוש מכל ענייני העולם הזה, להיכנס אל חנות שעונים יוקרתית, מה כבר יש לו לעשות שם. אך מאחר והצדיק ביקש - יש לעשות את רצונו.

הם עצרו את הרכב בצד ונכנסו יחדיו אל חנות השעונים. האנשים בחנות התפלאו עד למאד לראות את ראש הישיבה פוסע ונכנס לתוך החנות.

הוא ניגש אל המוכר ואמר: **"אפשר בבקשה לראות שעון יד יפה?"**, שאל ה'דמשק אליעזר'. **"בשביל מי כבוד הרב מחפש?"**, שאל במבוכה המוכר, שזיהה את רבינו.

"בשביל רעייתי", השיב הרב. המוכר הוציא בהתרגשות קבוצות רבות של שעונים, בכל זאת, לא בכל יום יש לו לקוח מיוחד שכזה.

הרב התבונן לאט במגוון השעונים השונים, והמוכר ניסה להסביר לו את ההבדל ביניהם ואת הייחודיות של כל אחד מהם. **"סליחה, אבל, האם אפשר את עזרתה של המוכרת?"**, שאל הצדיק.

"אל תיפגע, אבל רק אשה יכולה להבין את טעמה של אשה אחרת. אתה צריך להבין, לנשים יש את ההבנה המיוחדת שלהם, אשר אין לנו, הגברים", הוסיף הרב ונימק את בקשתו.

המוכר קרא מיד לאשתו, שעזרה לו במכירות, לעזור לראש הישיבה. אשתו התרגשה עד למאד והחלה להסביר לרב כיצד עובד טעמה של האשה, ומה יותר

<p>הרב שבתי בן אסתיאטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל גאולה בת טובה ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל לטיף בן פרחיה ז"ל דניאל רפאל בן חגית ז"ל יהודה בן סעידה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה כל נשמות עם ישראל</p>	<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי יזידי בן קלרה ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה מישא אסתר בת זרהה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>	<p>לע"נ</p> <p>תנצב"ה</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעמה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל רפאל בן אסתר ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל אורה בת נעמה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעמה ע"ה</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צחם בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חכם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מוברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>
---	---	---	---	--

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת אמור תשע"ז

© כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריאה

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

על האדמו"ר מבעלזא האמצעי, הרה"ק רבי יהושע'ע זצ"ל, ואמר היהודי שיסע אליו ויציע לפניו את תוגת לבו. אלא שהוסיף וציוה עליו לא לשאול כמו חסיד תמים, אלא כשהרב יתן לו עצה מה לעשות שישאל ממנו למה נותן לו דווקא עצה זו.

עשה האיש כמצות הרב בעל שואל ומשיב, ונסע לבעלזא, והאדמו"ר ר' יהושע'ע ז"ל אחרי ששמע את סיפורו של היהודי אמר לו שימכור את עסקו ויעקור ממקומו ויקבע את דירתו בארץ ישראל.

וכמצות הרב בעל שואל ומשיב שאל אותו יהודי מה ראה על ככה ליתן לו דווקא עצה זו, אמר לו האדמו"ר, שני נימוקים עמי, האחד הוא מכח מדרש באיכה רבה (א, כח) "לכך נאמר גלתה יהודה מעוניה על שאלו חמץ בפסח כדכתיב 'לחם עוני', הרי שבגלות יש תיקון על עוון אכילת חמץ, ועוד טעם שני, שבפסוק (שמות יב, יט) כי כל אוכל מחמצת ונכרתה הנפש וגו' הנגינה על תיבת ונכרתה היא גרשיים", ושונה בזה משאר מקומות שכתוב בהם ונכרתה, שיש להם נגינה אחרת, ובה יש רמז דב' גירוש" אפשו לצאת ידי חובתה ונכרתה" הזה, ואם יש כבר צורך לגלות ממקומו למקום אחר או בוודאי עדיף לנסוע לארה"ק.

כשהלה חזר אל הגאון בעל שו"מ והציע לפניו את הדברים, הוציא חומש והתחיל לבדוק בכל המקומות שכתוב בהם ונכרתה עד שמצא שבפר' אמור יש עוד פעם שכתוב ונכרתה ונגינתו גרשיים "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדשו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה'". ויאמר לו השו"מ בוודאי לפני צאתך לדרך לנסוע לאר"י תפקוד עוד פעם את בית האדמו"ר מבעלזא כדי לקבל ממנו ברכת פרידה, ואז תשאל ממנו מה עם המקרא הזה שגם בו נמצאת נגינת גרשיים על תיבת ונכרתה.

וכך הוה, היהודי נסע עוד פעם א' לבעלזא ושאל את שאלתו כפקודת הרב בעל שו"מ, ויען האדמו"ר מבעלזא ז"ל ויאמר לו שיעיין שם ברש"י מה שכתב, ששם מסיים בו הכתוב אני ה' וכתב על זה רש"י ז"ל: ונכרתה וגו' יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר ת"ל אני ה' בכל מקום אני עכ"ל (והוא מתורת כהנים). ולכאורה תמוה שזה הוא המקום היחידי שבתורה שהוסיף כן על ונכרתה, ולמה בשאר מקומות לא חש שנפרשונו מצד לצד זה יכרת ממקומו וישב במקום אחר' ודווקא כאן האריך הכתוב בדבריו כדי להוציא מלבנו הוה אני אמינא כזו. אלא שכאן הנגינה על ונכרתה היא גרשיים והיה מקום לטעות ולחשוב שדי

בזה שיכרת ממקומו וישב במקום אחר, לכן האריך לומר "מלפני אני ה' בכל מקום אני. נמצא שרק ב'ונכרתה' דחמץ ששם הנגינה היא גרשיים ולא אמר 'מלפני אני ה' יש איפוא מקום לדייק שיכול לצאת ידי חובתו בגירוש בלבד. (אוצר אפריים)

שור או כשב כי יוולד והיה שבעת ימים תחת אמו וגו' (כב, כז)
איתא במדרש: "מכאן לתחיית המתים מן התורה". ותמוה. באר המהר"י אסאד: האדם הוא נזר הבריאה. והנה למרבה הפלא, בעת שהוא נולד, אין בכוחו לדאוג לעצמו. הוא נזקק לאחרים שיאכילו אותו ויטפלו בו במשך כמה שנים עד שיעמוד על רגליו. וכשמגיע לימי הזקנה – שוב זקוק הוא לעזרה ולסיעוד. לעומת זאת השור, הכשב או העז, שבו לאחר לידתם הם כבר עצמאיים, ומשום כך "ביום השמיני והלאה ירצה לקרבן".

היתכן שכך יראה האדם – נזר הבריאה?

על כרחך שישנו המשך לאחר המיתה, והרי לנו תחיית המתים מן התורה.

ובעניין הזה ראוי להזכיר את המעשה הבא:

בחור שעמד להתקלקל ולסטות מן הדרך, בא לשוחח עם רבי שלום שבדרון זצ"ל.

שאל אותו רבי שלום: "מי יותר מאושר אתה או הפרה?" "אני" ענה הבחור - "מדוע?"

- "מפני שהפרה שותה מים ואוכלת קש, ואילו אני שותה קפה ואוכל עוגות. הפרה ישינה בבז' ואילו אני יושן במטה על מזרון. על הפרה יורד גשם ולי נעים בבית".

- "האם ראית פרה שהולכת לרופא כי כואב לה הגב?" - "לא".

- "האם ראית פרה שהולכת לרופא להתלונן על קלקול קיבה?" - "לא".

- "אם כן מה יעזור לך לישון על מזרון ולחיות בבית חם ונעים בחורף, או לאכול מאכלים משובחים!?"

התחיל הבחור לבכות.

"מדוע הנך בוכה?" שאל רבי שלום.

ענה הבחור: "אני בוכה על כך שאינני בהמה..."

אמר לו רבי שלום: "תנוח דעתך, אתה באמת בהמה..." (ומתוך האור)

כי אם לשארו הקרב אליו לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו (כא, ב) יש להבין מדוע הקדים להזכיר את האם קודם האב, בשונה מכל התורה שהאב מוקדם לאם כדאיתא במשנה סוף כריתות "האב קודם לאם בכל מקום": "ב'אבן עזרא" כאן, כתב תירוץ פלאי: "וטעם להזכיר אמו קודם האב כי הזכיר חי יותר מהנקבה ברוב". אמנם יש להבין, שבהמשך הפסוקים לגבי כהן גדול, אומרת התורה (כא, י - יא) "והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו וגו' ועל כל נפשת מת לא יבא לאביו ולאמו לא יטמא", והקדים את האב לאם, ולפי האבע"ז הרי האב מאריך ימים יותר?

ואפשר לתרץ עפ"י דברי חז"ל (מכות יא, א) "אימותיהן של כהנים מספקות להן מחיה וכסות כדי שלא יתפללו על בניהם שימותו", דהיינו שאימותיהם של הכהנים גדולים היו מספקות מזון ובגדים ותושבי העיר מקלט בכדי שלא יתפללו על הכהנים הגדולים שימותו. והנה איתא בגמ' "רבה ואביו מדבית עלי קאתו, רבה דעסק בתורה חיה ארבעין שנין, אביו דעסק בתורה ובגמילות חסדים חיה שיתין שנין". חזינן מכאן שגמילות חסדים מאריכה את ימיו של האדם.

ובזה מיושב הקושיא שהבאנו, שאכן בדרך כלל האנשים מאריכים ימים יותר מהנשים כנ"ל מהאבן העזרא, אבל אצל כהן גדול, שאמו עסוקה תדיר בגמילות חסדים לספק מים ומזון לתושבי ערי מקלט, היא מאריכה ימים יותר, ולכן כתוב אצלו "לאביו ולאמו" שכן אמו מאריכה יותר ימים.

בספר "טעמא דקרא" מביא הגר"ח קנייבסקי לתרץ בשם אביו, שהיות וה'כהונה גדולה' בדרך כלל עוברת בירושה, א"כ אביו של הכהן גדול הוא גם היה כהן גדול ו'הרבנות מקברת בעליה', לכן מת אביו קודם לאמו. (טעמא דקרא) בספר "אמרי בינה" כתב לתרץ, שלכן כתיב אצל הכהן הגדול "לאביו ואח"כ 'לאמו', שכן בזמן שנאמרה פרשה זו - בר"ח ניסן, היו ג' כהנים בעולם: אהרן, אלעזר ואיתמר. והנה אצל אהרן לא שייך לומר שלא יטמא לאביו ולאמו שכן אביו ואמו כבר לא היו אז בעולם, על כרחך שהכוונה היא לאלעזר, שכשיתמנה לכהן גדול לא יטמא לאביו ולאמו. והנה באם אמו תמות לפני אביו, עדיין לא יהא כהן גדול כי אביו אהרן עדיין משמש ככהן גדול, ורק אם קודם ימות אביו - אהרן, אז יתמנה הוא במקומו לכה"ג, וע"ז מזהירה התורה שלא יטמא לאביו, ולאחמ"כ כשאמו תמות, ג"כ לא יטמא לה שכן הוא כה"ג. (אמרי בינה)

בספר "צינוני תורה" מבאר עפ"י "אמרי בינה" הנ"ל אף את הטעם למה אצל כהן הדיוט בתחילת הפרשה מזכיר קודם "לאמו ולאביו": היות שדברה התורה אל "בני אהרן", ובאם ימות קודם אביהם אהרן הרי אחד מהם יהפוך לכהן גדול ולא שייך לומר עליו "טמא" שהרי אסור לו להיטמאות לאביו, לכן כתב "לאמו ולאביו" שקודם מתה אמו ונשארו כהנים הדייטים שמצויים להיטמא, ואין זה סתירה לדברי ה"אמרי בינה", כיוון שכשדיבר הכתוב מעניין כהנים הדייטים כתבם בסדר הראוי למקרה זה וכשהזכיר על כהנים גדולים כתבם בסדר הנכון לעניין זה, והרי נאמר זה לדורות, אלא שסדר הכתובים כפי העניין באותו שעה. (צינוני תורה)

והוא איתא בכתוליה יב, (כא, יג)

בתורת כהנים (אמור ב, ז) וכן בירושלמי (הוריות פ"ג ה"ב) "הוא ולא המלך ונזיר", הביא ב"פרדס יוסף" בשם "פרפראות לחכמה", לפרש את הפסוק בתהילים (כה, טו): "עיני תמיד אל הוא כי הוא יוציא מרשת רגלי", שהיה תירוץ לדוד על בת שבע, דגט כותב לאשתו, אך עדיין היה עביד איסור אם היה מזהר אבתולה דהיא היתה בעולה, ואע"ג דאינו חייב מיתה משום אשת איש מכל מקום היה נלכד ברשת מצודת איסור, לזה אמר עיני תמיד אפילו באותו פעם אל ה' כי "הוא" יוציא מרשת, תיבת הוא למעט מלך שאינו מצווה על הבתולה. (פרדס יוסף)

כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדשו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה הנפש ההוא מלפני אני ה'. (כב, ג)

כתב רש"י: "ונכרתה וגו' - יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר ת"ל אני ה' בכל מקום אני".

שמעתי מעשה נורא שאירע פעם ליהודי אחד שהיה חוכר אצל פריץ במדינת גאליציה, והלך אצל בית הפריץ בחוה"מ פסח כדי לעבור עמו על חשבונות החכירה, וסוף דבר, אחר זמן ארוך שהיו טרודים בחשבונות, הגיעו למסקנה שהכל הוא על הצד היותר טוב, ישר ונכון, והוציא הפריץ בקבוק י"ש - ש"ש כדי לשנות לחיים על גמר החשבונות, ואחרי ששתה היהודי והלך לדרכו נזכר פתאום שפסח היום ויאחזנו רעדה על שנכשל ושתה חמץ גמור בפסח.

הלך היהודי אל הגאון בעל שואל ומשיב, הג"ר יוסף שאול נאטאנזאהן ז"ל, אב"ד לעמבערג, ובקשו שיסדר לו הרב סדרי תשובה על שאלו הנורא. השו"מ, אשר כידוע, למרות התנגדותו לתנועת החסידות היה מעריך את ראשיה, המליץ

יש להבין מה הכוונה "בכל מושבותיכם", וכי תעלה על דעתך שאין צריך לשמור שבת בכל מקום?

אלא, ידוע שבכל העמים בחרו להם יום אחד למנוחה, ואפי' במצריים, מצינו במדרש שמשנה רבינו פעל אצל פרעה שישבתו יום אחד בכדי שיהא להם כח לעבוד כל ימי השבוע, והנה איך נידע באם כוונת האדם בשמירת השבת היא בכדי לנוח יום אחד או שכוונתו לקיים מצוות ה'?

באם נראה שהאדם מתגורר בין האומות ששם קבעו למנוחה יום אחד בשבוע, ואעפ"כ מוסיף לשבות גם ביום השבת – ע"כ שכוונתו במנוחתו לקיים מצוות בוראו שהרי לצורך מנוחת הגוף כבר שובת ביום אחר. וזה כוונת הכתוב "שבת היא לה' – שיש לקיים את השבת כי היא מצוות השם, והיכן זה ניכר. באם תשמרו שבת "בכל מושבותיכם" גם בין האומות, כנ"ל. (עפ"י כתב סופר)

דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם מועדי ה' וגו' ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון (כג, ב)

הנה הקושיא ידועה מה ענין שבת אצל מועדות. ויש לפרש על דרך רמז הדנה המספר של הימים טובים הם ששה ימים ב' של פסח וא' של שבועות וא' של ראש השנה וב' של סוכות. והנה בכל יום טוב מותר לעשות מלאכה של צורך אוכל נפש. וזאת היא הכונה דאכל הנל על מועדות רביעיים דהיינו כל המועדות תעשה מלאכה לצורך אוכל נפש אבל בשבת שביעי דהיינו יום כיפור שבת שבתון הוא כל מלאכה לא תעשה אפילו צורך אוכל נפש אסור. (חנכות התורה)

למען ידעו דורותיכם כי בסכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים וגו' (כג, מג)

הנה רבים מקשים למה אנוחנו עושים סוכות בתשרי כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשותו בניסן כי בניסן היה תחילת היקף עננים, אמנם י"ל לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביום הכפורים וממחרת יום הכפורים ויקהל משה וצוה על מלאכת המשכן, וזה היה ב"א בתשרי, וכתב (שמות לו, ג) והעם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר עוד ב' ימים, הרי י"ג בתשרי, וב"א בתשרי נטלו כל חכם לב ממושה את הזהב במנין ומשקל, ובחמשה עשר התחילו לעשות, ואז חזרו הענני כבוד ולכן אנו עושים סוכות בט"ו בתשרי. (קול אליהו – להגר"א)

ויצא בן אשה ישראלית (כד, י)

וברש"י: "לגלג לאמר ביום השבת יערכנו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום שמא פת צוננת של תשעה ימים בתמיה".

כתב בספר "אזנים לתורה" חובה על האדם לקיים את מצוות התורה כהלכתן וכמשפטן, בין אם מבין טעמן ובין אם לאו. על האדם להשריש בלבו שכאשר אינו מבין ומשיג איזו הנהגה מהנהגות השי"ת או איזו מצוה ממצוות התורה, אין זאת אלא מחמת קוצר ומיעוט המשיג, ולפיכך לא יפגום כהוא זה בקיומה בשלימות.

ראיה לנו ממעשהו של המקלל. תחילת חטאו היתה בכך שלגלג על מצות לחם הפנים, לאחר שעניינו היה תמוה בעיניו, וסופו שקילל וגידף שם המפורש ששמע בסיני.

והנה אכן על פי הבנתו ראוי המלך לאכול פת חמה בכל יום ולא פת צוננת של תשעה ימים, ברם, לו היה מאמין שמשפטי ה' אמת צדקו יחידיו, וממתין שבוע ימים, היה נוכח לדעת כי לאחר שמונה ימים היתה עדיין הפת חמה, ואז היה ניצל מזוהמא חמור זה ומעונושו.

מאוצרות המגידים

ושמרת מצוותי ועשיתם אותם אני ה', ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כ"ב, ל"א-ל"ב)

הבה נלמד ונחידר ללבנו את דברי חז"ל בגמ' יומא (פ"ו.) להבין ולהתבונן מהו קידוש השם:

"מי שקורא ושונה ומשמח ת"ח, ומשאו ומתנו באמונה, ודיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו, אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה, ראו פלוני שלמד תורה כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר ישראל אתה עבדי אשר בך אתפאר".

הנה אנו מורגלים במושג "קידוש השם" למסור נפש ולמות על קידוש השם. אולם כאן מלמדים אותנו חז"ל, שדבר ראשון חובתנו "לחיות על קידוש השם!! וכן רח"ל בהיפוך כמו שחז"ל ממשיתים שם עיי"ש, זהו לחיות בחילול השם רח"ל.

ומהו לחיות על קידוש השם?

הנה שמענו ולמדנו בגמרא זו שלושה יסודות.

(א) שאפי' ה"בריות" הפשוטים שאינם ת"ח, מכירים ויודעים שיש הנהגת עדינות פנימית והנהגת אמת של בן תורה!! וגם יודעים הם כולם ומכירים שיש הנהגת נימוסין של אדם רגיל.

ולכן גם הבריות מראות באצבע ואומרות - "ראו" - שמייחסות את אצילות הנפש לך ש"פלוני שלמד תורה כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו", וזהו האמת שבלי תורה ובלי שימוש ת"ח, אין ולא שייך "נאים דרכיו". אין ולא קיים "מתוקנים מעשיו", ואינו נמצא כלל!!

(ב) למדנו, שזהו עיקר הקידוש השם - להבחין, ושיבחינו כולם את הנקודה הזו קופא, שבלי תורה אין הנהגה ראויה גם בבנ"א לחבירות, שבשעה שרואים את הנהגה הראויה של בן תורה, מבחינים ולומדים מתוך כך שכל ה"פת אלוקים ליפת" כל ההתייפות של החוקים מתורה המתפתים בהליכות נועם, אינו אלא מן השפה ולחוץ וכתחול מאולף, עד שרואה את העכבר...

ואשר זהו גופא מקדש את הקב"ה שנתן לנו את התורה, שדרכה ורק דרכה אנו נעשים בני אדם, והמתנהג כבן תורה, וכבן אדם אמיתי שמשתקף ממנו רוממות האדם הנמצאת רק בבן תורה, מוכיח שתורתו של הקב"ה אמת, וחזונו של הקב"ה אמת, שרק דרך התורה בלבד ניתן להחיות חותם 'אדם' על הנבראים!! ורק זהו מקדש את השי"ת!!

הלאומיות והעדינות המזויפת - אינה קידוש ה'

ואילו כל המצפצים באימרות שונות, ובפרט כאשר לא מוצא חן בעיניהם ההנהגה של בני התורה ששונה ויוצאת דופן מעמי הארץ, ומיד נתלים ב"חילול השם" ואומרים 'זה לא יפה שייאמרו כך וכך' וכו' הרי"ו קידוש הלאומיות... וחילול השם!!

(ג) למדנו - שמי שלא מבין יסוד זה ועדיין סבור שאפשר להיות בנ"א ישר דרך ושכולו טוב והגינות, גם בלי כל שייכות ל"קורא ושונה ומשמח ת"ח", הרי ממילא מעיד על עצמו שאפי' בכלל ה"בריות" הפשוטות שמזכירים חז"ל, אינו נכלל! ואינו אלא בריה שפלה ומושללת!!...

הבריות מדקדקים בהתנהגות "הבן תורה"

וכך עלינו להתעורר ממילא בצד השני של חילול השם, שמנו חז"ל ואמרו במי שקורא ושונה וכו' ואין משאו ומתנו באמונה ואין דיבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו, אוי לו רבו שלמדו תורה וכו' ראו פלוני שלמד תורה כמה מגונים מעשיו כמה מקולקלים דרכיו.

שהבריות ועמי הארץ כאשר יראו בן תורה שמתנהג לא כשורה מיד אישימו את הבן תורה שבו. וכי לא נפגשים המה במי שמתנהג לא כראוי גם אם לא למד תורה!... אבל אם כן למד, אז דווקא התורה אשמנו!... למה? כי מחפשים מומים בבני התורה! ומחפשים מומים בכל שומר תורה ומצוות, והכל לתת לעצמו תירוץ למה לא לקיים מצוות ולמה לא להיות בן תורה! - -

ולכן עלינו להזהר במשנה תוקף שלא ימצאו תירוץ להתרחק מהתורה והמצוות דרך הנהגה לא ראויה שלנו, וזהו החילול השם! כשגורם להתרחק מן התורה, בהיפוך מהקידוש השם שביארנו לעיל.

בן תורה יכול להישל בכפליים

ובתוך הבית מדרש פנימה נוכל להוסיף, ולהעמיס ברמיזת חז"ל, שבן תורה המקולקל במידות יכול ויראה גרוע ממני שאינו בן תורה, כי את הנימוסים החיצונים פרק מעל צווארו, ואת עדינות התורה לא לבש. וע"כ נראה גרוע שבעתיים ברמיסת פיו כחץ מקשת לכל דבר וענין.

"כי כיון שלמד אדם תורה נכנסה בו ערמוניות" ומנצל אותה לרעה בבחינת ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו שאותה לכל הפחות וקברים ואינה מדיפה ריח לכל עובר ושב. ה' ישמרנו.

נסיים את הדברים בשתי מעשיות, על "כמה נאים דרכיו" שקיים רק אצל גדולי התורה, כאמור:

הגאון ר' שלמה היימן זצוק"ל, שהיה מגדולי תלמידי ר' ברוך בער זצוק"ל, נפטר צעיר לימים כבן חמישים שנה, והוא ערירי ללא בנים, ובמי "השבעה" לא היה את מי לנחם כי אם את אשתו הרבנית, בלבד.

תלמידיו הרבים קיימו מנינים כסידרם בביתו בזמן השבעה, והיו אח"כ מנחמים את הרבנית והולכים לדרכם.

פעם אחת, לאחר התפילה עת ישבו התלמידים בדומיה, נכנסה הרבנית מהחדר הפנימי, נעמדה בפתח וביקשה את רשות הדיבור, וכה אמרה:

אתם שמעתם מבעלי הגדול שיעורים רבים בגמרא ובהלכה, כעת שמעו נא ממני שיעור במידות! אותו תלמדו ממה שאספר לכם על בעלי ר' שלמה ע"ה מתוך חייו האישיים שחי עמי. כולם כרו אונזם כאפרכסת, והרבנית המשיכה ואמרה:

דעו לכם, כי בעלי ז"ל, חי איתי כעשרים ושש שנים ובלא בנים, כפי שאפשר להבין מאליו, הרי בדרך הטבע, שבכזה מצב שאין לבני ילדים, נוצרים חיכוכים ונערמות טענות בלב וכו' וסמוכן שהמצב רוח בבית ירוד ואפולולי, מה שגורם לך שהכבוד ההדדי, לא שלם.

נאים דרכיו

ועתה, מעידה אני על בעלי ז"ל, שבכל העשרים ושש שנים, עד יומו האחרון, ועד רגע הפטירה, לא שמעתי ממנו ולו מילה אחת שיכולה היתה להתפרש כאילו ישנה איזה תרעומת או איזה תביעה כלפיי, והשלום והשלוה, הכבוד והאחווה, שררו בינינו כל חייו, כמו בשנה הראשונה לנישואינו!!

מתוקנים מעשיו

ועוד יתרה מזאת, שהיו פעמים שכאשר הייתי ממחרת לצאת, ולפיכך לא הייתי מכינה בשבילו ארוחת ערב, לא די שלא הקפיד, אלא שכאשר הייתי שבה הביתה, היו מוכנים על השולחן שתי חתיכות עוגה, ליצדם היו ערוכים שני כוסות עם קפה, והקומקום אף הוא היה חם, מוכן למזיגה. הכל ערוך ומסודר בשבילי!!

הנה שמעתם ממני, שיעור במידות ממנו! סיימה הרבנית את דבריה. וכפי ששמעתי את כל זה מהגה"צ ר' משה אהרן שטרן זצ"ל שהיה נמנה על תלמידי.

הנה ראינו "כמה נאים דרכיו וכמה מתוקנים מעשיו" עליו אפשר להראות באצבע ולראות בעין פשוטה, שאין אלא תוצאה של "ראו פלוני שלמד תורה" שרק מתוכה שייך לעלות לדרגה כזו של מתוקנים מעשיו! שכן כולנו יודעים שאצל הלו הרחוקים מתורה וקרובים לחיכוכים בחוצות, במקרים כמו אלו, בבית פנימה אין שקט ושלוה, ואין כוס קפה עם עוגה...

גם השפחה מכירה בעדינות הת"ח

וכעת נראה עוד, איך שלא רק לאחר מעשה אפשר לראות בבירור את הקשר שבין תורה למידות, אלא שגם קודם מעשה, יכולים ויודעים אפי' ה"בריות" הפשוטות, שאצל גדולי התורה, אפשר לדעת ולצפות מלכתחילה את התנהגותם המרוממת, ולחזות מראש את תגובתם השונה מכל אדם! ולהערים עליהם בהתאם לכך!... הבה ונראה מעשה פלא ממש.

וכשהיה הולך לבית הכנסת לא היה אוחז את הסדור בידו, שהרי לא ידע להתפלל, רק היה מאזין לשליח צבור.

היה שם בבית הכנסת אדם אחד, שהיה קולו ערב, והיה מתפלל בקול מפרשת העקדה. וכשהגיע למשניות 'איזהו מקומן של זבחים' היה קורא בנעימה ערבה, ובמילים "אלו ואלו נשרפין בבית הדשן" היה מאריך בנגון ובסלסול. אותו בור לא ידע את פירוש המילים, וחשב לעצמו שאותן חמש תיבות הן לבטח ברכה גדולה ונשגבה, ולכן אותו אדם מגביה בהן את קולו... על כן, מאותו זמן, בכל ליל שבת כאשר היו כל בניו מתקבצים סביבו לקבל את ברכתו, היה מניח את ידו על ראש כל אחד וקורא בקול גדול ובשמחה: 'אלו ואלו נשרפין בבית הדשן!' והיה בטוח שאין ברכה גדולה מזו.

פעם בליל שבת התארח בביתו ת"ח אחד, וכששמע את דברי ברכתו נזעק ואמר: מה אתה עושה?! מקבל אתה את בניך בליל שבת קדש ומביאים לשריפה בבית הדשן!!! נבעת האיש ולא ידע את נפשו מרוב חרדה, כלילה אמרו לאותו חכם בחלום 'לא טוב עשית שבטלת אותו ממנהגו, כיון שאמר את הדברים לפי תומו, והתכוון לברכה שלמד, היה הקב"ה נוטל חמש תבות אלו ועושה בהן צרופים של ברכות.

(אוצרות התורה)

ונקדשתי בתוך בני ישראל (כב, לב).

כתב המשנה ברורה (סימן קכה סק"ד) צריך לכיון ביותר בקדושה לקדש את ה' יתברך, ובזכות זה ישרה עליו ה' ית' קדושה מלמעלה, ויכון לקיים הפסוק ונקדשתי בתוך בני ישראל והאר"י ז"ל היה מזהיר מאוד על זה עכ"ל ושנה דבריו בספרו תורת הבית שלעת הזוהר מקיימים כשואמרים קדיש וקדושה מצות עשה של 'ונקדשתי מתוך בני ישראל'.

בספר שומר אמונים (עמוד רנט) כותב ענין נורא המובא בספר מרכבה שלמה לרבי ישמעאל כהן גדול ז"ל: אמר רבי ישמעאל סח לי ססגאל שר הפנים, ידידי שב בחיני ואגיד לך מה תבא על ישראל, ישבתי בחיני והיה בוכה והיו דמעות יורדות מעיניו ונזפלות עלי, אמרתי לו הדר זיוי מפני אתה בוכה, אמר לי, ידידי בא ואכניסך ואראך מה גזו לישראל עם הקדוש, תפסני בידו והכניסני לחדרי חדרים ולגזי גזים ולאוצרות ונטל את הפנקסים והראני אגדות כתובות צרות משונות זו מזו, אמרתי לו הללו למי הן, אמר לי לישראל, אמרתי לו יכולים לישראל לעמוד בהם? אמר לי, בא למחר ואודיעך צרות משונות ומלו. למחר הכניסני לבית גזי גזים ולחדרי חדרים והראני צרות משונות מן הראשונות וקשות, אשר למוות למוות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי, אמרתי לו הדר זיוי כל כך חטא ישראל, אמר לי בכל יום מתחדשות גזירות קשות מאלו, וכיון שנכנסים ישראל לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונים יאה שמייה רבא, אין אנו מניחים אותם לצאת מחדרי חדרים עכ"ל.

הרי תראה אחי אהובי שאפילו נגזר על ישראל כמה גזירות על ידי עניית יאה שמייה רבא מתעכבים הגזירות שלא לצאת לחוץ ע"כ.

כתב החפץ חיים (סוף ספר שמירת הלשון): מה מאוד צריך האדם להתחזק לשמור שלא לבטל אמירת הקדושה ואמן יאה שמייה רבה, דהנה ידוע מה שאמרו חז"ל דלמעלה יש כמה אלפי רבבות מלאכי השרת שאומרים קדושה בכל יום תמיד באימה ובראיה. ואיתא בתנא דבי אליהו (פרק טז) יש ארבע מאות ותשעים וששה אלפים רבבות מלאכי השרת שעומדין לפניו ומקדשין שמו הגדול בכל יום תמיד מיציאת החמה עד שקיעתה אומרים קדוש קדוש קדוש, ולא מקריבים את ברוך כבוד ה' ממקומו.

וכמה יתייש האדם בבואו לעולם העליון ויראה את כל הרעש הגדול היוצא מאלפי רבבות מלאכים קדושים שמקדשים ומשבחים שמו של הקב"ה שיצרו ובראם בחדה ויש כמה אלפי רבבות מלאכי השרת העומדים נחן לו הקב"ה גם כן את המעלה הזאת לפאר ולהקדיש את שמו הגדול תמיד בכל עת כצבא המרום במרום והוא התעצל וביטל זאת בחפץ נפשו. והעיקר שיתבונן בימי חייו שיבוא עת שיחפוץ בכל נפשו לפאר ולקדש את שם ה' אבל לא תהיה לו רשות על זה דאדם אין לו רשות לעסוק בתורה וכן לקדש את שם ה', כי אם בעודו בחייו בעולם הזה כידוע. ע"ש שהאריך בה.

מעשה נורא על חשיבותה של אמירת הקדיש

בספר 'האיש על החומה' שנכתב לזכרו של רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל מסופר: אשה מכובדת בעלת עסק מבוסס בעיר פרשבורג שבהונגריה, הייתה נוהגת במשך שנים רבות להביא מידי פעם תרומה הגונה ליישיבה, בתנאי שייגידו קדיש תמיד לעילוי אותן נשמות גלמודות שאין מי שיגיד אחריהן קדיש. הישיבה העמידה בחור מיוחד שאמר קדיש לטובת נשמות אלו.

לימים הסתלק לעולמו בעלה של אותה אשה, ומכיוון שהוא ניהל את העסק ביחד איתה, פגעה פטירתו בעסק שהצטמצם והלך, עד שנסגר כליל. מצבה הכללי של האשה הלך והחמיר, וברבות הימים נפל עליה עול נוסף, כאשר הגיעו שתי בנותיה לפרקו, וכסף אין...

נשאה האשה את סכלה בדומיה, קיבלה עליה את דין שמים, אולם על דבר אחד לא יכלה לוותר, ולבה היה מר עליה ביותר והכאיבה לה עד מאוד, והוא ענין הקדיש שעלול להתבטל אחרי שהפסיקה את הקצבתה למטרה זו. במר נפשה עלתה להנהלת הישיבה ושטחה את בקשתה, שהישיבה תיאות להמשיך גם הלאה את אמירת הקדיש לעילוי נשמות גלמודות, עד שירחיב ה' גבולה ותחזור לתמוך בישיבה כמקודם, שמעו ראשי הישיבה את בקשתה ובהתרגשות הבטיחו לה למלא את מבוקשה.

בצאתה מה הישיבה בא למולה יהודי ישיש בעל הדרת פנים נדירה, כשזקן צח כשלג יורד על פי מדותיו ובירכה לשלום, והפתעה האשה מהסברת הפנים הלכבית של הזקן הבלתי מוכר לה, הפתעתה גדלה שבעתים בעת שהזקן התקרב אליה ונכנס איתה בשיחה תוך התעניינות במצבה ובמצב בנותיה.

נאנחה האשה קשות ושטחה לפניו את גורלה ואת נפילתה מאיגרה רמה לבירא עמיקתה, עד שאין לה האמצעים הכרחיים להשיא את בנותיה הבוגרות. מהו הסכום המשוער הדרוש לך? שאל הזקן, אמרה האשה סכום מסויים, שלף הזקן גליון נייר ורשם הוראה לבנק המקומי לשלם לאשה את הסכום שנקבה, אולם

היה זה אצל ר' איצל פטרבורג זצ"ל, כפי שסיפר לי ר' שמחה באקשט, בשם אביו הגה"צ ר' אהרן באקשט זצ"ל, שסיפר לו על הזדמנות אחת בה נתארח בביתו של ר' איצל זצ"ל, והרבנית - אשתו של ר' איצל - חולה היתה ושכבה במיטתה ולא יכלה לקום ולכבד את האורח.

בשל כך הביאה הרבנית אשה אחת, שתבשל במקומה ותגיש ותכבד את בעלה ואת האורח הנכבד, כשהיא שוכבת במיטתה ונותנת משם את ההוראות המפורטות למבשלת.

והנה בעודי שוהה מעט בבית קודם הסעודה, שומע אני - מספר ר' אהרן, איך שהרבנית מדריכה את האשה בפירוט, איזה דגים ואיזה בשר, ואיך להכין, ומפורטת היכן נמצא כל דבר. בהטעימה - תערכי הכל בטוב טעם וברוחב לב כמו "יום טוב", לכבוד האורח.

לאחר שנטלנו ידיים, אני ור' איצל. הרבנית לא נחה ועמדה על המשמר וצעקה ממיטתה לאשה, נתת כבר את הדגים? והיא משיבה "כן", כשהוונה בפועל היתה שנתנה את כל הדגים שבישלה לתוך הסל שהכנינה מראש לעצמה... "כעת תגיש את הברש" צועקת הרבנית - "בסדר" משיבה האישה ושוב הסל המיועד פער את פיו ובעל הכל בשקט ובודומיה...

כך התנהלה לה ה"סעודה הדשנה" שהכנינה הגברת לעצמה, ואילו לנו, לא הגישה אלא חתיכה קטנה של כבד וקצת מרק וחסל...

והכל לאור היום ולעין כל, ממשיר ר' אהרן ומטעים את מה שראה והרגיש, שהעם לכל ההתנהגות הזו נבעה מתוך כך, שברור היה לה שני דברים פשוטים, הראשון, שהרבנית לא יכולה לקום, והשני שר' איצל לא יפצה פה לא בהווה ולא בעתיד!!

לכן עשתה את כל מה שעשתה, ללא חת וללא מורא, ללא כל חשש וללא כל בושה, הרבנית אומרת תני את זה ואת זה, והיא משיבה, כן כן... והכל נערם בפנית החדר ונלקח לביתה, אוכל כיד המלך...

כנראה איפה שאשה זו היתה רגילה, כמו הגר בבית אברהם שראתה מלאכים, כך גם היא היתה רגילה לראות מלאכים - מאן מלכי רבנן - בדמותו של ר' איצלה בלאזר זצוק"ל, ומשלמדה והכירה את ר' איצל, כבר ידעה יפה מאיתנו את הפשט ב"מה הבריות אומרות עליו"... כאשר היא כמשרתת שפילה, מהווה את הדוגמא הנאותה לענין זה.

ואם יש עדיין מאן דהוא שחושב למצא "נאים דרכי ומתוקנים מעשיו" מחוץ לכותלי בית המדרש, יילך נא אצל המשרתת של ר' איצל לשמוע קצת מוסר...!!!! ואנן נענה אבתריה, ראתה שפחה על ר' איצל, מה שלא רואים 'העדיינים והמועדונים הלאומיים בה'שכלתם'...

חשיבות מעשה בתמימות לכבוד ה'

ביום השבת ביום השבת יעדנו לפני ה' תמיד (כד ח)

בספר משנת חכמים למהר"ם חאגיז (אות י"ב) מסופר מעשה שהיה בזמן האר"י ז"ל: אחד מהאנוסים שבא מפורטוגל לגליל העליון והתיישב בצפת, שמע דרשה של הרב על לחם הפנים שהקריבו בבית המקדש מדי שבת בשבתו, אותו רב נאנח בדרשתו ואמר מתוך צער, שעכשיו בעונותינו הרבים אין לנו בית המקדש, ולא מקריבים את לחם הפנים.

אותו אנוס, שלא למד תורה, אך היה מאוד תמים באמונתו, שמע את הדבר הלך בתום לב לביתו, ואמר לאשתו שבכל יום שיש לי תכין לו ב' ככרות לחם מנופה בייג נפות, הוא ביקש ממנה שתלוש את הלחם בטרה, ותאפה אותו היטב בתנור שבבית, מפני שרצונו להקריב את הלחם לפני היכל ה', אולי יקבל ה' את הלחם שהוא עורך לפניו. אשתו אפתה לו ב' ככרות, ובכל יום שיש לי עומד לפני היכל ה' הארון קודש שבבית הכנסת, ומתפכל ומתחנן לפני ה' שיקבלם ברצון, והיה מניח את שני הכיכרות בארון קודש, והולך לו.

השמש, היה בא בכל יום שיש לי לסדר את בית הכנסת, והיה מוצא בארון קודש ב' כיכרות, היה לוקחם בלי לדרוש ולחקור מהיכן באו, ומי הביאם. בשעת מעריב בליל שבת היה רץ אותו איש אל הארון קודש, וכיון שלא היה מוצא את הכיכרות, היה שמח שמחה רבה בלבו, והולך ואומר לאשתו, השבח וההודאה לקל יתברך, שכבר קיבל את הלחם, וחיזק אותה שתיוהר בעשייתם בשבועות הבאים וכך נמשך הדבר תקופה מסויימת.

באחד מימי שיש, שהה הרב שדרש את הדרשה על לחם הפנים, בבית הכנסת, והנה האיש ההוא בא כמנהגו, עם הכיכרות, וקרב אל ארון הקודש, והתחיל לסדר דבריו ותחיותיו מבלי להרגיש שהרב נמצא בבית הכנסת, מרוב ההתלהבות והשמחה שהיו לו בעת שהיה מביא דורון זה לפני המקום, לא שם לב כלל לדבר אחר.

הרב חרה לו מאוד על דבריו של אותו האיש, קרא לו וגער בו, ויאמר לו, שוטה! וכי ה' אוכל ושותה?! ודאי השמש לוקח את הכיכרות, ואתה סבור שה' הוא המקבל! הרב המשיך באמירת דברי מוסר באזני האיש, עד שבא השמש כמנהגו לקחת את הככרות, ואכן התברר שהשמש הוא שהיה לוקחם תמיד, כששמע את הדברים, התחיל לבכות ואמר לרב שימחול לו, כי הוא טעה בדרשתו, שהוא חשב לעשות מצוה, ולפי דבריו לא עשה אלא עבירה.

מיד לאחר מכן הגיע לרב שליח מיוחד מהאר"י ז"ל, ואמר לו: לך לביתך וצו לביתך, כי מחר, בעת שהיה לך לדרוש, מות תמות! הרב נבהל על השמועה, והלך אל האר"י שיגיד לו מה פשעו ומה חטאתו, והשיב לו האר"י, שמעתי ששוונך הוא שביטלת נחת רוח שהיה לו לקב"ה, שמים שחרב בהימ"ק לא היה נחת רוח לפני ה' כאותה שהה שאנוס הזה היה מביא את שני הלחם בתמימות לבו, ומניחם לפני היכלו, וסבור היה שה' קיבלם ממנו. ומפני שביטלת אותו מלהביאם, נגזרה עליך מיתה בלי שום פתח הצלה לפניך. והלך הרב ויצא לביתו, ואכן ביום שבת קודש, בשעה שהיה לו לדרוש, נפטר לבית עולמו.

בספר 'עוד יוסף חי' (פרשת מטות) מביא מעשה ששמע על אודות יהודי אחד תם ועם הארץ, שלא ידע אפילו את פירוש המילים של הפסוקים, ולא ידע להתפלל.

בטרם שם את חתימתו, הוא הביע משאלתו ומדובר בסכום רציני מאוד, רצוי שתהא חתימתו בנוכחות עדים, עלתה האשה ובקשה משני בחורים להילוות אליה, וחתם את חתימתו למזכרת ולדוגמא.

הלכה האשה למחרת בבוקר לבנק, כשבחן פקיד הבנק את ההמחאה הוא הביט באשה במבט תודה, מסתכל פעם פעמים וכולו נבוך ומשתאה, תוך הבעת מבוכה ביקש מהאשה להמתין, והוא נכנס עם ההמחאה למנהל הבנק, כשראה המנהל את ההמחאה נפח מכסאו והתעלף...

הבנק קנה מהומה, הפקידים ששמעו על המתרחש, הכניסו את האשה לחדר צדדי והפקידו עליה שומר לבל תתחמק, תוך חשד שיש כאן ענין עם מעשה מרמה, אחרי ששבה רוחו של המנהל הוא ביקש לראות את האשה שהגישה את ההמחאה, שאלה המנהל אימתי וכיצד קיבלה את ההמחאה, אמרה האשה רק אתמול קבלתי אותו מיהודי מכובד בעל הדרת פנים, וישנם אפילו שני בחורים שהם עדים לדבר. הורה המנהל להביא לפניו את תמונת דיוקנו של אביו המנוח, וכשהוצגה התמונה בפני האשה, הצביעה ללא היסוס עליו כעל האיש שנתן לה את ההמחאה.

ציוה המנהל להוציא את ההמחאה. ולאחר שהלכה סיפר המנהל לנוכחים את פשר הפרשה המצויה, האיש שמסר את ההמחאה לאשה, אינו אלא אביו שהלך לעולמו לפני עשר שנים. בלילה הקודם, הופיע אביו בחלום, ואמר לו בזה הלשון: דע לך שמאז שסרת מדרך הישרה, והתחתנת עם אשה נכרית, והפסקת לשמור את הקדיש, לא אומרים קדיש אחרי, וזכותי עמדה לי שהקדיש הזה שאמרו בישיבה לפי פקודת האשה גרם לי עילוי ונחת רוח לנשמת. אשה זו תופיע מחר בבוקר בבנק שלך עם ההמחאה שמסרתי לה לכיסוי הוצאות נשואי שתי בנותיה. קמתי בבוקר נפעם מהחלום, ספרתי לאשתי וכלעגה לכל הענין, אולם משהופיעה האשה עם ההמחאה, נתאמת לי שאכן החלום אמת היה.

סיים מורנו רבי יוסף חיים זוננפלד את סיפורו ואמר: מי היו שני הבחורים? אני וחיברי רבי יהודה גרינוולד (אב"ד דסטמאר), האיש נהיה לבעל תשובה, אשתו התגיררה כדון, וזכו להקים בית נאמן בישראל. (אוצרות התורה)

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהינה" (כג, טו).

בכל מצוות התורה, מלבד עצם החיוב של קיום המצוה, ישנן טעמי המצוות, הבנות פנימיות וסודיות נשגבים, ועומק בתוך עומק, פנים בתוך פנים. אולם, בטעם של כל מצוה ישנו גם חלק של פשט. למשל: ממצות תקיעת שופר כותב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ג): "אע"פ שתקיעת שופר בראש השנה גזירת הכתוב, רמז יש בו, כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם". זהו רמז בדרך הפשט במצות שופר. גם במצות אכילת מצה מצינו טעם בדרך הפשט, וכפי שניסח זאת בעל ההגדה: "מצה זו שאנו אוכלין על שום מה..." וכך בכל המצות כולן.

מצות שופר העומר היא לכאורה חידה סתומה. התורה מצוה עלינו לספור שבעה שבועות, ובכל שבע שבועות ימים. אולם, מה סופרים ואיך סופרים? וכאשר סופרים ימים, האם ימים אלו הם ימים טובים או ימים רעים? כי יום, מעצם מהותו, הוא כלי שאפשר להכניס בו את הכל [גם אותו יום שבו נולד עמלק היה יום]. כמו כן, מהו הענין בשבעה שבועות שבע פעמים? ומדי משמעות הסכום הכולל של הימים והשבועות? גם כאן ננסה לבאר את הרמז הפשוט שבדברים לפי הבנתנו.

בספר החינוך (מצוה שו) כתב: "משרשי המצוה על צד הפשט, לפי שכל עיקרן של ישראל אינו אלא התורה, ומפני התורה נבראו שמים וארץ וישראל... והיא העיקר והסיבה שנגאלו ויצאו מצרים כדי שיעלו התורה בסנין ויקיימוה... שבשביל זה הם נגאלים והיא תכלית הטובה שלהם. וענין גדול הוא להם, יותר מן החירות מעבדות... ומפני כן, כי היא כל עיקרן של ישראל ובעבורה נגאלו ועלו לכל הגדולה שעלו אליה, נצטוו למנות ממחרת יום טוב של פסח עד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו החפץ הגדול אל היום הנכבד הנכסף לבנו, 'כעבד ישאף צל' (איוב ז, ב) וימנה תמיד מתי יבוא העת הנכסף אליו שיצא לחירות, כי המנין מראה לאדם כי כל ישעו וכל חפצו להגיע אל הזמן ההוא. וזהו שאנו מונין לעומר, כלומר כך וכך ימים עברו מן המנין, ואין אנו מונין כך וכך ימים יש לנו לזמן, כי כל זה מראה בנו הרצון החזק להגיע אל הזמן..."

ההקושיא מפורסמת, הרי כשסופרים לקראת דבר שמצפים לו סופרים את הימים שנתו ולא את הימים שכבר חלפו עברו. ולמשל, ילד לפני בר מצוה יספור וימנה: כך וכך ימים נותרו לי עד לבר מצוה. כך גם לפי דברי החינוך, לכאורה היו צריכים להתחיל במנין ארבעים ותשע יום כנגד ארבעים ותשעת הימים שנתו עד קבלת התורה, ואחר כך ארבעים ושמונה, וכך הלאה!

כדי ליישב קושיא זו נקדים דברים שכתב מרן רבי אהרן קוטלר זצ"ל במאמרו המפורסם בענין לימוד החומש, והדברים הם לאמיתיה של תורה. התורה מספרת לנו שיעקב היה צריך לחכות שבע שנים כדי לשאת את רחל, ויהיו בעיניו כימים אחדים באהבתו אותה" (בראשית כט, כ). ולכאורה קשה, הרי אנחנו יודעים שהטבע בדיק הפוך, ככל שאדם יותר מחכה ורוצה בדבר, כך הימים שחולפים עד להשגתו נראים יותר ארוכים, יום לשנה יחשב. אלא בהכרח שמבואר כאן שיעקב אבינו קידש וטיהר את עצמו והכין עצמו לקראת הבנין של עם ישראל. ע"כ תורף דברי מרן הגר"א קוטלר זצ"ל.

בדרך הדרוש

ואם נאמר דביו"ט ליכא נשמה יתירה א"כ אם יום ראשון הוא יו"ט ליתקנו בשמים במוצאי שבת שהוא יו"ט. ויתר הרמב"ן דבאמת גם ביו"ט איכא נשמה יתירה, רק במוצאי שבת אמרנו כיון ששבת וי אבדה נפש [ביצת מ"א]. אבל במוצאי יו"ט אין נאבד הנפש ונשאר אצלו, דקדושה שיה נותן על זמן בכלות הזמן נאבד דקדושה, אבל קדושה שישראל בעצמם נותלין נשאר אצלם ושבת קביעא וקיימא, משא"כ יו"ט בית דין מקדשים ולכן נשאר, ואתי שפיר במוצאי יו"ט לא תיקנו בשמים שאין הנפש נאבד, ובמוצאי שבת שהוא יו"ט ג"כ לא תיקנו בשמים כיון דגם ביו"ט איכא נשמה יתירה:

ובניור (פ"ז מ"א) כהן ונייר שמצאו מות מצוה יטמא ניור שאין קדושתו קדושת עולם משא"כ כהן קדושתו קדושת עולם, ואף שקדושת ניור חמור מקדושת כהן אע"כ חשוב קדושת כהן וחמור בה שקדושתו קדושת עולם: ואתי שפיר שאין יו"ט מכין לשבת את שפיר יו"ט קיל רח כיון דקדושתו קדושת עולם יו"ט חמור, אבל אברהם קיים כל התורה עד שלא נותנה א"כ גם קדושת שבת נטל לעצמו, וממילא נשאר אצלו גם קדושת שבת לעולם והיה מותר לו להכין מיו"ט לשבת לדלידיה קדושת יו"ט קלה, רק כיון שחכמים תיקנו עירובי תבשילין קיים גם זה, והוי רבותא דקיים גם עירובי תבשילין, ודפח"ה: (פרדס יוסף)

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

פְּרִשְׁת אָמֵר

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

הסבה המשתפת לטהרה ולקריאת שמע

"וְבָא הַשָּׁמַשׁ וְהָיָה וְאַחֵר יֵאָכֵל מִן הַקִּדְשִׁים" (כב ט)

מסכת ברכות נפתחת במילים: "מאימתי קורין את שמע בערבית - משעה שהכהנים נכנסים לאכל בתרומתו". ויש להבין את הקשר בין הדברים, ומדוע השתמשו חכמים דוקא במונח זה כדי להמחיש את זמן קריאת שמע?

באר נפלא לך הניא האבני נזר' מסוכטשטוב בשם אביו רבי נחום זאב רבה של ביאלה:

הסבה שבגינה נאסר על הכהנים שנטמאו וטבלו לטוב ולאלל בתרומה עד צאת הפוכבים, היא העומדת בבסיס חיוב קריאת שמע של ערבית: כפי שהטמא לא פנה מהאדם אחר טבילתו עד שתערבי עליו השמש, כך, להבדיל, רשם הקדשה החל על הקרבן בקריאת שמע של שחרית אינו פג מפניו עד הערב, ורק בערב זקוק הוא לחדושי. על פן תקנו חכמים לטוב ולקרא קריאת שמע בערבית.

אגלי של הקדמה

הטעינו בברכת מועדף

"והשיאו אותם עון אשמה באכלם את קדשיהם" (כב טו)

"והשיאו אותם - את עצמם. טעינו עון באוכלם את קדשיהם" (רש"י).

לדברי רש"י: "והשיאו" הוא לשון הטענה ונשיאה, לפי פרוש זה באר רבי יחיאל מיכל פינשיין את נסח בקשתנו בתפלת המוסף של שלשת הרגלים: "והשיאו ה' אלקינו את ברכת מועדף לחיים ולשלום...". רבונו של עולם: זכנו שנהנה קדשה מברכת המועדים במדה גדולה ורבה, עד שתהיה הברכה עלינו כמשא טעון וכבד.

שר התורה עמי שנו

השבת מברכת את הקרבנות

"שור או קשב או עז... ומיזם השמיני והלה ירצה לקרבו אשה לה" (כב כז)

"אמר הקדוש ברוך הוא: לא תביאו לפני קרבן עד שתעבר עליו שבת" (ויקרא כז).

על פי דברי המדרש פרש בעל 'שבולי הל' (מוסף של שבת) תמיהה העולה למקרא נסח תפלת מוסף של שבת: "תפנת שבת רצית קרבנותי"; וכי רק בקרבנות השבת חפץ הקדוש ברוך הוא? אלא, רמז יש במילים אלו לדברי המדרש כי אין הקרבן עולה לרצון עד שתעבר עליו השבת.

ההודות על הטוב והמוטב

"וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו" (כב כט)

פרש ה'כתב סופר':

בנהג שבועולם, בעל הנס המודה על הצלתו, חש בעמקי לבבו כי מלתחלה היה מעדיף שלא תבא עליו הצרה ולא יזדקק לישועה. על פן לגבי קרבן התודה שאף הוא בא כהודאה על מלהתפלל במנו ובחואנה כי בין כך ובין כך יתקדש שמו ותברך באמצעות המנו השם בבית הנקסט, שהרי בהקדשת ישראל את שמו ותברך מתקמים בהם: "אני ה' מקדשכם", והמנוח על קדשה זו נמצא הוא מחלל את שם ה'.

על הטובה, ויתוהך ידיעה זאת הקריבו את קרבנכם ברוח ובחפץ לב.

ביסוד זה הוסיף ובאר ה'כתב סופר' את נסח ברכת: "הגומל לחיבים טובות שגמלני כל טוב", מדוע לא די בנסח: "שגמלני טוב"? אלא בא הדבר ללמדנו כי בשעת ההודאה על הישועה צריך המברך להכיר בכך שאף הצרה היתה לטובתו, ולהודות על הטוב ועל המוטב כאחד.

כתב סופר הקדשי עמי קמה

'קהל עם' בסעודת הודאה

"ביום ההוא יאכל לא תותירו ממנו עד בקר" (כב ז)

מדוע שונה קרבן התודה הנאכל ליום ולילה משאר קדשים קלים הנאכלים לשני ימים?

באר נפלא לך אמר רבי יצחק מוולוז'ין:

כיון שקרבן התודה בא כהודאה על הנס, צותה התורה שיאכלוהו בזמן קצר. כך יאלץ המקריב להזמין אנשים רבים לסעודתו כדי שלא יתיר מן הבשר לאחר זמן אכילתו, ויתוהך כך יתפרסם נסו בקהל עם, כפי שצאמר בתהלים (קז לא-ב): "ידו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם; וירמיהו בקהל עם".

פה קדושי

הגדבה המבחרת ביותר

"לפלא נדר או לנדבה" (כב כא)

"הנדבה" בגימטריה 'אמן'. מכאן נוכל ללמד כי אין להסתפק רק באותם 'אמנים' שנה חובה על האדם, כגון אחר שמיעת ברכה או קדוש בשעת התפלה, אלא יש לחזר אחר מצות עניית 'אמן'. פכתוב (ישעיהו כו ב): "שמר אמנים".

קבץ יזרע' יצחק טו עמי 34

'בתוך' עשרה מבני ישראל

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב לב)

מפסוק זה למדו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות כא ב) שכל דבר שבקדשה צריך להאמר במנו עשרה מבני ישראל.

דורשי רשומות הוסיפו רמז לדברי הגמרא מקדש ישראלית התבות: "ונקדשתי בתוך בני" הם בגימטריה עשר.

ברית יצחק

הפורש מן הצבור מחלל שם שמים

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם" (שם)

דרש מן החתם סופר':

אף כאשר יש עשרה בבית הנקסט ובאמצעותם מתקנים: "ונקדשתי בתוך בני ישראל", אל לו לחיד לפטר עצמו מלהתפלל במנו ובחואנה כי בין כך ובין כך יתקדש שמו ותברך באמצעות המנו השם בבית הנקסט, שהרי בהקדשת ישראל את שמו ותברך מתקמים בהם: "אני ה' מקדשכם", והמנוח על קדשה זו נמצא הוא מחלל את שם ה'.

דרשות חתם סופר' ח"ב רסח ב

להוציא מלבם של צדוקים

"וספרתם לכם ממחרת השבת" (כג טו)

רבים תמהו על פשר נסח הספירה ביום הראשון לעמר: "היום יום אחד בעמר", מדוע איננו אומרים: "היום יום ראשון בעמר", שהרי כך היא לשון ראיה יותר, כפי שמשמע מדברי רש"י על התורה (בראשית א ה), ואף בפרשתנו הזכירה התורה פעמים מספר: "ביום הראשון?"

באר הגאון רבי יוסף שאלו נמנו: חכמינו זכרונם לברכה תקנו כך כדי להוציא מדעתם המעונת של הצדוקים כי את ספירת העמר יש להתחיל דוקא ביום הראשון של השבוע (ראה מנחות סה א); אלו היינו מונים "יום ראשון" היה מקום לטעות חלילה כשיתם, לפיכך מקפידים אנו למנות: "יום אחד" - אין זה דוקא היום הראשון בשבוע, אלא ראשון לספירה.

דברי שאול

כדי לטהרנו מקלפותינו

שח האדמו"ר רבי חיים מקוסוב:

לכם - ראשי תבות: "כדי לטהרנו מקלפותינו". מכאן רמז לנסח התפלה שאנו אומרים לאחר ספירת העמר: "רבונו של עולם אתה צויתנו... לספור ספירת העמר... כדי לטהרנו מקלפותינו ומטמאותינו".

תורת חיים

אם כפנים אם כעבדים

"וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו" (כג כא)

בתפלת היום הרת עולם הנאמרת ביום הדיו אנו מבקשים: "אם כפנים רחמינו פרחם אב על פנים, ואם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא כאור משפחנו...". כלומר, עדיפה היא דרגתו של הנו הבטוח ברחמי אביו, מדרגתו של העבד שעיניו תלויות תמיד לפני רבו בבקשה, ופעמים שיתרצה לבקשתו ופעמים לאו.

והנה, בגמרא (ר"ה טז א) מבאר כי המועדים כלם נקראים ימי דין, ולאור זאת באר רבי יהונתן איבשיץ את לשון הפסוק שלפנינו בדרך דרוש:

"וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש" - בימים הטובים שהנס כמי דין בעבדכם: "כל מלאכת עבדה לא תעשו" - הקפידו שלא לעבד את בוראכם פעבד העובד את רבו מתוה כפיה והכרח, אלא באהבה ובשמחה כבו המשמש את אביו, וכך תזכו שלהם. ויש שהיה חכם יפה וקחון אתרוג צרור כמו שבא להיות בטוחים ברחמי ה', כבו הבוטח באביו, ולא פעבד שעיניו תלויות תמיד בדרבו.

תפארת יהונתן

אתרוג ספוג בדמעות

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר" (כג מ)

דבר נפלא כתב השם משואל מסוכטשטוב (מועדים, ספות תרע"ח): "שמענו על הקדושים בדר שלפנינו שלא רצו לקנות אתרוג עד אחר יום הכפורים באומרים שלפי מסת התפלה, פן מוזמן להם אתרוג נקי, ובדמעותיהם מדיחין את הכתמים מן האתרוג שלקחו. ויש שהיה חכם יפה וקחון אתרוג צרור כמו שבא מפרחקים ולא ראו אותו ולא פתחו אותו כלל עד יום א דספות, שפתחו אותו לצמחה והיה נמצא תמיד הדר והתדר".

ביומא דהלולא דרשב"י הקדוש, נשים מול עינינו את דבריו הקדושים על מעלתה הנשגבת של מצות עניית אמן. ויהי רצון שזנכה הזכותו תגן עלינו להתברך בכל מילי דמיטב אמן.

הגט'ס סיפוס'ט אלאס'ס. גאון

"אז תקרא וה' יענה" (ישעיהו נח ט), מהו 'אז' אלו שמונה אותיות (אז בגימטריה 8) של שמות ה'יהוה ואדוני' שמתחברים כאחד בגימטריה של 'אמן'. העונה 'אמן' בכל כחו, מעורר את כחם של שמות אלו, ומבטח לו שתתקבל תפלתו ויקרע לו גדר דין של שבעים שנה. 'תקוני יהוה דף מ א

תורתו מגן לנו

עניית אמן במשנתו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי

מן המפרסמות היא התחייבותו של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי בספר הזוהר למצות עניית אמן. אם נרצה להשתק את כל דבריו על אודות שגב גדלתה וקדושתה של מצוה זו בכל אהר ואהר במרחבי דבריו הקדושים, נידחק ליריעה רחבה ביותר.

לכבוד ל"ג בעמר, פורשים אנו לפני הקוראים מקצת דבריו, ואף כי הננו מקצרים במקום שאמרו להאריך, הרי כבר ידוע מאמר החכם מפל אדם (משלי ט ט): "תן לחכם ויחכם עוד", וכך דורש ה' ומבקשו יוכל לעני בדברים במקומם.

בזכות אמן מתקבלות התפלות

כשישראל בעולם הזה שומרים לענות אמן בכונת הלב כראוי, כמה פתחי ברכה נפתחים למעלה, וכמה טובות נשפעות לכל העולמות! כמה שמחה נמצאת בכל מקום!

מה שכרם של ישראל שגורמו לך? יש להם שכר בעולם הזה ובעולם הבא:

בעולם הזה - בשעה ששונאיהם מצרים להם והם מתפללים לפני ה' שיושיעם, הקול מכריז בכל העולמות: "פתחו שערי יבוא גוי צדיק שמר אמונים" (ישעיה כו ב), אל תקרי אמונים' אלא אמונים; כשם שישיראל פתחו את שערי הברכה להוריד שפע לעולם, כך עתה פתחו שערי מקבל תפלותיהם ויגאלו מצריהם.

בעולם הבא - אותו אדם שהיה 'שומר' לענות אמן, כלומר, שהיה ממתין עד סיום הברכה כדי לענות אחריו אמן כראוי; כשיצאת נשמתו מן העולם אחר פטירתו, מכריזים לפניו: 'פתחו שערי גן עדן לפניך, כמו שהוא היה פותח את שערי הברכה בכל יום כשהיה 'שומר אמונים'. זוהר יבך רפה ב

חייב צד"א אמונים ביום

המקפיד לענות צ' אמונים בכל כחו, מצרף ליחוד 'אמן' (בגמי הגייה ואדגמה) את יחוד 'בכל כחו' (בגמי א-להים), ובכך הוא נותן כח לשרפי מעלה, ומזריע לו גור דין של טובים שנה. מקונו זהר חדשי קלב א

ברכה משלמת פותחת שערים

כשעולות הברכות שהתקיימו בעיית אמן למעלה, כל המאמינים פותחים את כל הפתחים ומכריזים בכל הרקיעים: "היה הדורון ששלח פלוני למלה, זהו הדורון שבעשה בשלמות אמונה ומהו הדורון? זוהי הברכה שבעת אחריה אמן.

אותה ברכה העולה למעלה, נותנת כח בעולמות העליונים. וכל שכן אם היא ברכה שנתברכה מפי רבים, שאז קדושתה גדולה ביותר, ומעטרים אותה בעטורים קדושים בסוד 'אמן'. 'אמן' היא סוד כל הקשרים והיחידים, והיא המעשרת את הברכה בעטורים קדושים כפי שראוי להיות.

ולא עוד, אלא שהקדוש ברוך הוא שמח, תאב וחושק בברכות הנענות באמן, שהן נותנות תקף וחזק בעולמות העליונים. ועל כך נאמר: "כי מכבדי אכבד ובני יקלו" (ש"א ב לו), "כי מכבדי אכבד" - אלו המכבדים את הקדוש ברוך הוא כראוי, "ובני יקלו" - אלו שאינם מכבדים את הקדוש ברוך הוא כראוי, ובכך מונעים מהשפע לרדת לעולם.

אחד מברך ושנים עונים אמן

מעשה ברבי יהודה ורבי חזקיה שהיו הולכים מקפוטקא ללד, והיה רבי יהודה רוכב על החמור ורבי חזקיה הולך על רגליו. אדהכי והכי גד רבי יהודה מן החמור ואמר: "מפאן נאליך ועסק בתורה".

עמדו ודברו בלשון הכתוב (דברים לו א): "כי יש ה' אקרא הבו גדל לאלקיני", שמשמע מכך כי הברכות צריכות להאמר באמצעות שלושה (האמר קורא ושנים עונים עומדים).

אמר לו רבי חזקיה: "מדוע בברכות צריך שלושה?" אמר לו: "הרי אמרו: משום שנאמר: 'הבו גדל לאלקיני' (שם), ויש סוד גדול בדבר זה, שיתעלה שבחו של הקדוש ברוך על ידי שלושה, אחד מברך ושנים שעומדים ועונים אמן, והיו קיים הברכות בסוד העליון כראוי ובסוד שלושה שיתקיימו".

קורעין לו גזר ראו

"אז תקרא וה' יענה" (ישעיה נח ט), מהו לשון 'אז'? אלו שמונה אותיות: הוי"ה אדני"י - שסבוקן בגימטריה הוא 'אמן'. זוהי משמעות דברי חכמי המשנה: 'העונה אמן בכל כחו' - בכח יחוד קדוש זה, 'קורעין לו גזר דינו של טבעים שנה'.

חייב הפונה בעניית אמן

"ובני יקלו" (ש"א ב לו) - זהו מי שאינו כפוף בעניית אמן ליחד את השם הקדוש ולקשר את קשר האמונה, ובכך להמשיך את הברכות למקומו הראוי ולקשר את שמו של קודש ברוך הוא. שהרי על כך שנינו (ברכות נב ב): "גדול העונה אמן יותר מהמברך" (שהמברך מזכיר רם שם הוי"ה והעונה אמן מחד הוי"ה עם אדני"י).

לפיכך כל מי ששמע ברכה מהמברך ולא התפון באמן, עליו נאמר: "ובני יקלו" - טכפי שהוא לא פתח ברכות למעלה, כך אין פותחים לו. ולא עוד, אלא שפשייציא מן העולם נגלות כל הברכות לפניו, או לו ואוי לנשמתו.

מה נואלו אותם אנשים שפביאם את עניית אמן, ובכך אבדו אמונים רבות שלא ענו מתוך שלא החשיבו אותן. כשיצאת נשמתם מן העולם דנים אותם בגיהנם, ויורדים למדור התחתון ביותר ואינם עולים משם לעולם, אלא אם עשו תשובה קדם מיתתם.

ולעמת זאת על המקדשים את שם ה' לכוון באמן כראוי נאמר (שם): "כי מכבדי אכבד", והם עולים דרגה אחר דרגה וזוכים להתעזר מאותו עולם ששם נמשך השפע בלא הפסק.

ועל כך נאמר בתהלים (לא כז): "אמונים נצח ה'". אלו המקפידים על 'אמן' שאינם להתעזר בעולם הבא, 'ומשלם על יתר עשה גאון' - אלו המפזלים באמן שיוודים למדור התחתון שבגיהנם.

זוהר יבך רפה א רפא א

ישועה מתוך אין-אונים

היה זה בליל שבת קציית של שנת תשמ"ט, בעצומה של האנפתאדה הראשונה. הרב ש. החיש את צעזיו במעלה הדרך העולה מן הכתל המערבי בואכה שער טכס. בשעה מאחרת זו כבר היה השוק הערבי טומס למדי, ומלבד מתי מעט צעירים משמעמים שנעצו עיניהם רושפות באברך הצועד במהירות בשוק, לא נראתה נפש חיה בכל השביבה.

רגיל היה הרב ש. לרדת בערבי שבתות מפיתו שבשכונת 'גאלה' אל העיר העתיקה, לשם העתיקה אמו המבגרת את מקום מגוריה. לאחר שהיה שוהה לצדה בשעת כניסת השבת, מהר אל הכתל המערבי להתפלל באחד המגנים המקדמים ומיד אחר כך צעד במהירות לביתו דרך הרבע המסלמי שהמה מתפללים יהודיים ששבו לביתם באותה שעה.

בשבת זו לא חשה אמו בטוב, ובשל כך נאלץ הרב להתעכב אצלה מעבר לרגיל. כשסוף סוף יכול היה לצאת מביתה, היתה השעה מאחרת כדי למצא מגן באחד מבתי הקנסות הרצועה וקלפה בו המחשבה, שמה לך לביתו ושם יתפלל ביחידות, אולם מיד אחר כך גמלה בלבו ההחלטה לרדת אל הכתל. שם, כך נהה, ימצא מגן גם בשעה כה מאחרת.

ברחבת הכתל נאלץ להמתין עוד דקות ארוכות עד שהתאסף מגן מתפללים, וכשהסתמיה התפלה מהר לצעד לביתו. לרגע התלבט אם לצעד בדרך הארקה והבטוחה יותר, אולם השעה דחקה והוא החליט לצעד בדרך הקבועה. הוא לא שער עד כמה היתה יד ההשגחה מערבת בהחלטותו.

הסמטאות השוממות, יחד עם העלטה ששורה מסביב לא תרמו לשלמותו של הרב ש. שפתיו נשאו תפלה חרישית לשמירה בדרך, ורגליו נסו להחיש את צעידתן עד קצה גבול היכלת.

מעט לאחר שיצא משער טכס לכוון רחוב שבטי ישראל החרד הרב ש. למשמע זעקה ומיד לאחריה קול צעדים נמלטים במהירות. הוא הפנה מבטו לעבר מקור הקול והבחין לחרדתו ב' דוד, אברך מר שערם היה רגיל להפגש בכל ליל שבת ולצעד יחדו מהכתל. ר' דוד זה, פסע למולו ברגלים כושלות ששפתם אדם טרי הולך ומתפשט על בגדיו השבתיים.

"נדקרתם ברגעים אלו משע על ידי מחבל ערבי", הספיר ר' דוד להחש לפני שהתמוטט על מקומו באין אונים, "אנא, הזעק עונה בחיפזות!", בקש כשהפנתו הולכת ומתערפלת.

בכפיית הסמוך חלפו מפעם לפעם רגעים ערביים, אף הרב ש. חיש לעוצרם, שמה יבלע לשניהם. לרגע חשב להציע לידידו להתאמץ עוד מעט ולצעד עד לצמת הסמוך, אולם מיד הבין כי תדבר עשוי להחמיר את מצבו ושאם כך היה קשה מנאל.

הוא גם חיש להותיר את ר' דוד לבדו ברחוב המסכן וללכת להזעיק עזרה פן ישוב המרצח להשלים את מזימתו השפלה. מעט הרגעים שחלפו נדמו לו כפצח. ר' דוד הלך וקמל אל מול עיניו, ולא היה לאל ידו להושיע.

הרב ש. חש כעומד במבוי סתום בודד וחסר ישע, ומבלי משים עצם את עיניו בחזקה ומשפתיו פוצה תפלה קצרה ויוקדת אל האחד והיחיד שיכול היה להשיעם בשענתם הקשה.

עיניו נפקחו בבהלה כששמע לפתע קול חרימת בלמים. רבב משטרתי משרן שחלה במקום במפתיע עצר לצדם, ושניות ספורות הספיקו לשוטרים שבתוכו כדי להבין הכל.

תוך דקות נראה היה המקום כשדה קרב. פרוץ קטור גדול האיר את השטח וכמה רוכבי הצלה חנו מסביבם. רופא בחלום לכן בצע החיאת חרום בפצוע, וכשנראה היה שפצונו מתבצב קמעא, הניחוהו החובשים באלונקה ומתרו לזרז לבית החולים ביגלות סירנה מחרישות אנשים.

רק אז עזב הרב ש. את המקום כשלבדו הומה מדאגה, ותפלתו לא משה משפתיו. תחלה עבר דרך ביתו כדי להרגיע את משפחתו המדאגת, ולאחר שבשקט את רשונם להתעכב עוד קמעא, המשיך בריצה אל ביתו של הגאון הנודע רבי ישראל יעקב פישר זצ"ל. הגר"י הקשיב לספור, מהר לקרא מיד לעסקן רפואי שדך בסמוך והורה לו להזעיק לבית החולים את אחד מטובי המנתחים כדי שיתערב בטפול בפצוע. רק לאחר מכן שב הרב ש. לביתו לקדשו ולסעודת השבת.

השבת חלפה על הרב ש. במתח ובדאגה. עם אמת החוככים מהר להתעזבן דרך בני משפחתו של ר' דוד מבצע. רובו לו כפאשר שמע כי הנתוח יצא בפצוע הפנתם המסורה שהזעק לבית החולים בסיועו של הגר"י פישר הציל את חייו של ידיו וכי מצבו הולך ומשתפר בחסדי שמים.

הרב ש. עמד נפעם מההשגחה הפרטית המפלאה שאותה זכה לחוות, אולם הוא נדהם שבעתים כפאשר שמע את המשכו של הספור מפי הפנתם בעצמו.

מים ספורים לאחר הארוץ הגיע הרב ש. לבקור חולים אצל ידידו בדיק בזמן שהפנתם הגיע לבקרת.

הפנתם תאר בפני ר' דוד את מהלך הנתוח ולא הסתיר ממונו את העבדה כי אלו היתה העזרה מתעפפת מלהגיע ולו בזמנים כבר לא היה מה להציל...

המשיך הפנתם וספר: "הספין שנעצב בבטנך נעצרה אמת סמוך ונראה לעירק חלב וכך נצלו חייך, אולם היה הצליחה לחדר אל תוך חלל המעים. החרדנו גילות אמת זאת תוך כדי הנתוח, וחששנו פן גרם לך הדבר לגזם בלתי נספיר אשר שפיע על כל מהלך חייך בעתיד, אלא שאז הבחנתי בדבר מדהים: המעים, בארץ כפלא, לא היו במקומם. ככל הנראה היה לך שבר בדפן המעים שלא היית מודע לו. שבר זה גרם לך שחלק מהמעים נדו במקומם אל תחתית חלל הבטן, וכך חלפה הספין סמוך אליהם בלא שגורקה להם גזם משמעותי".

ר' דוד שמע את הדברים בהתרגשות, ולאחר שהרהר קמעא אמר:

"האמת היא שדבר קיומו של השבר נודע לי כבר לפני למעלה משלוש שנים בבקור שערכתי אצל רופא המשפחה לאחר שחשתי כאבים בדפן הבטן. הרופא המליץ לי על נתוח שיאחה את השבר, אולם כשהלמתם פדרכי להתעצם עם מורי ורבי, רבי משה מרדכי מלעלוב ז"ע, הפתעתי כפאשר הורה לי רבי' המנתח מלנתחו. צייתי לדבריו ללא אמר ודברים, וכעת מתברר כי עצתו של הרבי הצילה אותי ממי צער וסבל".

משה איש האלקים פרק כו ע"ב 311

אי שש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812-02 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש יז אייר תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 6:52 תל-אביב: 7:07 חיפה: 6:59 מוצאי שבת: ירושלים: 8:08 תל-אביב: 8:11 חיפה: 8:12 ר"ת: 8:44

פרשת אמור

הכרת הטוב והודיה

להכיר ולהעריך הטובה שמקבל ממיטיבו ולהודות לו על כך!

נלמד מהפסוק: "וכי תזבחו זבח תודה... לרצונכם תזבחו" (פרק כב-כט)

בזה מלמדת אותנו התורה כיצד יש להודות. והיינו, אם ישנו מי שחייב להודות על הטובה, על נס שנעשה לו [כמו שאמרו חז"ל (ברכות נד:)] ארבעה צריכים להודות וכו' [וברצונו להקריב על כך זבח תודה, אזי "לרצונכם תזבחו" כלומר: נדרש בהתאם לכך תנאי שיהיה "לרצונו" – שתהיה הודאתו מתוך רצון אישי. מתוך הכרה עמוקה בגודל הטובה שקיבל מתנת חנינם מהבורא ית"ש, ולא שתבא ההודאה מתוך ציווי. מתוך כפיה מבחוח].

התרגל האדם מקטנותו לקבל עוד ועוד טובות והנאות. נראה לו הדבר טבעי וכמובן מאליו. בכל זאת, אם הוא אדם הגון וישר, יזכור להודות עליהם, כדבר שבשיגרה, אך לא מעבר לכך. וגם זה יפה מצידו... אימתי יתעורר אדם לצאת משיגרתו. "לצאת מכליו" ולהודות בהתרגשות ובכל לבו, רק כשלתע פתאים ימנעו ממנו הטובות שהורגל בהם, או-אז ישים לב שזה לא "מובן מאליו" ויערוך חשבון נפשו, וכשישובו הטובות אליו, יקבלם ברגשי אושר ושמחה והודאתו עליהם תהיה שלימה.

בתובנה זו, נעוץ בעצם כל ההבדל שישנו בין אותם ארבעה שצריכים להודות ויורדי הים, הולכי מדברות, חולה ונתרפא, חבוש ויצא) ובין כל אדם שמודה על הטובות, הניסים והנפלאות "שבכל יום עמנו". מה מיוחד בארבעה אלו, יותר מאחרים, שיתקנו להם חז"ל חובה מיוחדת להודות?!

אלא, כפי שביארנו, אותם ארבעה, שלא כשאר אינשי דעלמא, מתעוררים להכיר, באמצעות החסד המיוחד שנעשה עמם, שחיייהם הטובים אינו כדבר המובן מאליו, אלא תלוי בהשגחה פרטית שמלוה אותם על כל צעד ושעל, וממילא גם הודאתם אינה כבשיגרה. זוהי ההודיה הראויה להנתן ולכן נתחייבו בה.

תובנה זו מצאנו **בדעת זקנים (לבעלי התוס')** שמבאר, מדוע מקבל הכלב כזה שכר כפי שנאמר "בשר בשדה טריפה... לכלב תשליכון אותו"? אלא "מאחר שהכלב מסר נפשו על הטריפה כשבא זאב לטורפה, לא תהיה כפוי טובה כנגדו, שכשתהיה לך טריפה תשליכהו אליו, בשכר ששמר עד עתה שלא נטרפה..."

ולכאורה תמוה: היאך זה שנותנים לו בשכרו דוקא הטריפה הזו שאירעה עקב זה שלא שמר כראוי, הרי דוקא זה לא מגיע לו שהרי זה קרה בגלל שלא שמר טוב?!

אלא התשובה, שאדרבה, היא הנותנת, דוקא משום שעכשיו נטרפה, מתברר כמה טוב שמר הכלב עד עתה שלא נטרפה, וכן את הבהמות האחרות, מה שלא היינו שמים לב אילולא שנטרף. ולכן, במה שמשליכים אליו הטריפה מראים שמכירים בטובתו.

וזה מה שמחייב כל אדם להכיר בכל הטובות ולהודות עליהם בכל הלב, גם אם הם ב"ה "תמידיים ורגילים" אצלנו... ואדרבה, זו סיבה לעורר אצלנו יותר ויותר את חובה ההודיה, וכפי שהתבטא **כ"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת**, כששב מנסיעתו הראשונה לארץ ישראל: "כשיש סערה בים ונעשים חולים ואח"כ מבריאים, הרי מודים להשי"ת. אם כן, כל שכן שצריכים להודות כשהים שקט ואין בכלל סערה..."

וכך גם השיב הגרא"מ שד זצ"ל לאברך שנולדה לו בת, שנה אחרי החתונה, ושאל האם לערוך קידוש להודאה? אמר לו: "אילו הייתה נולדת רק לאחר שמונה שנות נישואין היית מבין שיש להודות, א"כ כ"ש כשהקב"ה חסך ממך שנות צער וסבל, האם משום כך פחותה חובת ההודיה?!"

"מיהו החכם"?

מעשה באחד מחסידיו של **כ"ק האדמו"ר רבי שמעון קאליש מסקרנוביץ זצ"ל** שחיתן יתומה עניה ושילם עבורה כל צרכיה. כאשר שמע הרבי על מעשהו, קראו אליו ושאלו: מה פשר מלות התפלה שאומרים בע"ש "מי חכם וישמור אלה ויתבוננו חסדי ה'" לכאורה אינו מובן: מהי החכמה הגדולה להתבונן בחסדי ה'?

שתק החסיד. אמר לו הרבי: "פרק זה מדבר אודות הארבעה שצריכים להודות לאחר שראו בגופם את ניסם. אך מיהו החכם? זה הנותן תודה לפני שאירע לו נס, ואז הוא לא מגיע כלל לאותן ארבע צרות..."

"נותן לך הודאה גדולה"

הצדיק בעל "יסוד ושורש העבודה" כתב בצוואתו: "כמה פעמים ביום הייתי נותן הודאה להשי"ת על גודל הטובה שעשה לי, שנתן לי חדר מיוחד לעבודתו הקדושה. וההודאה היתה בשמחה עצומה, בפה מלא בזה הלשון:

"יוצרי ובוראי... אני נותן לך הודאה גדולה על שנתת לי חדר מיוחד לעבודתך הקדושה, לא כפי מעשי הטובים רק למען רחמיך הרבים וחסדיך הגדולים..."

"ולא תחללו את שם קדשי"

זהירות יתירה מוטלת על בני תורה בדקדוק המצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו [אף לפני משורת הדין]!

נלמד מהפסוק: "ולא תחללו את שם קדשי" (פרק כד-לב)

וּכְתַב הַרְמְב"ם (הלכות יסודי התורה פ"ה הלכה יא): ויש דברים אחרים שהם בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם אדם גדול בתורה ומפורסם בחסידות, דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואף על פי שאינם עבירות, הרי זה חילול את השם, כגון שלקח ואינו נותן דמי המקה לאלתר... או שירבה בשחוק וכו' או שדיבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, וכיוצא בדברים אלו, הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפניו משורת הדין. [מקור דברי הרמב"ם מגמרא (יומא פו.): היכי דמי חילול השם? אמר רב, כגון אנא אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתר (=כגון אני, אם אקנה בשר מהטבח ולא אשלם מיד). והטעם, מפרש רש"י: "דכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן ולומד ממני להיות מזלזל בגזל"]

כתב רבינו יונה ז"ל (בפרושו לאבות ד-ד): "אבל בשלשה דברים כל אדם חייב להרג עליהם, ואם יעבור ולא יהרג הוא עון פלילי, כעבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים. וחילול השם בפרהסיא עונשו גדול מכל אלו השלושה, כמו שנאמר (יחזקאל כ-לט): ואתם בית ישראל כה אמר ה' אלוקים איש גילוליו לכו עבדו ואחר אם אינכם שומעים אלי, ואת שם קדשי לא תחללו עוד במתנותיכם ובגלוליכם". הנה לך כי ביותר הקפיד במה שהיו עובדין גלוליהם מפני שהיו מחללין את שם קדשו בפרהסיא, מן העבודה זרה עצמה".

וככל שאדם יותר מפורסם במעלתו ובתורתו כך יותר צריך להזהר בהנהגתו כמבואר בגמרא (יומא פו.) וכמש"כ היראים (מצוה ו): "ואם הוא לומד תורה צריך שישמור עצמו [יותר] מן הכיעור והדומה לו שלא יבוא לידי חשד".

וכאמרת הגה"צ **רבי ישראל סלנטר**: אף אם קטן אנכי והדיוט בעיני, מחוייב אני להזהר במקום חילול ה' כרבן של בני הגולה מאחר שבטעות מוחזק שאני כך, בעיני הבריות.

וכפי שכבר פירש זאת הרמח"ל ז"ל (במסילת ישרים פרק יא): "והענין שכל אדם לפי מדריגתו ולפי מה שהוא נחשב בעיני הדור, צריך שיתבונן בבלתי עשות דבר בלתי הגון לאיש כמותו, כי כפי רבות חשיבות חכמתו כן ראוי שירבה זהירותו בדברי העבודה ודיקדוקו בה, ואם איננו עושה כן, הרי שם שמים מתחלל בו ח"ו. כי כבוד התורה הוא שמי שמרבה בלימוד בה, ירבה כך ביושר ובתיקון המדות, וכל מה שיחסר מזה למי שמרבה בלימוד, גורם בזיון ללימוד עצמו, וזה ח"ו חילול לשמו יתברך". עכ"ל.

מלבד כ"א, גם גורם רעה לאחרים שלומדים ממנו, כי לפי גודל חשיבותו בציבור הריהו דמות לחיקוי. ממנו יראו וכן יעשו. וכפי שביאר החיד"א ז"ל (בשירי ברכה) את שנפסק בשו"ע (יו"ד רמג-ג) ש"ת"ח המזלזל במצוות וכו' הרי הוא כקל שבציבור". משום "שיש בידו עון חילול ה' שהוא חמור מאד, ועוד: שההמון למדים ממנו, והוא חוטא ומחטיא, ונשא השעיר עליו את כל עונותם".

סיפר הגר"י זילברשטיין שליט"א, שנשאל מאיש ציבור ידוע מחו"ל בענין בן ישיבה שעשה שם עוול חמור והשופט גזר עליו מאסר ממושך, אבל הוא שיש לו קשרים אישיים עם ראשי השלטון יכול לבקש עבור הבחור חנינה שישוחרר בתוך זמן קצר, אך הבעיה היא שכאשר יספר על חטאו של בן הישיבה יגרם בוודאי חילול השם, שכן היושב בשלטון יתמה בפניו: "הכיצד בן ישיבה נכשל בכך הרי אתם מציגים עצמכם כעם הנבחר ובניו של השי"ת" ועלול הלה לפרסם הדבר בכל העולם. וא"כ נפשו בשאלתו: האם מותר לבקש חנינה, או שאסור בגלל חילול ה' שעלול לצאת מכך?

והשיב הרב זילברשטיין: אסור לבקש חנינה בשבילו! זאת למרות שתנאיי הכלא בארה"ב נוראיים, בכ"ז אסור לספר ולפרסם חטאו, גם אם יארך הזמן שיישב בכלא, שכן החזון איש כותב שחילול השם חמור יותר משלוש העבירות החמורות עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים! [א.ה. ובאמת דבר זה מפורש ברבינו יונה שהבאנו לעיל וכן משמע מגמרא סנהדרין (קז.) על דוד המלך. וכן מגמרא (יבמות עט.) "מוטב שתיעקר אות אחת" וכו' עיי"ש].

"הרי עלול היה להגרם חילול השם"...

בחור מעיירה טשייבה, פלך לומז'ה, שהפך להיות בעל תשובה, בא בשנת תרע"ג ללמוד בישיבת ראדין בתור בן ישיבה לכל דבר. הוא היה בעל מדות נפלא וחונן בכשרונות עילויים. בחשק עצום התמסר ללימוד התורה ונעשה ת"ח ויר"ש למעלה מהרגיל.

ואולם לאחר תקופה של התעלות בתורה, חלה הבחור עקב מרה שחורה שתקפוהו בחושבו על עברו, ונאלץ לחזור לביתו שבטשייבה. בא אביו האומלל באחד הימים לראדין כדי לשפוך שיחו בפני החפץ חיים ולבקש ממנו ברכה. מששמע הח"ח על אסונו, הצטער מאד ובלב שבור איחל לו: "השי"ת בחסדו ירחם על החולה וישלח לו רפואה שלימה במהרה".

והנה כעבור זמן קצר נתקבל מכתב מטשייבה שהבחור החלים. מיד אצו כמה תלמידים לבשר זאת לחפץ חיים. מששמע את הבשורה ספק הח"ח את כפיו מרוב שמחה וקרא בהתלהבות רבה: "מודה אני לך רבונו של עולם, על חסדך הגדול. עגמת נפש רבה גרם לי מקרה זה. הרי עלול היה להגרם חילול השם. אנשים לא יבינו, הנה מתמסר בחור לתורה, נעשה ירא שמים, ולפתע פתאים אסון שכזה".

הח"ח חיינו ופעלו

"אסור מפני חילול השם"...

פעם דיברו בביתו של החזון איש על הנושא של שמוש בחשמל בשבת. היו שטענו שאולי יש להתיר משום פקוח נפש (יש הכרח לייצר את הזרם עבור בתי חולים) ואולי יש היתרים אחרים (כגון מה שנתפרסם בזמנו בשם הגר"צ דושינסקי זצ"ל שאם ידליקו נר נוסף של היתר מע"ש, מותר). אך החזון"א שהיה הדבר בנפשו לאיסור התבטא מיד: "עצם מה שמתדיינים על הענין, הרי זה חילול השם!"

מענין לציין, כי החזון"א לא נימק את איסורו על החשמל המיוצר בשבת בדין כלשהו מהלכות שבת (וכמו איסור מעשה שבת) אלא רק בטעם של חילול השם:

כאשר הופיע בשנת ת"ש ספר על הלכות שבת - אשר בו מסווגות כל המלאכות האסורות בשבת לפי החלוקה של אבות מלאכה - שאלו העורכים את החזון איש: לאיזה אב מלאכה אפשר לסווג את משחק הכדורגל בשבת?

השיב להם החזון איש: "זה יותר חמור מכל אב מלאכה. זה חילול השם!"

פאר הדור

"חושש אני מחילול השם"...

הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל היה שוקל בפלס כל תקנה ופעולה, האם כתוצאה מהם ירבה כבוד שמים, או להפך ח"ו. וכמעשה שהיה:

בכל יום בצהריים, רגיל היה לשכב ולנוח במשך דקות אחדות, כדי להחליף כח ולהתרענן מעמלו שהיה עמל ללא הפוגה החל מאשמורת הבוקר.

פעם נזדמן לביתו בעל מלאכה, איש פשוט, כדי לבצע תיקונים שונים. באותו יום נמנע רבי יהודה מלנוח כי אמר: "חוששני מפני חילול ה' שלא יחשוב בעל מלאכה זה בלבו: "חכם יהודה יש לו פנאי, ברצונו הוא שוכב לישון באמצע היום, רק אני נאלץ לעבוד בלי הפסקה"....

וזאת ליהודה

להשתדל ולפעול למניעת צער מהזולת!

נלמד מהפסוק: "זיניחהו במשמר לפרוש להם" (פרק כד-ב)

וכתב רש"י: וזיניחהו לבדו ולא הניחו מקושש עמו. ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היו שמקושש במיתה וכו'. אבל במקל הוא אומר "לפרוש להם" שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו. ומפרש השפתי חכמים: דאילו היו מניחים אותם יחד, היה המקלל סבור שהוא חייב מיתה כמו המקושש, ולכן לא הניחו אותם יחד "שמא אין המקלל חייב מיתה ויצטער לשוא". ומעתה, הרי הדברים קל וחומר: אם כך הקפידה התורה ביחס למקלל רשע, שמא עלול הוא להצטער לשוא, אף שספק אם אמנם יצטער, על אחת כמה וכמה ביחס לכל אדם שיש להזהר ביותר שלא לגרום לו צער כלשהו.

הגה"צ רבי שלמה וולבה זצ"ל מתאר (בספרו עלי שור) מצב של יהודי השרוי בצער מחמת צרתו, ומרגיש כסגור ומסוגר בבית האסורים שרק אדם "מבחוץ" יכול "לשחררו" מכבלי מכאובו, וכך כתב:

"האדם שפגעה בו מדת הדין, רח"ל, אם במחלה, אם בסבל אחר, והוא נאבק עם סבלו מבלי יכולת להחלץ ממנו בכוחות עצמו, כי אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. ועוד יותר ממה שכואבים לו יסוריו, כואבת לו בדידותו.

כל עוד שהיה חי את חייו יחד עם חבריו ובשוה עמם, מילאה את ליבו שמחת החיים, כי כל נבוא מתענג על חיים בצוותא חדא. והנה פגעה בו מדת הדין וניתקה אותו מצוותא זו, והושיבה אותו בודד וגלמוד ביסוריו.

כל סבל כפי מתכונתו ומדריגתו, מגלה לפני הסובל תהומות של בדידות. לא תמיד פוגעת מדת הדין בכח גדול. יש ואדם סובל רק מצימצום יכולתו ברוחניות ובגשמיות ונאבק עם גבוליו הצרים למדי, לפי דעתו. גם זה סבל ורעות רוח ובדידות נוראה.

"משכיל לדוד בהיותו במערה תפלה... אבד מנוס ממני, אין דורש לנפשי! הוציאה ממסגר נפשי להודות את שמך" (תהלים קמב). במערה הוא, לבדו, בחושך תת קרקעי. אין מכיר. אין דורש. נפשו במסגר, סגור ומסוגר בכאבו וסבלו באין מוצא ומפלט.

על כן: ה"דוחק" עצמו לתוך "מסגר" זה של זולתו. לשאת בעול עמו. להרגיש כאבו. לסבול איתו יחדיו. הרי פרץ בזה את כבלי בדידותו ונטל ממנו אחד משישים בחליו... היש קץ לגודל הישועה שמושיט בכך לסובל הזה?

ומשימה זו לא קשה מדי! אמירת "בוקר טוב" או "שלום עליכם" לבבי, עשויה לשפוך על פני הזולת נהרה של אור. וכאילו נטל ממנו ממש אחד משישים בצער.

למנוע דמעות מיתום...

להגאון רבי צבי הירש לוינזון זצ"ל (חתנו של החפץ חיים) היתה אחות חילונית. יום אחד קרה אסון במשפחה, היא ובעלה נפטרו והשאירו אחריהם ילד יתום בן עשר. נסע רבי צבי לבית אהותו והביא את אחיינו האומלל אליו לביתו.

אלא שהילד שלא הורגל בלימוד התורה היה יושב ובוכה שעות רבות, אמר רבי צבי: אין ברירה, נדאג ללמדו את אותם מקצועות שהיה רגיל ללמוד בבית הספר הכללי, ושכר עבורו מורה שיקנה לו את השפה הרוסית.

ויודע שאצל החפץ חיים, לימוד השפה הרוסית היה מעשה חמור ביותר, הוא נלחם בכל כוחותיו נגד לימוד מקצועות חול ושפות בבתי הספר היהודיים. והנה כאן מביא חתנו אליו הביתה מורה ללמד רוסית את הילד. אנשי העיירה באו אל הח"ח וצעקו: "לימוד רוסית בביתו של גדול הדור, היתכן?"

ענה להם הח"ח: "רבי צבי אדם גדול ויודע מה שהוא עושה..." אך באותו לילה בא הח"ח לביתו של רבי צבי ושאל אותו: "איך קרא שהבאת לביתך מורה לשפה הרוסית עבור אחיינך?"

השיב לו רבי צבי: "הרי הילד הזה יתום מאבא ואמא. הוא אינו מפסיק אפילו לרגע לבכות, ואני יושב וחושב, איך אני יכול לעשות משהו שיהיה לו טוב יותר, כדי שיבכה פחות, לכן שכרתי לו מורה לרוסית, וזה באמת עוזר. הוא בוכה פחות". אמר לו הח"ח: "נהגת כשורה, אתה צודק".

חלפו שנים. הילד גדל והתגייס לצבא הרוסי. ביום בהיר אחד חזר לעיירה והתברר שנעשה קצין בכיר בצבא הרוסי. לימים חזר הלה וסיפר את קורותיו (לרבנית זקס): "שמעתי בילדותי את השיחה הזאת של הח"ח עם רבי צבי. ראיתי ושמעתי איך יושבים גדולי הדור ודנים כיצד ניתן למנוע דמעה מיתום והדברים חדרו עמוק אל תוך ליבי..."

"עברו שנים, התגייסתי לצבא הרוסי ושם עמדתי בפני נסיונות קשים. אבל היו שני דברים ששמרתי עליהם במסירות נפש: "לא חיללתי שבת וחג, ולא הסכמתי בשום אופן להתחתן עם גויה. כי אמרתי: עם כזה ששני הגדולים שלו מסוגלים לדון בכובד ראש איך למנוע כמה דמעות מיתום, כזה עם לא עוזבים. בזכותם, שהיה איכפת להם מדמעה של יתום, נשארתי אני וצאצאי יהודים".

עפ"י "בדידי הוי עובדא"

"ריחמו עליך מן השמים"...

פעם הגיע זקן, שהיה אחד ממקובלי ירושלים, אל הצדיק רבי שלמאן מוצפי זצ"ל, כשהוא בוכה ומיילל מרה על ספרייתו העשירה והנדירה שהיתה ברשותו, והנה חדרו גנבים לביתו ושדדו את כל הספרייה. כל החיפושים והחקירות העלו תהו. הוא חוסיף כי כבר הלך לתנות את צערו בפני כל החכמים ואין מי שינחמו.

ראה רבי שלמאן כי בנפשו הדבר וכי צערו רב למאד, החל משמיע באזניו דברי ניחומים שאכן עזרו והרגיעו אותו כליל. וכך אמר לו: "שמע אחי, עליך לשמוח ולהודות לגנב... מן השמים אהבוך ולכן בא הגנב ולקח הספרים מביתך. אתה הרי זקן ועינך כהו, ואינך יכול ללמוד בספרים שברשותך, וכאשר תלך בדרך כל הארץ יעלו הספרים לבית דין של מעלה, וישאלוך על מה השארנתו בשנות חיך האחרונים בבית כדבר אין חפץ בו.

"על כן ריחמו עליך מן השמים וביקשו כי תעלה נקי לבית דין של מעלה, שכן הגנב שגנבם, ללמוד ודאי אינו יודע, ולכן מכרם לתלמידי חכמים או לסוחר ספרים, באופן שילמדו בהם ונמצא זכות גדולה נתגלגלה על ידך..."

עולמו של צדיק

דברים המתקבלים על הלב...

יהודי שבור ורצוף התייצב לפני כ"ק האדמו"ר רבי מאיר מפרמישלאן זצ"ל ותינה את צרתו: חנות היתה לו. הוא הקדיש לה את מיטב שנות חייו. עמל למענה כחמישים שנה, ועתה בערוב ימיו נשרפה. "למה לי חיים בלי החנות?" בכה האיש.

"אסביר לך" - ניחמו הרבי - "אתה אהבת את החנות יותר משאהבת את עצמך, ולכן רצית שהחנות תאריך ימים יותר ממך. ואילו הקב"ה אוהב אותך יותר משאהבת חנותך, ולכן רצה שאתה תאריך ימים יותר מהחנות..."

נתקבלו הדברים על ליבו של האיש ויצא מבית הרבי כשהוא מאושש ומרוצה.

חס"מ

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

עץ היים

ראשון:

* * *

הוא מוסיף ומספר:

באחת הכיתות בהם לימדתי היה תלמיד בן שמונה. ילד נבון מאוד, אולם בלימודים היה חלש. התברר לי שהוא לא יודע לקרוא היטב, רמת הקריאה שלו הייתה כשל ילד בן חמש שמתחיל זה עתה ללמוד לקרוא באיטיות ובקושי רב.

לאחר כמה שבועות הייתה אספת הורים. הורי התלמיד הגיעו והסבירו לי שהמנהל יחד עם הצוות החינוכי הגיעו למסקנה שהילד "סובל מדיכאון". הוא פשוט ילד עצוב, ולכן קשה לו ללמוד.

שאלתי אותם: ומהו אפוא הפתרון לכך? ענו ההורים שאכן אינם יודעים. הצעתי להם בהלצה שמא כדאי לרכוש מערכת תופים ולעמוד לנגן לפניו כל יום עד שיהפוך להיות ילד שמח... האמת היא, כך אמרתי, שכדי לפתור את בעיית העצבות, עלינו להבין את הסיבה לעצבותו ועל ידי כן נוכל לדעת כיצד לעזור לו להיפטר מן העצבות. ויש לי סוד בשבילכם: אני יודע מה הסיבה לעצבותו!

הסוד הוא פשוט: הילד מתקשה בקריאה, ממילא הוא לא מצליח בלימודים, ממילא הוא נכשל במבחנים, ממילא הוא זוכה לגערות מהמנהל, ממילא הוא בוש ונכלם מחבריו וממילא - הוא "עצוב"... יש צורך ללמד אותו קריאה באופן יסודי, ואזי ממילא הוא יצליח במבחנים, ממילא המנהל לא יגער בו, ממילא הוא לא יתבייש מחבריו וממילא הוא יהפוך ל"ילד שמח"!

ואכן, הדבר התברר כנכון. הוא למד לקרוא והפך לילד חדש עליז ושמח:

פירושו של דבר, שגם כאשר העץ לא מצמיח כלל עלים - יש סיבה לכך!

כאשר מגלים את הסיבה ניתן להסיר את הגורם המונע, ולהצמיח! לבלבד!

את הסיפור הבא שמעתי מידידי, מחנך יקר. בשעתו הרשה לי לפרסם זאת בשמו, אך לאחרונה הבחנתי שהפרסום מציק לו - אז נוותר לו. במשך שנים הוא התגורר בחו"ל, אך לפני מספר חודשים עלה ארצה, לרמת בית שמש, והעלון שלכם עשוי להגיע לידי...
אך תחילה - הקדמה.

סיפר לו ידידו, שכאשר עבר לגור בבית חדש, ראה בחצרו עץ עם הרבה עלים אך ללא פירות. אמר לעצמו: מה לי ולעץ סרק זה, הוא מפריע לי את המעבר החופשי בחצר! הוא מסתיר לי את הנוף! והוא גם מלכלך לי את החצר בזמן השלכת. לקח בידו מסור וכתת את העץ.

כעבור כמה ימים הגיע למקום בעל-הבית הקודם, וחיפש את העץ. הכורת סיפר לו מה עשה והלה צחק-צעק: שוטה שכמותך! עץ זה הוא עץ פרי משובת, המוציא פירותיו בתקופות מסוימות בשנה ועכשיו הוא במנוחה! הצטדק הכורת: חיפשתי וראיתי עלים ולא פירות, חשבתי שזה עץ סרק.

כמה כואב לחשוב שייטכן סיפור כזה אצל ילד, או תלמיד. כי האדם עץ השדה... אפשר להסתכל על ילד, או בחור, לחפש את פירותיו ומשאלו לא נמצאים ניתן להגיע למסקנה כאילו מדובר חלילה בעץ סרק. והאמת היא הרי שאנו יכולים להימצא במחיצת קרובי משפחה, חברים ותלמידים למשך תקופה ארוכה ולחשוב שאנו מכירים אותם, עד שמתגלה משהו מסוים ופתאום שמים לב שעד עתה בעצם לא הכרנו אותם.

מה שצריך ללמוד מכך הוא שעל המחנך להתבונן ולהשקיע בחיפוש, על מנת לעמוד על תכונותיהם ופנימיותם האמיתית של תלמידיו. כל ילד הינו מיוחד, אך לפעמים זה מתגלה רק מתוך התבוננות.

וכך הוא מוסיף ומספר:

ארע לי סיפור שהמחיש לי זאת - לימדתי בכיתתי פרשת השבוע לילדים בני חמש. במהלך הלימוד הצגתי בפני הילדים שאלה. כולם הבינו את השאלה חוץ מילד אחד. חזרתי על השאלה כמה פעמים, בכמה אופנים, עד שגם אותו ילד הבין. פניתי אל הכיתה ושאלתי: "ומי יודע את התשובה?" והנה פלא: דווקא הילד שהתקשה להבין בתחילה, הוא זה שהשיב

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממוקור ראשון?

ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 204 | שנה ד' | פרשת אמור | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

מהות גברא רבא

עד ממחרת השבת השביעת תספרו חמשים יום והקרבנתם מנחה חדשה לה' (אמור כב, טז)

מספר הרה"ג ר' עמנואל ה. שליט"א: אמרתי למרן שליט"א שישנו סיפור מפורסם שרבי חיים עוזר פגש את אחד האדמו"רים ורצה לשמוע ממנו איזה פירוש חריף [ה"ה האדמו"ר מאוסטובצא זצ"ל] ונענה לו והביא את הגמרא במסכת מכות בדף כ"ב עמוד ב' המציינת את טיפשותם של הבבלים בזה שהם קמים בפני ספר תורה ולא בפני גברא רבה שהרי בתורה כתוב שמספר המלקות לחייבי לאוים הוא ארבעים, ובאו רבנן והורידו אחד ולוקים רק שלושים ותשע.

והקשה האדמו"ר למה הגמרא הביאה ראייה מפסוק בספר דברים ולא מפסוק קודם שנאמר בספר ויקרא ששם כתוב בענין ספירת העומר "תספרו חמשים יום" ובאו רבנן והורידו יום אחד וסופרים רק ארבעים ותשע? ובצרו חזא שאין סופרין רק מ"ט יום [ענין רא"ש פסחים פ"ו סימן מ' לגבי ספירת העומר שכן דרך המקראות כשמגיע המנין לסכום עשיריות פחות אחת מונה אותו בחשבון עשיריות ואינו משגיח על חסרון הא' כמו ארבעים יבנן]

ענה האדמו"ר: "שגברא רבה" זה מי שמצליח להפחית מכה אחת פחות מיהודי... ומרן הגר"ח"ע נהנה מאד מפירוש זה.

מרן ראש הישיבה שליט"א הרים את עינו ואמר לי בחיך: "לא היה ולא נברא". שאלתי: "והרי הסיפור מפורסם מאד וכיצד יודע מרן שליט"א שהסיפור הזה לא התרחש כלל?"

ענה מרן שליט"א ואמר "יתכן אולי שכך פירש האדמו"ר הגאון זצ"ל אך לא יתכן שרבי חיים עוזר נהנה מפירוש זה". "מדוע?" שאלתי. השיב מרן שליט"א "בספירת העומר מקרא מפורש הוא "שבעה שבועות תספור לך". ורבנן יישבו את הפסוקים, אך במלקות כתוב רק ארבעים יבנו!"

אכילת תרומה

לחם אלקיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל (אמור כא, כב) בקובץ הערות (סי' מ"ז אות א) הביא בשם הגהות כסא דהרסנא על מה שכתב בשו"ת בשמים ראש [סי' ש"מ ד"ה ואת] שהקשה באשת כהן שנתחללה אמאי נפסלת מאכילת תרומה, מ"ש משפחת כהן דהויא זונה ומ"מ אוכלת בתרומה משום דהוי קנין כספו של כהן?

ואין לומר דזונה נפסלה רק מכח שהיא כהנת אבל מכח קנין של האדון אוכלת, דהא מבואר ביבמות נ"ו ע"ב דאשה אינה אוכלת כשהיא חללה אע"פ שהיא קנין כספו של הבעל.

והנה יש להסתפק אם הא דזונה אינה אוכלת בתרומה הוא מחמת שם זונה, או דביאתה אוסרתה בתרומה וכמו שביאת הפסול נותן לה דין זונה ליפסל להנשא לכהן ה"נ נותן לה דין פסלות בתרומה.

ומדברי התוס' ביבמות מ"ד ע"ב (ד"ה ה"ג) מבואר בב' דרכים, הא' דאינה אוכלת מחמת הגזו"כ דכי תהיה לאיש זר דילפינן דכל הפסולין פוסלין אותה בתרומה, ולפי"ז שפיר יש לחלק דחללה הא כל השם שלה הוא דאין בה כלל דין כהן ולכן אף דהיא קנינו של הבעל מ"מ נכלל בזה דאין בה שום דיני כהונה, והרי קנינו הוא ג"כ מדיני כהונה וחללה נתמעטה גם מזה דא"א להיות בה שום דיני כהונה, משא"כ זונה דאינו

דין דשם זונה פסול מתרומה אלא דהגזו"כ ד"כי תהיה" גלי דאינה אוכלת מחמת הביאה דאיש זה ולכן אם מצינו זונה שלא נאסרה ע"י ביאת הפסולין אף דשם זונה עלה מ"מ דין כהונה עלה, משא"כ לענין איסור להנשא לכהן זה תלוי בשם זונה וכמש"כ אשה זונה וגו' לא יקחו אבל לענין תרומה אין זה תלוי כלל בשם זונה, אלא דביאת כל אלו נתרבה דאוסרתה, וכן מבואר בתוס' ביבמות ס"ט א' ד"ה לא פוסלין דאף לר"א דפנוי הבא על הפנויה עשאה זונה מ"מ כיון שאין זה זר לה לא נפסלה מתרומה, הרי להדיא דלענין תרומה לא תלוי כלל בשם זונה, וכן בהא שם ס"א ע"ב דלר' יהודה דאילונית אסורה לכהן מטעם

זונה מ"מ מסתבר דבת כהן אילונית אוכלת בתרומה. אמנם בתוס' ישנים שם מד ע"ב מבואר עוד דרך בזה והוא דילפינן זונה מחללה וכמו דחללה אסורה בתרומה ה"נ זונה.

ולפי"ז יקשה דלכאורה צריך להיות תלוי בשם זונה, והתוס' שם הקשו על פירוש זה דלפי"ז למה סברה הגמרא בדף סח ע"ב שצריך קרא לנבעלה לחייבי כריתות שאינה אוכלת בתרומה דהא כיון דאיכרי זונה הרי זונה אסורה בתרומה מחמת ההיקש דחללה, ולפי"ז יקשה ג"כ למה שפחה כשרה לתרומה כיון דשם זונה עלה.

ויש לעיין לפי סברתם דהוקשה לחללה, אי שייך לומר דכל שע"י שהיא קנינו הוא הנותן לה דין זונה לא שייך ליפסל לענין תרומה דלענין תרומה הא קנינו הוא סיבה להאכילו, ובזה שגילתה תורה דקנין כספו אוכל הרי יש בזה גזו"כ דקנינו הוא סיבה להאכיל ולכן אף אי משום זה נעשה זונה מ"מ ע"כ זונה כזאת לא הוקשה לדין חללה, אבל מ"מ דין זונה עלה דלגבי איסור לינשא לכהן לא מצינו דקנינו הוא עדיף לענין זה, משא"כ לענין תרומה ועפ"י הסברא דאינו תלוי בדין זונה אלא דביאת זנות פוסלתה נמצא דגירות אם נסבור דהיא זונה ונשאת לכהן כל זמן שלא נבעלה אוכלת מהתורה, אבל לתירוץ השני אינה אוכלת כיון דאין האיסור זונה שבה מחמת דין קנינו, ואע"ג דלפי"ז יש לומר דגם בשפחה הלא גם בלא שהיא קנינו היא דנקראת זונה דהא גם לכשתשתחרר תהיה זונה אבל מ"מ כשהיא שפחה היא זונה רק מחמת דביאתה תהיה ביאת זנות וזה נגרם רק ע"י שהיא קנינו וכשורו וחמורו. (כ"ל)

גדר התראה

ויניחהו במשמר לפרש להם על פי ה' (אמור כד, יב)

בדעת זקנים מבעה"ת הקשו: וקשה כאן ושם (גבי מקושש) לר' יהודה דאמר (סנהדרין פ, ב) שאינו נהרג עד שיודיעוהו באיזו מיתה נהרג א"כ איך נתחייבו אלו, ושמא התרו בהן בכל ד' מיתות ב"ד והתירו עצמן למיתות כלן, ומיהו קשיא למ"ד התראת ספק לא שמה התראה שהרי בכל מיתה ומיתה הויא לה התראת ספק, ודוחק הוא שיהו בהם כל כך עדים שהתרו להם מכלם ביחד וכו' עכ"ל.

והעירו מה מועיל אם היו כמה כתות עדים שמתרים על כל ד' מיתות, והרי מ"מ כל כת אינה יודעת להתרות בודאות שיתחייב מיתה שהם מתרים עליה, ומאי נ"מ אם כת אחת מתרה על ד' מיתות או ד' כיתות מתרים? וי"ל דכת אחת המתרה על ד' מיתות חסר בהתראה, דרואים שאינם יודעים דינו, משא"כ אם ד' כיתות כל אחד מתרה על מיתה אחרת, יש כאן התראה ודאית אע"פ שאינם יודעים בבירור שיענש במיתה זו.

ספיקות בעניני וקדשתו

וקדשתו כי את לחם אלקיך הוא מקריב קדש יהיה לך כי קדוש אני ה' ומקדשכם (אמור כא, ח)

דנו עם רבנו בענין השאלה שיש לפנינו אמו וכהן למי להקדים פרוסת המוציא [והגריש"א צידד דאולי י"ל דכהן הוא ספק (כהני חזקה) ואמו ודאין]. ואילו רבינו שליט"א טען גדרי כיבוד וקדשתו של כהן אינו כגדרי כיבוד או"א. בכהן דין להקדימו בתורה, [ואף לתת מנה יפה ראשון] ואילו בכיבוד או"א יש דין לקום לכבודו וכו' מי אמר שיש דין להקדימה בפרוסת המוציא. ואילו רבינו הגר"ח"ק טען שאותו דין שיש לכבד בכהן יש דין גם לכבד בכיבוד או"א.

אמר רבנו יש להסתפק אם איכא מצות "וקדשתו" גם לאחר מיתה, וכגון שיש ב' מתים לקבור, שיקדים לקבור המת הכהן הראשון [והנה לא שמענו דבר זה שחברה קדישא יקדימו קבורת כהן ללוי וישראל]

פניה ובקשה לקראת חג השבועות הבעל"ט

ברצוננו להוציא גליון תוספת לגליון במדבר שבועות, מורחב אודות הדרכת רבנו בלימוד הש"ס, לתלמידים בתי"ת, בישיבה קטנה, בישיבה גדולה ובכוללים, ועוד. וכן שיחות רבנו בפתחה וסיום מסכתות הנוגעות ללמוד המסכת. ע"כ אנו פונים ומבקשים למי שיש בידו הדרכה או הוראה בענינים אלו שיפנה למערכת בהקדם.

שכר מצוה בהאי עלמא

"ובורח מן העבירה וכו' ועבירה גוררת עבירה" (ד' ב') צ"ב הלשון דהא גם לולא זה דעבירה גוררת עבירה צריך לברוח מעבירות?

ומה דמצוה גוררת מצוה ששכר מצוה מצוה, אינו סתירה להא דאיתא בקידושין (ל"ט ב') שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, דבאמת שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ומה דשכר מצוה מצוה לא נחשב שכר בהאי עלמא שזה דבר אחר.

ויש מפרשים הטעם דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, כי כל העוה"ז אינו כלום ולא שוה לתת שכר אפילו בעבור מצוה אחת ולא שייך תשלום כאן ובהכרח התשלום לעוה"ב, ומה דשכר מצוה מצוה אינו תשלום שכר המצוה, וכי העושה מצוה ובעד זה נתנו לו לעשות מצוה לא יקבל שכר עבור מצוה הראשונה שעשה וכן הלאה, אלא דשכרו שמור לעוה"ב אבל חוץ מזה אחד מהדברים שנותנים לו זה שכר מצוה מצוה.

צורת השכר

"בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה וכו' ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה" (פ"ד מ"ב) ויש לבאר דבשלמא שכר מצוה מצוה היינו שמשלתם שכר המצוה שיזכה להוסיף עוד מצוה, אבל שכר עבירה עבירה איך יבוא ע"י מה שלא חטא.

אמנם כן הוא מבואר דאין העבירה הבאה נוספת עליו אלא היא גופא בחשבון העבירה שעבירה גוררת עבירה מחמת עצמה, ונחשב לו בחומר חטאו כל שעתידי ממנו לחובה, וכן כל פגם הגורם בחטאו לו ולאחרים וכן בחלול ה' שעתידי ממנו כל אלו הם בסיבת העבירה עצמה, ומלבד העונש בדינו עוד שכר העבירה עמו מכל השפעת הרע הנגררת מחמת העבירה.

ובפי' הגר"א לאבות שם הביא המקרא ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו וגו' [יחזקאל ג] הרי אף שהבו"ת חפץ בתשובת רשעים ולא יחפוץ במוותם, מ"מ זוהי מדת העבירה עצמה שהיא מכשלת עון וגוררת חטא על פשע, כפי עומק פגם החטא מעשיו של אדם מחייבים הם השפעות למכביד הן לטוב והן למוטב הן לעצמו והן לאחרים.

גולה למקום תורה

"הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבוא אחרך" (ד' י"ד)

ברע"ב מפרש הוי גולה למקום תורה אם אין ת"ח במקומך ואל תאמר שהיא תבוא אחרי ת"ח יבואו לכהן. צ"ב מאי קמ"ל וכי למה הת"ח יבואו אליו לכהן ובודאי דעליו לגלות למקום תורה?

זנב לאריות

"והוי זנב לאריות" (שם) ברע"ב מפרש לגדולים ממך. משמע אפי' לאלו שקצת גדולים ממך. ולכאורה מדאמר לאריות י"ל דוקא לגדולים מאוד, ומנ"ל גם לאלו שאינם חשובים הרבה יותר ממנו.

שעה אחת במעשים טובים

"יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עולם הבא" (ד' י"ז) הנה תשובה צריך לעשות מי שחטא, אבל מה דאומר דמעשים טובים יפים מכל חיי עוה"ב, צ"ב שהרי מעשים טובים הם דברים שעל ידם זוכים לעוה"ב ומה שייך לומר שזה יותר טוב, דהא אלו הם הדברים עצמם המזכים האדם לעוה"ב וי"ל.

הלומד מהזקנים

הלומד מן הזקנים למה הוא דומה לאוכל ענבים קהות ושותה יין מגתו והלומד מן הזקנים למה הוא דומה לאוכל ענבים בשולות ושותה יין ישן, רבי אומר אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו וכו' (ד' כ')

ופי' הרע"ב דפליג ואמר כי כמו שיש קנקן חדש מלא יין ישן, כך יש ילד שטעמו כטעם זקנים ויש זקנים פחותים במעלת החכמה מן הילדים.

וצ"ב בסברת ר' יוסי דהא בודאי זה תלוי במציאות וכסברת רבי, ואה"נ דבדרך כלל הזקן יותר חשוב מהצעיר, אבל הדבר תלוי במציאות, וגם שזה תלוי בכח הסברה וכח זה הוא מתנת שמים.

ובכלל צ"ב מה צריך להוסיף את המשל מה זה מועיל להבנת הדבר? ויתכן דאם ישאלו אנשים מי עדיף הם יצטרכו לחשוב ולדון, ולכן אומרים משל מענבים ויין שזה דבר שכל אחד מבין ולא צריך חכמה גדולה להבחין, וזה מברר יותר.

מעלת הביזיונות

כמה פעמים האריך רבנו לתלמידי בגדלות מי שמקבל ביזיונות. וציין לעיין בדברי הרמב"ם המופלאים בפרק ד משנה ד באבות על המשנה

מאוד מאוד הוי שפל רוח אודות החסידים שהתרחקו מגאוה עד הקצה האחרון. וז"ל: הגאווה, כי לגודל חסרון זאת המידה אצל החסידים, וידיעתם בניזוקה, רחקו ממנה עד הקצה האחרון, ונטו אל שפלות הרוח לגמרי, כדי שלא ישאירו בנפש זכר לגאווה בשום פנים.

וכבר ראיתי בספר מספרי המידות, שנשאל אחד החסידים, ונאמר לו: איזהו היום השמח שעבר עליך מימין? אמר: יום שהייתי נוסע על גבי ספינה, והיה מקומי בה השפל שבמקומות, והייתי לבוש בלויי סחבות, והיו בספינה סוחרים ובעלי ממון, והייתי שוכב במקומי, ואחד מאנשי הספינה קם להטיל מים, והגיעה שפלותי בעיניו, ופחיתות המצב אשר הייתי בו, עד כדי שגילה עצמו והטיל מימיו עלי. ונפלאתי על התחזקות תכונת העזות בנפשו, וחי ה', לא הצטערה נפשי במעשהו כלל, ולא התעורר בה רוגז, ושמחתי שמחה גדולה שהגעתי למדרגה שלא יצערני ביזוי זה החסר, ולא אשים לבי אליו. ואין ספק שזו היא תכלית בשפלות הרוח, עד שירחק מן הגאווה. עכ"ד הרמב"ם.

ובאותה שעה הביא רבנו גם את דברי היעב"ץ פרק ד' מסכת אבות משנה ד' ודמעות ירדו מעיני רבנו שליט"א באומרו הם היו אנשים גדולים. וזה לשון החסיד יעב"ץ תיתי לי דאתא עובדא לידי מאחד מבני ברית בזוי ושפל מאד מפחותי ההמון שקללני קללה נמרצת והרבה להכלים אותי ולבזותי בדברים קשים ומרים יורדי חדרי בטן, ואמר אלי שמותר ומצוה לנתק מעי מקרבי ולחתוך מבשרי רצועות ועדיין לא יש בזה די לפי ערך מעשי, אם שלא עשיתי לו מאומה רע מימי לא הכרתיו מעולם וכזה אמר בקללו ולא התפעלתי כלל מזה, ונענעתי לו ראשי גם דנתיו לכף זכות אמרתי לפי מחשבתו טוב עשה לפי דמיונו המוטעה הותר לו דמי ומחלתי לו, אך עונותיו ילכדונו למקצת הימים כתוא מכמר עד כאן דבריו. (מאחורי הפרגוד)

לקיחת כסף מהצדקה

נשאל רבנו מאחד מתלמידים הקרובים:

הוד כבוד מו"ר שליט"א אחר מבוא הברכה בכבוד ובמורא כראוי. הנני מתקשה מאד בדברי הר"מ בפירוש המשנה באבות (פרק ד' משנה ב') ואמרת להציע קמי מרן שליט"א שאלת, ויאיר עיני במאור תורתנו הקדושה.

כתב שם הרמב"ם ז"ל: כשנעיין בדברי רבותינו זכרונם לברכה לא נמצא אצלם שהיו מבקשים ממון מבני אדם, ולא היו מקבצים ממון לשיבות הנכבדות והיקרות, ולא לראשי גלויות, לא לדיינים, ולא למרביצי התורה, ולא לאחד מהגדולים, ולא לשאר בני אדם מן העם וכו', עכ"ל.

והנני דל הדיוט מתפלא הרי רבו לאין מספר המקומות בחז"ל שאמרו בהם על גדולי וחכמי ישראל שגבו צדקה, וכתתו רגליהם מעיר לעיר בטירחה ובביזיונות לאסוף צדקה עבור עניינים נצרכים.

בב"ב (דף ח' ב'): רבא אכפיה לרב נתן בר אמי ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה. ושם (דף י' א'): ר' יוחנן בן זכאי כפה בני אחותו לתת שבע מאות זוז לצדקה. ובע"ז (דף ט' ב') ר"א בן פרטא גבה מבני עירו מעות צדקה לחלק לעניים בפורים. ובירו' פאה (פ"ה ח"ה): ר' זכריה חתניה דריב"ל היו הכל מליזין עליו דלא צריך והוא נוטל צדקה, וכד דמוך בדקון ואשכחון דהוא מפליג ליה לאחרין. וביק"ר (פרשה ה' ד') ובדב"ר (פרשה ד' ח'): מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע ור"ע שהלכו לחולות אנטוכיא לעסק מגבת צדקה לחכמים, והוה תמן חד בר נש והוה שמיה אבא יודן כו'. ועוד שם: ר"ש בן לקיש אזל לבוצרה לאסיפת צדקה. ועוד שם: ר"ח בר אבא עבד פסיקא למתן [צדקה] בבי מדרשא דטבריה, ועוד במקומות הרבה, ובפרט על החכמים האחרונים מסופר הרבה כמה טרחו בעבודת הצדקה. ובני הגרע"א בתולדות אביהם מספרים נוראות על טרחתו באסיפת צדקה, וכתיבת אגרות בקשה לכל דורש.

ועוד מצינו על הרבה קדמונינו שהיו גבאי צדקה: בנימין הצדיק (ב"ב י"א א), רבי עקיבא (ב"מ י"א ב'), ר"ח בן תרדיון (ע"ז י"ז ב'), רב יוסף (ב"ק ל"ו ב', צ"ג א'), רבי אלעזר (ירו' פאה פ"ה ה"ז), רבי יעקב בר אידי ור"י יצחק בר נחמן (שם ה"ח), ועוד רבים. ואיך כל זה מתיישב עם מה שכתב הרמב"ם. אחלה פני מרן להביני ענין זה.

והריני כופל ברכה מעומקא דליבא יאריך ימים על ממלכת ישראל מתוך בריות גופא ונהורא מעליא. כעתירת תלמידו המתאבק בעפרו ושותה דבריו בצמא.

והשיב רבינו בע"פ: דהרמב"ם לשי' דאסור לקחת כסף עבור לימוד התורה, ומה שמצאנו שאספו לצדקה זה עבור סתם עניים, ומה שכתב לשאר בני אדם מן העם וכו', יש לפרש דהכוונה דלא אספו לצדקה מהעם עבור לימוד התורה, או שהכוונה נמי דלא אספו צדקה עבור הת"ח שבעם.

לפטור מתחנות אחד מל ואחד פורע | הורה רבנו, אם שנים עושים את הברית, אחד מל ואחד פורע, שניהם נחשבים כמוהל שפוטר את הציבור מתחנות. (הגרי"א דינר שליט"א בלקט שאלות מצויות ח"א עמ' י"ד) [א"ה וכן הוא בנועם מגדים לבעל הפרמ"ג סוס"א].

תחנות במנחה | וכשרבנו היה סנדק בבוקר אינו אומר תחנות במנחה כמבואר במשנה ברורה סי' קל"א סק"א ובדרך כלל הוא נשאר לעמוד. אבל כשראה שזה גורם בלבול לאחרים האם לומר או לא, הוא עושה כאילו הוא אומר תחנות ומוריד את ראשו על הסטנדר, אבל לא אומר תחנות. (מפי הרה"ג ר' א"ש שליט"א)

עמידה ב"בוא לציון" | בשנים מאוחרות, בשחרית אחרי החצי קדיש מתיישב רבנו באשרי ונשאר לשבת באשרי ובלמנחה, אבל בובא לציון נעמד ונשאר לעמוד עד סוף התפילה.

ושמענו שטעמו: כי החזו"א נהג לעמוד בקדושה שבובא לציון, והוא ג"כ נהג כן לעצמו, אבל לא רוצה להראות ברבים את מנהגו, ואם ישב לפני הקדושה וכן מיד אחריה זה יהיה ניכר, ויחשבו שסובר שצריך כך מעיקר הדין, ולכן עומד מתחילת ובה לציון עד סופו, כדי שלא יהיה מורגש שעמד בגלל הקדושה. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

ובשיעורים למס' ברכות אמר רבנו: והנה הרמב"ם (פ"ז מתפלה הי"ח) כתב שבאשרי שקודם מנחה צריך לשבת בו, וגם משמע בדבריו (שם הי"ז) דקדושה דסדרא י"ל בישיבה, אבל החזו"א היה אומר בעמידה, ויש אומרים שדעתו היה שזה כשאר קדושה דהוא בעמידה.

[מנהג רבנו כל השנים שחוג מנפילת אפים אינו יושב כלל [בחול] אחרי תפילת י"ח [גם כן מסתמא מהטעם הנ"ל], ובש"ק עומד בקריאת התורה עצמה אבל יושב על פי רוב בין גברא לגברא, ויושב במפטיר עד שקמים עם הס"ת, ואח"כ לאחר מוסף אינו יושב עוד עד סוף התפילה].

נעימות באין כאלקינו | רבנו נוהג להתפלל מאד בשקט כל התפילה ולעתים רחוקות נשמע קולו, אפילו בפס' דזמרה או בק"ש. ובתקופה מסוימת הבחנתי שכשאומר אין כאלקינו וכו' [בסוף התפילה לפני פיתום הקטורת] מאריך ומנעים בקול ניגון ערב של השתכחות הנפש [וקצת מזכיר הניגון את תפלת טל או גשם שרגיל רבנו לאומרו כש"ץ בשלוש רגלים קודם מוסף] ואומר במתינות ובנחת. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

ואמר רבנו: בחול אין אומרים אותו 'אין כאלקינו' ביום חול, ודעת החזו"א שגם בא"י אי"צ לומר. ורבי שמריהו גריינמן זצ"ל היה חזן באבלותו בישיבת פוניבז' ולא אמר קדיש אחר אין כאלקינו, ואמר בשם החזו"א שאין צריך לאומרו, וממילא אין לומר אחריו קדיש. (שיעורי רבנו עמ"ס ברכות. וראה באעלה בתמר או"י כ"א מש"כ בזה).

אמירת ברכו | סיפר רבנו שבחול אצל האשכנזים לא נהגו לומר ברכו בסוף התפילה, ואילו אצל הספרדים תמיד אומרים, רק כאן בארץ [בנוסח אשכנז] עשו כעין פשרה ואומרים ביום שאין קה"ת. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

שש זכירות | אחרי התפילה רגיל רבנו לקרוא פרק שירה, ושש זכירות. ונשאל רבנו האם אין בזה שאלה באמירת חצאי פסוקים שמופיעים לפעמים בסידורים, שכוללים שם הוי"ה כגון בשש זכירות [שלאחר שחרית] ואמר רבנו שאכן שואלים את זה. ובסידור "אשי ישראל" מופיע בשם החיד"א עשר זכירות [השש הרגילות ועוד ד', ורבנו מנה את הד' היתרות] והנוסח שם יותר מתוקן. (רשימות הרב אהרן ניב שליט"א)

י"ג עיקרים | שח רבי יצחק לוינשטיין ז"ל: באחד הימים קבלתי טלפון מארצות הברית, שמבקשים שרבנו יברך את אהרן בן הדסה – שזה ילד בן 12 שעבר תאונת דרכים קשה ביותר, הרופאים אמרו שאין שום סיכוי, אבל ההורים שלו התמסרו אליו, וגם הוציאו לצדקה מאות אלפי דולרים, והילד הזה שב להכרה אבל לא יכול ללכת, הרגלים שלו רח"ל התרסקו, ולכאורה אין מה לעשות. ומבקשים שרבנו יאמרו לו כמה דברי חיזוק. רבנו הכיר את הסיפור, וכתב כבר מכתב לילד הזה, אבל כעת מבקשים שיאמרו לו דבר חיזוק נוסף.

רבנו הוציא סידור מהארון ושואל: יצחק, אתה יודע את הי"ג עיקרים של הרמב"ם – אני מאמין – בעל פה? השבתי לו שאני לא יודע בע"פ. אמר לי רבנו כמה חבל, איך אתה לא יודע את זה בעל פה, עם זה אני חי כל ימי, עם זה היהודים עברו את המחנות, עברו את נבוכדנצר, ואת פרעה, ואת המן... תגיד לילד הזה, החיזוק הכי גדול שיום הוא יאמר את זה, וכמה שיכול גם לחשוב את זה, וגם עם אבא שלו שיושב לידו כבר חצי שנה, שיסביר לו מה זה הי"ג עיקרים, לדעת שהבורא הוא ממציא הכל. וכמה שהילד יותר יתחזק בזה, אני לא יכול להבטיח, אבל ודאי שהוא יהיה יותר בריא, ולחנתונה שלו אני אשלח מכתב ברכה. (יצחק ירנן עמ' 184) ושח רבנו בשיעור בנפש החיים: שמעתי שבישיבה של רבי אלחנן וסרמן זצ"ל היו אומרים בכל יום את כל הי"ג עיקרים. ושאלתי פעם אחד שלמד שם ואמר שאינו זוכר. ואחד הנוכחים בשיעור אמר שראה [בספר על רבי אלחנן וסרמן זצ"ל] שרבי אלחנן היה אומר כל יום י"ג עיקרים. [א"ה וראה בס' מכתבי ח"ח עמ' מ"ט דכתב החפץ חיים במכתב, עוד אמרתי לעורר בזה אחב"י על ענין נשגב, והוא כידוע ממנהג שהנהיגו הקדמונים לומר בכל יום אחר התפלה את הי"ג עיקרי הדת, והם י"ג אני מאמין, שענין זה מיוסד על מאמר חז"ל מכות דף י"ג בא חבוקק והעמידן על אחת דכתבי וצדיק באמונתו יחי' וע"כ בימינו אלה שהאמונה נתרופפה בעוה"ר מצוה רבה על כל אחד ואחד להתחזק בזה ולאמור אותה בכל יום אחר התפלה כמו שנהגו אבותינו מלפנים].

ג' פרקי תהלים | משנת תש"ס שהתחילה האינתיפדה בריבוי פיגועים וכדו' רח"ל, הנהיג רבינו שליט"א עם שאר גאוני וצדיקי הדור לומר כל יום אחר התפילה ג' פרקי תהלים "פ"ג ק"ל וקמ"ב", ומקפיד רבינו עד היום הזה בין בחול בין בשבת לומר פרקים אלו עם הציבור לאחר שחרית, ובחול מוסיפים לומר ג"כ אחינו בני ישראל, ובשבת אין אומרים אחינו וכו'. [וראה גליון ויחי תשע"ד מנהג רבנו בימי אבלותו]

לימוד משניות אחרי התפילה | בהא דמבואר בשו"ע סי' קנ"ה שצריך מיד אחרי התפילה ללמוד תורה ונלמד מהפסוק ילכו מחיל אל חיל. וצ"ע שבזמן האחרון לא רואים זאת בבתי כנסיות שנשארים ללמוד אחרי התפילה, ואולי צריך לפרסם הלכה זו להחזיר עטרה ליושנה לחדש הלימוד אחרי התפילה.

כשנשאל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א על כך ענה: שוודאי ראוי לבני תורה לנהוג כזאת, והוסיף שכך היה המנהג פעם שמסרו שיעור משניות אחרי התפילה, וכן נהגו במניני של מרן שליט"א בניץ, שמסר הגאון הרב משה פרודרביניק זצ"ל שיעור משניות אחרי התפילה שנים רבות, ומרן שליט"א היה נשאר לשמוע השיעור מידי יום ביומו. (בנתיבות הלכה שבועות) ולפני הרבה שנים היה רבנו אומר אחרי התפילה גם 'פרק שירה'.

לא לדבר בבית כנסת | בקבלות של רבנו שליט"א לפני ר"ה תשנ"ח נמצא בא' הקבלות, שלא לשוחח שיחת חולין בבית כנסת. ובאמת בדרך כלל כשמדברים עם רבנו בבית כנסת בשיחת חולין לעצה ותושיה, הוא משתדל לצאת מבית מדרשו ורק אז מדבר עמם.

הוספות והערות לגליונות קודמים

הוספות להל' תפילה | נשאל רבנו הגר"ח שליט"א מהגר"א מן שליט"א: ו' חוה"מ סוכות תשס"א. כתבו בשם רבינו כמה שו"ת, ובין הדברים "שאלתי פעם לאדם גדול האם על האב להסתכל בשמ"ע באמצע תפלה על בנו כיצד מתפלל ואמר לי חייך קודמין". ענה מרן הגר"ח: "נכון, עמדתי על יד ר' אהרן לייב בתפלה, ושאלתי אותו, וכך הוא ענה לי". (מתוך הספר דרך שיחה ח"ג העומד לראות אור).

גליון 203 | על מש"כ בפרקי אבות פ"ג. שח לנו הגר"ח י. שליט"א שפ"א אמר לו רבנו "רוב אנשים חושבים על עצמם, וכל הזמן שקועים איך הם ירווחו ומה הם יצליחו. ושאלתי האם אפשר לעבוד על זה? וענה לי במילה אחת 'עקביא' היינו לחשוב על הג' דברים של עקביא בן מהלל דע מאין וכו' וזה יתן לו כוח לחשוב על כבוד שמים, ולא רק על עצמו".

הל' ברכת כהנים נכתוב א"ה בגליון פר' נשא. הל' קריאת התורה נכתוב א"ה בגליון פר' בהר בחוקתי.

עולם הישיבות

ישיבת זכרון מיכאל - זכרון יעקב

הישיבה הוקמה ע"י הגאון רבי שלום מאיר יונגרמן זצ"ל באלול תשמ"ט ומכהן בה היום כרה"י הגאון רבי יוסף חיים בן דוב שליט"א.

רבנו שליט"א הגיע למסע חזוק בישיבת זכרון יעקב בשנת תשס"ו ובין הדברים שנשארו חקוקים בלבות אמר שם "אם הינו יודעים כמה הקב"ה אוהב אותנו לא היה שום משברים".

הערכה רבה העריך רבנו את ראש המוסדות ומקים עולה של תורה בזכרון יעקב הגרש"מ יונגרמן זצ"ל ובהלוייתו ספד לו רבנו ואמר אף שלאחרונה אינו מספיד, רק דבר אחד יאמר עליו, "היה מזכה את הרבים גדול, ושכר מזכה את הרבים אין לשעה, ויהי רצון שיבולע המות לנצח".

ומדי דברו עליו, משבחו רבינו שהיה בעל כשרון גדול, כאשר חיבר הרבה מאד ספרים, מהם חידושי תורתו, ומהם ספרי רבותינו הראשונים, אשר ניכרת בהם הרבה עמל וכשרון גדול.

וכנסע רבנו לאנגליה בעשיית תשס"ה נסע עמו הגאון הגדול ר' דוב לנדו שליט"א והגרש"מ זצ"ל, ואמו של הגרש"מ היתה אז על ערש דווי והוא נסע ללא חשש כיון שזה זיכוי הרבים לא יקרה תקלה. ואכן יומים אחרי שחזר היא נלב"ע.

ופ"א היה קושי גדול מאוד בהחזקת המוסדות ונכנס הגרש"מ עם הגאון הגדול ר' דוב לנדו שליט"א לרבנו שליט"א ואמר לו רבנו: שאם אינו יכול יותר שיסגור, ואז כשיצא חשב הגרש"מ כל עת אני הרי עדיין יכול וכך ניסה עוד ועוד עד שחזר להרגלו.

ישיבת ירוחם

הוקמה בשנת התש"ל וכיהנו בה כראשי ישיבה הגר"ש פינקוס זצ"ל ויבדלח"ט הגר"א מן שליט"א, ועוד. בשנת תשמ"ה עברה ישיבתו של הגאון רבי רפאל טיקוצנסקי זצ"ל לירוחם.

רה"י הגאון רבי רפאל טיקוצנסקי זצ"ל

כשבנו הרה"ג ר"א שליט"א הוציא משיעוריו בס' תורת אבירים כתב רבנו מכתב ברכה לכבודו.

בס"ד החיים והשלו' לכ' ידידי הרה"ג ר' אברהם טיקוצנסקי שליט"א ולכל אשר לו אך טוב וברכה. על דבר רצונך להדפיס חדו"ת אשר חננך השי"ת וגם דברי אביך הגאון זצ"ל כידוע נמנע אנכי מליתן הסכמה מכמה מעמים אמנם בודאי יענת ומצאת דברי תורה אשר עליהם נאמר וישת עליהם תבל, גם ברא מזכה אבא להדפיס ד"ת מאביך הגאון זצ"ל שיהי שפתותיו דובבות בקבר כמשאחז"ל מהפסוק דובב שפתי ישנים והנני בזה לברך אותך בהצלחה וסייעתא דשמיא ברוחניות ובגשמיות לך ולכל משפחתך.

סדר בישיבה

לאחר פטירת הג"ר רפאל התעורר דו"ד בישיבה ועלו למרן הגראמ"מ שך זצ"ל ואמר לו שאין בכוחו לעת זקנתו ליכנס לזה, ושילחם לרבנו הגראי"ל שיטפל בזה, ורבנו נכנס בעובי הקורה וסידר את הדברים, ומינה את הגאון ר' חיים מן שליט"א לרה"י.

מה יהיה עם כבוד

בשנת תשנ"ד הגיע רבינו שליט"א לראשונה למסע חזוק בעיר ירוחם. זה היה מהפעמים הראשונות שהסכים רבינו שליט"א להופיע ולשאת דברים בהיכלי הישיבות. בזמנו היתה זו קהילה חרדית מתפתחת. והוא הגיע בשביל לתת תנופה לכל מוסדות התורה בעיר.

שח לנו הגאון רבי חיים מן שליט"א, שבזמנו שימש כראש ישיבה בירוחם, שכאשר נכנס אל העיר ברכבו והמונים המתונו לקבל את פניו, רבינו שליט"א נרעש ואמר, כשרעד נשמע בקולו: 'אויבער ואס מיט כבוד...' (מה יהיה עם הכבוד)... היה ניכר עליו שהוא מנותק לגמרי מכל המתרחש, והכבוד שרוכשים לו שם זר ומנוכר לו.

- גם כשירד מהמכונית, והלכתי לצידו כשהמונים מקדמים את פניו בשירה לכבודה של תורה, ראיתי שהוא סוטה מהמסלול ואינו מתקדם לכיוון השעה, עד ששמתי לב שהוא פשוט הלך עם עינים עצומות... נתתי לו יד והובלתי אותו עד לכניסה להיכל הישיבה".

ענווה

כמה ימים לאחר השיחה ביקשו את רשותו האם הוא מסכים שידיפסו בעיתון את השיחה שנשא בישיבה והוא נתן את רשותו.

כשהביאו לו להגיה את המאמר, הוא תיקן בכמה מקומות. בכל מקום שהיה כתוב 'יש להקשות', ונראה לתרץ' וכדומה, הוא תיקן וכתב במקומם 'לכאורה קשה', 'אולי יש לומר', 'ושמא יש לומר' וכדומה. [הדברים נדפסו בית"ג ערב שבועות תשנ"ח]

מלוותר לא מפסידים

עוד שח הגר"ח מן: פעם באתי לרבנו שליט"א והיה אז מחלוקת גדולה שהסעירה את התקופה. כשנכנסתי פנה אלי רבינו בכאב ואמר: "מה הם חושבים כשהם אומרים שהמחלוקת היא לשם שמים... הרי כולנו נצטרך עוד מעט לעמוד בפני בית דין של מעלה, וכי גם שם יוכלו לומר בתום לב שזה היה לשם שמים..."

אז פנה אלי ואמר לי: "אתה הרי ראית אותי עם רבי מיכל יהודה (ליפקוביץ) בישיבה. תגיד לי את האמת פעם ראיתם משהו ביני לבינו?!... התחייך ואמר: "אולי כן?!... אני השבתי: "חס ושלום", והוא אומר: "כיון שתמיד אני אמרתי רק בשבילו והוא אמר רק בשבילי". והוסיף לומר: "תאמין לי שמלוותר לא מפסידים, רק מרויחים..."

מעולם לא דרשתי בשביל עצמי וילדי

פעם באתי להתייעץ עימו בקשר לענין מסויים, האם להכניס מישהו למוסדות מסויימים. בין הדברים אמרתי לו "הראש ישיבה הרי הוא צדיק, ואם אומר בשמו דבר מה ודאי זה ישפיע".

בתחילה הוא דחה את דברי: אני צדיק?... אני צדיק?... בסוף אמר: "מעולם לא ביקשתי מאף אחד בשביל עצמי בשביל ילדי..."

שיחה בענין חסד

בשנת תשנ"ח הגיע שוב רבנו להיכל הישיבה ומסר שיחה מיוחדת [נדפס בקובץ 'קול תורה מה עמ' שט- שיא] [פניה ובקשה למי שיש בידו את הקלטה של שיחה זו לפנות בדחיפות למערכת].

טנא מלא ברכה

לידידנו העומד לימין המערכת בכל עת

הרה"ג רבי ישראל אשר שטינמן שליט"א

נכדו חביבו של מרן רבנו שליט"א, ולאביו הגאון רבי משה שליט"א

להגל הולדת נכדו - נינו נ"י יזכו לראות רוב נחת ממנו ומכל

יוצ"ח לתפארת המשפחה המפוארת

בשל נכונותם של מספר אברכים ליטול על עצמם את העול הכבד של גיוס המשאבים למען המשך הדפסת הגליון והפצתו, ובזכות היענות יפה של רבים מקוראי הגליון, הגליון ממשיך לצאת במהדורה מודפסת. עם זאת, בכדי שנוכל להמשיך בזה אנו תלויים בגדיבת לב הציבור היודע ומבין ערך ענין זיכוי הרבים והפצת תורתו של מרן רבן של ישראל שליט"א. מי שמעוניין ליטול חלק בענין גדול זה וכן להנציח תאריכים מסויימים במהלך השנה רצוי שיפנה כעת, כדי שנדע שאנו יכולים לעמוד במשימה. מבלי תרומות מהציבור לא נוכל להמשיך להדפיס את הגליון.

אפשר לתרום באפשרויות הבאות: בפניה לדוא"ל המערכת בכתובת 0527680034@okmail.co.il | פניה למוקד המגבית 072-2164440 (מענה אנושי) | במערכת הטלפונית הממוחשבת 24 שעות ביממה ע"י חיוג לשירות נדרים פון 03-7630585, קוד שלוחה 198. ניתן להשאיר הודעה מוקלטת לאחר התרומה. | באחת מעמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ, ע"י הקשה על 'קופות נוספות'. בחיפוש יש להקיש 'כאיל תערוג'. התרומה מאובטחת בתקנים המחמירים ביותר (פרטי האשראי אינם נשמרים במערכת).

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אמור

תחויב בחשבון על שבזמנים שחטאת לא למדת תורה ובזבזת את הזמן, את החיים, את האוצר היקר ביותר על דברי הבל.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)

אל תחללו את השם בתירוץ של "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שכביכול אתם מקדשים במעשיכם את השם. (מאוצרנו הישן)

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)

הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע, בעל "נועם אלימלך", היה דורש ומבקש מאת אנשי שלומו, כי בכל עת של בטלה, יהיו כל מעייניהם בפסוק "ונקדשתי בתוך בני ישראל", שהיא מצוות עשה. וזו הייתה לשונו:

בכל עת ובכל רגע שאדם פנוי ואינו עוסק בתורה הקדושה, ובפרט בעת שהוא שוכב על מיטתו ואינו יכול להירדם או שהוא סתם יושב בטל לבדו בחדרו - יהרהר במצוות עשה "ונקדשתי בתוך בני ישראל". ידמה בנפשו ויצויר במחשבתו כאילו אש גדולה ונוראה בוערת לפניו ולהבותיה עולות עד לב השמים והוא לשם קדושת שמו יתברך שובר את טבעו ומפיל עצמו לתוך האש על קידוש השם. ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה. נמצא שאינו שוכב או יושב בטל, אלא מקיים מצוות עשה דאורייתא, שהיא יסוד האמונה והעמוד הגדול שכל בית ישראל נשען עליו.

"שבת הוא לה' בכל מושבותיכם" (כו, ג)

יש להבין מה הכוונה "בכל מושבותיכם", וכי תעלה על דעתך שאין צריך לשמור שבת בכל מקום? אלא, ידוע שבכל העמים בחרו להם יום אחד למנוחה, ואפילו במצרים, מציינו במדרש שמשה רבינו פעל אצל פרעה שישבתו יום אחד בכדי שיהא להם כח לעבוד כל ימי השבוע, והנה איך נדע באם כוונת האדם בשמירת השבת היא בכדי לנוח יום אחד או שכוונתו לקיים מצוות ה'?

באם נראה שהאדם מתגורר בין האומות ששם קבעו למנוחה יום אחר בשבוע, ואעפ"כ מוסיף לשבות גם ביום השבת - ע"כ שכוונתו במנוחתו לקיים מצוות בוראו שהרי לצורך מנוחת הגוף כבר שובת ביום אחר. וזה כוונת הכתוב "שבת היא לה'" - שיש לקיים את השבת כי היא מצוות השם. והיכן זה ניכר, באם תשמרו שבת "בכל מושבותיכם" גם בין האומות, כנ"ל. (עפ"י כתב סופר)

"וירגמו אותו אבן" (כד, כג)

משכיל ואפיקורס שאל את רבי ישעיה מושקט מפראגה, מפני מה

"אמור ואמרת" (כא, א)

"להזהיר גדולים על הקטנים" (רש"י)

מובא בזהר הקדוש "כד איתקן רישא דעמא איתקן כל עמא". פירוש: כאשר נתקנים ראשי העם - מתוקנים (ממילא) כל העם. דהיינו, כמו שאם המחשבה שלך עכשיו היא לאכול - כל האיברים נגררים לאותו כיוון, כי זה מה שהראש אמר לעשות. וכן אם הראש אמר לטייל - כל האיברים נגררים אחרינו.

ראשי העם הם כמו בן לומדי התורה, כדאיתא בגמרא שחכמים אמרו לאנשי העיר להביא להם את ראש העיר, ואכן הביאו לפניהם את ראש העיר וסגנו. אך החכמים אמרו שהכוונה אינה אליהם אלא ללומדי התורה. ואם כן, אם אנו רואים שפלוני ופלוני עדיין לא חזרו בתשובה, יכול מאוד להיות שהאשמה לכך מוטלת גם עלינו, ושאלנו צריכים ללמוד ולהתפלל עליהם יותר בדבקות.

וכן המעשה ברבי חנינא בן דוסא, שאמרו לו שיש בקרבת מקום ערוך (נחש) ממית. אמר להם 'הראו לי את חורו'. כשהגיע למקום הכניס את רגלו לחור בו הערוך נמצא, והכישו הערוך. הקב"ה עשה נס ונברא מעיין מתחת רגליו של רבי חנינא בן דוסא, והערוך מת. נטלו רבי חנינא בן דוסא על כתפו, הלך לבית המדרש ואמר להם 'אתם רואים? אין הנחש ממית אלא החטא ממית'. ואז כולם אמרו 'אוי למי שפגע בו הערוך, ואוי לערוך שפגע בו רבי חנינא בן דוסא'.

ולכאורה למה רבי חנינא לא הלך לשוק או לחוף הים או למדרחוב כדי להחזיר אותם בתשובה? שהרי בבית המדרש כולם צדיקים, ולא לשם צריך ללכת. אלא כמו שאמרנו, שרבי חנינא ידע שאם בני התורה נתקנים - ממילא אנשי הרחוב והקיבוץ נתקנים.

"וקדשתו" (כא, ח)

על כרחו, שאם לא ירצה לגרש את היצר הרע תכפהו על כך. אמת, "בדברים לא ייוסר עבד" (משלי כט, יט) מי שהוא כבר עבד ליצרו לא תועיל לו, לא אמירה בלשון רכה, ולא הגדה בלשון קשה, כי אם ייסורים המהווים מוסרות להטותו לתחייה לדרך חיים, אך לפעמים יחדרו הדברים כארס של עכנאי ללבו המגושם ואף בדברים ייוסר.

פעם פגש הגר"א ביהודי מומר המפטם כריסו במאכלות אסורות, שאלו הגר"א איך חושש מעונש? ענה לו אני המרתית את דתי ואיני חייב כלום לאף אחד, ענה לו הגר"א טעות בידך, שמא חושב אתה כי אחר שקיימת "על כרחך אתה נוצר, ועל כרחך אתה נולד, על כרחך אתה חי ועל כרחך אתה מת", ויותר לך על "ועל כרחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון", לא! אתה עתיד ליתן דין וחשבון, אתה תיתן את הדין לא רק על שאכלת מאכלות

אסורות, אתה תיתן את הדין גם על כך שאכלת בלי נטילת ידיים, על כך שלא בירכת ברכה ראשונה ואחרונה, ואף על שלא נטלת מים אחרונים ולא טבלת פתך במלח, ולא זו בלבד, כי כל הרשימה שמניתי בפניך אינה אלא בגדר דין, אבל עוד

לעיי"נ הרה"צ
פנחס בן ר' בנימין ביינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אמור

בגרסה אחרת מסופר אודות ילד שובב בשם יוס'ה, שהיווה דוגמה שלילית לילדי עירו, עד שברח והגיע לשיבה, שם קיבל את המכתבים שרבו הורה לו לא להתייחס אליהם וכו'... ובסופו של דבר כיהן כרב בעירו שנולד בה)

"וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו" (כב, כט)

סיפר הרה"ק בעל האמרי יוסף מספינקא - שזקיני הרה"ק מהר"צ זצ"ל היה פעם אצל צדיק אחד, שהיה דרכו בקודש לצוות שיקנו לו בכל יום דג גדול לסעודת צהריים, אף שהיו דמיו יקרים, ולא אכל ממנו רק מעט מזעיר, ושאלו אותו המקורבים אליו, אחרי שאינו אוכל ממנו למה יוציאו הוצאה כזו בחינם. והשיב להם, שבימי חורפו היה דרכו לסגף את עצמו ולא נשאר לו שום תאוה לשום דבר רק לדגים, ע"כ הוא רוצה לבטל תאוותו וליבוח בזה רצונו לפני השי"ת, וזוהי פי' הכתוב "וכי תזבחו תודה לה' לרצונכם תזבחו" - לבטל תאוותכם ויהיה נחשב לכם כקרבן.

"ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל וגו'" (כב, לב)

מעשה ברב גדול שכינהו הסנדלר, שהוזמן לברית מילה להיות הסנדק. וכיוון שידעו שהצדיק יגיע - הגיעו המון אנשים. מיד לאחר שהגיע הרב למקום, חזר על עקבותיו ופנה לצאת מהאולם. ניגשו אליו בני המשפחה ושאלוהו לאן הולך, הרי הוא אמור להיות הסנדק. אמר להם הצדיק 'החלטתי ללכת כיוון שלא ראיתי כאן את אליהו הנביא. ומסתמא שהוא גם לא יבוא, כי המקום כאן מעורב ואין צניעות'.

מעשה נוסף בבחור צעיר שחזר בתשובה, עלה על דרך המלך והקפיד על קלה כבחמורה. ההורים שלו לא הפריעו לו בדרכו ואפילו עודדו אותו על שמאס בתענוגי העולם הזה והחליט לבחור בתענוגי העולם הבא. ביום בהיר נערכה חתונה של אחד מבני המשפחה, וההכנות בבית לקראת האירוע היו רבות. אבל הבן הצדיק ישב בחדרו, עסק בתורה ולא הראה סימנים שהוא מתכוון ללכת לאירוע.

ניגשה אליו אמו ושאלה אותו למה הוא לא מתכוון לאירוע, הרי זה מבני המשפחה. אמר הבן ביראת כבוד 'אמא, האירוע מעורב ואני לא יכול לבוא'. כשאביו הגיע לבית סיפרה האשה לבעלה את העניין, וביקשה שייגש לבן לנסות לשכנע אותו. האב, שהיה בעל מועדון מפורסם מאוד שבו אנשים שותים לשכרה ורוקדים, ניגש לבן ואמר לו 'מה יש בזה שרוקדים ריקודים מעורבים וללא הפרדה ע"פ גדריו הצניעות וההלכה?' אמר הבן לאביו ביראת כבוד 'אבא, לפי התורה זה אסור, ואני החלטתי לילך בדרך התורה. אני לא יכול לעשות צחוק מעצמי'. אמר לו האב 'אם כך, אתה רוצה להגיד לי שאני עושה עבירה בכך שאני מרקיד אנשים כל ערב במועדון? הרי אני משמח את כולם. לדעתי אולי זאת בכלל מצווה'. אמר הבן לאביו 'אני לא פוסק, אלה ענייני פרנסה. אבל תשאל את רב העיר'.

נאמר במקושש: "וירגמו אותו באבנים" (במדבר טו, לו) וכאן "וירגמו אותו אבן"?

והשיב לו על כך: לגבי המקושש נחלקו חז"ל, מפני מה היה חייב מיתה? יש אף מאן דאמר הסבור ש"לשם שמים נתכוון" ומשום כך בשעה שרגמוהו בני"ב באבנים, עשה זאת כל רוגם מתוך כוונה אחרת: האחד רגמו בחשק רב, שחשב אותו לרשע, ואילו השני עשה זאת ללא חשק, שחשב אותו לצדיק, שאמנם יש להרגו משום שזה רצונו של הקב"ה, לפיכך נאמר בו: "אבנים" בלשון רבים שכל אבן שונה מחברתה. כנגד זה במגדף "וירגמו אותו אבן" הכל רגמו אותו בכוונה אחת ובמחשבה אחת, שכן לגביו לא היו הדעות חלוקות, סיים רבי ישעיה ואמר אגב עקיפה למשכיל: הוא היה כופר לכל הדעות. (אמרות חכמה על התורה)

"ומן המקדש לא יצא...." (כא, יב)

"אם מתו אביו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש... שהתיר לו הכתוב" (רש"י).

מעשה בבן תורה שנשלח על ידי הוריו האמידים ללמוד בישיבה ועשה חיל בלימודיו, רבותיו שראו בו כי לגדולות נועד והוא עתיד להיות אחד מגדולי הדור, השקיעו בו את כל כוחם ואונם. באחד הימים הגיע מכתב מהאב בו הוא כותב שהוא חולה ואינו יכול להמשיך לנהל את העסק, הוא חושש שמטה לחמו יישבר ולכן מבקש הוא מבנו לבא לנהל את העסק. ראש הישיבה רבי חיים מוולאז'ין שקיבל את המכתב העלים אותו מידיעתו של הבחור.

עבר פרק זמן והנה מגיע מכתב נוסף רווי בדמעה בו כותבת האם כי האב גוסס והוא מצפה בכיליון עיניים לראות את בנו בטרם יעלה לעולם האמת, גם מכתב זה העלים ראש הישיבה.

לאחר תקופה לא ארוכה הגיע מכתב שהאם אינה מסוגלת לפרנס את משפחתה והיא מבקשת שבנה יבוא לעזור לכלכל אותה ואת אחיו היתומים, גם מכתב זה מצא את מקומו במגירתו של ראש הישיבה בשכנות הקודמים, ואז הגיע מכתב שהעיירה כולה נשרפה. גם מכתב זה העלים ראש הישיבה.

לאחר כשנה קרא ראש הישיבה לתלמידו שעשה חיל בלימודיו מבלי שידע דבר וחצי דבר ממה שאירע, הראה לו את המכתב וציווהו לקרוע בבגדו ולשבת על הארץ שעה אחת כדין שמועה רחוקה.

אחר כך הראה לו את חבילת המכתבים, ואמר, ראה כמה חשוב לימודך וכמה קשור עם ישראל בעתידך, השטן המית את אבך, רושש את משפחתך ושרף עיירה שלמה כדי שתעזוב את לימודך. היה זה הגאון רבי יוסף פיימר מסלוצק.

קיים בו ראש הישיבה "ומן המקדש" - מקדש התורה "לא יצא", "לאביו ולאמו לא יטמא" - אפילו מתו אביו ואמו אינו חייב ואפילו אינו רשאי לצאת מהמקדש אלא ימשיך לעבוד את עבודתו, ולא יחלל את מקדש אלוהיו, אין בזה חילול למרות שהתורה נתנה כדי לקיימה, חשיבות לימוד התורה של התלמיד החכם המשמש ככהן, הוא כה חשוב שהוא מצווה שלא לצאת אלא להמשיך בעבודת הקודש.

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אמור

"ששת ימים תיעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון מקרא קודש... שבת היא לה' בכל מושבותיכם" (כג, ב-ג)

הנה אמרו חז"ל (שבת י'): 'מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקש ליתנה לישראל, לך והודיעם'.
כתב הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' ז"ע דנקטו בלשון עתיד, כי בכל ערב שבת קודש בזמן הסמוך לשבת הולך משה רבינו בעצמו לכל איש מישראל להודיעו ששבת היום. ואפילו יהיה איש סגור ומסוגר גם כן יהיה מרגיש שקדושת השבת באה בכניסת שבת קודש, עכ"ד. (פרשת כי תשא)
ויזכור את פירושו של הרה"ק רמ"ל מסאסוב ז"ע (הובא ב'אור ישרים' חלק 'אשל אברהם' הערה מד) בפסוק 'וקראת לשבת עונג' (ישעי' נח) משל למי שהכין סעודה גדולה לכבודו של אורח חשוב ורם המעלה, ולא חסך מהונו - הזמין את המנגנים הטובים בעולם, ואף את ה'בדחנים' ומשרתים כראוי וכיאות לאורח חשוב כזה, ולבסוף... שכח ולא קרא כלל לאורח אלא ישב לענג בדשן גופו, היש לך חוכא ואיטלולא גדולה מזה. כיוצא בזה הוא מי שמכין כל צרכי שבת, ברבורים שליו ודגים, מעדנים וממתקים לכבודה של השבת קודש, ולמעשה הנו יושב ומתענג בהם ואינו זוכר כלל לקרוא לשבת בעצמה, כלומר שהוא מתענג בתענוגי הגוף ואינו זוכר כי כל זה עבור 'שבת' נעשה...
הגה"ח רבי חיים ברים זצוק"ל היה אומר שהוא הכיר יהודי בעיה"ק ירושלים שהיה מתפלל ומתחנן אל ה', רבש"ע נתת לי חלות ללחם משנה, יין לקידוש והבדלה, ושאר צרכי שבת, אנא ה', הב לי 'שבת' ליום השבת, כלומר שלא אסתפק באכילת חלות ושתיית יין, אלא ארגיש את עצם נעימות וקדושת יום השבת.

"אך בחמישה עשר יום לחודש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחוגו את חג ה' שבעת ימים ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון" (כג, לט)

סיפר האדמו"ר מטאלנא שליט"א שבא אליו יהודי בעל תשובה להתיעץ בנושא מסוים, תוך הדברים סיפר היהודי סיפור מופלא על כוחה של מצווה פסולה לקרב יהודי לאביו שבשמים. וכה היה המעשה: סבו היה גר באחת ממדינות ארצות הברית, הוא היה יהודי רחוק משמירת תורה ומצוות, אבל מצווה אחת הוא קיים במסירות נפש וזו מצוות סוכה, איך הוא קיים את המצווה? היה לו צריף בחצר ביתו כל שנה כשהיה מגיע חג הסוכות, היה היהודי דגן מסתגר שבעה ימים בצריף יומם ולילה.
לפני פטירתו מן העולם השאיר צוואה אצל עורך דין ובצוואה הוא כתב שמי שישמור את מצוותו לגור בצריף במשך שבוע ימים יומם ולילה הוא יירש את נכסיו, הבנים והנכדים היו בטוחים שהשתבשה דעתו של האב עליו בימים האחרונים, ולא היו מוכנים להתחייב להסתגר שבעה ימים כל שנה באיזה צריף,

ניגש האב לרב העיר כדי לשאול אותו אם מותר לו להשאיר את העסק במתכונתו ולהפעילו או "שמא" יש בזה איסור. אמר לו הרב 'תאמר לי, האם אתה צם בכיפור או לא?'

'ודאי שאני צם, כבוד הרב'.
'עוד שאלה אחת אשאל אותך, ואל תכעס: האם אתה נזהר לא לאכול חזיר?'

'בוודאי שאני נזהר, הרב. אני אוכל רק כשר'.
אמר לו הרב 'תקשיב טוב, מה שאתה גורם לריקודים מעורבים, גברים ונשים, כל פעם מחדש זה כמו לאכול חזיר ביום הכיפורים'. כשמוע האיש את הדברים יוצאים באופן מפורש מפי הרב, הלך לסמינר כדי להתחזק ביהדות וחזר בתשובה, וכיום הוא מרצה ב'ערכים', ושמו הרב רוני טל הי"ו.

"ונקדשתי" (כב, לב)

"ונקדשתי - מסור עצמך וקדש שמי. יכול ביחיד? תלמוד לומר: "בתוך בני ישראל" וכשהוא מוסר עצמו, ימסור עצמו על מנת למות" (רש"י).

כשעמדו הנאצים להוציא להורג את רבי אלחנן בונם וסרמן ראש ישיבת ברנוביץ הי"ד, פנה הגאון אל המוני היהודים במקום ואמר: מסתבר, יהודים יקרים שמחשיבים אותנו בעולמות העליונים כצדיקים גמורים, ולכן נבחרנו לכפר בגופותינו על כלל ישראל, וכיוון שכך הוא, עלינו לשוב מיד בתשובה שלמה, וכך יירצו קרבנותינו לפני שוכן מרומים, הבה ונשמור שלא תעלה חלילה במוחנו מחשבה פסולה, שהיא כפיגול הפוסל את הקרבן, וזאת עלינו לדעת: בשעה זו הננו עומדים לקיים את הגדולה במצוות התורה.

ועוד הוסיף ואמר רבי אלחנן בונם, קודם מותו על קידוש השם: בתפילה "נחם" במנחה של תשעה באב אנו מתפללים: "כי אתה ה' באש הצתה ובאש אתה עתיד לבנותה" האש שעתידה בקרוב ללחך את גופותינו, היא היא שתחשל מחדש את בית ישראל לנצח נצחים.

(אמרות חכמה על התורה)

"ונקדשתי בתוך בני ישראל" (כב, לב)

רבי שמואל מסלונים נהג לנסוע אל רבי דוד-משה מטשורטקוב. פעם אחת הגיעה לרבי דוד-משה פנייה מאחת הקהילות: ראש הקהל מתנשא על הציבור ומשום כך נגרמת מחלוקת בעיר. ביקש הרבי מרבי שמואל לנסוע לשם ולהסדיר את העניין.

רבי שמואל שוחח עם ראש הקהילה והפציר בו לעזוב את תפקידו כדי שישרה שלום בעיר. השיב האיש: "אני מרגיש שאם אוותר על התפקיד - אמות". אמר לו רבי שמואל: "הלא פעמיים בכל יום אתה קורא 'קריאת שמע' ומקבל עליך מסירות נפש למען הקב"ה. מסור אפוא את נפשך למען השלום?!"

שמע האיש לעצתו, עזב את תפקידו והשלום חזר לעיר. ומובן שהאיש לא מת מזה...

ליקוטים וסיפורים נפלאים - אמור

אז הרב אמר לו אתה יודע מה? אולי תצטרף לשיעורי תורה ותתחיל ללמוד את התורה הקדושה ואז תבין הכל. הוא הסכים בלב שלם, אחרי הכל הוא רצה להבין בשביל מה הוא סובל שבוע ימים לגור באיזה צריף, ומה הייתה כוונתו של הסבא, ומה המשמעות של כל הנושא. הוא החל לבוא לשיעורי תורה והחל להתקרב אט אט, עד שבמשך הזמן הוא חזר בתשובה שלמה נישא והקים משפחה יהודית לתפארת הכל בזכות קיום מצווה פסולה לכל הדעות אבל במסירות נפש...
ללמדך כמה גדול כוחה של מצווה... אפילו פסולה למהדרין... לחולל מהפך בלבו של יהודי להתקרב לאבא שבשמים...

"ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל ושמחתם" (כג, ז)

פעם בא רב מהונגריה, שהיה בטלן גדול בעיני העוה"ז, לבקר אצל בעל ה"ישועות יעקב", רבה של העיר לעמבערג. לאחר תפילת שחרית הזמינו הרב מלעמבערג לארוחת בוקר. כידוע היה ה"ישועות יעקב" עשיר גדול (ומספרים), שעד לימי רבנותו של הגאון רבי יצחק שמעלקיס בעל הבית יצחק, לא קיבל שום רב בלעמבערג משכורת מקופת הקהילה, כי כולם היו נגידים). הביאה הרבנית לאורח על מגש כסף ובכלים של כסף את ארוחת הבוקר, כמו שהיה מקובל בימים ההם, לאכול בבתי האנשים האמידים. על המגש היו בכלי אחד - חלב, בכלי אחר - סוכר, בכלי אחד - שמנת, ובכלי אחר - קפה שחור. הרב ההונגרי, לא ידע שצריך לערבב את החלב עם הקפה ולשים בתוכו סוכר ולשפוך עליו שמנת. מה הוא עשה? תוך כדי דיבור - בדברי תורה התחיל לאכול: קודם שתה את החלב, ואחרי זה את השמנת, ולאחריו אכל את הסוכר, הכל הוטב בעיניו, אבל כשהגיע לקפה השחור שהיה מר ביותר, התחיל לירוק, ואמר: "אומרים על יהודי פולין שהם חכמים, לפי דעתי טיפשים הם, אם הם מסוגלים לאכול דברים מרים כאלו..."
בעל ה"ישועות יעקב" לא רצה לפגוע בכבוד האורח, והגיב בעדינות ובדרך רמז ואמר: "משל, למה הדבר דומה? לארבעה מינים, לערבה כשלעצמה אין כל ערך, אבל אם אוגדים אותה לדי מינים ביחד, אזי היא מקבלת ערך..."

פסח שני - י"ד אייר

חסידים מספרים על החסיד החב"ד הנוודע רבי הלל מפאריטש זי"ע, שהסב פעם עם בני החבריה לסעודת פסח שני. כטוב לבם ביניה של תורה, בדברי חסידות ליקרת היום, נכנס להיכלם 'מתנגד'. כשהבין לפשר הסעודה הצטחק ואמר: "לכם ראוי לחגוג, זהו הרי חגם של האנשים הטמאים..."
רבי הלל נעץ בו עיניים והשיב: "לא כן, זהו יום חגם של אלו שהיו טמאים בעבר ועכשיו הם טהורים. אכן אין זה חג שלך..."

בפרט שידוע להם שלא הייתה לו פרוטה חוץ מביתו, והבית עצמו לא היה שווה הרבה, על כן הם לא היו מוכנים להתחייב. רק נכד אחד אמר לעצמו מה, אף אחד לא רוצה לקיים את רצונו של סבא, אני מקבל על עצמי לקיים את רצונו ולהסתגר שבעה ימים בצריף, הוא בא לעורך הדין והצהיר על התחייבותו לקיים את רצונו האחרון של הסבא, העורך דין התקשר לבנים ולנכדים האחרים אולי יש מהם עוד מישהו שמעוניין לקיים את הצוואה של הסבא, וגם לו מגיע חלק בירושה, אבל אף אחד לא נענה לאתגר, כולם מחלו על חלקם אם ישנו, לנכד שמוכן להתחייב לקיים את רצונו של הסבא.

הנכד קיבל את הצוואה והמסמכים הנלווים אליה המורים על רכושו של הסבא, והתברר לנכד שהסבא השאיר הון עתק, בתים ונכסים וחשבונות בנקים מלאים דולרים, הנכד התעשר בין לילה, וכדי לא לגרום קנאה במשפחה, לא סיפר לאף אחד על כך. והחליט לקיים את צוואת סבו במסירות נפש, על אף שלא ידע מה המשמעות של זה.

הגיע חג הסוכות והנכד הסתגר שבעה ימים בצריף, בלי לדעת על מה ולמה, רק כי כך הסבא רצה, במשך השבוע הזה הרבה רבות על ההסתגרות התמוהה הזו, עד שהגיע למסקנה שהסבא לא היה טיפש ובוודאי יש בזה איזה עניין דתי, על כן החליט שלאחר השבוע הוא ילך לברר על המשמעות של הישיבה בצריף במשך שבעה ימים, הוא יצא מהצריף והחל לחפש באזור איזה רב שישביר לו את פשר הנושא. הוא חיפש וחיפש, עד שמצא רב שגר במרחק רב מאוד, הוא התקשר לרב וקבע עמו פגישה, הוא נסע לרב וסיפר לו את סיפור חייו ועל הצוואה של הסבא, ועל קבלתו להמשיך את מנהגו של הסבא, ושאלו האם ידוע לו מה המשמעות של מגורים בצריף במשך שבוע?

הרב הבין שהוא מדבר על מצוות סוכה, אמנם לא חייבים להיות סגורים בצריף עשרים וארבע שעות במשך שבוע ימים רצוף, אבל בוודאי כוונתו למצווה הזו, הוא החל לתחקר את הבן על הסוכה האם היא כשרה, אבל היות והוא היה רחוק מאוד מהיהדות הוא לא הבין על מה הרב מדבר, עד שהוא אמר לרב, אולי הרב יכול לבקר ולראות במו עיניו במה מדובר? הרב הסכים. הרב קם ונסע יחד עמו, במשך כמה שעות עד שהגיעו לביתו של הסבא, הוא החנה את הרכב בחניה והזמין את הרב להתלוות אליו, הם הלכו בחצר עד שהגיעו לצריף, הנכד אמר, כבוד הרב הנה הצריף שגרת בו שבוע ימים, הרב הסתכל ולא מאמין, זה היה צריף פשוט מפלסטיק ומתכת, לא היה זכר לסכך, לא היה זכר לסוכה, הרב נעמד המום ולא מאמין יהודי רחוק כל כך מוסר את נפשו לקיים מצוות סוכה, אבל אין מצווה ואין סוכה, הוא הרגיש מאוד רע בשביל היהודי הרחוק שרוצה בכל מאודו לקיים את רצונו של הסבא, אבל זה לא זה.

הרב התיישב והחל להסביר לו על קצה המזלג את ייחודו של העם היהודי, על מעמד הר סיני, ועל קבלת התורה, ועל כך שעל כולנו לקיים את רצונו ה' כמו שכתוב בתורה הקדושה, והסוכה הזו היא לא בדיוק מה שה' ציווה, רק "בערך". עליו לשפץ אותה. הנכד החל לשאול שאלות למה זה לא טוב, ואיפה זה כתוב, אני רוצה לראות.

ל"ג בעומר תשע"ז

שבת במירון

זה מר). היה רבי שמחה מסיים, 'כששואלים ומבררים אין זה טוב, לא תמיד האדם ראוי, אך בלילה זה, של ההילולא הגדולה, שעורך רבי שמעון במירון, לא שואלים שאלות, הכל ראויים, כולם מקבלים ושואבים בששון ממעיני הישועה. (נפלאותיו לבני אדם)

למירון צריך הכנה מיוחדת. פעם כאשר עבר כ"ק האדמו"ר בעל ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל בדרכו ליד מירון, אמרו משמשיו בקודש שלא רחוק מכאן נמצא ציון הרשב"י במירון, וכיוונו לרמז בזה שאפשר לנסוע לשם. השיב להם ה"אמרי אמת" "מירון דארף האבען א ספעצילע הכנה" (מירון צריך הכנה מיוחדת).

עפר מירון

חסיד וויזניצא תושב צפת עלה בל"ג בעומר לציון התנא האלוקי רשב"י במירון. בשהותו במקום הקדוש גברו געגועיו לרבו, לבו התחמם בקרבו, ובו במקום החליט לנסוע אל רבו ה'צמח צדיק' לוויזניצא, לחג השבועות הקרב ובא. החלטתו הייתה נחושה כל כך, עד שמפני החשש שמא יעכבוהו בביתו החליט לא לחזור לביתו לצפת, אלא לנסוע מיד ממירון לחיפה ומשם באנייה לוויזניצא, ואת ההודעה על נסיעתו שלח מחיפה. כמנהג יהודי הישוב הישן לבש גם הוא בל"ג בעומר בגדי שבת, כך שהשטריימל והקפטן היה עמו, והיה לו את הטלית ותפילין ומעיל פשוט שאותו לבש בדרך למירון. באותה שנה היה במירון שטפון גדול, וכל דרכי העפר שהובילו מהציון הק' הפכו להיות בוציים וטובעניים שלא איפשרו ללכת עליהם. החסיד מצא עצה גם למכשול זה, הוא פשט את הקפטן, לבש את המעיל, והחליק במורד ההר כשהוא ישוב על שולי מעילו. כשהגיע לתחתית ההר צרר את המעיל הספוג בבוץ, לבש את הקפטן, המשיך לחיפה, ומשם לאחר הפלגה ארוכה ומייגעת ודרך ארוכה ביבשה הגיע לשלום למחוז חפצו וויזניצא. כשנכנס לתת שלום לה'צמח צדיק, שמח לקראתו, ושאלו, האם הבאת לי משהו מארץ ישראל. בוש ונכלם עמד החסיד והתנצל שנסיעתו הייתה חפווה ושלא הספיק להביא עמו דבר. שום דבר לא הבאת מארץ ישראל חזר ה'צמח' ושאל. התנצל החסיד שוב, ומתוך גמגום מה של בושה סיפר שאין לו מאומה בלתי אם גווייתו והמלבושים שעליו, זולת זה הביא עמו רק מעיל נוסף המלא בבוץ ממירון. כששמע זאת ה'צמח צדיק' ביקשו לתת לו את המעיל, נטלו שיפשפשו וניערו היטב מן הבוץ שהפך להיות יבש ופריך. לאחר מכן טרח ה'צמח צדיק' בגופו לאסוף את כל גרגירי העפר לתוך מטפחת נקיה וצחורה, התרומם ואמר בהתרגשות, באף מתנה לא יכולת להנות אותי כמו במתנה זו. 'אדמת קודש מקרתא קדישא מירון, ערכה לא יסולא בפז'.

(אבן שתיה)

אמונה פשוטה

פעם ישב הרה"ק בעל "אמרי חיים" זצ"ל מויז'ניץ יחד עם אחיו אהובו הרה"ק בעל "מקור ברוך" זצ"ל מסערט וויז'ניץ -בליל ל"ג בעומר במירון בדירה אחת, והביטו זמן רב איך יהודים עולים

בדור הקודם החלו חסידים במנהג של עליה למירון לשבתות. הרעיון היה נפלא, המטרה הייתה כדי לגבש את החסידות על ידי כינוס החסידים עם האדמו"ר במקום קדוש. אין ספק, מירון ורבי שמעון ממש מיועדים לכך, להתחזק ולהתעלות בצוותא יחד. הראשון שנהג כך היה רבי אברהם שטרנהארץ, מנהיג חסידי ברסלב, נכדו של רבי נתן מברסלב זי"ע, רבי אברהם עלה ארצה בשנת תרצ"ו והתחיל לחזק את חסידי ברסלב בדרכים שונות. בראש השנה, יום שרבי נחמן מברסלב ציווה לחסידיו להתפלל ליד ציונו באומן או אצל צדיק אחר, הוא ארגן מנין בעיר העתיקה, ברם, בשנת ת"ש העביר את מקום התפילה למירון. מאז, חסידי ברסלב מתפללים שם ביום הנורא הזה. רק בראש השנה תש"ט, שהיה מסוכן להתקרב למירון בשל האויב הערבי, התפללו בטבריה ליד הציון של רבי מאיר בעל הנס. המנהג התפשט לחסידויות ומוסדות אחרים. "יד עזרה", ביוזמתו של רבי אשר פריינד, הגיעו למירון בכל "שבת מברכין". הרבה חסידויות בחרו אחת השבתות לעלות מירונה, ולהתרומם שם בצל היכל רשב"י מתוך שמחה של מצוה.

ציון המצויינת

כאשר שהה פעם בעל "מקור ברוך" זי"ע מסערט וויז'ניץ במירון בחודשי הקיץ למנוחה, עלה יום אחד לציונו הקדוש של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. הדרך העולה הייתה בשעתו זרועה באבנים וסלעים לרוב. פנה רבנו זי"ע למלווהו באמרו: רואה הנך את כל האבנים האלו, יהודים שבורים ורצוצים מגיעים לכאן, כאשר לכל אחד ישנה אבן הרובצת על ליבו. אולם כאשר באים אל התנא האלוקי רשב"י, ושופכים על ציונו שיח בתפילה ובתחנונים, יורדת האבן מהלב ומתגלגלת החוצה, לכן יש כאן כל כך הרבה אבנים בדרך העולה לציונו הקדוש. (נועם הברכה ח"א עמ' קעב)

מירון של ל"ג בעומר

חסיד בעלזא היה בתל אביב, גאון אדיר שהתהלך בצידי דרכים, ושמו ר' שמחה מונד זצ"ל, כל ימיו היה ר' שמחה טורח לעלות מירונה בל"ג בעומר. אף בהיותו ישיש מופלג, עושה היה את הדרך הארוכה על כל המאמץ הכרוך בכך. עוד ראוהו במירון בל"ג בעומר אף כאשר עבר את גילו התשעים.

מרגלא בפומיה אימרה מתוקה. יודעים אתם את ההבדל בין מירון של שאר ימות השנה למירון של ל"ג בעומר, הבה ואומר לכם, כאשר הגביר יושב בביתו ואדם נצרך בא להתדפק על דלתו הרי שהגביר יושב ומברר על פרטי הבקשה, ואז אם נשאה חן בעיניו, מעניק את נתינתו המסוימת. אולם, כאשר גביר זה עורך חתונה לבנו, אז שופעות הנתינות לכל עבר, מחלק הוא לכל מבקש, אינו שואל שאלות. גדולה שמחתו, ועז רצונו שכל סובביו ישמחו עמו. בליל חתונה אין שואלים שאלות, כולם מקבלים. 'אז מפרעגט קשי'א'ס איז ביטער' (כשמקשים קושיות

ל"ג בעומר תשע"ז

אחד התעלף באמצע העבודה, ונשאר משותק ברוב גופו. הרופאים המטפלים בו בבית החולים עשו מאמצים לרפא אותו, ברם לאחר שנתיים עדיין לא חל שום שינוי במצבו. הוא החליט שישועתו אינה בידי אדם, וגמר בדעתו לנסוע למירון ולהתפלל אצל רבי שמעון, שאולי תבוא רפואתו בזכות רשב"י. הוא הגיע עם חבריו ברכב בימי אלול תשכ"ה. הייתה שם קבוצה של בחורים מירושלים שראו אותו ודברו אתו. אחד מהם, כל יום האיש ישב בכסא גלגלים ליד הציון של רשב"י ובנו רבי אלעזר, ושפך את תפלתו בשברון לב ובדמעות שלישי. לאחר כמה ימים הוא ניסה לקום מהכסא, ולפלא פלאים לעיני הקהל, התחיל לפסוע פסיעות ראשונות בלי סיוע.

(מפי הרה"ח ר' אהרן לבל שהיה אחד מקבוצת הבחורים)

תפילת אבות על בנים

מסופר על ידי המקובל רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א, שאומר: "סיפור זה חשוב כתחיית המתים". בשנת תשנ"ט יהודי חרדי מהעיר חולון הרגיש שהגיעו מים עד נפש. בנו החל לרדת משמירת המצוות זה שנתיים מזמן הבר מצוה שלו, עד שהתפרסם הדבר ברבים. יום אחד החליט לדבר ישירות עם בנו. "איזה בושה יש לי ממך, אתה פורש מן הדרך שלנו, ואני ואמך סובלים מזה יום ולילה". "אני מבין את העולם אחרת", השיב בנו. העלה האיש רעיון חדש. "בוא איתי היום למירון, אולי..." כשנכנס האיש להיכל רשב"י נפלו עיניו על שלט קבוע בקיר הנקרא "תפילת אבות על הבנים". "כן", הוא חשב, "בשביל זה באתי לכאן" הוא קרא את התפילה בלב נשבר עד שעניו זלגו דמעות שנשרו על זקנו. לאחר שעה התחיל לחפש את בנו כדי לחזור הביתה. פנה אליו בנו ואמר: "אבא, אני מתחרט על שסרתי מדרך אבותינו, ומעכשיו אני מקבל על עצמי לשמור תורה ומצוות בכל ליבי". בזכות רבי שמעון בר יוחאי. מוסיף רבי גמליאל הערה: "כל ליל שישי אני מדבר לפני קבוצה שנשרו ורוצים להתחזק ביהדות. בחנוכה תשס"ו, סיפרתי להם את המעשה הזה, ואחר כך ניגש אלי בחור אחד ואמר לי 'רבי, הסיפור הזה נכנס עמוק לתוך לבי, ואני מבטיח לך שמהיום והלאה אני אתחיל להניח תפילין, מצוה שזה שנים הפסקתי לקיים. הכל בזכות הסיפור". מסיים רבי גמליאל: "באמת, רואים מזה כח התשובה הבאה מרבי שמעון בר יוחאי".

תניא, רבי שמעון אומר: "כל סעודה שאינה של מצוה, אין תלמיד חכם רשאי ליהנות ממנה".
(פסחים מ"ט ע"א)

אמר רבי שמעון: "בא וראה כמה חביבה מצוה בשעתה".
(פסחים ס"ח ע"ב)

שאלו תלמידיו של רבי שמעון בר יוחאי, מפני מה לא ירד להם לישראל מן במדבר "פעם אחת בשנה", ויהיה להם עבור כל השנה, ומדוע היה צריך לרדת מן בכל יום, השיב להם רשב"י בדרך משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד,

לציון התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי, ולא דיברו זה עם זה מאומה. לפנות בוקר אמר הרה"ק בעל "אמרי חיים" זצ"ל לאחיו הרה"ק בעל "מקור ברוך" זצ"ל: "ראה נא מהו הפירוש 'אמונה פשוטה', אנשים לא רואים ולא מבינים כלום, ובכל זאת באים ממרחקים להשתטח אצל ציונו של הרשב"י..."

(אור חיינו עמ' שיט)

סגולת ההדלקה

ב"ח אייר יומא דהילולא של הרשב"י, באים מכל הסיביות ומדליקים אבוקות גדולות, מלבד מה שמדליקין עליה נר תמיד וכו', שהרבה עקרות נפקדו וחולים נתרפאו בנדר ונדבה שהתנדבו למקום ההוא.

(רבינו עובדיה מברטנורא)

נשמות האבות הקדושים

האור החיים הקדוש בכה כל ליל ל"ג בעומר בעת הדלקה דהילולא, ועמד מרחוק באמרו האיך אגש אל הערפל אשר שם עומדים נשמות האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב וכל קדושים עמהם.

(אלף כתב)

הדלקת נרות

אחר שקיבל הרה"ק מו"ה משה מראזאדוב ענין ל"ג בעומר מהרה"ק מצאנז ז"ע, ציווה לכל קרוביו שכל מנורות של כסף שיש להם בביתם יביאו לבית מדרשו, והדליק בהם נרות ביום הק' הלזה, לכבוד הילולא דרשב"י.

(בשפתי צדיקים)

זיווג בזמן הנכון

רבי יונה לבל, הידוע בדור הקודם כמי שניהל חלוקת שתיה חנים במירון, התגורר בירושלים. בבחרותו הוא מאוד ביקש לקיים את דברי חז"ל - שהם גם מנהג ישן של עיר הקודש - להתחתן עד גיל עשרים. ברם, השידוך המתאים עדיין לא נמצא ונותר חודש אחד עד ליום הולדתו. כיצד אפשר גם לסכם התנאים וגם לעמוד תחת החופה בזמן כה קצר, אולם, רבי יונה לא התייאש. כשנותרו שלושה שבועות בלבד, נסע רבי יונה למירון לשפוך את תפילתו לפני בורא העולם במקום הקדוש הזה. כל אותו הלילה הוא התפלל ליד ציון הרשב"י, קרא את כל ספר תהלים, התחנן בכל לבו ובקש את בקשתו האישית. למחרת הוא חזר לירושלים. ובחסדי השם זכה לבנות בית נאמן בישראל לפני יום הולדתו העשרים.

ללא כסא גלגלים

בשנת תשכ"ג קרה אסון פתאומי לאיש פשוט מעדות הספרדים. איש בריא היה, עובד בתחנת דלק במרכז הארץ. יום

ל"ג בעומר תשע"ז

תניא, אמר רשב"י: "אימתי שמו של הקב"ה מתגדל בעולמו, בשעה שעושה מידת הדין ברשעים".
(ויקרא רבה, כ"ד א')

אמר רשב"י: "אמר הקב"ה, "הווי מכבדין את המצוות שהם שלוחי ושלוcho של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאילו לי כבדת, ואם ביזית אותן כאילו לי ביזית".
(מדרש תנחומא ויגש)

רבי שמעון אומר: "בין עושין תשובה ובין אין עושין תשובה, כיון שהגיע הקץ מיד נגאלין".
(מדרש תנחומא בחוקתי ג)

רבי שמעון אומר: "מכח הצדקה מתים עתידיים לחיות, מנין אנו למדין, מאליהו התשבי (שהחיה בן האלמנה בזכות הצדקה שעשתה).
(פרקי דרבי אליעזר)

רשב"י אומר: "גדול כיבוד אב ואם שהשווה הקב"ה כבודן לכבודו ומוראן למוראו".
(ילקוט שמעוני, משלי פ"ג, רמז תתקלב)

מעשה בתלמיד אחד של רשב"י שיצא לחוץ לארץ, ולאחר ששהה שם תקופה חזר לארץ ישראל עשיר גדול, כשהגיע לרשב"י היו התלמידים (אחרים) מקנאים בו, מכיון שראו את הריוח הגדול, ובקשו מרבם רשב"י לצאת גם כן לחו"ל. כאשר נודע לרשב"י מהמעשה, נענה לתלמידיו והוציאם לבקעה אחת שסמוכה למירון, התפלל רבי שמעון ואמר בקעה, בקעה, התמלאי דינרי זהב. מיד התחילה הבקעה למשוך דינרי זהב, ונתמלאה כל הבקעה בדינרים. אמר להם רשב"י לתלמידיו, אם זהב אתם מבקשים הרי זהב, קחו לכם, אך תדעו שכל מי שייקח עכשיו זהב הרי הוא לוקח מתן שכרו לעוה"ב, שאין מתן שכר התורה בעולם הזה אלא לעולם הבא. כדכתיב 'ותשחק ליום אחרון', כיון ששמעו משכו ידיהם, (התחילו אומרים כי שמחתנו ד' בפעליך במעשי ידיך ארנו).
(שמות רבה פ' נב)

כתב הבן איש חי כי בשעה שיוצא מהציון ונפרד מהצדיק יעשה תנועה בידו לכיוון ציון הצדיק כאדם שנפטר מרבו: **שלוש רב על משכבו, מה יפיו ומה טובו, דובר אמת בלבבו, אדוננו בר יוחאי.**

**גורגו נחן אנו היא נאיכג סינינו
ינאלי סוב בעדינו**

והקציב לו מזונותיו פעם אחת בשנה עבור כל השנה, ולא היה הבן מגיע לראות את פני אביו לבקרו אלא פעם אחת בשנה כשמקבל את המזונות. ראה המלך שאין בנו מגיע אליו לבקרו אלא באותו פעם שנותן לו את המזונות, החליט שייתן לו את מזונותיו כל יום עבור אותו יום, כך שהוצרך הבן לבקר את אביו יום יום כשמקבל את מזונותיו.

הנמשל, עם ישראל שקיבלו את מזונותיהם כל יום ויום, ולא קיבלו אלא את מה שנצרך לאותו יום, ומהם שיש להם ארבעה וחמשה בנים, ודואגים ההורים לפרנסת הבית, ואין להם אלא לכוון את לבם לאביהם שבשמים. מה שאין כן אם היה יורד המן פעם אחת בשנה עבור כל השנה, נמצא ששנה שלימה אינם מקבלים את פני אביהם שבשמים בתפילה ובביטחון שימלא את משאלות לבם ויתן להם את פרנסתם.
(יזמא ע"ו ע"א)

תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר: "בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכנה עמהן".
(מגילה כ"ט ע"א)

רשב"י אומר: "אין קורין מעות אלא למי שהיה מתוקן בתחילה ונתעוות. ואיזה זה, תלמיד חכם הפורש מן התורה".
(חגיגה ט ע"א)

אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: "כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה, שפתותיו דובבות בקבר".
(יבמות צ"ט ע"א)

רבי שמעון בר יוחאי אומר: "אפילו צדיק גמור כל ימיו ומרד באחרונה, אבד את הראשונות... ואפילו רשע גמור כל ימיו ועשה תשובה באחרונה, אין מזכירין לו שוב רשעו".
(קידושין מ' ע"ב)

רבי שמעון אומר: "שלשה כתרים הם - כתר תורה, וכתר כהונה, וכתר מלכות, וכתר שם טוב עולה על גביהן".
(אבות פ"ד מ"ג)

רשב"י אומר: "כל הזריז במצווה זו (ציצית), זוכה ומקבל פני שכנה".

אמר רבי שמעון בר יוחאי הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב (ספרי בהעלותך ט, י). והקשו המפרשים מאי שייך הלכה בדבר אגדה, ואפ"ל דעשו רומז ליצר הרע, והנה איתא בש"ס ברכות (ס"א) רשעים יצר הרע שופטם, וזהו שאמר רשב"י שעשו שונא ליעקב היינו היצה"ר כנ"ל ואם הוא שונא הרי הלכה ששונא אסור לדון. ולשיטתו אמר (סוכה מ"ה) "יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין", כי פסל את היצה"ר מלדון ויומשך חסד ורחמים.
(שארית מנחם)

גיליון זה יוצא
לרפואת דבורה לאה בת רס"א
ולהצלחת
מנחם מענדל, לוי יצחק,
חיה ליבא, מושקא אדל,
בני
דבורה לאה

דברי שי"ה

ממרון שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

על קוצו של יו"ד

פעמים רבות מביאים לפני רבנו ספר תורה עם סיום כתיבתו, כדי לכבדו בכתיבת אות.

כידוע, בדרך כלל מעמד "כתיבת האותיות" הוא למעשה מילוי אותיות שכבר הוכנה להן "מסגרת" בידו האמונה של סופר הסתם, וזאת כדי לשמר על מראה כתב אחיד וכן כדי לאפשר את הכתיבה גם לאלו שאינם בקיאים בצורת האותיות.

המשך בעמוד הבא

פשט על הפרשה

"אמור אל הכהנים בני אהרן" (כ"א, א)

איצטריך למכתב הכהנים ובני אהרן דאי כתיב הכהנים לחוד הו"א דגם מ"ר בכלל שהי' כהן קמ"ל בני אהרן וכמ"ש בזבחים ק"ב ב' דהיכא דכתיב בני אהרן אין מ"ר בכלל, ואי כתיב רק בני אהרן הו"א דאף פנחס בכלל קמ"ל הכהנים ופנחס עדיין לא נתכהן אז כמ"ש שם ק"א ב'. והנה כאן כתיב אמור אל הכהנים בני אהרן ובפ' אחרי כתיב דבר אל אהרן אחיך ובפ' טומאות לקמן כתיב דבר אל אהרן ואל בניו והטעם פשוט דכאן הפרשה נאמרה דוקא לכהן הדיוט דבכה"ג יש דינים אחרים כדכתיב להלן והכהן הגדול מאחיו וגו' ובפ' אחרי נאמרה הפרשה רק לכה"ג ולא הי' כה"ג אז רק אהרן לכן כתיב דבר אל אהרן אחיך ובפ' טומאות שנאמר לכל הכהנים כתיב דבר אל אהרן ואל בניו. אך יל"ע למה בפ' מומין לקמן נאמר דבר אל אהרן הרי הדין נוהג בכל הכהנים. ויל"ל משום דבעי למכתב שם איש מזרעך וגו' כל איש אשר בו מום מזרע אהרן למדרש מינה איש ששוה בזרעו של אהרן (בכורות מ"ג ב) לכן כתיב דבר אל אהרן.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"תחנון בבית הכנסת לדרמן"

בימים האחרונים התפלל מרן שליט"א את כל התפילות בביתו, במנין מצומצם, עקב חולשה קלה. עם זאת, הוא מקבל קהל ויוצא לבריתות כרגיל ב"ה, ומשיב לכל השואלים כמידי יום. אלא שבכך שאינו יוצא להתפלל שחרית ותיקין בבית הכנסת הקבוע 'לדרמן' נוצרה שאילה מעניינת. כידוע, כבר כמה שנים שמרן שליט"א מסכים לשמש כסנדק בברית, רק אם הברית נערכה בבית המדרש לדרמן הסמוך לביתו, בעקבות זה בכל ימות השנה אין אומרים 'תחנון ונפילת אפים' במנין שחרית שבו הוא מתפלל, כי אין יום שאין לו ברית. והנה השבוע, כשהתפלל בבית, החל ויכוח בין התלמידי חכמים בבית הכנסת האם מתפללי המנין הותיק והרגיל של בית הכנסת צריכים לומר תחנון או לא. הצדדים: מחד גיסא, טענו כמה מחשובי המתפללים, הסנדק שליט"א אינו מתפלל עמנו היום, ובעלי הברית גרים בעיר אחרת ואף אחד לא מכיר אותם ואין לנו שום שייכות עמם, ואין כל סיבה להיפטר מאמירת תחנון ונפילת אפים, ובפרט שהברית לא נערכת כלל עכשיו אלא בעוד כמה שעות, ואף אחד שנמצא כעת בבית הכנסת לא יהיה בכלל בברית, כך שאין כל קשר עמם. מאידך גיסא, טענו כמה תלמידי חכמים, שאמנם הסנדק ובעלי הברית אינם עמנו אבל זהו המנין הקבוע של מרן שליט"א ובפרט שבמקום הזה נערכת הברית בהמשך היום - ונחשב כמו המשך ישיר למנין בו מתפלל מרן, והביאו שני הצדדים ראיות לכאן ולכאן. הלכה למעשה - לא אמרו תחנון, בהוראת מרן שליט"א והכריע כהצד השני שאמנם הוא לא נמצא בפועל בבית הכנסת אבל זה המנין בו הוא רגיל להתפלל, והוסיף, כי הסיבה שאין אומרים תחנון במקום בו מתפללים בעלי הברית הוא כי השמחה של המצוה כל כך גדולה שאין מקום לתחנונים אלו, שמחה זו קיימת כי במקרה הנ"ל. (ועי' בספר אישי ישראל עמ' רפ"ב מה שהביא מרבינו בענין זה) נוסף עוד, כי לפני כמה חודשים הגיע רב אחד שליט"א לרבינו ושאל כמה בהלכות נפילת אפים ושאל בכל מיני אופנים של שמחות ושונות אם נופלים או לא, וחיפש סיבות וזמנים שונים שאין צריך ליפול אפים. באמצע אמר לו רבינו: יש סבורים כי נפילת אפים הוא 'עונש'... אדרבה, זה תפילה שחז"ל תיקנו ויש בה מעלות נשגבות מאוד, ואמנם אם פטורים מלומר, לא אומרים, אבל למצוא תירון לפטור עצמו זו טעות...

כמה ידיעות נחוצות לבאי החלאקה ביום ל"ג בעומר בבית מרן שליט"א

- א. זמני קבלת קהל לילדי החלאקה אצל מרן שליט"א: יום שישי ט"ז אייר מהשעה 12:10 בבוקר ועד השעה 13:15. וביום ראשון בצהריים בשעה 13:50 (אחרי מנחה) ועד השעה 14:20, (אין צורך בתיאום מראש).
- ב. כיון שמרן שליט"א מקפיד שגם ילדים קטנים יכסו את הראש בכיפה, נא להלביש לילד כיפה, וכן להלביש אותו בחולצה עם שרוולים ארוכים, שכן מנהגו.
- ג. אין צורך לבוא עם 'מספריים'.
- ד. מרן שליט"א נוהג ליטול ידיו אחרי שגוזז שיער, והורה שראוי שגם הילד יטול הידים.
- ה. לפי הידוע לנו בשנים קודמות, הגיעו מאות של ילדי חלאקה, ולכן תיתכן המתנה מעט ארוכה, מומלץ להצטייד בממתקים לילד ושתייה, כי הימים האלו חמים מאוד.
- ו. כדי למנוע אי - נעימות: כדאי להסביר מראש לילד שמרן שליט"א יגזוז לו מעט שער ושזה לא כואב (וראינו כמה פעמים שהילד בכה ומרן טרח להרגיע אותו שזה לא כואב...). ואח"כ בני הבית מחלקים מין מתיקה לילד לשמח אותו. אנו מאחלים מעומקא דליבא, לכל צעירי הצאן שיזכו לגדול בתורה ויראת שמים, וההורים היקרים ירוו נחת דקדושה, וכשם שזכו למצות תספורת הראש, יזכו גם להכניסו בעול תורה ומצוות ולהכניסו לחופה באושר ונחת.

טעמי השמחה בל"ג בעומר (מו"ר - הכוונה למרון הסטייפלר בעל הקהילות יעקב)

ט"ז אייר תשל"ה, דיברתי עם מו"ר (שליט"א) זצוק"ל על טעם השמחה של ל"ג בעומר, והראתי למו"ר את העטרת זקנים בסי' תס"ג שכתוב שם שהשמחה בל"ג בעומר היא משום יום שמחתו של רשב"י, והי' אצל מו"ר חידוש ואמר לי מו"ר הלא כתוב שטעם השמחה משום שתלמידי ר"ע פסקו למות וכן השתרש אצלי. (קך אמר לי מו"ר).

מש"כ בשו"ת שם אר"י (בלחוב) חלק אר"ח סי' י"ד, שהשמחה בל"ג בעומר משום שרשב"י הצילו הקב"ה מהריגת המלכות והאריך ימים ומת בידי שמים (כדאיתא בשבת דף ל"ג) וקבעו את ל"ג בעומר יום פטירתו ליום שמחה לזכר הנס הזה שנעשה לו, אמר לי מו"ר שבעטרת זקנים הנ"ל לא משמע כן דשם כתוב שרשב"י אמר על ל"ג שהוא "יום שמחתי" דהיינו שהיום בעצמו יום שמחתו, ועוד אמר לי מו"ר שתירוצו לא נכון משום שלהרבה תנאים נעשו נסים שניצלו מהריגה ומ"ט לא עושים ביום הסתלקותם הילולא ושמחה, ושאלתי את מו"ר מה פי' "יום שמחתי", אמר לי כמו שאצל החסידים יום הילולא של צדיק שעושים אותו שמחה ומשתה ואח"כ אמר לי מו"ר שאפשר ליישב את הטעם של השם אר"י כי אצל המקובלים כל מה שקשור לרשב"י זה חשוב מאד ועושים שמחה ויר"ט כי אצל המקובלים רשב"י הוא כמו משה רבנו) לכן עושין המקובלים שמחה והילולא על שניצל מהריגת המלכות וזכה אח"כ לגלות את תורת הנסתר ששה במערה י"ג שנים ועיקר הנוסעים למירון בל"ג בעומר הם החסידים והספרדים.

(אורחות רבינו)

בענין תגלחת בל"ג בעומר

חכם אחד שאל לרבינו שליט"א מה הדין באחד שהתחיל לגלח בערו ביום ל"ג בעומר ונעשה לילה אם יכול לגמור התגלחת או לאו, והשיבו רבינו שליט"א ששמע הוראה בזה מרבינו החזו"א זצוק"ל וכעת בעת כתיבת הדברים שאלתי לרבינו שליט"א מה הורה החזו"א בזה והשיבני שאמר שיכול לגמור אף שנעשה לילה, וכשדנתי קמיה מרן שליט"א אם גם בקטן שרי לגמור בל"ד או דלא שייך בו כבוד הבריות וכדלעיל, אמר מרן שליט"א דאין חילוק וגם בקטן שרי.

ובספר אורחות רבינו חלק ב' עמוד צ"ו כתב "סיפר הגר"ק שליט"א שפעם התחיל אביו מו"ר לספרו בל"ג בעומר ושקעה החמה והוא היה באמצע התספורת ושאל את מרן החזו"א זצוק"ל אם מותר לגמור, ואמר לו מרן אם התחיל יגמור" עכ"ל.

בשדי חמד באסיפת דינים מערכת חוה"מ אות ה' כתב דלא מסמנא מילתא לגלח הקטן תגלחתו הראשונה ע"י ספר נכרי, ונסתפקנו האם יהודי שאינו שומר תורה ומצות דינו כגוי לענין זה שלא לעשות תספורת זו אצלו, והצעתי הספק קמיה מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א והשיב דלכאורה אין ראוי.

ושמעתי ששאלו למו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א בזה מה לעשות עם שיער הקטן אחר התגלחת ואם צריך לשומר, והשיב דא"צ לשומרו אך אין לזורקו בדרך בזיון באשפה, ושאלתי לרבינו שליט"א אם נכונה שמועה זו ומה הטעם וכתב לן בזה"ל "עייני נדה י"ז א' תד"ה שורפן בשם הערוך" ושוב שאלתי לרבינו שליט"א דהנה בתוס' שם כתבו בזה"ל "ובערוך ערך שלש פירש ששריפת ציפורן מזקת לאדם וכן כל דבר הבא מן האדם כדאמר בס"פ כלל גדול (שבת דף ע"ה ע"ב) גבי דם הנדה אידי דחלשא לא מצנעא לשונרא ולכן שורפן חסיד שמחמיר לשורפן אע"ג שמזיק לר' עכ"ל ולא זכיתי להבין חדא דבדברי התוס' נתבאר דדוקא שריפה מזקת לאדם, ועוד דאם יש ענין שלא לאבד השיער דרך בזיון א"כ זהו בכל תגלחת ולא דוקא בתגלחת ראשונה, והשיב לן בזה"ל "נכון בכל תגלחת אין ראוי לאבדם דרך בזיון ולא דוקא שריפה".

(קונטרס תגלחת מצוה)

שו"ת בעניני ל"ג בעומר

- ש. מדוע מרבנים בשמחה בל"ג בעומר, הרי הם פסקו למות מכיון שנגמר כל התלמידים וא"כ לשמחה זו מה עושה.
- ת. השמחה היא ע"ז שנשארו חמשה תלמידים, שגם עליהם יכלה להיות הגזירה שימותו.
- ש. מדוע זה נקרא הילולא, והרי הילולא בש"ס הכוונה לחתונה.
- ת. זה רק כינוי.
- ש. כתוב בזוה"ק לראות פני האדון ה' - מאן פני האדון דא רשב"י, מה הפשט בזה.
- ת. כל המקבל את החכמים כאילו קיבל את הקב"ה, זה מדרש.
- ש. מדוע דוקא אצל ר' שמעון מצינו שאמר יכולני לפטור את העולם כולו מן הדין.
- ת. כי רשב"י רב גובריה.
- ש. כתוב בזוה"ק (האזינו דף רפ"ח ע"ב) שר' שמעון בר יוחאי אמר שמעולם הוא לא ביטל שלש סעודות איך היה לו יין לקידוש והרי היה לו רק חרובים ומים.
- ת. הביאו לו מהשמים יין.
- ש. ואיך הוא אומר בזוה"ק שהוא מעיד על עצמו שמעולם הוא לא ביטל שלש

- סעודות של שבת, הרי היה לו רק חרובים ומים, וצריך פת.
- ת. חרובים זה מזין, וכשיטת ר' עקיבא בברכות.
- ש. איך קראו לאמא של רשב"י, שראיתי לאחר מן הראשונים שכתב שקראו לה חמי שמובא סיפור על רשב"י שראה את אמו בשבת, והלשון "חמי" הוא הבין שזה שם אמו, האם זה מוכרח.
- ת. למרות שבדרך כלל חמי בש"ס הכוונה לראות, כאן הוא למד שזה שם אמו.

(שו"ת ידון משה ח"ט)

המשך דבר העורך

פעם התבונן אחד הנוכחים בשום לב במעשיו של רבנו בעת הזאת. הוא הבחין כי רבנו תר בעיניו בין האותיות הממתינות למלוי עד שמצא את אשר חפש. הוא קרב את הקולמוס אל האות יו"ד ומילא אותה בדיו. ויהיה הדבר בעיניו לפלא: מדוע בחר רבינו דוקא בקטנה שבאותיות? לשאלתו הסביר רבנו כי בכל האותיות מלבד האות יו"ד מכיון שהמסגרת שלהן כבר מוכנה - עצם צורת האות נעשתה כבר, ואין במלוייה בדיו משום כתיבת אות חדשה. לעומת זאת באות יו"ד כאשר נתונה רק המסגרת - הרי היא נראית כמין סמך, וכשהוא ממלא אותה בדיו הוא זוכה לכתוב אות חדשה בספר התורה. בזאת נחה דעתו של השואל, אך לא לזמן רב. תקופה קצרה לאחר מכן נודע לו כי כאשר מכבדים את מרן הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטינמן בכתיבת אות בספר תורה, הוא מדקדק לכתוב כל אות אחרת מלבד האות יו"ד... המסקנה המתבקשת לכאורה היתה כי יש כאן חלוקי דעות בין שני הגאונים. ואולם, כשבדק את הענין מעט יותר לעומק התברר לשואל כי מנהגו זה של מרן הרב שטינמן נובע בדיוק מהסיבה שהסביר רבנו: בהיות הרב שטינמן ספק אטר יד ימינו, הוא נמנע מלהכנס לספק ההלכתי האם הוא יכול לכתוב ובאיזו יד, ומעדיף למלא אות קימת - פעולה שכאמור אין בה משום כתיבה של ממש ומותרת לכל הדעות...

(רבי חיים)

בברכת שבת שלום ושלום ושלום (ב"ב)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק